

Naam voorstel 15008778	Brief GS van 16 juni 2015 met Omgevingsbalans 2015, monitoring Omgevingsplan 2012-2018	
Betreft vergadering	Commissie Ruimte	4 september 2015
	Provinciale Staten	25 september 2015
Te verzenden aan	iBabs	
Verzenddatum	23 juli 2015	
Commissiegriffier	A.C. van Wallenburg 0118 - 631265 ac.v.wallenburg@zeeland.nl	
Statenadviseur		
Inhoudelijk ambtenaar	Blaas Ventevogel / 0118 – 63 19 09 / b.ventevogel@zeeland.nl	
Verantwoordelijk bestuurder	C.M.M. Schönknecht-Vermeulen	

Inhoudelijk	
Aanleiding	Monitoring en evaluatie van het omgevingsbeleid, meten van voortgang van doelen, acties en prestaties uit Omgevingsplan Zeeland 2012-2018.
Bevoegdheid	GS
Wat stellen GS voor?	Kennisnemen van de Omgevingsbalans
Toelichting	De Omgevingsbalans geeft een overzicht van de situatie in Zeeland op gebied van de fysieke leefomgeving. De Balans bestaat uit een hoofd- en achtergrondrapport t.b.v. toegankelijkheid informatie. De Omgevingsbalans biedt achtergrondinformatie over de voortgang van het gevoerde beleid. Het is geen besluitdocument (zoals het Omgevingsplan 2012-2018). Voor de planperiode 2018-2024 zal, mede n.a.v. de evaluatie Omgevingsbalans, t.z.t. een nieuw statenvoorstel worden voorbereid. PS hebben op 3 juli jl. ingestemd met het statenvoorstel Kadernota tussentijdse herziening Omgevingsplan 2012-2018. Doel van de herziening is tussentijdse bijsturing, verduidelijking of uitwerking van urgente thema's/beleidsonderdelen uit het Omgevingsplan Zeeland 2012 -2018.
Kosten en dekking	n.v.t.
Overige informatie	De Provinciale Commissie Omgevingsbeleid (PCO) heeft advies uitgebracht over de Omgevingsbalans 2015; het PCO-advies heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van de Balans bij het onderdeel recreatie. In de bijgevoegde brief van 16 juni gaan GS in op de overige onderdelen van het PCO-advies en geven zij aan het advies te zullen

	betrekken bij de voorbereiding van het nieuwe Omgevingsplan 2018-2024.
Resultaat na commissiebehandeling	De commissie is van mening dat de brief met bijlagen voldoende is behandeld. PS kunnen op 25 september 2015 kennisnemen van de stukken.

15008778

Provincie Zeeland

Gedeputeerde Staten

bericht op brief van:

de voorzitter van Provinciale Staten
p.a. Statengriffie

uw kenmerk:

ons kenmerk: 15008447

afdeling:

Ruimte

bijlage(n):

Omgevingsbalans en advies PCO

behandeld door:

B. Ventevogel

doorkiesnummer:

0118-631909

onderwerp:

Omgevingsbalans 2015

PROVINCIE ZEELAND	
AFD. SG	AMBT.
AFD. TERMIJN	P. J. J. J. J.
DATUM 16 JUNI 2015	
DOC. NR.	
ZAAK NR.	
CLASS.	

verzonden:

Middelburg, 16 juni 2015

Geachte voorzitter,

Hierbij bieden wij u de Omgevingsbalans 2015 aan.

Deze Omgevingsbalans heeft als doel:

- Een overzicht te geven van de situatie in Zeeland op het gebied van de fysieke leefomgeving.
- Uw staten te informeren over de voortgang van doelen, acties en prestaties zoals vermeld in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018.
- Een evaluatie uit te voeren, conclusies te trekken en aanbevelingen te doen voor het volgende Omgevingsplan voor de periode 2018-2024.
- Voorstellen te doen voor een tussentijdse herziening van het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 die nu noodzakelijk wordt geacht.

De Balans bestaat uit een hoofdrapport en een achtergrondrapport. Deze keuze is gemaakt om de Omgevingsbalans toegankelijker te maken. Het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 is een omvangrijk provinciaal beleidsplan. Een rapportage over de voortgang van alle doelen, subdoelen, indicatoren, acties en prestaties van het plan leidt dan ook, haast onvermijdelijk, tot een omvangrijk rapport. Het achtergrondrapport is het meest uitgebreid omdat dit rapport de indeling van het Omgevingsplan volgt. Daarmee is een vergelijking tussen beleid en voortgang goed mogelijk.

Het hoofdrapport is samenvattend en bevat een focus op de kernthema's van het Omgevingsplan. Dit onderdeel biedt vooral een kwalitatieve beschrijving van resultaten, trends en ontwikkelingen waarbij de opsomming van getallen en feiten niet voorop staat. Aan het eind van het hoofdrapport worden alle voorstellen voor tussentijdse herziening van het Omgevingsplan opgesomd en wordt eveneens een overzicht gegeven van aanbevelingen voor het volgende Omgevingsplan (2018-2024). Hoofd- en achtergrondrapport moeten in onderling verband worden gezien en vormen samen de Omgevingsbalans 2015.

De Omgevingsbalans zelf leidt niet tot herziening van het Omgevingsplan maar biedt achtergrondinformatie over de voortgang van het beleid. Besluitvorming zal plaatsvinden aan de hand van het statenvoorstel voor de herziening van het Omgevingsplan 2012-2018 dat een afzonderlijke procedure doorloopt. (De Kadernota voor de tussentijdse herziening van het Omgevingsplan is deze zomer aan uw staten aangeboden; een gedeeltelijke herziening die verband houdt met de Kaderrichtlijn Water zal op 25 september 2015 ter vaststelling worden voorgelegd terwijl in 2018 een integrale herziening van het Omgevingsplan zal worden voorbereid).

De Provinciale Commissie Omgevingsbeleid (PCO) heeft advies uitgebracht over de Omgevingsbalans 2015. Het PCO-advies hebben wij bij deze brief gevoegd. Het advies heeft geleid tot een tekstuele aanpassing van de Balans bij het onderdeel recreatie. Inzake de overige onderdelen van het advies merken wij het volgende op.

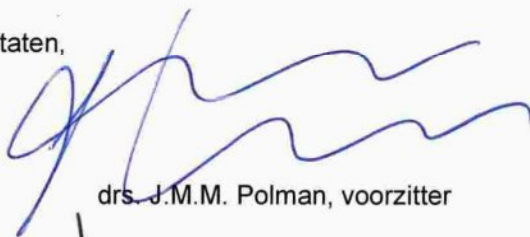
Het advies recreatieve ontwikkelingen aan de kust in Zeeland af te stemmen met ontwikkelingen in de buurprovincies zullen wij aan de orde stellen in het Landelijk Overleg Kust. De uitstoot van luchtverontreinigende stoffen wordt gemonitord. De uitkomsten van de monitoring zullen worden betrokken bij de voorbereiding van het nieuwe Omgevingsplan dat in 2018 aan uw staten zal worden voorgelegd. Wat voorschriften voor bedrijven over de uitstoot van verontreinigende stoffen betreft wordt reeds aangesloten bij landelijke en Europese regels. Bezien zal worden of een overleg met de buurlanden dan wel een overleg in Europees verband zinvol is teneinde de uitstoot van fijn stof (en de fijnere fractie van fijn stof) verder te verlagen, waarbij overigens een rol voor de rijksoverheid (gezien de internationale aspecten) meer voor de hand ligt. Ook wat de aanbeveling voor ecologisch bermbeheer langs provinciale wegen betreft zal nader onderzoek plaatsvinden. Het voorstel tot het nu reeds benoemen van een agendapunt voor het volgende Omgevingsplan onder de noemer: "Sturingsfilosofie en regisseursrol Provincie voor de vastgoedmarkt" hebben wij niet overgenomen. Uiteraard zal bij het opstellen van het nieuwe Omgevingsplan in 2018 een 'sturingsfilosofie' worden ontwikkeld. De sturingsfilosofie is één van de structurerende elementen van het Omgevingsplan en raakt ook de verhouding met andere bestuurslagen (gemeenten, waterschap). Sturing (provinciale regie) kan betrekking hebben op de vastgoedmarkt (of juist niet) maar kan zich ook richten op andere onderdelen van het omgevingsbeleid. Een keuze daarin zal worden bepaald bij de voorbereiding en vaststelling van het nieuwe Omgevingsplan in 2018. De overige onderdelen van het advies ondersteunen de conclusies van de Omgevingsbalans of vormen een interpretatie van de Balans door de PCO, terwijl de onderdelen bedrijventerreinen, zonneparken en landschap ook reeds onderdeel vormen van de voorbereiding van de tussentijdse (partiële) herziening van het Omgevingsplan.

Wij zullen het advies van de PCO verder betrekken bij de voorbereiding van het nieuwe Omgevingsplan dat in 2018 ter vaststelling aan uw staten zal worden voorgelegd.

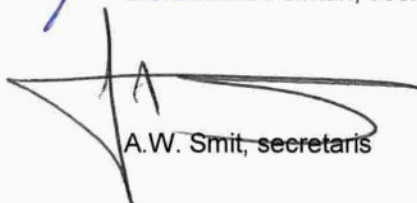
Wij stellen u voor de Omgevingsbalans 2015 te bespreken in de commissie Ruimte van 4 september 2015 en in de vergadering van Provinciale Staten op 25 september 2015.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Omgevingsbalans 2015

Achtergrondrapport

OMGEVINGSBALANS 2015

Achtergrondrapport

**Vastgesteld door Gedeputeerde Staten
op 16 juni 2015**

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Indeling Omgevingsbalans	3
3	Hoofdpijnen van beleid	4
3.0	Samenvatting	4
3.1	Sterke economie / duurzame ontwikkeling	12
3.1.1	Haventerreinen en industrie	13
3.1.2	Bedrijventerreinen	21
3.1.3	Nieuwe economische dragers	25
3.1.4	Energie	26
3.1.5	Transportleidingen	32
3.1.6	Verblijfsrecreatie	33
3.1.7	Dagrecreatie	35
3.1.8	Voorzieningen	36
3.1.9	Waterrecreatie en jachthavens	37
3.1.10	Landbouw	38
3.1.11	Aquacultuur	41
3.1.12	Glastuinbouw	42
3.1.13	Intensieve veehouderij	43
3.1.14	Visserij, schaal- en schelpdiersector	44
3.2.1	Woningbouw en herstructurering	45
3.2.2	Gezonde leefomgeving	48
3.2.3	Geluid	50
3.2.4	Luchtkwaliteit	51
3.2.5	Geur	61
3.2.6	Licht en duisternis	62
3.2.7	Externe veiligheid	63
3.2.8	Afvalstoffen	63
3.2.9	Hoogwaterveiligheid	65
3.2.10	Medegebruik waterkeringen	68
3.3.1	Oppervlaktewater	70
3.3.2	Grondwater	75
3.3.3	Kwaliteit en medegebruik natuurgebieden	76
3.3.4	Landschap en erfgoed	83
3.3.5	Duurzaam gebruik bodem en diepere ondergrond	85
3.3.6	Archeologie en aardkunde	92
3.3.7	Luchtvaart	94
4	Uitvoeringsagenda	96
4.1	Instrumenten en inzet bij kernrollen	96
4.4.1	Inzet provinciale verordeningen	97
4.2	Vergunningverlening, toezicht en handhaving	97
4.2.1	Ontwikkelingen	97
4.2.2	Vergunningverlening	98
4.2.3	Toezicht en handhaving	99
4.2.4	Monitoring	100
4.3	Ruimte voor maatwerk	101
4.3.1	Ruimte voor ruimte	101
4.3.2	Het principe van verevening	101
4.3.3	Landschappelijke inpassing	102
4.3.4	Ontwikkelen met deskundig advies	102
4.4	Gebiedsontwikkeling	102
4.4.1	Gebiedsprogramma's en -projecten	102
4.4.2	Grondinstrumentarium	109
4.5	Financieel overzicht	110
Bijlage	Opmerkingen bij in 2012 opgestelde MER	115
	Overzicht milieuaanvragen / beschikkingen	119
	Overzicht belangrijkste tabellen en figuren	120

1 Inleiding: de balans in de beleidscyclus

Bij de vaststelling van het Omgevingsplan Zeeland 2012 -2018 hebben Provinciale Staten bepaald dat in 2015, halverwege de omgevingsplanperiode en na afloop van de plantermijn, de voortgang en de effectiviteit (van het beleid) worden geëvalueerd. Als op onderdelen onvoldoende voortgang wordt geboekt, worden doel en aanpak heroverwogen (p. 16 Omgevingsplan). In de evaluatie wordt ook gezien of er aanleiding is voor wijziging en/of voortzetting van de inzet van financiële middelen in periode 2015 – 2018 (p. 96 Omgevingsplan).

Gebruikelijk is dat de evaluatie en de beschrijving van de voortgang / de effectiviteit van het beleid worden vormgegeven in een 3-jarlijkse 'Omgevingsbalans'.

De belangrijkste functies van de balans zijn:

- Het beantwoorden van de vraag of doelen zijn behaald
- Kennisontwikkeling
- Het beantwoorden van vragen als: kan het beter, efficiënter, moet het beleid worden bijgestuurd (evaluatie)
- Het bieden van inzicht in financiële middelen die zijn ingezet voor uitvoering van het plan (financiële verantwoording vindt uiteraard ook plaats in de begrotingscyclus door middel van de jaarstukken (jaarverslag en jaarrekening)

De balans is in de eerste plaats een rapportage van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten.

Zo mogelijk wordt een vooruitblik gegeven naar thema's die voor een volgend Omgevingsplan (of een volgende Omgevingsvisie, gebaseerd op de komende Omgevingswet) van belang kunnen zijn.

Bij de start van de uitvoering van het Omgevingsplan 2012-2018 is een zogenaamde 'nulmeting' vastgesteld (GS 15 januari 2013). Deze nulmeting geeft voor de operationele doelen, subdoelen en indicatoren de beginwaarde bij de start van uitvoering van het plan. De Omgevingsbalans 2015 maakt halverwege de planperiode de tussenstand op.

2 Indeling van de Omgevingsbalans

De Omgevingsbalans 2015 bestaat uit twee onderdelen: een hoofdrapport en een achtergrondrapport. Het hoofdrapport biedt inzicht in de belangrijkste conclusies en resultaten, in relatie tot de beleidsdoelen van het Omgevingsplan. Het hoofdrapport is samenvattend en bevat een focus op de kernthema's met vooral een kwalitatieve beschrijving van resultaten, trends / ontwikkelingen waarbij de opsomming van getallen en feiten niet voorop staat. Wel worden in dit onderdeel de belangrijkste resultaten (of het uitblijven daarvan) benoemd en worden voorstellen gedaan voor het bijsturen van het beleid. Ook wordt op hoofdlijnen inzicht geboden in de inzet van financiële middelen (en de al dan niet gewenste inzet voor de resterende planperiode). Het hoofdrapport bevat tevens een samenvattende tabel waarin met behulp van een kleurcodering de resultaten en stand van zaken bij de thema's en de gebiedsprojecten worden aangegeven.

In het achtergrondrapport wordt vervolgens verslag gedaan van de voortgang en de effectiviteit van de onderdelen van het Omgevingsplan aan de hand van alle thema's, doelen, subdoelen, indicatoren, acties en prestaties. Dit onderdeel volgt de indeling van het Omgevingsplan (vooral hoofdstuk 3) en kan worden gezien als 'naslagwerk'. Ook wordt in dat hoofdstuk (par. 3.0) met kleurentabellen een samenvatting gegeven van de voortgang in de operationele doelen en de acties / prestaties.

In een apart hoofdstuk 4 (volgt eveneens de indeling van het Omgevingsplan) wordt aandacht besteed aan: instrumenten, gebiedsontwikkeling en financiën.

3 Hoofdpijnen van beleid

3.0 Samenvatting stand van zaken operationele doelen en acties / prestaties

De volgende tabel geeft een overzicht van resultaten bij de operationele doelen van het Omgevingsplan, die in volgende paragrafen worden beschreven onder 3.1.1. t/m 3.3.7. Met behulp van een kleurcode wordt een indicatie gegeven van wel of niet behaalde resultaten (mede beoordeeld aan de hand van de subdoelen en indicatoren). Ook wordt een verwachting aangegeven omtrent het wel of niet behalen van doelen in 2018 (einde planperiode). Daarbij wordt uitgegaan van voortzetting van het huidige beleid en inzet van financiële middelen zoals dat in 2012 is besloten (ca. € 5,4 mln. per jaar). Bezuinigingen kunnen van invloed zijn op het doelbereik. De tabel geeft een vereenvoudigde weergave van de stand van zaken. Voor een meer genuanceerd beeld dient de tekst onder 3.1.1 t/m 3.3.7 te worden geraadpleegd. Bij de kleuraanduiding voor de operationele doelen is bewust niet gekozen voor een aanduiding (in rood of grijs/zwart) waarmee zou kunnen worden aangegeven dat een doel niet is gerealiseerd of werkzaamheden niet zijn gestart. De operationele doelen in het Omgevingsplan zijn breed geformuleerd en met het oog op de realisering van alle doelen zijn werkzaamheden verricht en bepaalde resultaten behaald.

In een aantal gevallen wordt voorgesteld het doel bij te stellen. Deze onderwerpen worden opgesomd bij de voorstellen voor planherziening in dit achtergrondrapport (en samengevat weergegeven in par. 2.15 van het hoofdrapport).

	Voortgang 2015	
Gerealiseerd / op schema		
Gedeeltelijk gerealiseerd / achter op schema		
		Verwachting 2018
Doel is of wordt bereikt in 2018		
Doel wordt waarschijnlijk bereikt of voorgesteld wordt doel bij te stellen		

		Voortgang 2015	Verwachting 2018
Paragraaf Omgevingsplan	Operationeel doel		
3.1.1	Groei biobased economy		
3.1.1	Vermindering milieubelasting		
3.1.1	Havens goed toegankelijk		
3.1.1	Voldoende capaciteit achterlandverbindingen		
3.1.1	Betere milieucommunicatie		
3.1.2	Goed naleefgedrag bedrijven		
3.1.2	Meer bedrijven ondernemen maatschappelijk verantwoord		
3.1.2	Professionele vergunningverlening en handhaving		
3.1.2	Voldoende planologische ruimte havens en bedrijven		
3.1.2	Verbetering kwaliteit en concentratie		
3.1.3	Versterken plattelandseconomie		
3.1.4	Energiebesparing; reductie CO ₂ uitstoot en meer duurzame energie		

3.1.5	Meer transport via buisleidingen		
3.1.6	Benutten kansrijke locaties voor recreatie		
3.1.7	Toename inkomsten recreatie		
3.1.8	Voldoende voorzieningen per regio		
3.1.9	Groei watersport binnen kaders		
3.1.10	Ondersteuning verbreding en schaalvergroting landbouw		
3.1.11	Stimuleren aquacultuur		
3.1.12	Concentreren glastuinbouw		
3.1.13	Verduurzaming intensieve veehouderij		
3.1.14	Vernieuwing visserijsectoren		
3.2.1	Evenwichtige ontwikkeling kwaliteit en aantal woningen		
3.2.2	Minimale milieuoverlast voor burgers		
3.2.3	Goede akoestische kwaliteit		
3.2.4	Goede luchtkwaliteit		
3.2.5	Minder ernstige geurhinder		
3.2.6	Minder lichthinder		
3.2.7	Minder risico's voor burgers		
3.2.8	Goede afvalverwerking en toename hergebruik		
3.2.9	Bescherming tegen overstromingen		
3.2.10	Meer medegebruik waterkeringen		
3.3.1	Veilige zwemlocaties		
3.3.1	Terugdringen regionale wateroverlast in het landelijk en stedelijk gebied		
3.3.1	Een goed en efficiënt functionerende waterketen		
3.3.1	Goede ecologische en chemische kwaliteit oppervlaktewater		
3.3.1	Minder verdroging natuurgebieden		
3.3.2	Behoud zoete grondwatervoorraad		
3.3.3	Voltooien natuurontwikkeling		
3.3.3	Goed beheer natuurgebieden		
3.3.3	Bescherming natuurgebieden en minder overtreding wet- en regelgeving natuur		
3.3.4	Bescherming landschapswaarden		
3.3.4	Verbeteren landschapskwaliteit		
3.3.5	Saneren spoedlocaties		
3.3.5	Goede nazorg saneringslocaties		
3.3.5	Informatievoorziening duurzaam bodemgebruik		
3.3.5	Praktijkgerichte kennisontwikkeling duurzaam bodemgebruik		
3.3.5	Geen ongewenst gebruik diepe ondergrond		
3.3.6	Informatievoorziening archeologie en aardkunde		
3.3.6	Bescherming archeologische en aardkundige waarden		
3.3.7	Reguleren luchtvaartterreinen		

In het Omgevingsplan zijn in par. 5.2 acties en prestaties benoemd die behoren bij de verschillende thema's in het plan. De thema's zijn in onderstaande tabel vetgedrukt weergegeven. De tabel geeft een indicatie in de voortgang van acties en prestaties. Voor meer informatie over acties en prestaties (beschrijving stand van zaken) dient de tekst in het achtergrondrapport te worden geraadpleegd. De tabel geeft inzicht in specifieke acties en prestaties (zoals benoemd in het Omgevingsplan). In een aantal gevallen zijn deze acties / prestaties uitgevoerd / geleverd en daarom met groen aangeduid in onderstaande tabel, terwijl in de voorgaande tabel (operationele doelen) is aangegeven dat het doel slechts gedeeltelijk is gerealiseerd of achterloopt op schema. De verklaring daarvoor is dat de specifieke acties / prestaties positief scoren maar dat andere ontwikkelingen die bepalend zijn voor het operationele doel leiden tot een aanduiding "gedeeltelijk gerealiseerd / achter op schema". Voorbeeld: op het gebied van waterbeheer zijn doelen overgenomen vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water. Deze doelen zijn gesteld voor het jaar 2027 waarbij, gezien de stand van de werkzaamheden, nu reeds duidelijk is dat in 2018 (einde periode Omgevingsplan) het doel niet volledig zal zijn behaald.

Gerealiseerd / op schema	
Gedeeltelijk gerealiseerd / achter op schema	
niet gestart	

Acties en prestaties

Thema / actie	prestatie	
2.2 Duurzame ontwikkeling;		
Actie 1- bevorderen duurzame ontwikkeling	Ambitiestatement duurzame ontwikkeling	
	Inrichten koploperloket	
	Opzetten grensoverschrijdend Zeeuws- Vlaams jongerenpanel	
	Organisatie tweemaaljaarlijks side event bij de four freedoms awards	
	Stimuleren MVO bij 1000 industriële en midden- en kleinbedrijven	
3.1.1 Haventerreinen en industrie;		
Actie 1- Stimuleren Biobased Economy	Uitvoeren agenda 'Agro meet chemistry'	
	Gebiedsgericht project Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone	
Actie 2- Toetsen bedrijven aan BBT	Creëren milieuruimte door toepassing BBT	
	Beperken handhavingslast en verbeteren systeemtoezicht	
Actie 3- Uitbreiding havenfaciliteiten faciliteren	Faciliteren ontwikkeling WCT	
Actie 4- Verdere verbetering toegankelijkheid en achterlandverbindingen	Lobby voor uitbreiding capaciteit A58 Markiezaat-Zoomland	
	Lobby voor spoorverbinding Zeeland-Antwerpen (VEZA)	
	Lobby voor uitbreiding capaciteit sluiscomplexen Terneuzen, Krammer, Volkerak	
Actie 5- Regulering milieuruimte	Vaststellen veiligheidscontour en beleidsregels in Kanaalzone	
	Aanpakken kleine milieuknelpunten rond de havens	
Actie 6- Realiseren reststroomkoppeling	Steunen aanleg MUP Sloegebied	
Actie 7- Verbeteren milieucommunicatie	Omwonenden rond Sloegebied en Kanaalzone beter informeren	
Actie 8- Beschikbaar houden uitbreidingsruimte industrie	Rekening houden met aanleg industrieterrein op westelijk Kanaalzone	
Actie 9- Aanpak knelpunt Oostelijke kanaaloevers	Geluidknelpunt Kanaalzone aanpakken	
Actie 10- Ruimte reserveren voor uitbreiding Buitenhaven e.o. Vlissingen	Ruimte voor watergerelateerde bedrijvigheid, verlichting druk op Vlissingen-Oost	
Actie 11- Opstellen bedrijfsmilieuplannen	Samen met het bedrijfsleven aansturen op een Zeeuwse variant op de bedrijfsmilieuplannen	
3.1.2 Bedrijventerreinen;		
Actie 1- Regionale planning en afstemming	Effectieve regionale samenwerking	
	Faciliteren opstellen bedrijventerreinprogramma's	
	Inventarisatie uitgifte bedrijventerreinen (IBIS)	
Actie 2- Kwaliteitsverbetering bedrijventerreinen	Nieuwe plannen verzekeren duurzaam beheer en onderhoud	
	Correcte toepassing duurzaamheidsladder	

	Logistieke bedrijvigheid sluit aan op kwaliteitsnetwerk goederenvervoer	
	Herstructurering van tenminste 100 ha in 2018	
Actie 3- Uitwerking regionaal kwaliteitsnet goederenvervoer in relatie tot (grootschalige) bedrijventerreinen	(Logistieke) bedrijvigheid sluit goed aan op regionaal kwaliteitsnetwerk goederenvervoer	
Actie 4- Stimulering en bescherming binnenhavens en laad- en loslocaties	Behoud & versterking natte overslagmogelijkheden t.b.v. bedrijfsleven	
Actie 5- Grootschalige zelfstandige kantoren concentreren in binnensteden Z4	Goed bereikbare kantoorlocaties	
3.1.3 Nieuwe economische dragers in het landelijk gebied;		
Actie 1- Versterken vitaliteit landelijk gebied	Verbeteren herbestemming en sanering vrijkomende agrarische bebouwing	
	Mogelijk maken vestiging passende nieuwe bedrijven in buitengebied	
Actie 2- Behoud (agrarisch) cultureel erfgoed	Stimuleren restauratie en hergebruik waardevolle bebouwing	
	Realiseren voorbeeldprojecten behoud waardevolle bebouwing	
3.1.4 Energie;		
Actie 1- Duurzame energie	Uitvoeren UPEK2	
	Planologisch mogelijk maken concentratielocatie Krammer	
	Planologisch mogelijk maken mestvergisting	
	Steunen bouw getijdencentrale	
Actie 2- Energiebesparing	Stimuleren energiebesparing	
Actie 3- Klimaatdoelstellingen	Monitoren klimaatdoelstellingen	
3.1.5 Transportleidingen;		
Actie 1- Bewaken bundeling buisleidingen	Aanleg buisleidingen alleen toestaan in buisleidingzones of –straten	
Actie 2- Bevorderen bundeling hoofdspansingslijnen	Bevorderen bundeling in bestaande en nieuwe tracés	
	Voorkomen nieuwe gevoelige bestemmingen in magneetveldzones	
3.1.6 Verblifsrecreatie;		
Actie 1- Combineren kansrijke nieuwe initiatieven in hotspots	Ruimte bieden aan nieuwe bedrijven	
	Realiseren Waterdunen	
Actie2- Kwaliteitsverbetering bestaande bedrijven	Stimuleren revitalisering	
3.1.7 Dagrecreatie;		
Actie 1- Verbeteren dagrecreatieve infrastructuur	Uitbreiding en beheer fietsroutenetwerk en wandelnetwerk	
	Nieuwe grote dagattracties sluiten aan op hoofdwegenet	
	Benutten recreatieve vaarroutes	
Actie2- Meerwaarde dagrecreatief product vergroten	Ruimte bieden voor nieuwe kleine en grotere dagrecreatie	
	Ondersteunen dagrecreatie die leefbaarheid platteland bevordert	
	Beperken omvang ondersteunende detailhandel	
	Concentratie van lawaaisporten	
3.1.8 Voorzieningen;		
Actie 1- Verbeteren kwaliteit voorzieningenniveau	Iedere regio heeft een masterplan voorzieningen	
	Een visie op grote en specialistische voorzieningen	
	Ondersteunen voorzieningen die leefbaarheid platteland bevorderen	
	Concentratie detailhandel in kernwinkelgebied	
Actie 2- Verbeteren bereikbaarheid bovenlokale voorzieningen	Mobiliteitsbeleid sluit aan op bovenlokale voorzieningen	
Actie 3- Concentratie detailhandel in kernwinkelgebied	Vitale en attractieve kernwinkelgebieden	
Actie 4- Behoud-versterken huidige PDV/GDV concentratiegebieden (incl. woonboulevards)	Bundeling PDV/GDV en woonboulevards, tegengaan versnippering	
3.1.9 Watersport en jachthavens;		
Actie 1- Stimuleren ontwikkeling watersportsector	Ruimte bieden in kansrijke gebieden	
	Ondersteunen innovatieve projecten ECO2	
Actie2- Behoud en ontwikkeling recreatietourvaartnetwerk	Bestaande netwerk onderhouden	
3.1.10 Landbouw;		

Actie 1- Omschakeling naar nieuw stelsel GLB faciliteren	Kansenkaart Landbouw	
	Ondersteuning binnen kansenkaart passende initiatieven	
	Verbeteren afstemming tussen overheid en ondernemers	
Actie2- Faciliteren schaalvergroting	Verbeteren verkaveling bedrijven	
	Verbetering logistieke landbouwroutes	
	Grootschalige bedrijfsontwikkelingen koppelen aan logistieke landbouwroutes	
	Verplaatsing agrarische bouwblokken vereenvoudigen	
Actie 3- Verbetering regionale distributie dierlijke mest	Mogelijkheid oprichting regionale mestopslag	
Actie 4- Ruimte bieden voor huisvesting arbeidskrachten	Kleinschalige huisvesting in agrarische bebouwing en op een minicamping is mogelijk	
3.1.11 Aquacultuur;		
Actie1- Stimuleren ontwikkeling aquacultuur	Aanwijzing geschikte locaties voor aquacultuur via kansenkaart	
	Ondersteunen initiatieven ondernemers	
3.1.12 Glastuinbouw;		
Actie1- Concentratie glastuinbouw	Benutten locatie Kanaalzone	
	Geen extra uitbreiding locaties Oosterland, Sirjansland, St. Annaland, Rilland en Kapelle	
	Beperkte ontwikkelingsruimte bestaande solitaire glastuinbouw	
	Ondersteunen sanering solitaire glastuinbouw	
3.1.13 Intensieve veehouderij;		
Actie 1- Verminderen milieubelasting intensieve veehouderij	Geen nieuwvestiging intensieve veehouderij	
	Geen nieuwe neventakken intensieve veehouderij	
	Uitbreiding neventakken intensieve veehouderij beperken	
3.1.14 Visserij, schaal- en schelpdierensector;		
Actie 1- Steunen innovatie in visserij en vis-, schaaldier-, en scheldierkeweek	Ruimte bieden voor experimenten	
Actie 2- Afstemmen gebruik op de Deltawateren	Pilotproject Alliantie Oosterschelde	
3.2.1 Woningbouw en herstructurering;		
Actie 1- Stimuleren regionale samenwerking en afstemming	Jaarlijks opstellen prognoses woningbehoefte voor Zeeland en per regio	
	Ondersteunen regio's bij maken afspraken en periodiek actualiseren van afspraken	
	Opstellen regionale kaders (woonprofielen)	
	Monitoring ontwikkelingen woningvoorraad	
Actie 2- ondersteunen transformatieprojecten Z4	Samen met Z4 nieuwe investerings- en financieringsmogelijkheden en verdienmodellen verkennen (o.a. JESSICA)	
Actie 3- Stimuleren deeltijdwonen	Gemeenten benutten kansen deeltijdwonen en evalueren voortgang in 2014	
Actie 4- Stimuleren aanpak particuliere woningvoorraad	Meer toepassing energiebesparende maatregelen	
	Instellen herstructureringsfonds	
3.2.2 Gezonde leefomgeving;		
Actie 1- Verbeteren kwaliteit leefomgeving	In kaart brengen locaties met verhoogde gezondheidsrisico's	
	Aanpak knelpunten gezondheid leefomgeving	
	Woningbouw voldoet aan minimale eisen binnenmilieu en gezonde omgeving	
3.2.3 Geluid;		
Actie 1- Efficiënte bestrijding geluidsoverlast	Opstellen en uitvoeren actieplan EU richtlijn omgevingslawaaai	
	Geluidsbelastingkaart voor provinciale wegen	
	Actieplan voor woningen boven plandrempel	
	Beschermen rust en stilte in milieubeschermingsgebieden	
	Ontheffing hogere grenswaarden bij reconstructies	
	Toepassing stil asfalt	
	Geen uitbreiding lawaaisporten	
Actie2- Optimaal benutten geluidsruijme	Beleidsregels voor beheer geluidzones voor alle regionale industrieterreinen	
	Ontheffing grenswaarden bij verruiming geluidzone	
	Monitoren geluidsbelasting Sloegebied	
3.2.4 Luchtkwaliteit;		
Actie 1- Verbeteren luchtkwaliteit	Terugdringen uitstoot zware bedrijven	
	In kaart brengen luchtkwaliteit in Sloegebied en Kanaalzone	

	Gedragbeïnvloeding verkeer	
Actie 2- Bijstellen uitvoering	Jaarlijks monitoren luchtkwaliteit	
3.2.5 Geur;		
Actie 1- Aanpak bij de bron	Naleving wettelijke normen	
Actie 2- Aanpassen hinder via ruimtelijk spoor	Beoordeling ruimtelijke plannen op effecten geur	
3.2.6 Licht en duisternis;		
Actie 1- Beperken nieuwe verlichting in donker gebied	Behoud duisternis	
Actie 2- Aanpassen verlichting provinciale wegen	Terughoudend verlichten en nemen reductiemaatregelen	
3.2.7 Externe veiligheid;		
Actie 1- Voorkomen risico's gevaarlijke stoffen aan de bron	Uitvoeren en actualiseren beleidsvisie "Verantwoorde Risico's"	
	Vergroten expertise	
Actie2- Minder risico's door ruimtelijke maatregelen	Veiligheidscontouren rond Sloegebied en delen van Kanaalzone	
	Plaatsing risicovolle activiteiten op geschikte locaties	
Actie 3- Rampenbestrijding	Opstellen, beheren en actualiseren Risicokaart	
Actie 4- Rampenbestrijding	Samenwerking bij uitvoering meerjarenprogramma externe veiligheid	
3.2.8 Afvalstoffen;		
Actie1- Ketenaanpak afvalstoffen en efficiënt omgaan met grondstoffen	Sluiten materialenkringlopen	
	Milieudruk afvalstoffen verminderen	
Actie 2- Nazorg stortplaatsen	Sluitingsverklaring Koegorspolder	
	Toezicht	
3.2.9 Hoogwaterveiligheid;		
Actie 1- Sterke waterkeringen	Goedkeuring versterkingsplannen waterkeringen	
	Participatie 'veiligheid Nederland in kaart'	
Actie 2- Voorkomen schade en slachtoffers	Productie en publicatie overstromingsrisico- en overstromingsgevaarkaarten	
	Vaststellen normen en kaders regionale waterkeringen	
	Risico-inventarisatie buitendijkse bedrijventerreinen	
	Inventarisatie knelpunten bebouwing en infrastructuur bij overstroming	
	Handhaven veiligheidsniveau buitendijkse bebouwing Noordzeekust door het Rijk	
	Afwegen beleid en maatregelen meerlaagsveiligheid	
Actie 3- Langetermijnbeleid	Deelname aan verkenning voor kust en deltawateren	
	Rijk vragen naar toekomstige veiligheid Oosterschelde	
3.2.10 Medegebruik waterkeringen;		
Actie1- Innovatief combineren functies in de kustzone	Uitwerking bouwen op dammen, dijken en duinen	
	Stimuleren proefproject multifunctioneel gebruik van de waterkering	
	Uitwerking kansen Deltadijk	
	Structureel voldoende droog strand door lokale maatregelen en zandsuppleties	
	Uitwerking dynamisch kust- en duinbeheer	
	Meewerken aan proeven met verlegging stroomgeulen	
	Bijdrage aan verhoging ruimtelijke kwaliteit waterkeringszone, o.a. de zwakke schakels	
3.3.1 Oppervlaktewater;		
Actie 1- Kwaliteitsverbetering oppervlaktewater	Actualiseren waterkwaliteitsdoelen	
	Aanpak diffuse bronnen	
	Onderzoek stikstofbronnen	
	Bevorderen samenwerking waterketen	
	Aanleg natte ecologische verbindingzones	
Actie 2- Kwaliteitsbewaking zwemwater	Aanwijzen en beborden zwemwateren	
	Kwaliteitscontrole zwemwater	
Actie 3- Beperken wateroverlast	Waar nodig aanpassing normen voor wateroverlast	
Actie 4- Werk met werk maken	Verbrede uitvoering waterprojecten	
	Coördineren uitvoering maatregelen	
	Verbeteren innovatieve toepassing bagger	
	Verkenning innovatieve kostenefficiënte maatregelen	
	Verkenning (Europese) financieringsmogelijkheden	
Actie5- Uitvoeren toezichtsrol	Opstellen jaarlijkse voorgangsrapportage Integraal Waterbeheer Zeeland	
Actie 6- Uitvoeren toezichtsrol	Actualisatie waterkansenkaarten	

3.3.2 Grondwater;		
Actie 1- Bescherming grondwater	Aanwijzing en bescherming grondwaterbeschermingsgebieden	
	Aanvullende bescherming kwetsbare gebieden	
	Monitoring grondwater en verdroging	
	Afwegen grote onttrekking grondwater voor drinkwater, industrie en bodem-energie	
	Onderzoeken effecten klimaatverandering	
Actie 2- Bestrijding verdroging	Verminderen verdroging kwetsbare gebieden	
3.3.3 Kwaliteit en medegebruik natuurgebieden;		
Actie 1- Bescherming en kwaliteitsverbetering bestaande natuur	Bescherming Zeeuws EHS	
	Vaststellen beheerplannen Natura 2000	
	Uitvoeren faunabeleid	
	Behoud areaal bos	
	Impuls aan kwaliteit gebieden en bescherming bijzondere soorten	
	Opstellen handhavingsplan Natura-2000 gebieden	
Actie 2- Voltooiën herijkte Zeeuwse EHS	Aankoop en inrichting ontbrekende gebieden	
Actie 3- Beheer natuurgebieden	Coördineren goed en efficiënt beheer van alle Zeeuwse natuurgebieden op basis van de SNL	
	Verbetering toegankelijkheid natuurgebieden	
Actie 4- Natuur- en milieueducatie	Ondersteunen natuureducatie	
3.3.4 Landschap en erfgoed;		
Actie 1- Beschermen en ontwikkelen landschapskwaliteiten	Benoemen en beschermen specifieke landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten	
	Stimuleren van onderzoek naar en opzet van nieuwe financieringsvormen voor landschapsbeheer,- onderhoud en -versterking	
	Alle provinciale projecten besteden aandacht aan verbetering van de landschapskwaliteit	
Actie 2- Vergoten economische baten landschap	Bieden van ruimere ontwikkelingsmogelijkheden bij bijdrage aan kwaliteit landschap	
	Ontwikkelen met deskundig advies	
3.3.5 Duurzaam gebruik van bodem en diepere ondergrond;		
Actie 1- Inspelen op mogelijkheden, kansen en beperkingen van de Zeeuwse bodem	Regie en uitvoering stimuleringsprogramma 't Zeeuws Bodemvenster en Convenant Bodemontwikkelbeleid en aanpak spoedlocaties	
	Uitvoeren praktijk pilots en onderzoek	
Actie 2- Kansen voor diensten van diepe ondergrond benutten	Ondersteunen winning aardwarmte	
	Ondersteunen en reguleren warmte-koudeopslag in de bodem	
Actie 3- Beperken risico's gebruik van diepe ondergrond	Geen opslag radioactief materiaal in de ondergrond	
	Strenge voorwaarden stellen aan winning van schaliegas en CBM	
	CO ₂ -opslag alleen in combinatie met glastuinbouw	
Actie 4- Wegnemen onaanvaardbare risico's bodemverontreiniging	Aanpak spoedlocaties voor 2015	
Actie 5- Preventie en aanpak overige risico's bodemverontreiniging	Voorlichting en stimuleren uitvoering projecten	
	Ondersteunen sanering bedrijfsgronden	
	Ondersteuning sanering maatschappelijk ongewenste situaties	
	Betere afdekking voormalige stortplaatsen	
	Monitoring ontwikkelingen	
	Controlebemonstering bodemverontreiniging	
3.3.6 Archeologie en aardkunde;		
Actie 1- Kwaliteitsbewaking archeologie	Adviseren over beheer en behoud van archeologische waarden via Steunpunt en helpdesk archeologie	
	Vaststellen kaders noodzaak archeologisch onderzoek	
Actie 2- Bewaren archeologisch erfgoed	Beheer Zeeuws archeologisch depot	
	Beheer en onderhoud Zeeuwse archeologische informatie (o.a. AMK Zeeland)	
	Registeren en verwerken vondstmeldingen	
	Verbeteren bewustwording en zichtbaar maken	
	Behoud en beheer archeologische terreinen	
Actie 3- Beheer en behoud aardkundige waarden	Adviseren over beheer en behoud van aardkundige waarden	

	Beschermen aardkundig waardevolle gebieden van provinciaal, nationaal en internationaal belang	
	Aanwijzen tenminste zeven aardkundige monumenten	
	Beheer geodatabestanden over aardkundig waardevolle gebieden in Zeeland	
3.3.7 Luchtvaart; Actie 1- Reguleren Zeeuwse luchtvaartterreinen	Vastleggen locaties luchtvaartterreinen	
	Reguleren gebruik luchtvaartterreinen	
	Voorkomen risico's door bebouwing in de omgeving	
	Opstellen handhavingsbeleid vliegbewegingen	
Actie 2- Voorkomen beperkingen vliegvelden, zenden ontvangststations en radiobakens	Ruimtelijke plannen geven geen beperking voor vliegverkeer	
4.4.2 Vergunningverlening; Actie 1- Actualiseren vergunningen	Periodiek de actualiteit van de vergunningen waarvoor de Provincie (deels) bevoegd gezag is toetsen en indien nodig reviseren	
Actie 2- Verbeteren efficiënte aanpak	Opstellen risicoprofiel Zeeuwse bedrijven en werken met milieudoelenaanpak	
4.4.3 Handhaving; Actie 1- Verbeteren efficiënte handhaving	Toezicht en handhaving toesnijden op het risicoprofiel van bedrijven	
	Projectmatig, thematisch, risico- en informatiegestuurd werken	
	Samenwerking met andere partijen uitbouwen en actief mengen in voortrajecten	

3.1 Sterke economie

Thema: duurzame ontwikkeling (par. 2.2.1 Omgevingsplan Zeeland)

Resultaten en conclusies

In het Omgevingsplan is bij dit thema een aantal acties en prestaties benoemd. Hieronder volgt een overzicht van de stand van zaken.

-Ambitiestatement duurzame ontwikkeling: in november 2013 is het ambitiestatement 2013-2015 door GS vastgesteld, met een focus op circulaire economie. De circulaire economie is een economisch systeem dat erop is gericht het hergebruik van grondstoffen en producten te borgen (kringloop). Landelijk is ingestemd met deze ambitie. Dit betekent een landelijke cofinanciering van € 100.000,--. Acties die voortkomen uit het ambitiestatement zijn opgenomen in het Jaarplan Economische Agenda 2013-2015.

-Inrichten koploperloket: met een focus op het stimuleren van een circulaire economie wordt invulling gegeven aan dit 'loket' (in eerste instantie in de vorm van 'Natuurlijk Zeeland', een samenwerkingsverband tussen de Provincie Zeeland, maatschappelijke organisaties / bedrijfsleven / het onderwijs). Het koploperloket heeft onder meer INESPO 2013 geïnitieerd (internationale jongerenolympiade over duurzame ontwikkeling). Daarnaast worden met gemeenten en maatschappelijk middenveld duurzame initiatieven afgestemd binnen het programmteam natuur en milieueducatie (NME).

-Opzetten grensoverschrijdend Zeeuws-Vlaams jongerenpanel en tweejaarlijks side event Four Freedoms Award (FFA): de uitgaven FFA en het jongerenpanel à € 20.000,- zijn, in het kader van het besluit (d.d. 14 maart 2014) over de taakstellende bezuinigingen geschrapt. (Zoals hierboven vermeld is in 2013 is nog wel een internationale duurzaamheidsolympiade voor jongeren georganiseerd). De focus is komen te liggen op het opstarten van 'circulaire voorbeeldprojecten' als uitwerking van de business cases zoals die zijn opgenomen in de Economische Agenda. Daarbij wordt aangesloten bij het programma biobased economy (dat tevens als doel in het Omgevingsplan is aangegeven). Dit betekent niet dat er geen aandacht zou zijn voor 'jongeren'. Via contacten van het onderwijs, (SCALDA, HZ en UCR) worden jongeren betrokken bij projecten en initiatieven. Zo wordt in 2015 de internationale scheikunde-olympiade georganiseerd, gesponsord door Yara. De Provincie faciliteert deze olympiade.

-Stimuleren maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) bij 1000 industriële en midden- en kleinbedrijven: MVO wordt wel omschreven als een integrale visie op een duurzame bedrijfsvoering. Een bedrijf dat maatschappelijk verantwoord onderneemt, maakt bij iedere bedrijfsbeslissing een afweging tussen de verschillende maatschappelijke en economische effecten hiervan, en houdt hierbij rekening met verschillende belangen. Dat kunnen medewerkers of klanten zijn, maar bijvoorbeeld ook omwonenden, leveranciers, investeerders en ook 'de maatschappij' in algemene zin. MVO wordt gestimuleerd bij industriële en midden- en kleinbedrijven. Via netwerken van de afzonderlijke economische business cases worden Zeeuwse bedrijven betrokken bij MVO. Via algemene bijeenkomsten, zoals het Zeeuws Innovatie Evenement en het programma van Switch 'MVO loont' met beiden 200 à 250 actief betrokken ondernemers zijn Zeeuwse bedrijven geïnformeerd én betrokken. Het stimuleren van MVO vormt een structureel integraal onderdeel van het duurzaam economisch beleid. Stimulering vindt plaats via de inzet uit de Economische Agenda via de 'business cases' zoals biobased economy, foodport Zeeland en visserij / aquacultuur. Daarnaast zijn er de doorsnijdende thema's zoals de Human Capital Agenda, de inzet op innovatie- waaronder een groei van innovatieve bedrijven op en rond de Kenniswerf - én de inzet op circulaire economie waar MVO een integraal onderdeel van vormt. Het totaal aantal bedrijven dat wel of niet (gedeeltelijk) maatschappelijk verantwoord onderneemt wordt niet gemonitord. Wel is duidelijk via de contacten dat MVO steeds vaker als leidmotief door bedrijven wordt gebruikt. Zowel de Zeeuwse milieufederatie (ZMF) als het instituut voor natuur- en milieueducatie (IVN) zijn wegens hun gerichtheid op economische ontwikkeling opgenomen in het Jaarplan van de Economische Agenda onder 'versterken relatie ecologie en economie'. In 2014 zijn verschillende 'masterclasses circulaire economie' georganiseerd. Daartoe behoren onder meer kleinschalige vernieuwende projecten binnen het programmteam natuur- en milieueducatie NME (met deelname van gemeenten, maatschappelijke organisaties en waterschap).

Jongeren worden via onderwijs en wetenschap actief betrokken. Voorbeelden zijn het door studenten van het University College Roosevelt georganiseerde congres 'swinging sustainability', waar de Provincie als gastheer is opgetreden. Daarnaast wordt er als onderdeel van de opleiding een 'gastcollege' gegeven aan studenten.

Duurzame ontwikkeling krijgt ook aandacht bij provinciale infrastructuurprojecten. Voorbeelden hiervan zijn:

- **Green Deal Duurzaam GWW (Spoor-, Grond-, Weg- en Waterbouw)**
Op 10 februari 2014 heeft gedeputeerde Van Beveren de Green Deal DGWW ondertekend. De Green Deal Duurzaam GWW is het resultaat van het initiatief om duurzaamheid binnen de GWW-sector door te ontwikkelen.
- **Hergebruik materialen**
Momenteel wordt er in wegfunderingen gebruik gemaakt van zogenoemde 'fosforslakken'. Dit zijn restmaterialen die opnieuw toegepast worden in de wegenbouw.
- **Reconstructie van fietspaden in beton**
Laatste jaren is er de trend om asfalt fietspaden (waar nodig) te vervangen voor betonnen fietspaden. Deze vergen weinig onderhoud, dus brengen minder onderhoudskosten en weinig overlast in de vorm van verkeersmaatregelen (omgeving/gebruikers) met zich mee. Tevens heeft beton een langere levensduur dan asfalt.
- **Openbare Verlichting**
Er is provinciaal beleid (Nota 'Effe Dimmen') omtrent openbare verlichting, dat voorschrijft om bepaalde dimschema's te hanteren langs de verschillende types provinciale wegen. Resultaat: zowel energiebesparing als vermindering van lichtvervuiling voor de omgeving.
Daarnaast wordt bij de realisatie van nieuwe projecten en/of vervanging van bestaande openbare verlichting overgeschakeld op LED-verlichting.
- **Ecologisch Bermbeheer**
Tot en met 2014 deed de Provincie aan het zogenoemd 'ecologisch bermbeheer'. Dit houdt in dat het bermmaaisel na maaien afgevoerd werd, zodat er een verschraling van de wegberm ontstaat. Hierdoor krijgen dieren en andere planten de gelegenheid zich te ontwikkelen.
Wegens bezuinigingen is er in 2014 besloten ecologisch bermbeheer te schrappen. Dat houdt in dat het gras in de bermen geklepeld wordt en blijft liggen.
- **Toepassen (proef)vakken met innovatieve asfaltsoorten**
Zo zijn er voorbeelden van toepassingen van LEAB (Laag Energie Asfaltbeton) in de Sluiskiltunnel en een stuk weg bij Nieuwdorp. Dit asfalt wordt geproduceerd/verwerkt onder lagere temperatuur dan 'traditioneel' asfalt. Oftewel: minder belasting voor het milieu. Daarnaast zijn er gesprekken over het toepassen van RubberPave (asfalt waarin rubber verwerkt zit), met als doel minder hinder voor de omgeving (geluidsreductie).

3.1.1 Haventerreinen en industrie

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.1 Haventerreinen en industrie	Groei Biobased Economy	Er zijn in 2018 meer bedrijven actief in de Biobased Economy dan in 2012. Gedurende planperiode is voldoende planologische ruimte aan haventerrein beschikbaar (meer dan 100% van de vraag)

Resultaten en conclusies

Aangezien biobased economy niet één sector betreft maar een sectordoorsnijdend thema is, worden geen officiële realisatie-cijfers bijgehouden (door CBS etc.) met betrekking tot dit onderwerp. Wel wordt op projectenniveau gerapporteerd over de biobased-activiteiten en aantallen bedrijven in Zeeland die daarbij betrokken zijn; deze cijfers zijn terug te vinden in de Voortgangsrapportage

2014 van de Economische Agenda. Hieruit volgt dat in 2012 in Zeeland reeds sprake is van tientallen projecten en initiatieven die kunnen worden gerangschikt onder 'biobased economy'. De Voortgangsrapportage 2014 vermeldt dat in 2014 tientallen bedrijven samen met kennisinstellingen actief zijn met biobased productontwikkeling en –toepassing. Daarnaast is een proeftuin gerealiseerd waar in de komende jaren biobased initiatieven uit landbouw en industrie aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Tevens zijn diverse projecten gestart op het gebied van vergroening van de procesindustrie en samenwerking met West-Brabant en Zuid-Holland voor de ontwikkeling van een biobased regio. Ook binnen het gebiedsgericht project Kanaalzone wordt gewerkt aan het verder versterken van de biobased economy. Tevens kan worden vermeld dat de verwachtingen positief zijn ten aanzien van de groei van de werkgelegenheid in de biobased economy: onlangs is hiertoe door adviesbureau CE Delft een rapport gepubliceerd waarin de verwachtingen voor 2020 worden berekend op basis van kengetallen. Op basis van blz. 31 en 32 van het rapport kan de werkgelegenheid verwachting biobased voor Zeeland worden berekend. Dit komt neer op een gewogen gemiddelde van 138 extra banen in het lage scenario en 895 extra banen in het hoge scenario in 2020. Die banen zullen zowel start-ups betreffen als bestaande bedrijven in chemie, agrofood en logistiek die biobased activiteiten gaan ontplooiën.

Voor alle zeehaventerreinen van Zeeland Seaports (ZSP) geldt dat er eind 2013, exclusief glas-tuinbouw, 292 ha. direct vrij uitgeefbaar is (bron: ZSP mei 2014). In de PlanMer Omgevingsplan 2012-2018 is vermeld dat de verwachte vraag naar zeehaven- en industrieterrein in Zeeuws-Vlaanderen tot 2020 wordt geschat op 10-15 ha. (Stuurgroep Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone). Vooralsnog is er voor de zeehaventerreinen van ZSP t/m 2018 voldoende ruimte beschikbaar. Binnen 2 tot 4 jaar kan echter een tekort ontstaan aan direct kadegebonden bedrijventerrein en aan terreinen bedoeld voor services aan de haven. Laatstgenoemde categorie wordt bij voorkeur niet gefaciliteerd op de uitgeefbare zeehaventerreinen omdat die, vanuit de strategie van ZSP, bedoeld zijn voor bedrijven met een hoge milieucategorie. Cijfers over de voorraad zeehaventerrein in 2014 zijn nog niet beschikbaar. In 2014 is nog wel een aantal percelen uitgegeven maar ook het terrein van Thermphos komt, na sanering, weer beschikbaar.

Voorstel tot planherziening:

Aangezien biobased economy niet één sector betreft maar een sectordoorsnijdend thema is, dat betrekking kan hebben op verschillende bedrijfsonderdelen, worden geen officiële realisatiecijfers bijgehouden. In verband hiermee wordt voorgesteld de indicator "Er zijn in 2018 meer bedrijven actief in de Biobased Economy dan in 2012" te schrappen.

Toelichting: de ontwikkeling van biobased projecten wordt ondersteund vanuit de Economische Agenda. Voor een nadere toelichting, wat aantal en inhoud van de projecten betreft, wordt verwezen naar de verschillende voortgangsrapportages van de Economische Agenda. Voorts is reeds beleidsmatig vastgelegd dat in het provinciale omgevingsbeleid voldoende planologische ruimte wordt geboden voor havens en bedrijven. Dit geldt zeker ook voor 'biobased' bedrijvigheid.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.1 Haventerreinen en industrie	Vermindering milieubelasting	Milieubelasting bestaande bedrijven is in 2018 verminderd t.o.v. 2006 (waarden uit omgevingsbalans 2006)

Resultaten en conclusies

Onderstaande tabel geeft de uitstoot (emissie) van de meest bepalende stoffen in ton of per kilo per jaar aan.

Cijfers zijn gebaseerd op de Emissieregistratie van het Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieuhygiëne (RIVM). Voor wat het jaar 2013 betreft zijn de cijfers gebaseerd op de Milieujaarverslagen van de Zeeuwse Bedrijven. Dit zijn voorlopige cijfers omdat de Emissieregistratie deze cijfers nog moet controleren.

De (voorlopige) emissiecijfers uit de Milieujaarverslagen van de Bedrijven voor het jaar 2014 komen pas medio 2015 beschikbaar. Uit de tabel blijkt dat de uitstoot van bepaalde stoffen sterk is gedaald. De sluiting van Zalco en Thermphos is daarbij van grote invloed geweest.

Tabel 1

Stof	Eenheid	2005*	2006	2010	2011	2012	2013	Verminderde uitstoot o.a. als gevolg van
Ammoniak (NH ₃)	ton		599	527	747	624	460	
Zwaveloxiden (als SO ₂)	ton		7650	3246	4398	3292	2600	
Stikstofoxiden (als NO ₂)	ton		7067	6389	6254	5465	4800	
Vluchtige organische stoffen (NMVOS)	ton		1649	1618	2172	2073	1800	
Fluoriden anorganisch (als HF)	ton	182	129	159	185	45	20	Sluiten Zalco en Thermphos
Etheen (C ₂ H ₄)	ton	308	416	179	247	230	180	Daling bij DOW
Fijnstof (PM ₁₀)	ton	882	841	1062	880	911	860	
Koolstofmonoxide (CO)	ton	41110	35010	5439	6835	7850	5200	Sluiten Zalco
Benzeen (C ₆ H ₆)	ton	18	17	8	16	12	12	
Benzo(a)Pyreen (PAK)	kg	1.5	7	9	6	0	0	Sluiten Zalco
Cadmiumverbindingen (als Cd)	kg	700	957	1294	137	103	0	Sluiten Thermphos
Loodverbindingen (als Pb)	kg	1800	2116	3034	484	376	0	Sluiten Thermphos

*waarde zoals vermeld in Omgevingsbalans 2006

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.1 Haventerreinen en industrie	Havens goed toegankelijk	Toegankelijkheid van de havens is in 2018 tenminste op niveau van 2012. Faciliteiten voor containeroverslag in het Sloegebied zijn in 2018 verbeterd t.o.v. 2012 Opmerking: in het Omgevingsplan zijn de subdoelen / indicatoren "Achterlandverbindingen hebben in de hele periode voldoende capaciteit" en "Faciliteiten voor containeroverslag in het Sloegebied zijn in 2018 verbeterd ten opzichte van 2012" abusievelijk verwisseld (niet vermeld bij het juiste operationele doel). Deze miszetting wordt in deze rapportage hersteld.

Resultaten en conclusies

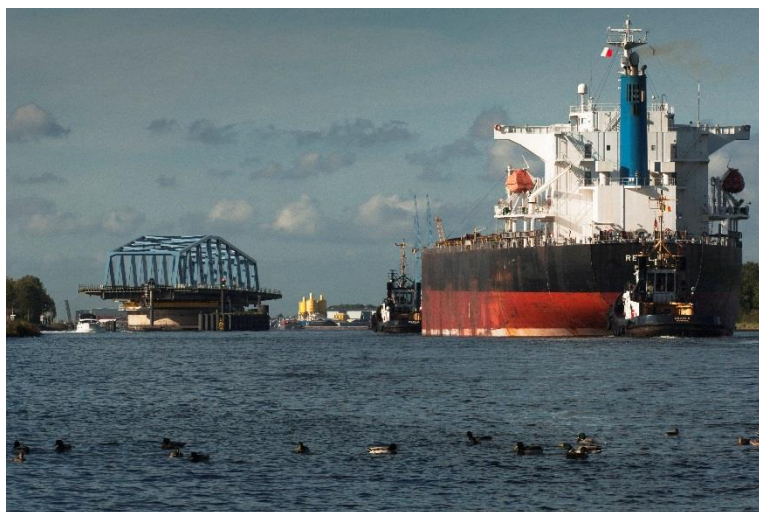
Toegankelijkheid: voor de verbetering van de toegankelijkheid van de havens is ingezet op lobby voor:

- uitbreiding capaciteit A58 Markiezaat- Zoomland; ministerie I&M, Bergen op Zoom, 2012-2018
- spoorverbinding Zeeland-Antwerpen (VEZA); ministerie I&M, Vlaanderen, Zeeland Seaports Overleg 2012-2018
- uitbreiding capaciteit sluizencomplexen Terneuzen, Krammer, Volkerak; ministerie I&M, RWS, Schuttevaer Overleg 2012-2018.

Deze drie onderwerpen zijn aan de orde gekomen in MIRT kader (meerjarenprogramma infrastructuur ruimte en transport). De knelpunten staan beschreven in de nieuwe gebiedsagenda Rijk – Provincie Zeeland. Het MIRT overleg met de minister is benut om specifiek knooppunt Zoomland en VEZA aan de orde te stellen. Wegens de financiële problematiek van het Rijk is een extra structurele bezuiniging doorgevoerd op beschikbare middelen tot 2028. Daarom houdt het rijk de boot af wat nieuwe projecten betreft. Andere projecten zoals uitbreiding van de capaciteit bij de Volkerak- en de Krammersluizen zijn enkele jaren vertraagd.

De capaciteit van het sluizencomplex bij Terneuzen wordt vergroot (nieuwe grote sluis). Dit project bevindt zich in de voorbereidingsfase en heeft vooralsnog geen vertraging opgelopen. Verder is in MIRT-kader de afspraak gemaakt dat het Rijk het op diepte brengen van de vaargeul De Wielingen (ter hoogte van Knokke en Cadzand) tot 16,5 meter procedureel faciliteert. Een verdere verruiming wordt nog nader bezien in een capaciteitsstudie onder de vlag van de Vlaams Nederlandse Schelde Commissie.

Faciliteiten containeroverslag: in het Omgevingsplan zijn belemmerende regels voor een Westerschelde containerterminal (WCT) achterwege gelaten. Daardoor is het voor Zeeland Seaports en de Zeeuwse havenbedrijven mogelijk om de Zeeuwse positie in de containermarkt te versterken. De aanleg van een WCT is tot nu toe niet haalbaar gebleken. Indien er grootschalige initiatieven voor containerisatie worden ingediend, start de Provincie een inpassingsprocedure. Via het Jaarplan van de Economische Agenda worden tal van acties ondernomen gericht op het stimuleren van containervervoer in de bestaande havens. Dit is gedaan door initiatieven van bestaande partijen in de haven te ondersteunen. Meer ambtelijke en bestuurlijke inzet van provinciezijde leidt niet tot versnelling van de aanleg van een WCT. Het is aan de markt aan te tonen dat een initiatief uitvoerbaar is. Voor recente ontwikkelingen wordt verwezen naar de voortgangsrapportage Economische Agenda 2014. Wat de WCT betreft wordt tevens verwezen naar hoofdstuk 4 (par. 4.4 Gebiedsontwikkeling).

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.1 Haventerreinen en industrie	Voldoende capaciteit achterlandverbindingen	Achterlandverbindingen hebben in de hele periode voldoende capa- citeit

Resultaten en conclusies

Voor wat de spoorverbinding betreft is de Verbinding Zeeland Antwerpen van belang. Op rijksniveau wordt hieraan (nog) geen prioriteit toegekend. Het provinciale standpunt luidt dat sprake is van een bereikbaarheidsprobleem, wat het spoor naar het zuiden betreft wegens de grote omrijd afstanden. Daarnaast is er een probleem met de externe veiligheid in Roosendaal en Dordrecht. Doordat eerst, voor zuidelijke bestemmingen, heen en weer gereden moet worden naar rangeerterrein Kijfhoek te Dordrecht is er voor de Zeeuwse haven sprake van een ongelijk speelveld ten opzichte van de andere havens.

Verder is de opwaardering van de N62 tussen Goes en Zelzate in gang gezet met de deelprojecten aanleg tunnel Sluiskil, verdubbeling aansluitende wegen Westerschelde tunnel met de verdubbeling Sloe- en Tractaatweg als grootste projecten.

De verbeteringen aan de Tractaatweg zijn in voorbereiding en zullen naar verwachting in 2018 gereed zijn. De tunnel Sluiskil, met toeleidende wegen, is vrijwel gereed en wordt op 23 mei 2015 opengesteld voor het verkeer. De reconstructie van de Sloeweg N62 is thans in uitvoering en zal, ondanks in 2015 opgetreden moeilijkheden in verband met kosten en planning, naar verwachting in 2016 gereed zijn. Bij alle hiervoor genoemde projecten is provinciale inzet geleverd (personeel, financieel, planvorming en –realisatie).

De capaciteit van het sluizencomplex bij Terneuzen wordt vergroot (aanleg nieuwe grote sluis). Dit project bevindt zich in de voorbereidingsfase en heeft vooralsnog geen vertraging opgelopen. Hoewel dit project vooral zal worden gefinancierd door het Rijk en de Vlaamse overheid neemt ook de Provincie deel aan de projectstructuur en verleent tevens een financiële bijdrage. Gestreefd wordt naar verdere infrastructurele verbeteringen die voor Zeeland van belang zijn. Wegens bezuinigingen op de rijksbegroting is er kans op vertraging.

Voorstel tot planherziening

Om de subdoelen / indicatoren beter te laten aansluiten op de operationele doelen wordt de onderstaande wijziging voorgesteld.

In hoofdstuk 5, paragraaf 5.1 Overzicht operationele doelen en indicatoren, thema 3.1.1, operationeel doel "Havens goed toegankelijk" vervalt onder Subdoelen en indicatoren de zinsnede "Achter-

landverbindingen hebben in de hele periode voldoende capaciteit" en wordt toegevoegd de zinsnede: Faciliteiten voor containeroverslag in het Sloegebied zijn in 2018 verbeterd ten opzichte van 2012.

Bij hetzelfde thema vervalt bij operationeel doel "Voldoende capaciteit achterlandverbindingen", onder Subdoelen en indicatoren de zinsnede "Faciliteiten voor containeroverslag in het Sloegebied zijn in 2018 verbeterd ten opzichte van 2012" en wordt toegevoegd: Achterlandverbindingen hebben in de hele periode voldoende capaciteit.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.1 Haventerreinen en industrie	Betere milieucommunicatie	Communicatie met omwonenden Sloegebied en Kanaalzone is in 2013 verbeterd en blijft in de periode tot 2018 goed

Resultaten en conclusies

Informerende van aanwonenden vindt primair plaats via publicaties in huis aan huis bladen, website Provincie en of RUD Zeeland en dergelijke.

In specifieke gevallen is er direct contact. Bijvoorbeeld naar aanleiding van geurklachten in de Kanaalzone is onderzoek uitgevoerd naar de mogelijk geurbronnen. Het bewonerscollectief dat hierom had gevraagd is persoonlijk per brief van de resultaten van het onderzoek op de hoogte gebracht. In 2013 / 2014 heeft de Stuurgroep Kanaalzone een nieuw leefomgevingsonderzoek in het kader van Kanaalzone-project door de GGD laten uitvoeren.

Naar aanleiding van een eerste verkenning neemt de gemeente Terneuzen in 2015 het initiatief om met haar inwoners te communiceren over de resultaten van het door de GGD uitgevoerde onderzoek over hinderbeleving en leefomgeving in de Kanaalzone.

In en rond het Sloegebied hebben het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en de gemeenschappelijke gezondheidsdienst (GGD Zeeland), in opdracht van de Provincie, het gezondheidsonderzoek Thermphos uitgevoerd. In de Omgevingsbalans 2012 is daarover gerapporteerd. Omwonenden zijn over de uitkomst van het onderzoek geïnformeerd. Er is tevens een vervolgonderzoek uitgevoerd bij kinderen in de kernen Borssele, 's-Heerenhoek, Nieuwdorp en Ritthem. Ook over de uitkomsten van dit vervolgonderzoek zijn de inwoners geïnformeerd.

Overeenkomstig de Europese INSPIRE richtlijn en het Verdrag van Aarhus publiceert de Provincie milieu-informatie op het internet. Informatie over handhaving is eveneens beschikbaar gesteld via het internet.

In het jaar 2014 was deze informatie niet op internet beschikbaar omdat de per 1 januari 2014 opgerichte regionale uitvoeringsdienst RUD Zeeland wegens ICT problemen een en ander niet op haar website kon publiceren. Vanaf maart 2015 kon een gedeelte van de milieu informatie via internet weer beschikbaar worden gesteld. De overige milieu informatie zal in de loop van 2015 weer worden gepubliceerd.

In het Omgevingsplan is bij thema 3.1.1. nog een aantal acties en prestaties vermeld. Daarover wordt het volgende opgemerkt.

Wat de actie "Stimuleren Biobased Economy" betreft kan worden gemeld dat de afgelopen jaren Zeeland de biobased economy voortvarend heeft doorontwikkeld: eerst vooral in samenwerking met West-Brabant en Vlaanderen, sinds 2012 ook inclusief Zuid-Holland. Binnen deze samenwerking concentreert Zeeland zich op de ontwikkeling en teelt van groene grondstoffen en vergroening van de procesindustrie. De 3 Nederlandse Provincies vormen samen met bedrijven en kennisinstellingen de stichting Biobased Delta; bedrijven zijn daarbij 'in the lead'. Biobased economy is ook één van de businesscases in de Economische Agenda Zeeland. Biobased Delta heeft tientallen projecten geïnitieerd en ondersteund, zoals:

- Biobased Bouwen: gerenoveerde huurwoning in Kruiningen als pilotproject. Algenkweek middels proceswaterzuivering bij Yara: grootste open algenbassin van Europa. Proceswaterzuivering gaat zo minder kosten of zelfs geld opleveren
- Biobased Inkopen: overheden vergroten de vraag naar biobased producten zoals textiel, biobased verf, wegmarkering, houten geleiderails bij wegen, en meubilair

- Realisatie van een restwarmte-koppeling tussen Zeeland Refinery, Martens Cleaning en COVRA.
- Biobased Innovations Garden: 50 nieuwe of 'vergeten' gewassen telen en verwerken voor productie van medicijnen, cosmetica, chemische toepassingen, voedsel, diervoer en energie
- Biobased Delta hanteert als slogan "agro meets chemistry" omdat zowel de industrie als de agrofood-sector de kernspelers vormen. Vandaar ligt er ook een relatie tussen de businesscase biobased economy en de businesscase agrofood. Hoofddoel van de agrofood business-case 'Nieuwe teelten en technieken in de landbouw' is een verdere ontwikkeling van de primaire landbouw middels innovatie en optimalisatie. De ontwikkeling van de Biobased Innovations Garden maakt hiervan deel uit.

Wat het gebiedsgericht project Zeeuws-Vlaamse kanaalzone betreft wordt verwezen naar hoofdstuk 4 (par. 4.4 Gebiedsontwikkeling).

Aan het uitbreiden havenfaciliteiten en toegankelijkheid / achterlandverbindingen en verbeteren milieucommunicatie is hiervoor reeds aandacht besteed. Overige acties:

-Toetsen bedrijven aan best beschikbare technieken (BBT) / creëren milieuruimte door toepassing BBT: de thans geldende inzichten zijn dat vergunningen eenmaal per 10 jaar een toetsing op actualiteit (en daarmee een toets aan de best beschikbare technieken) ondergaan. Dit wordt thans door de RUD Zeeland als leidraad gehanteerd. Gelet op de complexiteit van de industriële bedrijven wordt wel na zeven jaar een signaal afgegeven zodat het bedrijf (indien van toepassing) de tijd heeft een omgevingsvergunning aan te vragen. Het creëren van milieuruimte door toepassing van BBT is een ingewikkeld vraagstuk. Op zichzelf is toepassen van BBT niet bedoeld om milieuruimte voor bedrijven te scheppen, maar is het juist bedoeld ter bescherming / verbetering van het milieu. Momenteel is geen informatie beschikbaar over de toepassing en de betekenis hiervan (RUD kan geen informatie leveren).

-Beperken handhavingslast / verbetering systeemtoezicht:

systeemgericht toezicht (SgT) is een manier om de handhavingslast te beperken, waarbij wordt aangesloten bij de bestaande managementsystemen van bedrijven. Deze systemen moeten aan bepaalde eisen voldoen. Als aan de gestelde eisen wordt voldaan verschuift de focus van toezicht op de naleving van voorschriften naar toezicht op het systeem waarin de naleving geborgd is. Ook wordt in bepaalde gevallen de handhaving aangepast.

De actuele stand van zaken is dat er 5 bedrijven in het traject naar SgT zitten: DOW, Eastman, Ovet, ICL-IP en Van Gansewinkel. Bij het bedrijf Vesta is een presentatie gegeven over systeemgericht toezicht, omdat zij interesse hebben.

Van Gansewinkel heeft in 2012 een verificatieaudit gehad, waarbij het systeem voldoende is bevonden. De jaarlijkse herhaal-audit heeft helaas nog niet plaats kunnen vinden (in verband met overgang naar RUD Zeeland en de omgevingsdiensten in Brabant en Limburg en als gevolg van een reorganisatie bij Van Gansewinkel). Eastman heeft de verificatie audit uitgesteld. Dow past de organisatie en de systemen aan in verband met de gestelde eisen. Met Ovet is nog geen intentieverklaring ondertekend, met de andere 4 bedrijven wel. Ovet wacht af wegens een mogelijke overname van het bedrijf.

Met de betrokken toezichthouders van RUD Zeeland, Rijkswaterstaat en Waterschap is afgesteld op welke manier het toezicht in de praktijk zal worden vormgegeven.

Of SgT daadwerkelijk leidt tot een vermindering van de (ervaren) handhavingslast is nu nog niet te zeggen, omdat in de praktijk nog te weinig ervaring is opgedaan.

-Wat de verdere verbetering van de toegankelijkheid van achterlandverbindingen betreft wordt verwezen naar de tekst hiervoor onder 3.1.1, operationeel doel "Havens goed toegankelijk".

-Regulering milieuruimte / veiligheidscontour en beleidsregels Kanaalzone:

eind 2013 is een projectgroep opgericht met de opdracht de mogelijkheden te onderzoeken voor een veiligheidscontour in de Kanaalzone. Het gebied dat in aanmerking komt is het gebied Mosselbanken-DOW-Valuepark. De projectgroep bestaat uit vertegenwoordigers van Provincie, RUD Zeeland, gemeente Terneuzen, VRZ en ZSP. De verwachting is dat begin 2015 de veiligheidscontour is vastgesteld.

-Aanpak kleine milieuknelpunten rond havens:

bedoeld is de aanpak van de kleinere milieuknelpunten rondom de havens bijvoorbeeld de Schelde/Buitenhaven. De instrumenten om deze kleinere knelpunten aan te pakken zijn de beleidsregels voor geluid; in het Omgevingsplan is ook opgenomen dat deze in de komende periode voor alle havens worden opgesteld.

Voor de korte termijn is er te weinig capaciteit om dit op te pakken. Gekozen wordt voor het aanhaken bij "natuurlijke momenten". Voorbeeld hiervan is het voornemen van gemeente Terneuzen om voor het industrieterrein Terneuzen-West een bestemmingsplan op te stellen. Het is niet bekend of er buiten geluid nog andere kleine knelpunten zijn.

-Realiseren reststroomkoppeling / steunen aanleg MUP Sloegebied (de Multi Utility Provider is een buisleidingenstraat waarover basisgrondstoffen en reststromen van verschillende industrieën getransporteerd en uitgewisseld kunnen worden): in 2013 is een technisch ontwerp voor restwarmtekoppeling tussen Zeeland Refinery, Martens Cleaning en COVRA afgerond; tevens is een business case opgesteld. Juni 2014 zijn de contracten tussen de desbetreffende bedrijven ondertekend en is de exploitatiemaatschappij "Sloewarmte" opgericht. Naar verwachting zal de restwarmtekoppeling juni 2015 in bedrijf worden genomen. Vanuit de Green Deal Zeeland is door MinEZ € 1,5 miljoen ter beschikking gesteld.

Een tweede restwarmtekoppeling, in de Kanaalzone, wordt momenteel voorbereid. Eind 2014 wordt besluitvorming verwacht.

Vanuit het bedrijfsleven ontstaan meer initiatieven op dit gebied. Zo verwachten 12 grote bedrijven in Zuidwest Nederland belangrijke besparingen te kunnen realiseren door afvalstromen en restenergie uit te wisselen. De 12 bedrijven hebben zich verenigd in het platform Smart Delta Resources dat wordt ondersteund door de Provincie en Impuls Zeeland. De deelnemers zijn: Dow Benelux, Arcelor Mittal Gent, Trinseo Hoek, Cargill Sas van Gent en Bergen op Zoom, ICL-IP Terneuzen, Lamb Weston-Meijer Kruiningen, Sabic Bergen op Zoom, Suiker Unie, Yara Sluiskil, Zeeland Refinery Nieuwdorp, Delta en Zeeland Seaports.

-Beschikbaar houden uitbreidingsruimte industrie / rekening houden met aanleg industrieterrein westelijke kanaaloever: ruimtelijke reservering is nog niet benut en blijft gehandhaafd.

-Aanpak knelpunt oostelijke kanaaloevers.

Er wordt momenteel geen actie ondernomen om het knelpunt op te lossen. Gewacht wordt op het inwerkingtreden van het Omgevingswet omdat gelijktijdig met die inwerkingtreding een ander normenstelsel voor industrielawaai zal worden ingevoerd. Dit leidt tot een meer realistische weergave van de geluidsbelasting en het vervangen van de geluidszone door een aandachtsgebied. Het in werking treden van de Omgevingswet is gepland in 2018.

-Ruimte reserveren voor uitbreiding Buitenhaven Vlissingen met als doel ruimte voor water gerelateerde bedrijvigheid en verlichten druk op Vlissingen-Oost.

Voor de revitalisering van de Buitenhaven is door Zeeland Seaports, Provincie en de gemeente Vlissingen een masterplan gemaakt. Op basis van een bestuursovereenkomst wordt revitalisering van de Buitenhaven uitgevoerd.

-Opstellen bedrijfsmilieuplannen:

Samen met het bedrijfsleven aansturen op Zeeuwse variant van bedrijfsmilieuplannen: dit betreft een actie die is ondergebracht bij het projectteam Vitaal Sloegebied en Kanaalzone. Stand van zaken eind 2014: ZMf en Portiz werken een projectvoorstel uit.

Agendapunt voor volgend Omgevingsplan

Bezien of behouden ruimtelijke reservering westelijke kanaaloever Terneuzen nog nodig en/of wenselijk is op basis van strategische visie Zeeland Seaports.

Toelichting: de westelijke kanaaloever is als reserveringslocatie voor bedrijvigheid (uitbreiding) aangeduid. Vanuit het principe van de 'duurzaamheidsladder' wordt eerst beoordeeld of in de behoefte aan ruimte voor bedrijvigheid kan worden voorzien binnen bestaande havens en bedrijventerreinen.

3.1.2 Bedrijventerreinen

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.2 Bedrijven-terreinen	Goed naleefgedrag bedrijven	Bedrijven houden zich beter aan de milieuregels waardoor het aantal geconstateerde overtredingen in 2018 is afgenomen ten opzichte van 2012

Resultaten en conclusies

Binnen de handhaving wordt gewerkt met een risicomodel. Via een risico analyse wordt bepaald waar de grootste knelpunten zijn en op grond daarvan wordt de capaciteit binnen de handhaving ingezet.

Het aantal in 2014 uitgevoerde controlebezoeken verhoudt zich als volgt tot eerdere jaren:

	2012	2013	2014
Uitgevoerde controlebezoeken bij provinciale bedrijven	1110	883	345

Er zijn in 2014 aanzienlijk minder controlebezoeken uitgevoerd dan in de voorgaande jaren. Dit is een gevolg van het afschaffen van de verklaring van geen bedenkingen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht waarmee de gemeenten per 1 januari 2014 volledig bevoegd gezag zijn geworden voor alle bedrijven met uitzondering van de (provinciale) IPPC- en BRZO-bedrijven (IPPC: richtlijn 'integrated pollution, prevention and control' / BRZO: Besluit risico's zware ongevallen). De Provincie is nu voor 59 bedrijven bevoegd gezag in plaats van voor 197 bedrijven.

Het percentage van gecontroleerde bedrijven waarbij overtredingen zijn geconstateerd verhoudt zich als volgt tot voorgaande jaren.

	2012	2013	2014
% van de gecontroleerde Bedrijven waarbij overtredingen zijn geconstateerd	29%	21%	13%

De RUD heeft geen informatie kunnen leveren over het exacte aantal overtredingen.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.2 Bedrijventerreinen	Meer bedrijven ondernemen maatschappelijk verantwoord	In 2018 zijn minimaal 1000 bedrijven actief met MVO aan de slag

Resultaten en conclusies

Verwezen wordt naar de hiervoor reeds weergegeven tekst bij het onderdeel 3.1 "Sterke economie", thema: duurzame ontwikkeling (par. 2.2.1 Omgevingsplan Zeeland).

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.2 Bedrijventerreinen	Professionele vergunningverlening en handhaving	Alle handhavingpartners voldoen in de hele periode aan de wettelijke kwaliteitscriteria

Resultaten en conclusies

De regionale uitvoeringsdienst (RUD) voert de taken voor de Provincie uit op onder andere het terrein van Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, vergunningverlening en handhaving. De RUD is nagegaan of wordt voldaan aan de landelijk opgestelde kwaliteitscriteria op dat vlak.

Deze criteria hebben betrekking op processen, beschikbare menskracht en deskundigheid. Voor zover dat niet het geval is, zal de RUD in 2015 een verbeterplan vaststellen om alsnog aan die criteria te voldoen.

Voor wat de vergunning- en handhavingstaken betreft die de gemeenten nog zelf uitvoeren moeten ook zij aan kwaliteitscriteria gaan voldoen.

Behalve de procescriteria zijn de overige kwaliteitscriteria niet wettelijk vastgelegd.

De kwaliteitscriteria voor de taken die de Provincie uitvoert op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving worden niet meer in landelijke regelgeving vastgelegd. Dit zullen gemeenten en de Provincie nu zelf moeten doen via vast te stellen verordeningen.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.2 Bedrijventerreinen	Voldoende planologische ruimte havens en bedrijven	Alle gemeenten zorgen voor zorgvuldig ruimtegebruik door toepassing van de duurzaamheidsladder vanaf 2013 in bestemmingsplannen. Alle regio's baseren hun planning vanaf 2013 op een actueel en realistisch bedrijventerreinprogramma. Er is voldoende kwantitatief en kwalitatief aanbod aan bedrijventerrein in alle regio's. In 2018 is tenminste 100 ha. bedrijventerrein in herstructurering genomen

Resultaten en conclusies

De in 2013 en 2014 door gemeenten in procedure gebrachte bestemmingsplannen besteden aandacht aan de zogenaamde 'duurzaamheidsladder'. Dit ter onderbouwing van een zorgvuldig ruimtegebruik (kwantitatief). Door middel van een wetswijziging is de duurzaamheidsladder sinds 1 oktober 2013 wettelijk verplicht (art. 3.1.6, tweede lid Besluit ruimtelijke ordening).

Een kernpunt in het Omgevingsplan is de doelstelling in Zeeland te komen tot in regionaal verband samenwerkende gemeenten die de planning / programmering van bedrijventerreinen onderling afstemmen, elkaar niet beconcurreren maar de markt goed bedienen. Voor een realistische planning is het aanbod niet groter dan de behoefte voor de komende 10 jaar.

Er is vooralsnog sprake van ruim voldoende kwantitatief en kwalitatief aanbod aan bedrijventerreinen in de verschillende regio's. In kwantitatieve zin is nog sprake van overaanbod. Dit is meetbaar met de jaarlijkse IBIS-enquete (integraal bedrijventerreinen informatiesysteem). Het bestaande (planologisch harde) aanbod bedraagt 195 hectare. De behoefte voor heel Zeeland is daarentegen slechts 131 ha. voor de komende 10 jaar, uitgaande van een positief scenario. Door middel van het stimuleren van herstructurering draagt de Provincie tevens bij aan kwaliteitsverbetering van bestaande terreinen. Met projecten als het revitaliseren van de Buitenhaven in Vlissingen en diverse acties in de Economische Agenda wordt gestreefd naar voortdurende verbetering van het aanbod. De uitgifte van bedrijventerrein wordt, net zoals in het verleden, landelijk gemonitord via het systeem IBIS. De cijfers over 2014 worden begin 2015 bekend. In 2013 is slechts ca. 7½ ha bedrijventerrein uitgegeven, dit is lager dan ooit (en ongeveer de helft van de berekende behoefte).

In 2013 is een nieuwe behoefteaming bedrijventerreinen opgesteld, die de basis vormt voor de regionale planningen en gemeentelijke afstemming (programmering genoemd). Aangezien de oude behoefteaming nog uit 2008 dateert, is de nieuwe behoefteaming aanleiding om ook de regionale programmeringen te actualiseren. Het betreft een nieuwe prognose voor de periode 2013-2023. De prognose geeft als maximum scenario een behoefte van 13 ha./jaar, terwijl in 2008 nog werd uitgegaan van 19 ha./jaar (voor heel Zeeland). Door deze lagere behoefte is ook de behoefte aan uitbreiding gering.

In de behoefte-raming is nog geen rekening gehouden met het aanbod op zogenaamde 'informele locaties' (hieronder wordt verstaan de mogelijkheden tot bedrijfsvestiging of –uitbreiding die tot nu toe niet zijn betrokken in de behoefte-raming en programmering). Hiertoe kunnen worden gerekend:

- de mogelijkheid voor vestiging en uitbreiding van nieuwe economische dragers in het buitengebied (vestiging bedrijvigheid bij bestaande agrarische bedrijven, in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen of bij woningen in het buitengebied) ¹
- de uitbreidingsmogelijkheden van solitaire bedrijven

Als dit aanbod mede in beschouwing wordt genomen moet worden geconcludeerd dat in Zeeland sprake is van een 'mismatch' tussen aanbod en vraag. Toestaan van bedrijvigheid in het landelijk gebied kan positieve gevolgen hebben voor de economische vitaliteit maar kan nadelige effecten hebben op het functioneren en de gewenste ontwikkeling van bedrijventerreinen en kan andere kwaliteiten in het landelijk gebied nadelig beïnvloeden (o.a. verstening en versnippering van het buitengebied). Daar komt bij dat sprake is van een tendens in de gemeentelijke bestemmingsplannen Buitengebied tot het verruimen van de agrarische bouwvlakken van 1 tot 1,5 ha. (In bepaalde gevallen is, door toepassing van een wijzigingsbevoegdheid, een bouwvlak van 2 ha. mogelijk). Meer samenhang en afstemming tussen zowel de verschillende onderdelen van de vastgoedmarkt als tussen de geboden ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijvigheid in stedelijk en landelijk gebied wordt dan ook noodzakelijk geacht. Daarbij dient tevens aandacht te worden besteed aan het onderscheid tussen kleinschalige bedrijventerreinen en solitaire (niet-agrarische) bedrijven in het landelijk gebied (met bijbehorende uitbreidingsmogelijkheden).

In de zomer van 2013 zijn de gemeenten geïnformeerd over de provinciale behoefte-raming bedrijventerreinen. Sindsdien zijn gemeenten gestart met het actualiseren van hun regionale bedrijventerreinprogramma's. In Walcheren is het opstellen van een regionaal programma voorlopig vastgelopen op verschillen van inzicht tussen de gemeenten Middelburg en Vlissingen. Plannen voor nieuwe uitbreidingen zijn er in de regio echter niet. Verder is in 2014 een start gemaakt met het actualiseren van de programma's voor de Bevelanden en Zeeuws-Vlaanderen, maar vooralsnog vorderen deze processen moeizaam. Een regierol vanuit de Provincie zou kunnen worden overwogen om de processen te versnellen. In ieder geval lijkt het gewenst de regio's, waar de programmering niet van de grond komt, hierin te faciliteren. (De gemeente Schouwen-Duiveland beschikt over een geaccordeerd bedrijventerreinenprogramma terwijl voor Tholen inmiddels een concept programma is opgesteld).

Kwaliteitsverbetering bedrijventerreinen.

Door middel van het stimuleren van herstructurering bedrijventerreinen draagt de Provincie bij aan kwaliteitsverbetering op bestaande bedrijventerreinen. Hiervoor is in 2010 een subsidieregeling in het leven geroepen, die in 2014 is gesloten. Wanneer de afgeronde herstructureringsprojecten worden opgeteld bij de reeds lopende herstructureringsprojecten, is het de vraag of de provinciale doelstelling van het in herstructurering nemen van 100 hectare in 2018 gehaald zal worden. In de loop van 2014 is immers gebleken dat een aantal herstructureringsprojecten is vertraagd; onduidelijk is of deze nog uitgevoerd kunnen worden en daarmee is ook het halen van de doelstelling helaas twijfelachtig geworden. Eind 2014 was de herstructurering van 89 ha. bedrijventerrein in uitvoering.

Voorstel tot planherziening

Hiervoor is geconstateerd dat in Zeeland sprake is van een 'mismatch' tussen aanbod en vraag voor wat bedrijfslocaties betreft. Meer samenhang en afstemming tussen zowel de verschillende onderdelen van de vastgoedmarkt als tussen de geboden ontwikkelingsmogelijkheden

¹ Volgens prognose gaat het in Zeeland, in de periode tot 2030, om 50.000 tot 300.000 m² vrijkomende agrarische bebouwing per gemeente. In percentages: van minder dan 20 tot 40% van de agrarische bebouwing komt vrij. In totaal gaat het, in de periode 2012 – 2030 om 800.000 m² vrijkomende agrarische bebouwing voor heel Zeeland (woonhuizen en bedrijfsgebouwen, excl. glastuinbouw). Bron: rapport "Vrijkomende agrarische bebouwing in het landelijk gebied", opgesteld in opdracht van InnovatieNetwerk, rapportnr. 14.2.325 Utrecht, maart 2014.

voor bedrijvigheid in stedelijk en landelijk gebied wordt dan ook noodzakelijk geacht (met als doel vraag en aanbod beter op elkaar te laten aansluiten). Er dient meer nuancering te worden aangebracht in het bedrijventerreinenbeleid waarbij wordt verduidelijkt welke bedrijven naar omvang en activiteit binnen de regionale programmering vallen. Daarbij dient ook aandacht te worden besteed aan het onderscheid tussen kleinschalige bedrijventerreinen en solitaire (niet-agrarische) bedrijven in het landelijk gebied. Tevens wordt geconstateerd dat bepaalde regio's (gemeenten in een regio) er niet in slagen de programmering onderling af te stemmen. Heroverweging van de provinciale (regie)rol kan aan de orde zijn.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.2 Bedrijventerreinen	Verbeteren kwaliteit en concentratie	Tenminste 80% van nieuwe oppervlakte aan bedrijventerrein wordt gerealiseerd op grootschalige bedrijventerreinen

Resultaten en conclusies

Op basis van de vastgestelde bestemmingsplannen kan vooralsnog worden geconstateerd dat er in 2013 slechts één bedrijventerrein is uitgebreid, namelijk Noordzak in Heinkenszand. Dit betreft een kleinschalig terrein. Strikt genomen is het percentage nieuw areaal op grootschalige terreinen in 2013 dus 0.

In 2014 is slechts één bedrijventerrein is uitgebreid, namelijk Welgelegen in Tholen-Stad. Dit betreft een grootschalig terrein. In de verslagperiode is weinig nieuwe oppervlakte bedrijventerrein gerealiseerd. In 2018 kan worden beoordeeld of de doelstelling over de planperiode (cumulatief bezien) is behaald. De provinciale inzet (overleg over programmering bedrijventerreinen met gemeenten en beoordeling van bestemmingsplannen) blijft gericht op het doel: 80% van de nieuwe oppervlakte realiseren op grootschalige terreinen.

Bij het thema 'Bedrijventerreinen' is in het Omgevingsplan nog een aantal acties en prestaties benoemd. Daarover wordt nog het volgende opgemerkt.

- Regionale planning en afstemming: aan de stand van zaken met betrekking tot regionale planning en afstemming van bedrijventerreinen is hiervoor bij operationeel doel "Voldoende planologische ruimte havens en bedrijven" aandacht besteed.
- Kwaliteitsverbetering bedrijventerreinen: de kwaliteit van het aanbod van bedrijventerreinen wordt geborgd door bij nieuwe ontwikkelingen aandacht te vragen voor duurzaam beheer en onderhoud in bestemmingsplannen. Toepassing van de duurzaamheidsladder en herstructurering van 100 ha. bedrijventerrein: zie tekst bij operationeel doel "Voldoende planologische ruimte havens en bedrijven".
- Een actie is tevens de uitwerking van regionaal kwaliteitsnet goederenvervoer in relatie tot bedrijventerreinen. In november 2013 is het regionaal kwaliteitsnet goederenvervoer vastgesteld. Dit kwaliteitsnetwerk is gezamenlijk met het bedrijfsleven en de overige wegbeheerders opgesteld en vormt de basis voor investeringen in bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid. Anderzijds is het kwaliteitsnet uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid in de zin dat grotere bedrijven(terreinen) met veel transportbewegingen goed ontsloten dienen te zijn door het kwaliteitsnet.
- Het behoud en de versterking van natte overslagmogelijkheden (binnenhavens en loswallen) heeft aandacht gekregen in de in 2013 en 2014 in procedure gebrachte bestemmingsplannen.
- De vestiging van grootschalige zelfstandige kantoorlocaties wordt geconcentreerd in de Z4 (de vier grotere Zeeuwse steden). Vestiging van nieuwe grootschalige zelfstandige kantoren heeft in 2013 en 2014 niet buiten de Z4 plaatsgevonden.

3.1.3 Nieuwe economische dragers in het landelijk gebied

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.3 Nieuwe economische dragers in het landelijk gebied	Versterking plattelandseconomie	Alle gemeenten benutten in 2018 de ruimere mogelijkheden voor NED's op de manier zoals bedoeld in het Omgevingsplan, waardoor meer initiatieven worden gerealiseerd

Resultaten en conclusies

Alle bestemmingsplannen Buitengebied, die in 2013 en 2014 in procedure zijn gebracht, bevatten een regeling voor zogenaamde 'nieuwe economische dragers' zoals beschreven in het Omgevingsplan. Door opname van de regeling worden op gemeentelijk niveau ruimere mogelijkheden voor economische activiteiten in het buitengebied geboden.

De concrete initiatieven worden beoordeeld en geregeld op gemeentelijk niveau. Het aantal en soort initiatieven worden niet gemonitord. Vanuit het provinciaal belang wordt dat ook niet noodzakelijk geacht: deze passen immers binnen de provinciale kaders.

Echter, er moet ook worden geconstateerd dat in de toekomst sprake zal zijn van overaanbod aan mogelijkheden voor bedrijfsvestiging in het buitengebied en dat de behoefteprognose voor regionale bedrijventerreinenprogrammeringen nu alleen geprojecteerd wordt op de bedrijventerreinen. Aangezien steeds meer agrarisch vastgoed de komende jaren leeg komt te staan ontstaan er ook steeds meer bedrijfsvestigingsmogelijkheden in het landelijk gebied. Deze concurreren gedeeltelijk met bedrijventerreinen om beperkte behoefte die in Zeeland aanwezig is. (Zie de tekst bij thema 3.1.2 Bedrijventerreinen, operationeel doel: "Voldoende planologische ruimte havens en bedrijven" en de cijfers die worden genoemd in de bijbehorende voetnoot).

Over de bij dit onderwerp opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

- Versterken vitaliteit landelijk gebied / verbetering herbestemming en sanering vrijkomende bebouwing: door de herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing voor NED's en het mogelijk maken van nieuwvestiging van een select type NED's in het buitengebied wordt de vitaliteit van het landelijk gebied behouden en versterkt. Tevens draagt het opnieuw in gebruik nemen van de bestaande bebouwing, bij aan het behoud van (agrarisch) cultureel erfgoed.
- Behoud agrarisch cultureel erfgoed / realiseren voorbeeldprojecten: over algemene regeling in bestemmingsplan van NED's vindt vooraf overleg plaats met de Provincie. Ook wanneer gemeenten in afwijking van het geldende bestemmingsplan willen meewerken wordt de Provincie geconsulteerd. Bestemmingsplannen bieden ruimte voor het in stand houden van waardevolle bebouwing. Voorbeeld van behoud van agrarisch cultureel erfgoed is het initiatief voor de Breydelhoeve in Retranchement. Volgend hierop wordt tegelijkertijd geconstateerd dat de huidige hoeveelheid agrarisch erfgoed te omvangrijk is om ook daadwerkelijk in stand te houden. Op dit moment word een actie gestart om focus aan te brengen op die objecten die op provinciaal niveau van belang zijn en niet verloren mogen gaan. Dit dient te leiden tot een meer beperkte selectie van cultuurhistorisch waardevolle boerenerven van provinciaal belang.

Voorstel tot planherziening

Geconstateerd wordt dat de komende jaren een groot aantal (agrarische) opstallen vrijkomt. Een gedeelte hiervan heeft waarden van cultureel erfgoed. Het is onwaarschijnlijk dat alle vrijkomende (agrarische) opstallen inzetbaar zijn voor NED's.

Niet al het (agrarisch) cultureel erfgoed kan behouden blijven. Het aanbod aan opstallen zal de komende jaren de vraag overstijgen. Voorstel is om meer focus aan te brengen in de opstallen die van provinciaal belang zijn en ten minste behouden dienen te blijven waarbij tevens aandacht wordt besteed aan de herbestemmingsmogelijkheden. Ook is het de vraag of met het NED beleid een voldoende stimulans aanwezig is om waardevol erfgoed te behouden en op te knappen.

Anderzijds wordt geconstateerd dat de bedrijvigheid die plaats vindt in de NED's, niet op bedrijventerreinen zal plaats vinden. Hierdoor ontstaat er een mis-match tussen vraag en aanbod in relatie tot de bedrijventerreinenprogrammering. Dit verdient een heroverweging ten aanzien van het beleid voor bedrijvigheid en NED's.

Beide punten worden in de tussentijdse herziening van het Omgevingsplan geagendeerd.

3.1.4 Energie

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.4 Energie	Energiebesparing, reductie CO ₂ (koolstofdioxide) uitstoot en meer duurzame energie	In de hele periode wordt gestreefd naar 2% energiebesparing per jaar en een evenredige reductie van CO ₂ -uitstoot. In 2018 is zeker gesteld dat in 2020 in Zeeland tenminste 500 MW wind-energie wordt geproduceerd. Via het gebiedsproject Zuidwestelijke Delta zijn in 2018 de technische en economische mogelijkheden bekend voor de aanleg van een getijdencentrale in de Brouwersdam

Resultaten en conclusies

Bij energieverbruik wordt onderscheid gemaakt tussen primair verbruik en finaal verbruik. Primair energieverbruik betreft verbruik bij omzetting in andere energiedragers samen met finaal energieverbruik. Finaal energieverbruik betreft gebruik door opmaken van energie. Hierna reest geen nuttig bruikbare energiedrager.

De Europese definities van hernieuwbare energie gaat uit van het finale energieverbruik, terwijl de eerdere Nederlandse definities gebaseerd was op het primaire energieverbruik.

Het CBS levert gegevens over primair en finaal energieverbruik (in petajoule) voor geheel Nederland, maar levert geen informatie over provincies.

In opdracht van het Rijk worden op de recent ontwikkelde Klimaatmonitor gegevens gepresenteerd die relevant zijn voor de monitoring van lokaal en regionaal klimaatbeleid. De gegevens worden gepresenteerd volgens het Handboek Monitoring broeikasgasemissies en hernieuwbare energie bij lokale overheden. Er is per gemeente, regio en provincie informatie beschikbaar over CO₂-emissies, energiegebruik en hernieuwbare energie. De Klimaatmonitor geeft echter alleen informatie over bekend finaal energiegebruik. Dit is een basisgegeven om het percentage hernieuwbare energie en energiebesparing te bepalen.

In de tabel zijn gegevens van het bekende finaal energiegebruik in Zeeland vermeld zoals deze in de database van de Klimaatmonitor staan.

Tabel 2

Provincie Zeeland: bekend finaal energiegebruik per jaar in petajoule [PJ]	2010	2011	2012
Gebouwde Omgeving	17	17	16
Verkeer en vervoer (inclusief snelwegen)	17	18	19
Industrie en Energie	110	118	111
Landbouw	5	5	5
Totaal bekend energiegebruik Provincie Zeeland (exclusief duurzame warmte)	150	158	151
Bron: Klimaatmonitor			

In het provinciale energiebeleid (onderdeel van de economische agenda) zijn geen cijfermatige doelen met betrekking tot energiebesparing opgenomen. Monitoring is niet goed mogelijk en nog belangrijker: de Provincie kan de energiebesparing niet substantieel beïnvloeden. Om deze redenen is afgezien van het vermelden van cijfermatige doelen over energiebesparing.

In het landelijke Energieakkoord zijn doelstellingen geformuleerd om het energiegebruik te beperken (met 1,5% energiebesparing per jaar) en het gebruik van hernieuwbare energie te bevorderen (14% in 2020 en 16% in 2023).

Resultaat emissies CO₂ (koolstofdioxide) en overige broeikasgassen in de provincie Zeeland. De Klimaatmonitor bevat vanaf 2010 ook gegevens over emissies van CO₂ en overige broeikasgassen. Deze gegevens zijn gerelateerd aan totaal energiegebruik en exclusief gegevens over de energiesector. De gegevens zijn grotendeels afkomstig van de Emissieregistratie. Die bevat ook gegevens over de energiesector. Gelet op de aanwezige energiesector geeft dit voor de provincie Zeeland een aanzienlijk verschil te zien. De bijdrage van de energiesector in de provincie Zeeland bepaalt grotendeels het verschil tussen de gegevens van de Emissieregistratie en de gegevens van de Klimaatmonitor.

De totale emissies in de provincie Zeeland die hier worden gepresenteerd zijn, evenals in de eerdere Omgevingsbalans, afkomstig van de Emissieregistratie. In de tabel worden de totale emissies in de provincie Zeeland voor alleen CO₂ en voor alle broeikasgassen (inclusief CO₂) getoond.

Tabel 3

Totale emissie CO₂ en alle broeikasgassen naar lucht in de provincie Zeeland in Mton CO₂-eq/jaar							
	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012
Koolstofdioxide (CO ₂)	10,3	12,8	13,0	15,0	16,8	16,5	15,1
Alle broeikasgassen	11,2	16,3	16,3	18,8	17,7	17,8	16,4
Bron: Emissieregistratie. Bewerking: Provincie Zeeland.							

In de onderstaande tabel worden de emissies in de provincie Zeeland per doelgroep voor alle broeikasgassen getoond. De doelgroep geeft de herkomst en bijdrage van de emissies.

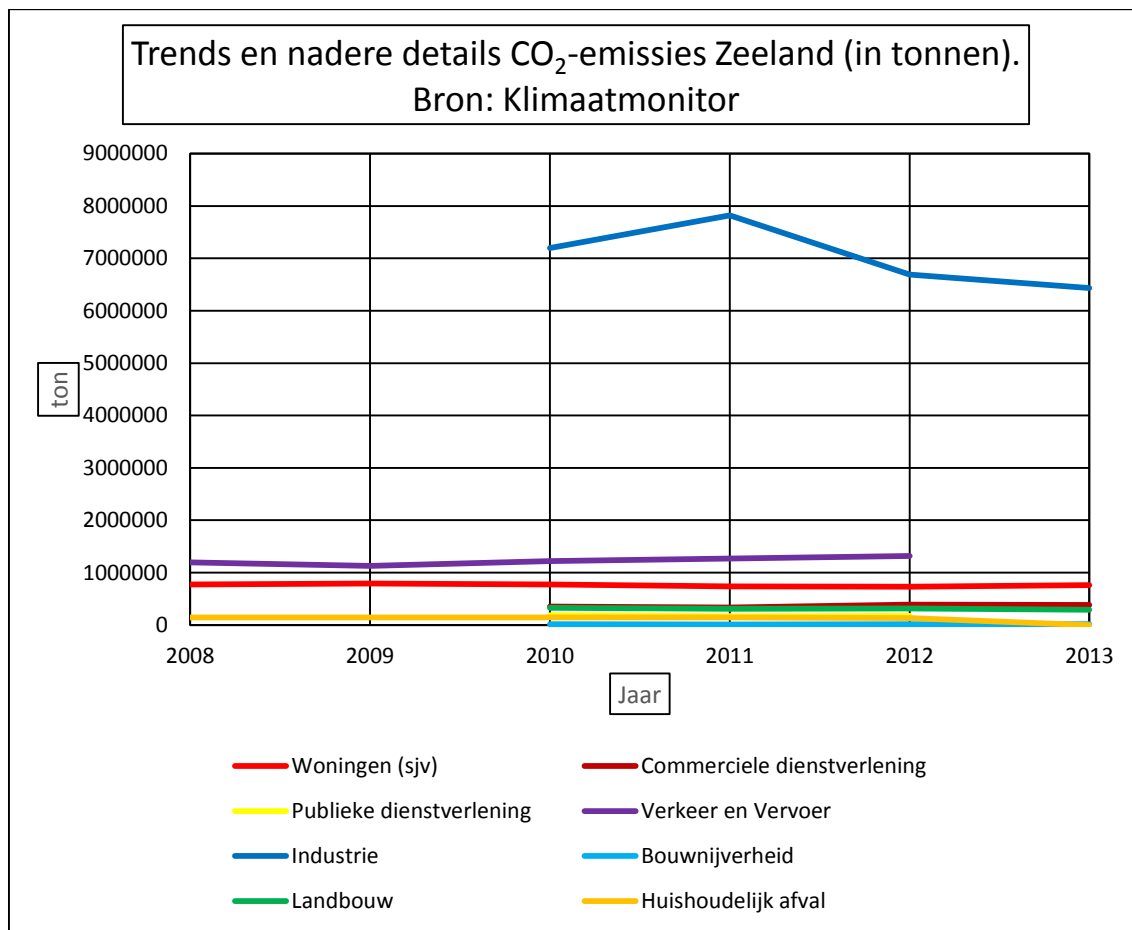
Tabel 4

Emissie broeikasgassen naar lucht in de provincie Zeeland per doelgroep in Mton CO₂-eq/jaar.									
DOELGROEP	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012
Chemische Industrie	4,7	9,6	7,2	10,1	6,2	5,5	6,3	6,4	5,8
Energiesector	2,5	2,1	3,8	3,5	4,1	4,3	6,1	5,6	5,1
Raffinaderijen	0,8	1,3	1,3	1,6	1,7	1,4	1,5	1,6	1,5
Overige industrie	0,4	0,5	1,1	0,9	0,9	0,6	0,8	0,9	0,5
Afvalverwijdering	0,7	0,7	0,6	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
Consumenten	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5
Landbouw	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,7	0,7
Verkeer en vervoer	1,1	1,1	1,3	1,4	1,5	1,4	1,5	1,6	1,6
Handel, Diensten en Overheid (HDO)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Natuur	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Bouw	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Drinkwatervoorziening	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Riolering en waterzuiveringsinstallaties	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Totale emissie in de provincie Zeeland	11,2	16,3	16,3	18,8	15,7	14,6	17,7	17,8	16,4
Bron: Emissieregistratie. Bewerking: Provincie Zeeland (omrekening emissie hoeveelheid in kg/jaar naar Mton CO ₂ -eq./jaar)									

De bijdrage van de energiesector in de provincie Zeeland bepaalt grotendeels het verschil tussen de gegevens van de Emissieregistratie en gegevens van de Klimaatmonitor. De toename in de landbouw in 2011 en 2012 betreft de emissies van distikstofoxide en methaan die eerder voor landbouw niet waren opgenomen in de Emissieregistratie. Nieuwe gegevens bepalen deels verschillen in de cijfers.

Met name ontwikkelingen in de industrie- en de energiesector zorgen voor fluctuaties. Vooral de emissie van overige broeikasgassen is afgenomen.

Figuur 1

(sjv= standaard jaarverbruik)

In de Nulmeting Omgevingsbalans 2012 is de emissiewaarde van 14,6 Mton CO₂-equivalent opgenomen. Dat is niet correct omdat het getal dat geldt voor 2009 is genomen als waarde voor 2010.

De echte waarde wordt gegeven door de Emissieregistratie en die was in 2010: 17,7 Mton CO₂-eq voor de totale emissie van broeikasgassen.

De meest recente beschikbare emissiegegevens op regionale schaal zijn van 2012 (bron: Emissieregistratie).

De CO₂-emissie is tussen 2010 en 2012 gedaald van 16,8 Mton CO₂-eq naar 15,1 Mton CO₂-eq.

Deze daling is toe te schrijven aan verminderde emissies bij de industrie en vooral de energie-sector. De emissie van overige broeikasgassen (som CO₂ +/- som broeikasgassen) is gestegen van 0,9 Mton CO₂-eq in 2010 naar 1,3 Mton CO₂-eq in 2012.

Deze toename komt omdat vanaf 2011 gegevens over distikstofoxide en methaan, afkomstig van de landbouw, in de emissieregistratie zijn opgenomen die voordien niet werden geregistreerd.

Windenergie

Wat duurzame energie betreft is in 2014 in Zeeland 341 MW aan windenergie geproduceerd (2012: 251 MW en 2013: 330 MW). Hiermee is Zeeland de 4e provincie in geproduceerd vermogen in Nederland. In 2012 stond Zeeland nog op de 6e plaats (251 MW). Doel voor 2020 is 500 MW.

Getijdenenergie

Getijdencentrale Brouwersdam (GCBD): uit een pre-competitieve dialoog met de markt is naar voren gekomen dat de combinatie waterkwaliteit (openen dam) en energie uit water (zoekgebied van 5-45MW) een haalbare optie is voor de Brouwersdam.

Bij thema 3.1.4 is nog een aantal acties en prestaties benoemd. Daarover wordt nog het volgende opgemerkt.

-Actie duurzame energie:

UPEK2 (Uitvoering Programma Energie en Klimaat); dit programma is in 2013 beëindigd en vervangen door: "Beleid voor energie en klimaat": dit is als onderdeel van de Economische agenda beschreven in de Beleidsnota Energie als stuwende kracht! 2013-2015 (vastgesteld door Provinciale Staten op 21-6-2013). Jaarlijks wordt een jaarplan vastgesteld. Energie is één van de businesscases in de economische agenda. Elk jaar wordt een rapportage naar PS gestuurd over de voortgang van de gehele economische agenda, inclusief alle businesscases.

-Planologisch mogelijk maken windenergie Krammer: de locatie Krammersluizen is in de Verordening ruimte Provincie Zeeland aangewezen als concentratielocatie. Het rijksinpassingsplan voor de locatie van Windpark Krammer is door de ministeries van Infrastructuur en Milieu en Economische Zaken in procedure gebracht. De inspraakperiode is voorbij. Verwacht wordt dat het plan in het eerste kwartaal 2015 wordt vastgesteld.

-Planologisch mogelijk maken mestvergisting: planvorming ten aanzien van mestvergisting heeft in de afgelopen jaren plaatsgevonden in Rilland (Groene Poort) en de Axelse Vlake. Destijds was de verwachting dat beide initiatieven kansrijk waren en een impuls voor bio-based economy zouden zijn. Tot op heden is niet tot daadwerkelijke realisatie overgegaan. Reden hiervoor is de verslechterde economische situatie (projecten zijn tot nu toe niet uitvoerbaar gebleken).

-Steunen bouw getijdencentrale: zie tekst hierboven over getijdencentrale Brouwersdam.

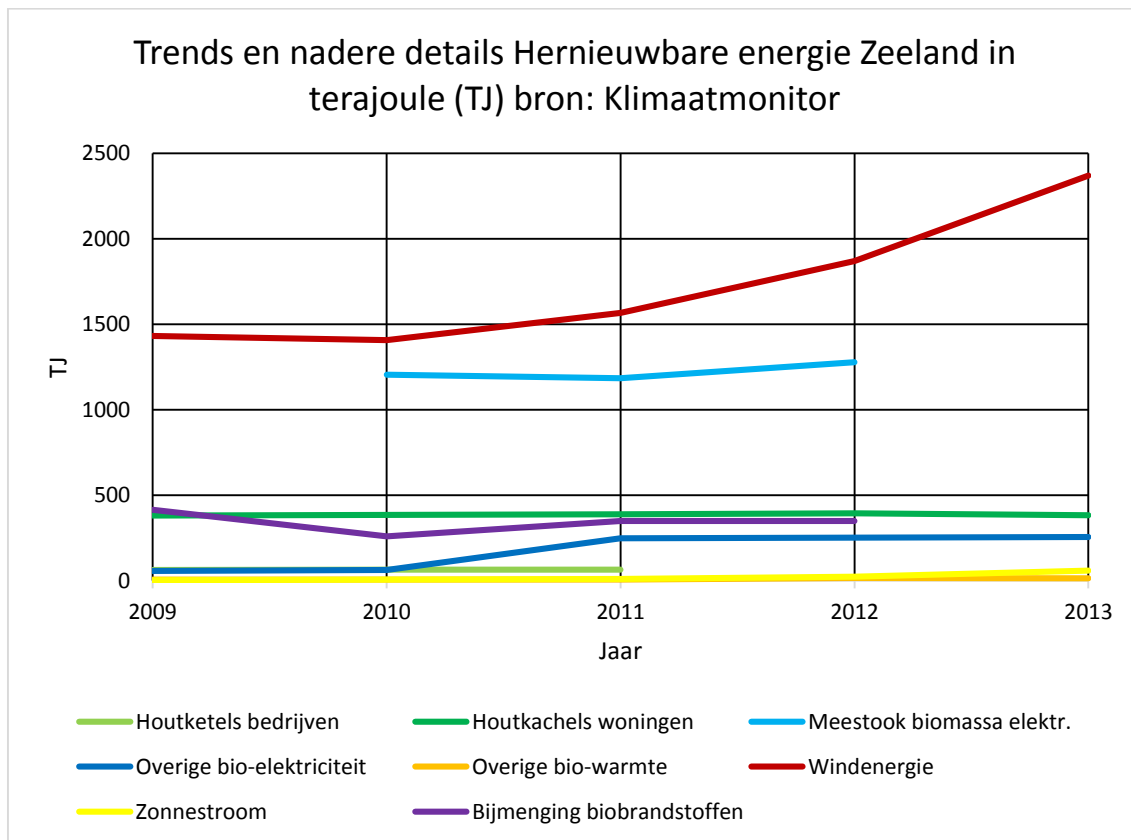
-Energiebesparing en Klimaatdoelstellingen: zoals hiervoor vermeld is op 21-6-2013 is de provinciale Beleidsnota Energie en Klimaat 2013-2015 vastgesteld. Hierin is het beleid ten aanzien van energiebesparing en de rol van de Provincie vastgelegd.

Wat de acties duurzame energie en energiebesparing betreft wordt nog opgemerkt dat de Provincie en de gemeenten in Zeeland gebruik maken van de projectenmonitor Enervisa (een product van adviesbureau DWA dat ook door andere Provincies wordt gebruikt). Vastgelegd wordt aan welke projecten overheden bijdragen en wat dit aan duurzame energie of energiebesparing oplevert. Op termijn kan de monitor worden gebruikt ter onderbouwing van keuzes in projecten. Monitoren klimaatdoelstellingen / Klimaatmonitor.

Uit interprovinciaal overleg is bekend dat het agentschapNL actief is met het voorbereiden van een klimaatmonitor (gericht op energieverbruik). Daarin zou ook energiebedrijf Delta participeren. Wellicht dat er in 2016 gerapporteerd kan worden over het voorafgaande jaar (2015).

AgentschapNL en Dienst Regelingen zijn gefuseerd (2014). De naam van de nieuwe organisatie is Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). De nieuwe rijksdienst stimuleert ondernemers bij duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. RVO.nl werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

Figuur 2

Voorstel tot planherziening

In het Omgevingsplan wordt duurzame energie gestimuleerd, maar er is geen specifiek beleid voor zonneparken beschreven. Hierdoor kan niet eenduidig worden aangegeven welke initiatieven al dan niet wenselijk zijn.

Het opwekken van zonne-energie is een van de mogelijkheden om te voorzien in een toenemend aandeel duurzame energie. Zonnepanelen op daken zijn al een bekend verschijnsel, maar steeds vaker wordt de Provincie geconfronteerd met verzoeken om ook op andere plekken (grootschaligere) initiatieven voor het opwekken van zonne-energie toe te staan.

Het is daarom de vraag of de Provincie, net als bij windenergie, de ontwikkelingsmogelijkheden voor (grootschalige) opwekking van zonne-energie wil concentreren op een beperkt aantal locaties en of er op die locaties dan ook een rol ligt om als Provincie daadwerkelijk een nader te bepalen hoeveelheid Megawatts te realiseren (bijvoorbeeld op nog niet ontwikkelde bedrijventerreinen).

Dit punt wordt in de eerstvolgende tussentijdse herziening van het Omgevingsplan geagendeerd.

3.1.5 Transportleidingen

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.5 Transportleidingen	Meer transport via buisleidingen.	Het aandeel transport van stoffen per buisleiding is in 2018 toegenomen t.o.v. 2012

Resultaten en conclusies

Het goederenvervoer in Nederland liet vanaf 2000 t/m 2008 een stijging zien. Als gevolg van de economische crisis is er vanaf 2009 sprake van een sterke afname voor alle modaliteiten (weg, zee- en binnenvaart, spoor, buisleiding, lucht). De ontwikkelingen in het goederenvervoer staan sterk onder invloed van de internationale economie en laten inmiddels wat lichtpuntjes zien. In 2013 is een lichte stijging van de vervoersprestatie op Nederlands grondgebied gerealiseerd. Ook is zichtbaar dat het vervoer van en naar de zeehavens in de periode 2009-2013 sterker is gegroeid dan het binnenlandse goederenvervoer. Verder is het transport per pijpleiding licht toegenomen ten opzichte van de jaren 2009 t/m 2012. In vergelijking met voorgaande jaren is het internationale goederenvervoer in de eerste helft van 2014 sterk gegroeid.

Voor het binnenlands vervoer is in de eerste helft van 2014, hoewel zeer beperkt, ook weer een enigszins opgaande lijn zichtbaar. Voor de periode 2014-2015 wordt een groei verwacht van 1 tot 2 procent, inclusief transport per buisleiding. (bron: CBS en Kennisinstituut Mobiliteit). De logistieke monitor van de Kamer van Koophandel laat in het eerste kwartaal van 2014 een bescheiden groei zien van het aantal bedrijven in de sector logistiek in Zeeland (+ 0,5%).

Er zijn geen specifieke cijfers voor Zeeland bekend omtrent het vervoer van stoffen per buisleiding omdat de buisleidingen veelal eigendom zijn van private partijen.

Voorts heeft de Provincie weinig instrumenten om het aandeel transport van stoffen per buisleiding substantieel te beïnvloeden. In het reguliere overleg over ruimtelijke plannen met gemeenten en het rijk krijgt het bevorderen van transport van stoffen per buisleiding als ook de bundeling en de veiligheid van buisleidingen aandacht. Dit geldt eveneens voor de bundeling van hoogspanningslijnen en het voorkomen van nieuwe gevoelige bestemmingen in de zones langs buisleidingen en hoogspanningslijnen. Bundeling is in het belang van een zorgvuldig ruimtegebruik en veiligheid.

In het verband van de Vlaams-Nederlandse Delta wordt samengewerkt tussen Provincies en zeehavens in een streven ook vanuit het rijk en vanuit Europa te investeren in netwerken van buisleidingen, uit oogpunt van veilig, milieuvriendelijk en efficiënt transport.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

- Bewaken bundeling / aanleg buisleidingen alleen toestaan in buisleidingenzones of –straten: zie tekst hierboven bij resultaten en conclusies
- Bevorderen bundeling in bestaande en nieuwe tracés / voorkomen nieuwe gevoelige bestemmingen in magneetveldzone's: zie tekst hierboven bij resultaten en conclusies.

Voorstel tot planherziening

Bij thema 3.1.5 Transportleidingen wordt voorgesteld het operationele doel "Meer transport via buisleidingen" en het subdoel / de indicator "Het aandeel transport van stoffen per buisleiding is in 2018 toegenomen ten opzichte van 2012" te schrappen en te vervangen door: operationeel doel: bundeling van buisleidingen en bundeling van hoogspanningslijnen en subdoel / indicator: gemeenten regelen de bundeling van buisleidingen en bundeling van hoogspanningslijnen in bestemmingsplannen en betrekken daarbij de zonering ten opzichte van gevoelige bestemmingen.

Bij thema 3.1.5 is voorts het beleid voor vrijwaringszones langs buisleidingen van nationaal belang vastgelegd. Op het moment van vaststelling van het Omgevingsplan was de landelijke regelgeving nog in ontwikkeling (ontwerp Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)).

Daarom is in het plan verwezen naar het ontwerp Barro:

"De vrijwaringsbepaling in artikel 2.9.5, tweede lid van het ontwerp Barro, eerste aanvulling, vormt de kernverplichting voor gemeenten om een leidingenstrook van 70 meter (breedte) in een bestemmingsplan vast te leggen".

Inmiddels is de landelijke regelgeving gewijzigd. Op verzoek van de Provincie is in de toelichting van het Barro, specifiek voor Zeeland de al langer gehanteerde breedte van 50 meter opgenomen, in afwijking van de algemene maximale maat van 70 meter. Om onduidelijkheid te voorkomen wordt de bovenstaande tekst in het Omgevingsplan als volgt gewijzigd:

"De vrijwaringsbepaling in artikel 2.9.2 van het Barro vormt de kernverplichting voor gemeenten om een leidingenstrook in een bestemmingsplan vast te leggen. Voor de leidingenstroken in Zeeland geldt een breedte van 50 meter".

3.1.6 Verblifsrecreatie

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.6 Verblifsrecreatie	Benutten kansrijke locaties voor recreatie	De recreatiekansenkaart geeft kansrijke gebieden en ontwikkelingen aan. In 2018 is een zo groot mogelijk deel van deze kansen benut. Het aantal kampeereenheden in Zeeland mag in 2018 niet zijn toegenomen t.o.v. 2012. Het gebiedsproject Natuurlijk Vitaal wordt in 2016 afgerond, met als effect de realisatie van kavelruil, kwaliteitsverbetering van de verblifsrecreatie, aanleg van recreatienatuur en landschapsverbetering

Resultaten en conclusies

Recreatiekansenkaart: om de provinciale inzet te focussen is besloten in te zetten op de 'hot-spot' Breskens (in het kader van de Economische Agenda). Voor een overzicht van de acties in 2014 wordt verwezen naar de Voortgangsrapportage 2014 van de Economische Agenda. Verder is de Provincie betrokken bij de voorbereiding voor de realisering van Brouwerseiland en de ontwikkelingen in Cadzand-Bad (jachthaven, uitbreidingen hotels en recreatieve woningbouw). De gemeenten Veere en Noord-Beveland zetten gezamenlijk in op de ontwikkeling van de hot-spot Veerse Dam. Dit krijgt vorm door middel van de ontwikkeling van een Ecoferium en het hotel Veerse Meer. Beide worden in gezamenlijkheid (integraal) opgepakt. De Provincie maakt samen met Rijkswaterstaat, Waterschap, Zeeuwse Milieufederatie en Staatsbosbeheer onderdeel uit van de Stuurgroep Veerse Meer. De Provincie is kwaliteitsbewaker.

Ook buiten de 'hotspots' vinden recreatieve ontwikkelingen plaats. Zo kan worden gewezen op de plannen voor zomerhuizenterreinen (verblifsrecreatiewoningen) in Dishoek, Domburg en Renesse. In een aantal gevallen gaat het om 'transformatie' (op een bestaand verouderd terrein worden nieuwe recreatiewoningen gerealiseerd). Tevens vinden in het achterland (veelal kleinschaliger) ontwikkelingen plaats zoals een recreatief landgoed in Noord-Beveland.

Op Schouwen speelt een initiatief voor een zorg- en recreatiecomplex in Schelphoek dat als regionale hot-spot is benoemd. De gemeente is vanuit de overheid de leidende partij waarbij de Provincie ook deelneemt en inbreng heeft.

Wat het onderdeel 'kwaliteitsverbetering bestaande bedrijven' betreft wordt opgemerkt dat in 2015 vijf pilots worden afgerond waarbij de kwaliteitsverbetering in combinatie met een afname van het aantal eenheden de doelstelling is. NV Economische Impuls Zeeland vormt samen met de Provincie het projectteam dat verantwoordelijk is voor de procesaanpak. De businesscases zijn volop in uitvoering, met uitzondering van een businesscase in Schouwen-Duiveland. Er is hier geen overeenstemming tot stand gekomen over de prijs voor aankoop van een camping. Eind 2015 moeten de publieke onderdelen van de businesscases zijn afgerond.

In het Omgevingsplan is ruimte geboden voor nieuwvestiging en kwaliteitsverbetering van de verblifsrecreatie. De kwaliteit van de verblifsrecreatie lijkt de afgelopen jaren echter maar beperkt toe te nemen. In 2014 is er een onderzoek gestart naar de vitaliteit van de verblifsrecreatie in Zeeland. In de eerste helft van 2015 worden de resultaten van dit onderzoek bekend.

Naast informatie over de huidige stand van zaken bevat het onderzoek ook adviezen hoe ondernemers in kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen en op welke wijze de overheden kwaliteitsverbetering kunnen stimuleren.

Ontwikkeling aantal kampeereenheden in Zeeland: in augustus 2014 waren er 433 kampeerterreinen in Zeeland met 99111 slaappleatsen (bron: CBS). Dat betekent een daling ten opzichte van cijfers oktober 2013 (toen 452 kampeerterreinen in met 106485 slaappleatsen).

Wat het gebiedsproject Natuurlijk Vitaal (West-Zeeuws-Vlaanderen) betreft wordt verwezen naar het overzicht van gebiedsprojecten in hoofdstuk 4 van deze Balans.

Verhuurverplichting verblijfsrecreatie.

In het Omgevingsplan wordt onderscheid gemaakt in woningen met een woonbestemming bedoeld voor permanente bewoning, tweede woningen, deeltijdwonen of recreatief gebruik zonder verplichting tot verhuur via een centrale bedrijfsmatige exploitatie en nieuwe woningen met een recreatiebestemming (een recreatiewoning) waarbij wel nadrukkelijk geëist wordt dat de desbetreffende woning via een centrale bedrijfsmatige exploitatie voor de recreatieve verhuur wordt aangeboden.

Voor woningen met een woonbestemming is de gemeente vrij om via een bestemmingsplan of verordening aanvullende voorwaarden te stellen aan het gebruik van de woning. Voor woningen met een recreatiebestemming is dit niet het geval. Hier dient de recreatieve verhuur via een centrale bedrijfsmatige exploitatie zowel in het bestemmingsplan als in overeenkomsten tussen exploitant en toekomstig eigenaar van de woning te worden vastgelegd.

Op deze manier verzekert het provinciale beleid dat het recreatieaanbod ook daadwerkelijk voor de recreatieve verhuur wordt aangeboden en wordt voorkomen dat er langs oneigenlijke weg extra reguliere woningen aan het woningaanbod worden toegevoegd. Bovendien is op deze manier inzichtelijk wat de toekomstig eigenaar wel en niet kan met de desbetreffende woning, zodat hij altijd vooraf weet waar hij aan toe is. Bij een centrale bedrijfsmatige exploitatie bestaan veelal ook meer waarborgen inzake onderhoud en behoud / verbetering van kwaliteit van een complex.

Wegens het overaanbod op de huidige woningmarkt en een toenemend aanbod en een afnemende vraag op de markt voor recreatiewoningen is het van belang dat er op dit punt geen verschil zit tussen het Omgevingsplan en de Verordening ruimte. Bovendien is er meer aandacht nodig voor tweede woningen, deeltijdwonen en recreatief gebruik van woningen zonder verhuurverplichting binnen de met gemeenten te maken woningmarktafspraken.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

-Combineren kansrijke nieuwe initiatieven in hotspots / ruimte voor nieuwe bedrijven: zie tekst hierboven over recreatiekansenkaart.

-Realiseren Waterdunen en stimuleren revitalisering: zie hoofdstuk 4 van deze Balans, par. 4.4 Gebiedsontwikkeling.

Voorstel tot planherziening

Het verdient aanbeveling het beleid in het Omgevingsplan ten aanzien van recreatieve verhuur en de regeling in het Verordening ruimte opnieuw te bezien op het onderdeel daadwerkelijk aanbieden van recreatiewoningen voor recreatieve verhuur. Bovendien is er meer aandacht nodig voor tweede woningen, deeltijdwonen en recreatief gebruik van woningen zonder verhuurverplichting binnen de met gemeenten te maken woningmarktafspraken.

3.1.7 Dagrecreatie

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.7 Dagrecreatie	Toename inkomsten uit recreatie	De toeristische uitgaven in Zeeland zijn in 2018 toegenomen t.o.v. 2012

Resultaten en conclusies

In 2012 bedroegen de totale bestedingen van toeristen en recreanten in Zeeland € 1,69 miljard. In 2013 zijn de totale bestedingen in Zeeland toegenomen tot € 1,74 miljard.

In 2013 kwamen 883.000 buitenlandse gasten naar Zeeland en dit is nog exclusief de buitenlanders met een eigen vakantieverblijf. Dat is een toename van 12% ten opzichte van 2012. De buitenlandse gasten maakten bijna 3,9 miljoen overnachtingen, bijna een half miljoen meer dan in 2012. In 2014 is het aantal buitenlandse gasten opnieuw gestegen: de teller staat eind augustus op 756.000 buitenlandse gasten. Dat is een groei van maar liefst 18%. Eenzelfde groei is zichtbaar qua overnachtingen (+17%), dit resulteert in 3,4 miljoen overnachtingen van buitenlandse gasten tot en met augustus 2014 (2,9 miljoen in dezelfde periode 2013). Kijkend naar herkomstmarkten is het aantal Duitse gasten gegroeid met 19% en het aantal Belgische gasten met 15%. Het aantal Nederlandse toeristen in Zeeland is al enkele jaren redelijk stabiel (bron: Kenniscentrum Kusttoerisme).

In het Omgevingsplan is voorts een aantal acties en prestaties opgenomen. Daarover wordt het volgende opgemerkt.

-Verbeteren dagrecreatieve infrastructuur / uitbreiding beheer fietsroutenetwerk / grote dagattracties aan hoofdwegennet / benutten recreatieve vaarroutes: in 2014 is de recreatieve infrastructuur van Zeeland op verschillende plekken uitgebreid (zie Voortgangsrapportage Economische Agenda). In het reguliere overleg over gemeentelijke ruimtelijke plannen wordt bevorderd dat nieuwe grote dagattracties aansluiten op het hoofdwegennet.

-Meerwaarde dagrecreatief product vergroten: het Zeeuws Informatie- en Distributiesysteem (ZIDS) is ontwikkeld en door ondernemers in gebruik genomen. Hiermee worden de gasten beter geïnformeerd en kan de beschikbare informatie binnen de bedrijfsvoering worden gebruikt. In 2014 is het ZIDS verder uitgerold en nu op nog meer plekken binnen de provincie beschikbaar. Het businessplan voor de Zeelandpas is in 2013 tot stand gekomen. Het plan zorgt ervoor dat in 2014 in vier Zeeuwse regio's (Schouwen-Duiveland, Zeeuws-Vlaanderen, Veere en Noord-Beveland) de pas is uitgerold. Het ZIDS en de Zeelandpas zorgen er voor de informatie

over de toeristische activiteiten in Zeeland bekend worden en op een aantrekkelijke manier worden aangeboden wat bijdraagt aan de meerwaarde van het dagrecreatief product. Verder biedt het Omgevingsplan ruimte voor nieuwe kleine en grote dagrecreatieve ontwikkelingen.

-Ondersteunen dagrecreatie die leefbaarheid platteland bevordert: door middel van de regeling voor nieuwe economische dragers (NED's) in het Omgevingsplan en de Verordening ruimte worden ruime mogelijkheden geboden voor dagrecreatie die de leefbaarheid van het platteland bevordert; alle bestemmingsplannen buitengebied bieden mogelijkheden voor NED's.

-Beperken omvang ondersteunende detailhandel: beleidsmatig (Omgevingsplan, Verordening ruimte) zijn de mogelijkheden voor ondersteunende detailhandel bij dagrecreatie beperkt tot een niet zelfstandig, ondergeschikt onderdeel van een bedrijf dan wel in het geval van een nieuwe economische drager tot een kleinschalige activiteit (in beginsel in een bestaand gebouw).

-Concentratie van lawaaisporten: is geregeld in de Verordening ruimte en krijgt aandacht in het periodieke overleg met gemeenten.

3.1.8 Voorzieningen

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.8 Voorzieningen	Voldoende voorzieningen per regio	In 2013 hebben alle regio's een regionaal masterplan voorzieningen waarmee een adequaat voorzieningenniveau is vastgesteld en kan worden behouden. Detailhandelsvoorzieningen worden vooral gerealiseerd in de kernwinkelgebieden. Detailhandel in volumineuze en gevaarlijke goederen wordt in de planperiode geconcentreerd op de aangewezen PDV-locaties

Resultaten en conclusies

De regio Zeeuws-Vlaanderen beschikt over een regionaal masterplan voorzieningen. Het masterplan wordt in Sluis en Terneuzen benut bij besluitvorming over gemeentelijke voorzieningen. Besluitvorming over voorzieningen vindt in andere regio's plaats vanuit sectoraal beleid en per afzonderlijke ontwikkeling.

De Provincie heeft in 2014 de nota Nieuwe Wegen vastgesteld. Nieuwe Wegen heeft als hoofddoel een optimaal woon- en werkklimaat in Zeeland te realiseren. Onderdeel hiervan is aandacht voor voorzieningen, waarbij de Provincie zich richt op een integrale aanpak van de Zeeuwse infrastructuur op het gebied van zorg en onderwijs en op de problematiek van leegstand van maatschappelijk vastgoed.

In de periode 2013-2014 zijn de detailhandelsvoorzieningen in de daarvoor aangewezen gebieden gerealiseerd. Detailhandel vindt plaats in de kernwinkelgebieden, PDV (perifere detailhandelsvoorzieningen) en GDV (grootschalige detailhandelsvoorzieningen) op de daarvoor aangewezen concentratielocaties. Ondanks dat gemeenten het provinciaal detailhandelsbeleid onderschrijven, worden regelmatig ontwikkelingen voorgesteld die strijdig zijn met het beleid. De Verordening ruimte biedt in dat geval voldoende houvast voor het tegengaan van ongewenste ontwikkelingen.

Over de in het Omgevingsplan, bij dit onderdeel, aangegeven acties en prestaties wordt nog het volgende opgemerkt.

-Aan het masterplan voorzieningen is hierboven aandacht besteed.

-Een visie op grote en specialistische voorzieningen is nog niet opgesteld.

-Ondersteunen voorzieningen die leefbaarheid platteland bevorderen: dit vormt onderdeel van het beleid. Voorzieningen hoeven niet op het platteland zelf aanwezig te zijn, maar moeten wel goed bereikbaar zijn en voldoende publiek kunnen bedienen om duurzaam in stand te blijven.

- Concentratie detailhandel in kernwinkelgebieden: dit is geregeld in de provinciale Verordening ruimte. In het overleg over gemeentelijke ruimtelijke plannen krijgt dit aspect aandacht.
- Mobiliteitsbeleid sluit aan op bovenlokale voorzieningen: november 2013 is het regionaal kwaliteitsnet goederenvervoer vastgesteld. Het kwaliteitsnetwerk vormt de basis voor investeringen in bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid. Over verbetering van de bereikbaarheid vindt verder overleg plaats met gemeenten, waterschap en Rijkswaterstaat.
- Wat vitale kernwinkelgebieden en bundeling van PDV en GDV betreft wordt verwezen naar bovenstaande tekst. De autonome ontwikkelingen in de detailhandel zorgen voor een continu afnemende behoefte aan winkelruimte. Het provinciaal detailhandelsbeleid kan onnodige toename van het winkelaanbod tegengaan, maar biedt geen oplossing voor overaanbod en leegstand. De vitaliteit van kernwinkelgebieden staat onder druk en vraagt om actief gemeentelijk beleid.

3.1.9 Waterrecreatie en jachthavens

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.9 Waterrecreatie en jachthavens	Groei watersport binnen kaders	Het aantal ligplaatsen en watersportvoorzieningen is in 2018 toegenomen ten opzichte van 2012. Watersportontwikkelingen hebben geen significant negatief effect op de natuur of de beroepsscheepvaart

Resultaten en conclusies

In 2012 waren er 11.553 ligplaatsen en in 2014 waren er 12.110 ligplaatsen (bron: Deltagids 2012 en 2014). Bij jachthavens waar sprake is van uitbreiding vindt in de meeste gevallen ook herinrichting en kwaliteitsverbetering van de bestaande ligplaatsen plaats. Dit draagt bij aan de kwaliteitsverbetering van het toeristische product van Zeeland.

De effecten van de groei van de watersport (waterrecreatie en jachthavens) worden beoordeeld binnen de geldende wettelijke- en beleidskaders. Het betreft de Natuurbeschermingswet 1998 en in het bijzonder regulering via vergunningverlening, Natura 2000-beheerplannen (incl. zogenaamde artikel-20-besluiten = toegankelijkheidsregeling (TBB) en handhaving(splannen). Vergunningverlening, handhaving en beheerplannen zijn erop gericht negatieve effecten te beperken zodat gestelde doelen worden behaald. Dit wordt, aan de hand van monitoringsrapportages, beoordeeld in de zesjaarlijkse beheerplancycclus. Een concept ontwerp Beheerplan Deltawateren is in 2013 in procedure gebracht. In 2015 zal het ontwerp Natura 2000-beheer plan Deltawateren ter visie worden gelegd en het inspraaktraject worden gestart. Het effect van watersport op de beroepsscheepvaart wordt beperkt door rekening te houden met bestaande scheepvaartroutes. Voor de Westerschelde worden watersportontwikkelingen getoetst aan het nautisch toetsingskader dat door de vaarwegbeheerder is opgesteld. Monitoring vindt plaats op basis van het voorkomen van ongewenste situaties. Er zijn geen ongewenste situaties bekend.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt nog het volgende opgemerkt.

-Wat stimulering van de watersportsector / innovatieve projecten betreft zijn voorbereidende werkzaamheden verricht voor uitbreiding van de jachthaven Breskens en de realisering van een duurzame jachthaven aan de Brouwersdam (Brouwerseiland); zie tevens het overzicht van gebiedsprojecten in hoofdstuk 4. Verder is op andere plaatsen in de provincie nog sprake van initiatieven voor de realisering / uitbreiding van jachthavens en voorzieningen (o.a. bij Cadzand-Bad).

De Provincie heeft in 2013 en 2014 verder meegewerkt aan een onderzoek naar de mogelijkheden voor uitbreiding van de jachthaven Breskens. Hieruit is gebleken dat wanneer de ondernemer een 'natuur inclusief' ontwerp ontwikkeld er mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van een jachthaven binnen Natura 2000 gebied. Met deze uitkomst heeft de ondernemer echter besloten de ontwikkelingsmogelijkheden binnen de huidige haven van Breskens te zoeken.

-Wat behoud en ontwikkeling van een recreatietourvaarnetwerk betreft kan worden opgemerkt dat hierbij verschillende partijen actief zijn (gemeenten, waterschap, Rijkswaterstaat en diverse bedrijven). In 2014 is tevens een verkennende studie gestart naar de mogelijkheden van een duurzaam toeristisch vervoersstelsel, onder andere over het water (bron: Voortgangsrapportage Economische Agenda 2014).

3.1.10 Landbouw

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.10 Landbouw	Ondersteuning verbreding en schaalvergroting landbouw	De Provincie stelt in 2013 met de sector en andere betrokkenen een stimuleringskader op dat inspeelt op het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), waardoor optimaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden van EU-middelen. De landinrichtingsprojecten Maelstede-Dekker en Oost-Zeeuws-Vlaanderen worden in de planperiode voortgezet met als resultaat verbetering van de landbouwstructuur en realisatie van wateropgaven

Resultaten en conclusies

Sinds de zomer van 2014 is meer bekend over hoe het GLB in Nederland verder wordt uitgewerkt. Het nieuwe GLB wordt operationeel met ingang van 2015. Dit beleid bestaat uit 2 pijlers. Pijler 1 betreft het markt- en prijsbeleid, met name de directe betalingen aan ondernemers. Belangrijke aandachtspunten hierbij voor de Zeeuwse landbouw zijn onder meer de geleidelijke afbouw van de directe inkomensondersteuning naar ondersteuning van landbouwbedrijven die invulling geven aan doelstellingen ten aanzien van innovatie, verduurzaming en vergroening van de landbouw. Nieuw is de vergroeningseis vanuit Brussel. Wil een ondernemer aanspraak kunnen maken op de volledige inkomenssteun dan dient hij vergroeningsmaatregelen te nemen.

Pijler 2 betreft het plattelandsontwikkelingsbeleid, met name het plattelandsontwikkelingsprogramma POP3. Dit programma wordt thans nader uitgewerkt en is in die zin een stimuleringskader voor alle actoren die actief zijn in het agrarische plattelandsbeleid. Met het provinciale document Zeeuws Platteland 2.0 leggen we effectieve verbindingen tussen de verschillende beleidsdomeinen zoals die op het platteland actief zijn. Inmiddels is bekend op welke thema's binnen POP-3 cofinanciering kan worden aangevraagd en hoeveel Europese cofinanciering voor Zeeland beschikbaar is. Hieraan wordt binnen de kaders van Zeeuws Platteland 2.0 in het komende jaar (2015) nader uitwerking gegeven.

Wat de landinrichtingsprojecten Maelstede-Dekker en Oost-Zeeuws-Vlaanderen betreft wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van dit achtergrondrapport (par. 4.4 Gebiedsontwikkeling).

Agrarische onderzoeksbedrijven.

In Zeeland is een aantal agrarische onderzoeksbedrijven (bijv. zaadveredeling) gevestigd. Het gaat om bedrijven die een belangrijke impuls geven aan de innovatie in de landbouwsector, bijdragen aan het versterken van de keten en een behoefte hebben aan hoogwaardige werkgelegenheid.

Voor hun werkzaamheden is grond (soms in combinatie met kassen) noodzakelijk, waardoor ze doorgaans de verschijningsvorm hebben van een regulier landbouw- of glastuinbouwbedrijf. De verrichte werkzaamheden richten zich echter niet op agrarische productie, maar op onderzoek. Voor hun verdere ontwikkeling zijn deze bedrijven op basis van het omgevingsbeleid doorgaans aangewezen op de ontwikkelingsmogelijkheden voor glastuinbouw. Hierdoor wordt vestiging en verdere doorontwikkeling van dit type bedrijvigheid in Zeeland beperkt.

De vraag is dan ook of, en zo ja hoe de Provincie de verdere ontwikkeling van agrarische onderzoeksbedrijven wil bevorderen en onder welke voorwaarden planologische ruimte geboden kan worden voor deze bedrijven.

Bebouwing buiten het bouwblok.

Het omgevingsplan stelt geen grenzen aan de omvang van agrarische bouwblokken in het buitengebied, maar vereist wel dat zoveel mogelijk bebouwing op dat bouwblok wordt geconcentreerd. Daarnaast is het mogelijk om kleinschalige bouwwerken op afstand van het bouwblok te realiseren als dat bedrijfsmatig nodig is. De Agrarische Adviescommissie Zeeland (AAZ) geeft daar advies over. Dit advies wordt betaald door de ondernemer. Het blijkt dat de kosten van het advies niet altijd in verhouding staan tot de kosten van het bouwwerk.

Tegelijkertijd neemt de vraag van particulieren toe om hobbymatig gebruik te maken van dergelijke kleinschalige bouwwerken. Het onderscheid tussen hobbymatig en bedrijfsmatig gebruik is niet altijd duidelijk en na de bouw kan de functie van agrarische kleinschalige bouwwerken alsnog veranderen. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot meer verspreide bebouwing in het landschap. Dit vraagt om nadere afweging over voor- en nadelen en mogelijk ook aanpassing van de teksten in Omgevingsplan en Verordening ruimte.

Over de in het Omgevingsplan aangegeven acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

- Omschakelen naar nieuw stelsel GLB faciliteren / kansenkaart en ondersteuning initiatieven: met een kansenkaart voor de landbouw werd beoogd een stimulerend kader te schetsen waar ontwikkelingsmogelijkheden voor de sector op basis van de in een gebied aanwezige omgevingskwaliteiten versterkt zouden kunnen worden met de aan het Europese landbouwbeleid gekoppelde subsidies. Met de vertraging die is opgetreden in de uitwerking van het GLB op nationaal niveau is er voor gekozen géén uitwerking meer te geven aan de kansenkaart voor de landbouw. Met de verdere uitwerking van het document Zeeuws Platteland (in 2015) wordt alsnog uitwerking gegeven aan het realiseren van publieke doelen in combinatie met het ondersteunen van de sector.

- Voor de verschillende deelsectoren in de land- en tuinbouw wordt op verschillende wijze invulling gegeven aan de relatie overheid-ondernemers. De in Zeeland veruit grootste groep van akkerbouwers wordt met name bereikt via de standsorganisaties zoals ZLTO. Voor de glastuinbouw is een overlegstructuur in het leven geroepen die regelmatig bijeenkomt. In dit overleg van ondernemers, overheden en sectordeskundigen worden actuele beleidsthema's besproken en wordt gekeken hoe we gezamenlijk kunnen optrekken.

- Het ondersteunen van de verbreding en schaalvergroting / verkaveling binnen de landbouw krijgt enerzijds invulling door het bieden van mogelijkheden binnen landinrichtingsprojecten. Anderzijds biedt het Omgevingsplan ruimte voor een dergelijke ontwikkeling en is het aan ondernemers zelf om hier ook daadwerkelijk invulling aan te geven.

Agrarische structuurversterking

Het Omgevingsplan zet in op agrarische structuurversterking al dan niet in combinatie met schaalvergroting van bedrijfsstructuur. Dit om de landbouw in Zeeland toekomst gereed te maken. Het Kavelruilbureau Zeeland is belangrijk voor de realisering van deze doelstelling.

Voordelen voor de deelnemende agrarische ondernemers bij kavelruil zijn onder andere het vergroten van de totale bedrijfsomvang (inclusief huiskavels), de toename van de gemiddelde kavelgrootte, afstandsverkortings en concentratie van percelen.

Daarnaast konden door kavelruilen diverse (publieke) doelstellingen in het landelijk gebied op basis van *vrijwilligheid* gerealiseerd worden. Dat geldt voor infrastructuurprojecten, verbetering verkeersveiligheid (landbouwroutes), duurzaamheid (minder verkeersbewegingen), water (waterberging), natuurnetwerken, recreatie en cultuur.

Uit de evaluatie (periode 2012-2014) van het Kavelruilbureau Zeeland blijkt dat daar waar kavelruilprocessen tot stand zijn gekomen met name de agrarische structuur in Zeeland is verbeterd.

Het Ministerie van Economische Zaken heeft een inventarisatie laten uitvoeren naar de verkaveling van de landbouw in alle provincies. Daaruit kan voor Zeeland de algemene conclusie worden getrokken dat in die gebieden waar in het recente verleden sprake is geweest van een grootschalige herverkaveling de structuur beter is dan in andere gebieden. Wanneer een denkbeeldige noord-zuid-lijn wordt getrokken over Zierikzee-Sas van Gent dan kan in het algemeen

gesteld worden dat het gebied ten westen daarvan over een redelijke landbouwstructuur beschikt. In het gebied ten oosten daarvan is nog de grootste opgave aan de orde. Dit betekent dat de opgave in Zeeland nog niet is afgerond.

Kavelruilen zijn tot op heden mogelijk gemaakt door investeringen vanuit het Rijk.

Via de (wijziging van de) Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG) is de Provincie verantwoordelijk voor de inrichting van het landelijk gebied en voor het regionale beleid op het vlak van natuur, recreatie, toerisme, landschap en structuurversterking van de landbouw en de leefbaarheid van het platteland. Dit betekent dat vanuit het Rijk geen middelen meer beschikbaar komen voor kavelruil. De komende periode zal de vraag centraal staan op welke wijze ondersteuning van de agrarische structuurversterking via grondruil financieel wordt ondersteund. Aansluiten bij het Europees plattelandsontwikkelingsbeleid biedt daartoe financiële mogelijkheden.

In de Nederlandse invulling van het Europese plattelandsontwikkelingsbeleid (POP 3-gelden) is aangegeven dat, om de internationale concurrentiepositie van de Nederlandse landbouw te handhaven en te versterken, blijvende investeringen in de landbouwstructuur noodzakelijk zijn. Door deze investeringen kan de efficiëntie van de sector worden verhoogd. Naast de efficiëntie draagt de herstructurering van landbouwbedrijven tevens bij aan de realisatie van internationale doelen rondom water, Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), biodiversiteit en Natura-2000. Voor deze investeringen ("Maatregel 2.3 investeringen in infrastructuur" uit POP 3), die naadloos aansluiten op de doelstelling met betrekking tot de structuurversterking uit ons beleid, is de komende jaren een jaarlijks budget van 1,3 miljoen euro beschikbaar. Voorwaarde is een regionale publieke cofinanciering van 50%. Bij voldoende cofinanciering ontstaat er een totaal budget van 2,6 miljoen per jaar dat een wezenlijke bijdrage kan leveren aan het realiseren van de doelstelling. Wij zullen in overleg met onder andere gemeenten en waterschap nader moeten bezien welke mogelijkheden voor cofinanciering er zijn. Onze inzet is om hier in de loop van 2015 duidelijkheid over te krijgen. Dit sluit aan op het centrale begrip "verbinden" uit het provinciale document Zeeuws Platteland 2.0.

-Wat de verbetering van logistieke landbouwroutes betreft geldt dat in 2014 bij talrijke knelpunten belangrijke vorderingen zijn gemaakt om te komen tot het oplossen van knelpunten in het kwaliteitsnetwerk landbouwverkeer. In 2014 zijn 3 knelpunten opgelost en van 1 landbouwverkeersweg nabij Hulst is de aanleg in 2014 gestart. Dit project wordt in 2015 afgerond. Voor de financiering zijn mede POP-gelden ingezet; naar verwachting worden er in 2015 voor 8 knelpunten verbetermaatregelen uitgevoerd. Verder zijn projecten in studie dan wel in voorbereiding genomen. Uitgangspunten zijn verkeersveiligheid en doorstroming. Het Coördinatieteam Landbouwverkeer stimuleert ontwikkelingen door in te zetten op een intensieve samenwerking met partners, ook wat grootschalige bedrijfsontwikkelingen betreft.

-Verplaatsing (met de mogelijkheid tot bouwen op een nieuwe locatie waarbij opstallen op de oude locatie worden gesloopt of een nieuwe passende bestemming krijgen) is in het provinciale beleid mogelijk. In voorkomende gevallen vindt overleg plaats met het gemeentebestuur.

-In 2012 is in verschillende regio's overleg gestart gericht op het creëren van planologische mogelijkheden voor regionale mestopslagen. In dit overleg participeren de gemeenten, het Waterschap Scheldestromen en de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie. De gesprekken zijn constructief waarbij belangrijke aandachtspunten zijn de regionale behoefte en de mogelijkheden op grond van de Programmatische aanpak stikstof (PAS). De gesprekken zijn in 2014 minder intensief geweest in afwachting van definitieve uitkomsten van de PAS. Eerst indien blijkt dat voldoende ontwikkelingsruimte aanwezig is, kan samen met partijen bezien worden of deze voor dit onderdeel ingezet kan worden en onder welke voorwaarden.

-In het Omgevingsplan en de Verordening ruimte zijn de regels voor het leveren van maatwerk voor de huisvesting van arbeidskrachten verruimd. Gemeenten geven hieraan nader invulling. Sinds de inwerkingtreding van het Omgevingsplan hebben ons geen berichten meer bereikt dat de huisvesting in de gemeentelijke praktijk tot ruimtelijke problemen leidt. Maatwerk vindt op gemeentelijk niveau plaats.

Voorstel tot planherziening

In het belang van de economische ontwikkeling van de sector verdient het aanbeveling de vestigings- en ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische onderzoeksbedrijven nader te bezien. De

vraag ligt voor of, en zo ja hoe de Provincie de verdere ontwikkeling van agrarische onderzoeksbedrijven wil bevorderen en onder welke voorwaarden planologische ruimte geboden kan worden voor deze bedrijven.

Het is gewenst de regeling voor kleinschalige bouwwerken op afstand van het agrarische bouwblok nader te bezien in het licht van een doelmatig gebruik en gevolgen voor het landschap.

3.1.11 Aquacultuur

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.11 Aquacultuur	Stimuleren aquacultuur	Alle gemeenten bieden in 2013 bestemmingsplanmatig ruimte voor aquacultuur conform het provinciaal beleidskader. Het aantal en oppervlakte aquacultuurbedrijven is in 2018 toegenomen t.o.v. 2012

Resultaten en conclusies

Het provinciale beleid kent, kort samengevat, onderscheid in meer grootschalige ontwikkelingen (de zogenaamde clustergebieden en het Kustlaboratorium bij Burghsluis op Schouwen-Duiveland) en meer lokale initiatieven (op lokale bedrijfsterreinen, neventakken bij agrarische bedrijven en vervolgcactiviteiten op (voormalige) bouwblokken).

Op grond van het Omgevingsplan is er ruimte om nabij de kernen Bruinisse, Colijnsplaat en Yerseke een clustergebied te realiseren. De gemeente Noord-Beveland heeft een clustergebied van ruim 200 hectare in haar bestemmingsplan Buitengebied opgenomen. De gemeente Reimerswaal heeft een structuurvisie opgesteld gericht op een aquacultuur ontwikkeling in de vorm van een clustergebied. De vertaling in een bestemmingsplan moet nog plaatsvinden. De gemeente Schouwen-Duiveland heeft prioriteit gegeven aan het realiseren van het project Kustlaboratorium. De ontwikkeling van een locatie in de omgeving van Bruinisse lijkt daarmee verder in de toekomst te liggen.

Voor de ontwikkeling van aquacultuurbedrijven op bestaande bedrijventerreinen was aanpassing van de bestemmingsplannen niet noodzakelijk. De geldende plannen laten deze vorm van bedrijvigheid reeds toe.

De meeste gemeenten die na de vaststelling van het Omgevingsplan hun bestemmingsplan voor het landelijk gebied hebben geactualiseerd hebben een passende regeling opgenomen die aansluit bij het stimulerend beleid voor aquacultuur. Een drietal gemeenten heeft dit nog niet gedaan. Twee van die gemeenten hebben een landelijk gebied van beperkte omvang.

Resumerend kan worden gesteld dat de regelingen in gemeentelijk beleid inmiddels in ruime mate mogelijkheden bieden voor de gewenste ontwikkeling van aquacultuur.

Er is sprake van een toename in aantal en oppervlakte aan aquacultuurbedrijven. Deze ontwikkeling doet zich met name voor in het clustergebied nabij Colijnsplaat. In 2013 zijn 4 pilotprojecten gerealiseerd (zeewierteelt, zagerkweek, kreeftenkweek, algen voor visvoer). Aan de realisatie van een kustlaboratorium bij Burghsluis is geruime tijd gewerkt. Deze locatie is niet langer actueel. In 2014 is gestart met een verkenning van opties teneinde het kustlaboratorium op een andere plaats in de provincie te realiseren.

Wat de bij dit thema aangegeven acties en prestaties betreft wordt opgemerkt dat, zoals hiervoor al is aangegeven, geen kanskaart landbouw wordt opgesteld. Het aanwijzen van geschikte locaties voor grootschalige ontwikkeling gebeurt, in aansluiting op ons beleid, door gemeenten. In een, in samenwerking met gemeenten opgestelde, handreiking inbedding aquacultuur zijn voorbeelden uitgewerkt die ondernemers kunnen gebruiken bij het realiseren van passende ontwikkelingen. In januari 2015 is, in opdracht van de Provincie, het plan "Smart seafood" opgesteld. Dit plan geeft de ontwikkelingsrichting weer voor binnendijkse aquacultuur.

Ondersteuning initiatieven ondernemers en ontwikkeling van binnendijkse aquacultuur is één van de businesscases in de Economische Agenda; hierover wordt jaarlijks gerapporteerd. Zie verder tekst hierboven.

3.1.12 Glastuinbouw

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.12 Glastuinbouw	Concentreren glastuinbouw	Het areaal glastuinbouw in het ontwikkelingsgebied Kanaalzone is in 2018 toegenomen t.o.v. 2012. Het areaal solitaire glastuinbouw in Zeeland is in 2018 niet toegenomen t.o.v. 2012

Resultaten en conclusies

Het concentratiebeleid is gericht op het bieden van ruimte in een aantal concentratielocaties. Daarbuiten (solitaire bedrijven) is de ruimte sterk gelimiteerd.

In de bestaande concentratiegebieden als geheel is nog een beperkte ontwikkelingsruimte aanwezig. De grootschalige geconcentreerde ontwikkeling in Zeeland is voorzien in de Kanaalzone. Dit betreft een duurzame locatie waar een koppeling bestaat tussen de bestaande industrie en het kassencomplex. De kassen maken gebruik van restwarmte en CO₂ van het bedrijf Yara. Uitgangspunt is dat in het ontwikkelingsgebied 200 ha. netto aan kassen zal worden gebouwd (bruto omvang gebied: 300 ha.).

De glastuinbouwsector in Nederland bevindt zich al een aantal jaren in economisch zwaar weer. Dat heeft ook zijn weerslag gehad op de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied in de Kanaalzone met name in de beginperiode van uitvoering van het Omgevingsplan. In die periode is de uitgifte van gronden nagenoeg stil komen te liggen. Uit informatie van de zijde van Zeeland Seaports blijkt dat de uitgifte van gronden, onder andere na verlaging van de grondprijs, in de laatste twee jaar fors is aangetrokken. Dit heeft geleid tot de feitelijke uitbreiding van het areaal glas in 2014. Daarnaast zijn, ten tijde van voorbereiding van deze Balans, vrijwel alle gronden verkocht dan wel in optie uitgegeven.

In het Omgevingsplan is aangegeven dat de gronden in de Kanaalzone naar verwachting nog voldoende ontwikkelingsruimte bieden voor de planperiode. Daarbij is aangegeven dat, wanneer de ontwikkelingen sneller gaan dan verwacht, onderzoek zal worden gedaan naar de wenselijkheid van een verdere ontwikkeling. De werkgroep glastuinbouw Zeeland (gemeente Terneuzen, Zeeland Seaports, ZLTO en individuele glastuinbouwbedrijven) heeft de Provincie verzocht stappen te zetten naar een nieuwe locatie voor grootschalige glastuinbouw. Dit, met het oog op behoud en groei van een vitale glastuinbouwsector in Zeeland en een verdere innovatie en verduurzaming. Inmiddels is een verkennend onderzoek opgestart naar de actuele behoefte voor Zeeland alsmede de mogelijkheden voor een verdere verduurzaming van deze sector. Nadere studie en afweging met betrekking tot de wenselijkheid van een verdere duurzame ontwikkeling en een economisch verantwoord ontwikkelingsconcept is noodzakelijk. Deze afweging zal plaatsvinden bij de opstelling van een nieuw Omgevingsplan.

De economisch zware periode heeft ook zijn weerslag op solitaire glastuinbouwbedrijven (verspreid in het buitengebied gevestigde bedrijven). Dit heeft tot gevolg dat de ontwikkelingen bij de, in het algemeen, kleinere bedrijven zeer beperkt is. Een enkel bedrijf heeft binnen de kader van het provinciaal beleid ruimte gebruikt voor een verdere uitbreiding. Verder heeft de gemeente Tholen het initiatief genomen een bestaand solitair bedrijf te saneren met toepassing van de ruimte voor ruimte-regeling. De sanering is nog niet feitelijk tot stand gekomen.

Wat de in het Omgevingsplan aangegeven acties en prestaties betreft wordt nog het volgende opgemerkt. Aan het benutten van de locatie Kanaalzone is hierboven aandacht besteed. De uitbreiding van glastuinbouw in de overige concentratielocaties en de ontwikkeling van solitaire glastuinbouw zijn in de Verordening ruimte begrensd. De provinciale ruimte-voor-ruimte regeling biedt mogelijkheden voor de sanering van solitaire glastuinbouw.

Glastuinbouw in de Kanaalzone

3.1.13 Intensieve veehouderij

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.13 Intensieve veehouderij	Verduurzaming intensieve veehouderij	In de omgevingsplanperiode is er geen nieuwvestiging van IV-bedrijven

Resultaten en conclusies (inclusief in het Omgevingsplan genoemde acties en prestaties):

Nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven vindt niet meer plaats.

Sinds de invoering van het huidige beleid is ook het vestigen van nieuwe neventakken intensieve veehouderij niet langer toegestaan. In de nieuwe gemeentelijke bestemmingsplannen voor het landelijk gebied wordt hieraan invulling gegeven. In alle komende bestemmingsplanherzieningen krijgt dit aandacht.

Bestaande neventakken intensieve veehouderij krijgen ontwikkelingsruimte tot maximaal 2100 m². Deze ontwikkelingsruimte is maximaal en afhankelijk van de diersoort en de vraag of er in het specifieke geval nog sprake is van een neventak.

Door het voorkomen van nieuwvestiging, het limiteren van de ontwikkelingsruimte van neventakken en de verduurzaming van bestaande bedrijven wordt de milieubelasting van intensieve veehouderijbedrijven verminderd.

Er zijn ontwikkelingen in de veehouderij die niet passen in het huidige beleid en de geldende regelgeving. Het is gewenst deze ontwikkelingen nader te bezien in relatie tot maatschappelijke behoefte en gevolgen voor de omgeving.

Voorstel tot planherziening

De veehouderij (varkens, koeien, kippen etc.) kenmerkt zich door een voortdurende innovatie. Ondernemers anticiperen hierbij niet alleen op de prijsontwikkeling van hun product, maar hebben ook te maken met wettelijk wijzigende milieu- en dierenwelzijnseisen. Ook maatschappelijk is er discussie over wat wel en niet wenselijk wordt geacht (bijvoorbeeld verplichte weidegang of vrije uitloop).

Van oudsher is hier in het omgevingsbeleid op geanticipeerd door een restrictief beleid voor de intensieve veehouderij en volop ontwikkelingsmogelijkheden voor grondgebonden veehouderij

te bieden. Er is daarbij geen specifiek beleid meer voor het stimuleren van de biologische veehouderij. De hierbij gehanteerde definities lijken tenminste voor biologische veehouderij en mogelijk ook voor innovatieve vormen van veehouderij te knellen en geven niet altijd de gewenste ontwikkelingsmogelijkheden.

Zo is er in de pluimveehouderij behoefte aan meer ruimte voor vrije uitloopkippen. Daarmee wordt geanticipeerd op behoeften uit de samenleving, maar bij de hiervoor ontwikkelde (stal)systemen is geen sprake van biologische of zelfs grondgeboden veehouderij (ondanks de vrije uitloop).

Het is gewenst te verkennen hoe in het omgevingsbeleid ruimte kan worden geboden voor biologische veehouderij en innovatie en hoe dit kan worden vertaald naar de Verordening ruimte zonder dat ongewenste ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt.

3.1.14 Visserij, schaal- en schelpdiersector

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.1.14 Visserij, schaal- en schelpdiersector	Vernieuwing visserijsectoren	Uiterlijk in 2018 is het gebiedsproject Oosterschelde afgerond en wordt de uitvoering via een alliantie voortgezet, met als resultaat een effectiever gebruik van de Oosterschelde

In 2013 is de Oosterscheldevisie 2012-2018 door middel van ondertekening van een intentie-overeenkomst bekrachtigd. Identificatie van kansrijke initiatieven voor een duurzame ontwikkeling van de Oosterschelde heeft plaatsgevonden. Binnen de Gebiedsalliantie Oosterschelde is onder meer een initiatiefgroep duurzame Oosterscheldevisserij ingesteld. Deze initiatiefgroep heeft een Visie op de toekomst van de Oosterscheldevisserij opgesteld. Hierin hebben de deelnemende partijen een aantal concrete uitvoeringsprojecten gedefinieerd. In dit kader is in 2013 een onderzoek naar visstandgegevens in de Oosterschelde uitgevoerd. De verdere uitvoering van de onderzoeks- en ontwikkelingsagenda vindt plaats binnen de bestaande structuur van het Visserij Initiatief Zeeland. In 2014 heeft onder regie van het ministerie EZ een aanpassing van de locaties voor de invang van mosselzaad in de Oosterschelde plaats gevonden.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt

- Steunen innovatie: binnen de uitvoering van de Economische Agenda 2013 – 2015 van de Provincie Zeeland zijn kansrijke initiatieven op het gebied van visserij en aquacultuur ondersteund. Dit betreft zowel initiatieven op het grensvlak van visserij / toerisme als nieuwe producten en productiemethoden. In de voortgangsrapportage Economische Agenda 2014 wordt gerapporteerd over gerealiseerde acties en behaalde resultaten in 2014.
- Afstemmen gebruik Deltawateren: wat de verdere stand van zaken rond het gebiedsproject Oosterschelde betreft wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van dit achtergrondrapport (par. 4.4. Gebiedsontwikkeling).

3.2.1 Woningbouw en herstructurering

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.2.1 Woningbouw en herstructurering	Evenwichtige ontwikkeling kwaliteit en aantal woningen	In 2013 hebben alle regio's een regionaal woningbouwprogramma, waarin afspraken staan over aantallen en typen te bouwen woningen. Alle gemeenten zorgen voor zorgvuldig ruimtegebruik door toepassing van de duurzaamheidsladder vanaf 2013 in bestemmingsplannen

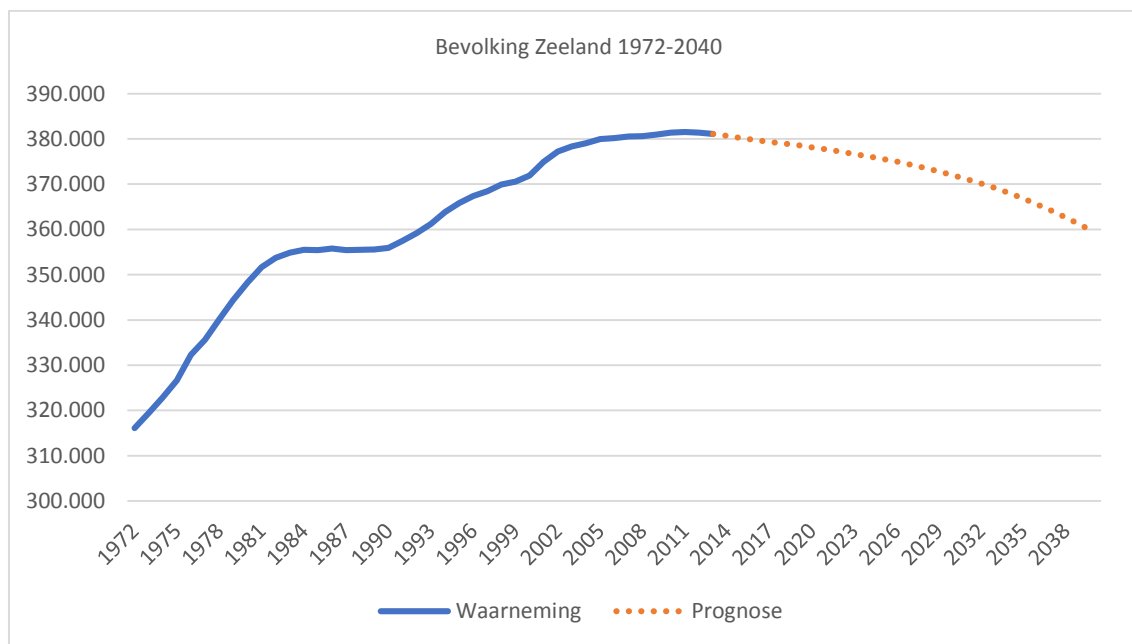
Resultaten en conclusies

Alle Zeeuwse regio's hebben in 2013 / begin 2014 regionale woningmarktafspraken vastgelegd. In de bestemmingsplannen gericht op woningbouw in de verslagperiode is aandacht besteed aan de duurzaamheidsladder. Dit is inmiddels ook wettelijk verplicht (art. 3.1.6, tweede lid Besluit ruimtelijke ordening).

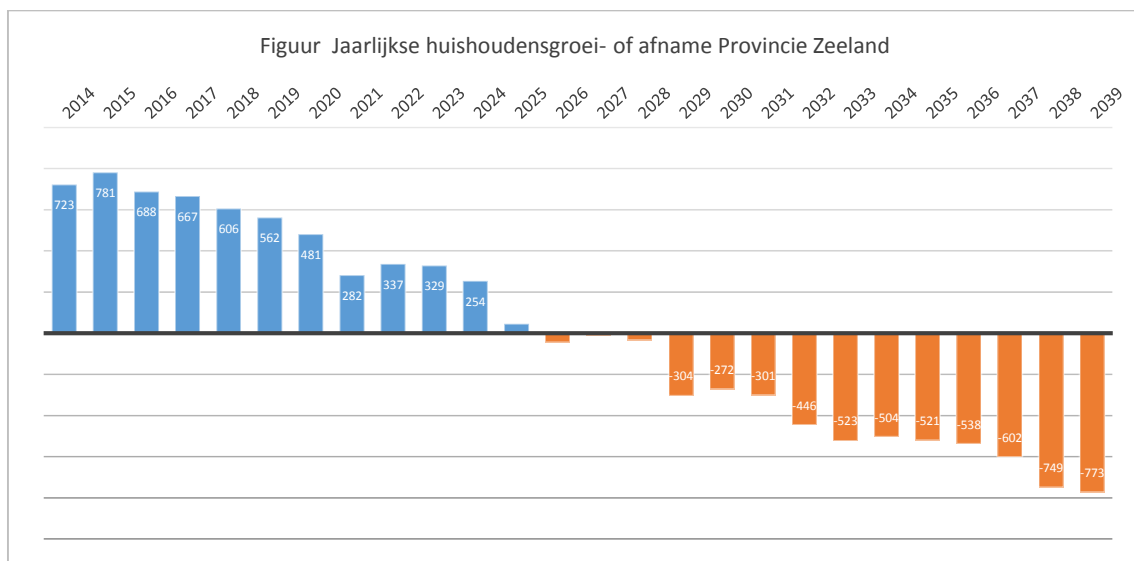
In 2015 worden de regionale woningmarktafspraken geactualiseerd, waarbij de afspraken worden aangepast aan veranderingen in de planvoorraad, bijvoorbeeld door gerealiseerde plannen, wijzigingen in de planprogramma's e.d. Ook worden daarbij de resultaten van de meest actuele bevolkingsprognose verwerkt. Daarmee kunnen gemeenten tevens voldoen aan de eerste trede van de duurzaamheidsladder, namelijk het hebben van een actuele regionale behoefte. Door ontwikkeling in de jurisprudentie dient deze niet ouder te zijn dan 2-3 jaar.

Het aantal huishoudens neemt door de groei van het aantal alleenstaande huishoudens en de extramuralisering de komende 10 jaar toe ondanks de dalende bevolking. Tot 2024 is er nog sprake van een huishoudensgroei van zo'n 5700 (bron: Provinciale Bevolkings- en huishoudenprognose Zeeland 2014). Na 2025 neemt het aantal huishoudens af, zodat per saldo meer woningen onttrokken moeten worden van de woningvoorraad dan toegevoegd.

Figuur 3

Figuur 4

Wat de aangegeven acties en prestaties betreft wordt het volgende opgemerkt:

- Jaarlijks opstellen prognose woningbehoefte: jaarlijks wordt een prognose opgesteld.
- Ondersteunen regio's bij maken afspraken: is jaarlijkse activiteit.
- Opstellen regionale kaders (woonprofielen): heeft in 2012 plaatsgevonden.
- Monitoren ontwikkelingen woningvoorraad: vindt continu plaats; voor het monitoren van de ontwikkelingen in de planvoorraad neemt de Provincie deel aan de planmonitor, zoals die door de Provincie Zuid-Holland is ontwikkeld.
- Samen met Z4 nieuwe investerings- en financieringsmogelijkheden en verdienmodellen verkennen: deze actie is nog niet uitgevoerd. Dit is het gevolg van een andere werkwijze van de Z4, die zich meer richt op de uitvoering van enkele concrete projecten die voor de Z4 van belang zijn. De actie blijft overigens nog wel staan, omdat deze ook vanuit deze uitvoeringsprojecten nog aan de orde kan komen
- Gemeenten benutten kansen deeltijdwonen en evalueren voortgang: de evaluatie moet nog worden uitgevoerd.
- Meer toepassen energiebesparende maatregelen: voor het verkrijgen van middelen uit de provinciale impuls woningmarkt is verbetering van energiezuinigheid (sprong in energielabel) van de woning één van de criteria waarop aanvragen worden beoordeeld.
- Instellen herstructureringsfonds: provinciale impuls wonen (PIW) is sinds 2013 operationeel. Duurzaamheid is één van de criteria voor de selectie van de projecten die met de PIW worden gesubsidieerd. Projecten worden mede beoordeeld op het zuinig omgaan met energie, water en grondstoffen. Het beoordelen van de mate van duurzaamheid van de projecten wordt gedaan aan de hand van meetlatten, zoals de sprong in energielabel en mogelijke maatregelen voor energiebesparing en duurzaam water- en grondstoffengebruik.

In 2013 en 2014 zijn vanuit de PIW bijdragen verstrekt voor:

- Vermindering ongewenste particuliere woningen
- Sloop en nieuwbouw particuliere woningen
- Verdunning sociale huurwoningvoorraad
- Verbeteren openbare ruimte
- Hergebruik leegstaande panden

Meer informatie over de regeling en de gesubsidieerde projecten is te vinden op www.zeeland.nl/piw.

In 2013 is vanuit de PIW een bedrag van € 1 mln. beschikbaar gesteld voor leningen voor duurzame particuliere woningverbetering (DPW) via de Stichting Volkshuisvesting Nederland (SVN). In eerdere jaren heeft de Provincie daarvoor vanuit de prioriteit demografie en leefbaarheid € 3 mln. beschikbaar gesteld. De uitvoering van de leningen verloopt zeer goed. In totaal verdwijnen door de PIW tot nu toe 316 incourante woningen. Hier komen 169 woningen voor terug die energiezuinig en toekomstbestendig zijn. Door de subsidies wordt een investering van meer dan 70 miljoen euro in de bouwsector gegenereerd.

Kleinschalige bebouwing in het landelijk gebied (tot maximaal 10 woningen). In het Omgevingsplan is bepaald dat voor kleinschalige ontwikkelingen (tot maximaal 10 woningen), die passen binnen in het plan beschreven kaders en doelstellingen, het niet nodig wordt geacht dat deze onderdeel uitmaken van de regionale woningmarktafspraken. Gebleken is dat de bedoelde kleinschalige woningbouw in het landelijk gebied, een steeds groter deel uitmaakt van de totale woningbouw. In het Omgevingsplan worden verder diverse mogelijkheden beschreven voor wonen in het landelijk gebied, zoals 'rood voor rood', 'rood voor groen' en 'ruimte voor ruimte'. Het is nodig deze tekst in beschouwing te nemen en te verduidelijken vooral op het punt van de regionale woningmarktafspraken.

Voorstel tot planherziening

Het is gewenst de tekst van het Omgevingsplan over kleinschalige bebouwing in het landelijk gebied in beschouwing te nemen en te verduidelijken vooral op het punt van de regionale woningmarktafspraken.

3.2.2 Gezonde leefomgeving

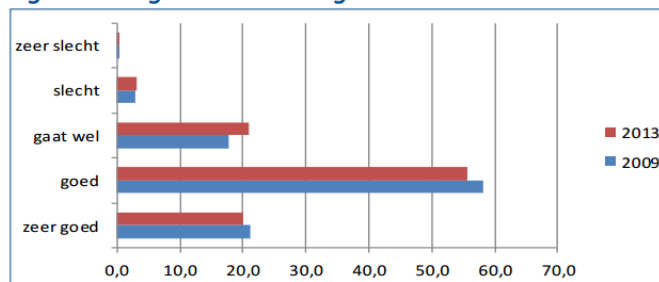
Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.2.2 Gezonde leefomgeving	Minimale milieuoverlast voor burgers	Het aantal klachten over de milieusituatie is in 2018 lager dan in 2012. Het aantal geconstateerde overtredingen met overlast als gevolg is in 2018 afgenomen t.o.v. 2012.

Resultaten en conclusies

In de Staat van Zeeland 2013 [SCOOP, juni 2014] is onderzoek gedaan naar de leefbaarheid in Zeeland en is dit vergeleken met de resultaten van de Sociale Staat van Zeeland 2009. Gezondheid is een voorwaarde voor leefbaarheid. Over de ervaren gezondheid stelt de Staat van Zeeland 2013 dat de algemene beleving van de eigen gezondheid in Zeeland is veranderd, de antwoorden verschuiven van 'goed' naar 'gaat wel'.

figuur 5 uit Staat van Zeeland 2013

Figuur 3.1 Algemeen ervaren gezondheid

Bron: SvZ

Als verklaring voor de slechtere beleving van de algemeen ervaren gezondheid wordt met name gewezen op de invloed van de economische crisis, er zijn aanwijzingen dat een economische crisis mensen bezorgder maakt over hun gezondheid en mogelijk ook werkelijk invloed heeft op de gezondheid. Er wordt gewezen op stress gerelateerde onderwerpen, waarmee met name werklozen te maken krijgen. Onder de werkenden is de ervaren gezondheid tussen 2009 en 2013 teruggelopen.

Bij de indicatoren leefbaarheidsbeleving in de Staat van Zeeland 2013 is vermeld dat er geen verandering is opgetreden in de overlast zoals lawaai, rommel, stank e.d. Op basis hiervan wordt aangenomen dat de ervaren milieukwaliteit geen invloed heeft gehad op de algemeen ervaren gezondheid.

De leefbaarheid in Zeeland wordt als minder positief ervaren door vooral een verminderde waardering voor het voorzieningenniveau en sociale aspecten. Met betrekking tot de fysieke kenmerken van de woonomgeving is er in de beleving echter een lichte verschuiving zichtbaar naar hogere scores.

Aantal milieuklachten

De nulsituatie van 2012 was 628 klachten bij 460 klachtensituaties. In 2013 waren er 190 klachten bij 132 klachtensituaties. Dit betekent dus een flinke vermindering, maar daarbij moet wel de kanttekening worden gemaakt dat het staken van (onderdelen van) de productie bij enkele grote bedrijven in het Slogebied het resultaat mede heeft beïnvloed (sluiting Zalco 2011 en Thermphos 2012). Thermphos zorgde in het verleden voor veel geurklachten. In 2014 gaat het om 264 klachten bij 215 klachtensituaties.

	2012	2013	2014
Het aantal klachten bij het aantal klachten-situaties	628/460	190/132	264/215

Van de 190 klachten in 2013 zijn er 101 ingediend door 14 klagers. Daarmee heeft 16% van de klagers in totaal 53% van het aantal klachten ingediend. (Deze informatie is voor de andere jaren niet beschikbaar in het datasysteem van RUD Zeeland (Squit) omdat dit niet wordt geregistreerd. Momenteel wordt gewerkt aan aanpassing registratie klachten, zodat dit vanaf 2015 wel mogelijk is).

Van de ingediende klachten in 2013 zijn er 134 als 'gegrond' beoordeeld (134 van de 190 klachten terecht ingediend). In 2014 zijn 126 klachten als 'gegrond' beoordeeld (terecht ingediend).

	2012	2013	2014
Hoeveel klachten zijn terecht ingediend / totaal aantal klachten	-	134/190	126/264

Overtredingen met overlast als gevolg en situatie ten opzichte van 2012.

Binnen de handhaving wordt gewerkt met een risicomodel. Via een risico analyse wordt bepaald waar de grootste knelpunten zijn en op grond daarvan wordt de capaciteit binnen de handhaving ingezet.

Het aantal in 2014 uitgevoerde controlebezoeken verhoudt zich als volgt tot eerdere jaren:

	2012	2013	2014
Uitgevoerde controlebezoeken bij provinciale bedrijven	1110	883	345

Het percentage van gecontroleerde bedrijven waarbij overtredingen zijn geconstateerd verhoudt zich als volgt tot voorgaande jaren.

	2012	2013	2014
% van de gecontroleerde Bedrijven waarbij overtredingen zijn geconstateerd	29%	21%	13%

In 2012 zijn bij 29 % van de gecontroleerde bedrijven overtredingen geconstateerd. In 2013 was dat 21 %. De percentages hebben betrekking op gecontroleerde bedrijven, inclusief zwembaden. In 2013 zijn dan ook bij minder bedrijven overtredingen geconstateerd. Daarbij moet worden aangetekend dat in 2012 1110 controlebezoeken zijn uitgevoerd en in 2013: 883 (ca. 20% minder controlebezoeken). Redenen hiervoor zijn de reorganisatie en de overgang naar de RUD-Zeeland. In 2014 zijn, van provinciewege, aanzienlijk minder controlebezoeken uitgevoerd dan in de voorgaande jaren. Dit is een gevolg van het afschaffen van de verklaring van geen bedenkingen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht waarmee de gemeenten per 1 januari 2014 volledig bevoegd gezag zijn geworden voor alle bedrijven met uitzondering van de (provinciale) IPPC- en BRZO-bedrijven (IPPC: richtlijn 'integrated pollution, prevention and control' / BRZO: Besluit risico's zware ongevallen). De Provincie is nu voor 59 bedrijven bevoegd gezag in plaats van voor 197 bedrijven. (Bedrijven waarvoor gemeenten nu bevoegd gezag zijn worden veelal ook door de RUD gecontroleerd).

De RUD heeft geen informatie kunnen aanleveren over het exacte aantal overtredingen.

Wat de bij dit onderdeel opgenomen acties en prestaties betreft wordt het volgende opgemerkt.

-In kaart brengen locaties met verhoogde gezondheidsrisico's en aanpak knelpunten gezondheid leefomgeving: enkele jaren geleden is een landelijk project Milieu & Gezondheid met gezondheidseffectscreening uitgevoerd. 'Gezonde leefomgeving' is vooral een interpretatie van

afzonderlijke gegevens over luchtkwaliteit, geluid, geur en externe veiligheid, van diverse bronnen. De actie is in Zeeland nog niet uitgevoerd. Actie valt ook niet onder de dienstverleningsovereenkomst met de RUD.

-Woningbouw voldoet aan minimale eisen binnenmilieu en gezonde omgeving: normen voor binnenmilieu in gebouwen zijn opgenomen in het Bouwbesluit (rijks- en gemeentelijke bevoegdheid). Verder wordt aan dit onderwerp in het periodieke overleg over ruimtelijke plannen met gemeenten en in het contactpersonen overleg wonen aandacht besteed.

3.2.3 Geluid

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.2.3 Geluid	Goede akoestische kwaliteit	In 2013 wordt een geluidsbelastingkaart gemaakt voor 120 km provinciale weg en een actieplan opgesteld voor de woningen met een geluidsbelasting van meer dan 65 dBL. In 2013 zijn voor alle regionale industrieterreinen beleidsmaatregelen opgesteld, waardoor de geluidsruimte optimaal wordt verdeeld. Knelpunt geluidsoverlast Kanaalzone is opgelost in 2018.

Resultaten en conclusies

De geluidbelastingkaart is in 2013 vastgesteld en gepubliceerd; het Actieplan EU Richtlijn Omgevingslawaaï is op 19 augustus 2014 vastgesteld. In het kader van de bezuinigingen is echter het budget, dat was bedoeld voor de uitvoering van de in het Actieplan opgenomen maatregelen, geschrapt.

In 2014 zijn geen beleidsmaatregelen voor regionale industrieterreinen opgesteld. Momenteel wordt een dergelijke maatregel overwogen in het kader van het opstellen van het bestemmingsplan Industrierrein Terneuzen-West door gemeente Terneuzen.

Er wordt geen actie ondernomen om het knelpunt (overschrijding geluidscontour Oostelijke Kanaaloeveren) op te lossen. Er is besloten niet meer op bestuurlijk niveau te overleggen omdat de standpunten te ver uit elkaar liggen. De situatie zoals die nu is blijft ongewijzigd en blijft als knelpunt bestaan. Gewacht wordt op het inwerkingtreden van het Omgevingswet omdat gelijktijdig met die inwerkingtreding een ander normenstelsel voor industriellawaai zal worden ingevoerd. Dit leidt tot een meer realistische weergave van de geluidsbelasting en het vervangen van de geluidszone door een aandachtsgebied. Het in werking treden van de Omgevingswet is gepland in 2018.

Over de bij dit onderdeel opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

- Opstellen en uitvoeren actieplan EU-richtlijn omgevingslawaaï: actieplan is vastgesteld.
- Geluidsbelasting voor provinciale wegen: zie tekst over geluidbelastingkaart hierboven.
- Actieplan voor woningen boven plandrempeel: actieplan is vastgesteld.
- Beschermen van stilte in milieubeschermingsgebieden: heeft continu aandacht bij ontwikkelingen in de nabijheid van deze gebieden (overleg met gemeenten) en heeft aandacht tijdens de inspecties. In één geval (Groot Eiland nabij Hulst) is gebleken dat de regels vanuit de provinciale milieuverordening (PMV) regelmatig worden overtreden. Omdat overtreders zich er op beroepen dat zij niet weten dat voor bepaalde activiteiten zoals waterskiën een verbod geldt, zijn in de nazomer van 2014 borden geplaatst. Bij geconstateerde overtreding wordt er verbaliserend opgetreden.
- Ontheffing hogere grenswaarden bij reconstructies: deze zijn in 2013 en 2014 niet aan de orde geweest.
- Toepassing stil asfalt: bij onderhoud aan provinciale wegen wordt in bepaalde gevallen (geluidhinder) stil asfalt toegepast. Dit is ook het geval bij grote projecten als Sloeweg en Tractaatweg (stil asfalt gaat minder lang mee en is daarom duurder dan toepassing van 'gewoon' asfalt).
- Geen uitbreiding lawaaisporten: er heeft geen uitbreiding van lawaaisporten plaatsgevonden.

-Beleidsregels voor beheer geluidzones voor alle regionale industrieterreinen: zie tekst hierboven.

-Ontheffing grenswaarden bij verruiming geluidszone: in 2012 is voor acht woningen die binnen de geluidszone van het industrieterrein Poel- en Ghellinckpolder te Sas van Gent zijn komen te liggen een hogere waarde afgegeven. Het betrof hier een verkleining van de grens van het industrieterrein (en dus een verruiming van de geluidszone) waardoor de woningen niet meer op het industrieterrein lagen maar binnen de geluidszone kwamen te liggen. In 2013 en 2014 zijn geen ontheffingen afgegeven.

-Monitoren geluidsbelasting Sloegebied: heeft nog niet plaatsgevonden / is niet voortgezet omdat nog geen middelen beschikbaar waren voor het uitvoeren van de geluidsmetingen. Dit wordt in 2015 en de jaren daarna weer opgepakt. De opdracht voor het uitvoeren van deze metingen is inmiddels verstrekt.

3.2.4 Luchtkwaliteit

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.2.4 Luchtkwaliteit	Goede luchtkwaliteit	Bedrijven voldoen in 2018 aan de wettelijke normen en streefwaarden.

Resultaten en conclusies

Emissiemetingen bij industriële bedrijven in Zeeland

In 2011 is besloten het uitvoeren van metingen aan de schoorstenen van de Zeeuwse bedrijven (emissiemetingen) voortaan integraal uit te besteden en niet meer zelf uit te voeren. Hiervoor is een Europese aanbesteding uitgevoerd op basis van de vastgestelde meetstrategie lucht. Naast deze metingen zijn er in opdracht van de bedrijven zelf (in het kader van hun wettelijke meetverplichting) emissiemetingen verricht. De resultaten hiervan worden verwerkt in de gepubliceerde milieujaarverslagen van de desbetreffende bedrijven.

In paragraaf 3.1.1 (onderdeel vermindering milieubelasting) is een tabel opgenomen die inzicht geeft in de uitstoot (emissie) van de meest bepalende stoffen in ton of kilo per jaar.

Aantal overtreden luchtvoorschriften bij bedrijven waarvoor de Provincie het bevoegd gezag is:

	2012	2013	2014
Aantal uitgevoerde emissiemetingen lucht	25*	35	33
Aantal overtredingen van luchtvoorschriften	2	5	4

* exclusief 49 emissiemetingen project Thermphos

Bron: RUD Zeeland

In 2012 zijn bij de industriële bedrijven in Vlissingen-Oost en de Kanaalzone, in opdracht van de Provincie, 25 emissiemetingen uitgevoerd. Bij 2 metingen is een overschrijding van de vergunde waarde aangetoond en is een handhavings- of vergunningverleningstraject gestart en afgerond. Bij de overschrijdingen is een vergunningstraject gestart waarbij saldering plaatsvond met overige emissiepunten van het bedrijf. Deze vergunning is inmiddels verleend.

In 2013 zijn bij de industriële bedrijven in Vlissingen-Oost en de Kanaalzone, in opdracht van de Provincie, 35 emissiemetingen uitgevoerd. Bij 5 metingen is een overschrijding van de vergunde waarde aangetoond en is een handhavings- of vergunningverleningstraject gestart en afgerond. Bij drie overschrijdingen bij hetzelfde bedrijf is een vergunningstraject gestart waarbij saldering plaatsvond met overige emissiepunten van het bedrijf. Deze vergunning is inmiddels verleend. Bij de andere twee overschrijdingen is discussie ontstaan over de meet- en analyse-methode. Na een onafhankelijke beoordeling van TNO (Nederlandse organisatie voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek) is gebleken dat er geen overschrijding van de emissienorm heeft plaatsgevonden; wel is aangetoond dat een nog niet in de vergunning opgenomen compo-

nent geëmitteerd wordt (dit betreft een aan ureum gerelateerd ammoniumzout). Wat deze component betreft is in de concept vergunning van het desbetreffende bedrijf een onderzoeksverplichting opgenomen.

In 2014 zijn bij de industriële bedrijven in Vlissingen-Oost en de Kanaalzone, in opdracht van de Provincie, 33 emissiemetingen uitgevoerd. Bij vier metingen is een overschrijding van de vergunde waarde aangetoond. Bij één overschrijding is een verhoogde vergunbare emissiewaarde aangevraagd. Bij twee overschrijdingen is de oorzaak, na proces-technisch onderzoek, niet achterhaald, maar hebben nieuwe metingen geen nieuwe overschrijdingen aangetoond. Bij de laatste overschrijding is een tijdelijk instabiele procesvoering als oorzaak aangetoond en hebben nieuwe metingen aangetoond dat de overschrijding incidenteel was.

Acties en prestaties uit het Omgevingsplan

Stand van zaken betreffende de bij dit thema in het Omgevingsplan opgenomen acties en prestaties:

- Terugdringen uitstoot zware bedrijven (de bedrijven waarvoor de Provincie Zeeland vergunningverlenend gezag is): overeenkomstig het geldende wettelijke en beleidsmatige kader is het streven erop gericht de uitstoot van stoffen door de zware bedrijven zo ver mogelijk terug te dringen. Dit is het geldende uitgangspunt bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Resultaten zijn te vinden in het onderdeel Emissiemetingen bij industriële bedrijven in Zeeland en in paragraaf 3.1.1 in het onderdeel vermindering milieubelasting.

- Het in kaart brengen van de luchtkwaliteit in Sloegebied en Kanaalzone: het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) gebruikt gevalideerde immissiemetingen van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML) en modelberekeningen voor de jaarrapportage luchtkwaliteit en voor de grootschalige concentratie- en depositiekaarten. Vervolgens kunnen regionale kaarten worden gemaakt waarin rekening wordt gehouden met de specifieke lokale omstandigheden. Kaarten van de luchtkwaliteit voor fijn stof en stikstofdioxide staan in het onderdeel Regionale kaarten voor Zeeland, Sloegebied en Kanaalzone (zie figuur 6 t/m 11).

- Gedragbeïnvloeding verkeer: vanuit het provinciale verkeers- en vervoersplan worden acties ondernomen die bijdragen aan de vermindering van de uitstoot van verontreinigende stoffen. Hierover wordt periodiek gerapporteerd.

- Jaarlijks monitoren luchtkwaliteit: In opdracht van de Provincie Zeeland voert het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) op het meetpunt Nieuwdorp Fijn Stof metingen in de omgevingslucht uit. De resultaten van deze metingen zijn te volgen op de website van het RIVM (Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML), extra meetpunten). Nadere informatie hierover is te vinden in het onderdeel Luchtkwaliteitsmetingen in Zeeland.

Luchtkwaliteitsmetingen in Zeeland

Vaste luchtkwaliteitsmeetpunten staan op drie plaatsen in Zeeland: Zierikzee, Philippine en Nieuwdorp. De meetpunten in Zierikzee en Philippine behoren tot het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML) van het RIVM. Het meetpunt in Nieuwdorp vindt plaats in opdracht van de Provincie Zeeland, behoort niet tot het LML, maar de resultaten zijn wel te vinden op de website van het LML.

De jaargemiddelde immissie in microgram per m³ (µg/m³) op de meetpunten in de provincie Zeeland staan hieronder. Voor 2014 zijn de parameters over januari t/m december 2014 (voor meetpunt Nieuwdorp tot en met november 2014) gemiddeld over de gevalideerde resultaten op <http://www.lml.rivm.nl/gevalideerd/index.php>.

tabel 5

Zierikzee

Jaar/parameter	O ₃	NO	NO ₂
2012	49	4	17
2013	50	3	17
2014	49	3	16

Nieuwdorp

Jaar/parameter	PM ₁₀
2012	22
2013	24
2014	23

Philippine

Jaar/parameter	SO ₂	PM ₁₀	O ₃	NO	NO ₂
2012	1	21	44	6	18
2013	2	23	45	5	19
2014	2	21	46	3	16

Conclusies naar aanleiding van de luchtkwaliteitsmetingen in Zeeland:

- **Ozon (O₃):** De hoeveelheid ozon is over 2014 hoger dan in 2013.
- **Stikstofverbindingen (NO/ NO₂):** Zowel in Philippine als in Zierikzee is een afname in de hoeveelheid NO en NO₂ te zien. Dit is conform de landelijke tendens. Maatregelen bij verkeer, industrie en de energiesector zorgden in de afgelopen jaren voor een daling in de NO₂ concentraties. De laatste jaren is de afname lichter. De NO₂ concentraties op de meetlocaties zijn duidelijk lager dan de grenswaarde van 40 µg/m³.
- **Fijn stof (PM₁₀):** De hoeveelheid fijn stof is redelijk stabiel. Uit de data van de afgelopen jaren blijkt dat de luchtkwaliteitsnormen voor fijn stof niet zijn overschreden. Er is geen afname van de fijn stof belasting door de industrie in het Sloegebied waarneembaar, ook niet na sluiting van het bedrijf Thermphos. Een groot deel van het fijn stof in de Nederlandse lucht komt uit het buitenland. Berekeningen met modellen wijzen uit dat gemiddeld twee derde van de fijn stof concentratie kan worden toegeschreven aan buitenlandse bronnen.

Normen luchtkwaliteit

Een grenswaarde is een niveau dat op basis van wetenschappelijke kennis wordt vastgesteld met als doel schadelijke gevolgen voor de menselijke gezondheid en/of het milieu te vermijden, te voorkomen of te verminderen en dat binnen een bepaalde termijn moet worden bereikt en niet meer mag worden overschreden. Een grenswaarde is een wettelijke resultaatsverplichting. Een streefwaarde is een niveau dat is vastgesteld met het doel om schadelijke gevolgen voor de menselijke gezondheid en/of het milieu als geheel te vermijden, te voorkomen of te verminderen en dat voor zover mogelijk binnen een bepaalde termijn moet worden bereikt. Een streefwaarde is op te vatten als een inspanningsverplichting. De EU-streefwaarde wordt in de Nederlandse wet een richtwaarde genoemd.

De WHO-advieswaarde is een door de World Health Organization geadviseerde luchtconcentratie waarbij de gezondheidseffecten verwaarloosbaar zijn en die uitsluitend op wetenschappelijke informatie en overwegingen zijn gebaseerd. WHO-advieswaarden zijn formeel richtinggevend voor het Europese luchtbeleid.

In de tabel staan enkele Europese grenswaarden voor luchtkwaliteit voor enkele stoffen waarbij een jaargemiddelde als norm geldt. Hieruit kan worden afgeleid dat de gemeten waarden op de

vaste meetpunten in Zeeland allen onder de grenswaarden liggen. De gemeten jaargemiddelden voor fijn stof zijn nog wel hoger dan de WHO-advieswaarde.

Grootschalige Concentratiekaarten Nederland (GCN-kaarten) en Grootschalige Depositiekaarten Nederland (GDN-kaarten)

Het RIVM maakt jaarlijks kaarten met grootschalige concentraties (GCN-kaarten) in Nederland op een resolutie van 1x1 km (per km² geldt één gemiddelde waarde). De kaarten zijn gebaseerd op een combinatie van modelberekeningen en metingen van het LML. De met modellen berekende concentraties worden gekalibreerd op meetresultaten.

Hierdoor is de luchtkwaliteit niet alleen bekend op meetpunten, maar ontstaat een grootschalig beeld in heel Nederland van de berekende luchtkwaliteit voor een aantal stoffen. Concentratiekaarten zijn gemaakt voor benzeen, koolmonoxide, elementair koolstof, stikstofdioxide, fijn stof, fijnere fractie van fijn stof, zwaveldioxide en ozon. De concentratie is een jaargemiddelde in microgram per kubieke meter (µg/m³). De kaarten worden gebruikt bij de rapportage van overschrijdingen van de EU-luchtkwaliteitsrichtlijn, bij de uitvoering van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL), het definiëren van lokaal beleid en bij planvorming (toetsen van de effecten van ruimtelijke plannen). Op basis van deze kaarten is in de tabel de range weergegeven van de waarden die in Zeeland zijn berekend.

Tabel 6 Berekende jaargemiddelde concentratie luchtkwaliteit in Zeeland in 2013

Stof	Minimale waarde – Maximale waarde (2013)	Grenswaarde	Streefwaarde	WHO-advieswaarde
Zwaveldioxide (SO ₂)	1,22 – 7,13 µg/m ³	20 µg/m ³		
Stikstofdioxide (NO ₂)	13,3 – 25,0 µg/m ³	40 µg/m ³		
Fijn stof (PM ₁₀)	17,3 – 22,5 µg/m ³	40 µg/m ³		20 µg/m ³
Fijnere fractie van fijn stof (PM _{2,5})	11,0 – 14,4 µg/m ³	25 µg/m ³ (2015)	20 µg/m ³ (2020)	10 µg/m ³
Benzeen (C ₆ H ₆)*	0,4 – 1,2 µg/m ³	5 µg/m ³		
Ozon (O ₃)	42,4 – 49,7 µg/m ³			
Koolmonoxide (CO)**	137 – 259 µg/m ³			
Koolmonoxide 98-percentage (CO-P98)**	328 – 615 µg/m ³			
Elementair koolstof (C)	0,433 – 0,874 µg/m ³			

Bron: Grootschalige concentratiekaart Nederland (GCN) voor 2013, RIVM (zie: <http://geo-data.rivm.nl/gcn/>)

*= laatste GCN-kaart is van 2011, deze wordt niet meer geactualiseerd (omdat de benzeenconcentraties in Nederland al jaren onder de Europese grenswaarde liggen)

**= laatste GCN-kaart is van 2010, deze wordt niet meer geactualiseerd (omdat de koolmonoxideconcentraties in Nederland al jaren onder de Europese grenswaarde liggen)

Uit de concentratiekaarten kan worden afgeleid dat in geheel Zeeland aan de grenswaarden voor het jaargemiddelde van zwaveldioxide, stikstofdioxide, fijn stof, fijnere fractie van fijn stof en benzeen wordt voldaan. Ook wordt voldaan aan de streefwaarde voor de fijnere fractie van fijn stof. Uit modelberekeningen blijkt dat in een deel van Zeeland wordt voldaan aan de WHO-advieswaarde voor fijn stof, maar in een ander deel van Zeeland niet. Nergens in Zeeland wordt voldaan aan de WHO-advieswaarde voor de fijnere fractie van fijn stof.

Het RIVM levert ook kaarten met de grootschalige depositie voor Nederland (GDN-kaarten) van totaal stikstof en potentieel zuur. De stikstofdepositiekaarten worden gebruikt bij de Programmatiese Aanpak Stikstof (PAS).

Aanvullende beschouwing over andere stoffen of andere normen

Op de website van het Compendium voor de Leefomgeving staat nadere informatie over de concentratie van verschillende stoffen in Nederland mede op basis van metingen en GCN-kaarten. De onderstaande informatie betreft een selectie van deze informatie die aanvullend is op de informatie in de vorige tabel. Voor een deel gaat het om 'Zeeuwse' informatie en voor een deel betreft het landelijke gegevens.

Ammoniak:

De landelijk gemiddeld berekende ammoniakconcentratie in 2012 was $6,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$. De laagste concentraties (minder dan $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$) doen zich voor aan de kust; de hoogste (tot enkele tientallen $\mu\text{g}/\text{m}^3$) in gebieden met intensieve veehouderij.

Benzo(a)pyreen (ng = nanogram):

De gemeten jaargemiddelde concentraties van benzo(a)pyreen lagen in 2013 onder de Europese streefwaarde van $1 \text{ ng}/\text{m}^3$. Op basis van de WHO-risicoschatting is er een richtwaarde van $0,12 \text{ ng}/\text{m}^3$ bepaald. Op belaste locaties waren de gemeten concentraties hoger dan deze richtwaarde. Het jaargemiddelde achtergrondniveau ligt tussen de $0,04$ en $0,11 \text{ ng}/\text{m}^3$.

Fijn stof (PM₁₀):

Het aantal dagen waarop de daggemiddelde concentratie boven de $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ is, varieerde op meetlocaties van 2 tot 19 en blijft daarmee in 2013 onder de grenswaarde van 35 dagen. Tijdens enkele perioden in het voorjaar van 2013 waren in grote delen van Nederland de gemeten PM₁₀-concentraties hoger dan $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Zo'n landelijk effect kan ontstaan op dagen met een stabiele weersituatie en weinig wind, waardoor luchtverontreiniging zich op kan hopen.

Koolmonoxide:

Sinds 1994 wordt de grenswaarde van $10.000 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor de glijdende 8-uurgemiddelde koolmonoxideconcentratie (piekconcentratie) in Nederland niet meer overschreden. Dit blijkt uit metingen van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML). Dankzij aangescherpte emissie-eisen voor het verkeer en emissiereducerende maatregelen bij de industrie zijn sinds de jaren negentig de concentraties gedaald. Koolmonoxide vormt dan ook al lang geen probleem meer voor de luchtkwaliteit in Nederland.

Ozon en vegetatie:

De vijfjaargemiddelde AOT40 waarde in Zeeland ligt tussen 6.000 en $7000 (\mu\text{g}/\text{m}^3) \times \text{uur}$. Natuurlijke vegetatie maar ook landbouwgewassen ondervinden nadelige gevolgen als ze aan ozon worden blootgesteld. Belangrijkste effecten zijn een verminderde gewasopbrengst en bladbeschadiging. De Europese Unie heeft voor de bescherming van vegetatie een streefwaarde voor ozon (O₃) in lucht vastgesteld. De streefwaarde is uitgedrukt als een zogeheten AOT40, waarbij AOT40 staat voor Accumulated Ozone exposure over a Threshold of 40 ppb (= $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Het is een voor vegetatie relevante maat om de blootstelling in uit te drukken. De AOT40 houdt rekening met zowel de mate van overschrijding van de drempelwaarde van 40 ppb ozon als met de tijdsduur van de overschrijding. De berekening van de AOT40 vindt plaats op basis van ozonconcentraties in de drie zomermaanden mei tot en met juli, voor het tijdvak van 8 tot 20 uur Midden-Europese Tijd. De streefwaarde is $18.000 (\mu\text{g}/\text{m}^3) \times \text{uur}$, gemiddeld over vijf jaar. Middeling vindt plaats over het desbetreffende jaar en de vier voorafgaande jaren. De streefwaarde moest in 2010 zijn bereikt.

De ozonconcentraties in Nederland liggen sinds 1995 ruim onder de streefwaarde voor de bescherming van de vegetatie. De laatste jaren laten geen verdere daling zien.

Er is ook een langetermijndoelstelling van $6.000 (\mu\text{g}/\text{m}^3) \times \text{uur}$ vastgesteld. Deze wordt beoordeeld op jaarbasis. Een termijn waarop deze doelstelling moet worden bereikt, is echter in de luchtkwaliteitsrichtlijn niet vastgesteld.

Ozon en volksgezondheid:

Het driejaargemiddelde van het aantal dagen dat het hoogste 8-uursgemiddelde per dag voor ozon boven $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ligt bedraagt in Zeeland tussen 8 á 10 dagen per jaar.

De ozonconcentraties liggen onder de streefwaarde voor de bescherming van de volksgezondheid. Vooral in de eerste helft van de negentiger jaren zijn de ozonconcentraties sterk afgenomen. De laatste jaren laten geen verdere daling zien. De Europese streefwaarde voor blootstelling van de bevolking aan hoge ozonconcentraties (O₃) bedraagt $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor de hoogste 8-uursgemiddelde ozonconcentratie per dag. Deze concentratie mag vanaf 2010, gemiddeld over drie jaar, niet vaker dan 25 dagen per kalenderjaar worden overschreden.

De doelstelling voor de lange termijn - overigens zonder richtjaar - is dat de hoogste 8-uursgemiddelde ozonconcentratie op geen enkele dag in een kalenderjaar meer boven de $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$

komt. De langtermijndoelstelling wordt dus nog wel overschreden.

Stikstofdioxiden:

Naast de jaargemiddelde EU-norm geldt een blootstellingsnorm voor uurgemiddelde piekconcentraties van stikstofdioxide. Deze uurgemiddelde concentraties boven $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (smog) komen lokaal minder dan de toegestane 18 keer per jaar voor op locaties met veel verkeer en/of industrie.

Stikstofoxiden:

De gemiddelde gemeten concentratie van stikstofoxiden ($\text{NO}_x = \text{NO}$ [stikstofmonoxide] + NO_2 [stikstofdioxide]) op regionale stations in Nederland bedroeg in 2012 $21 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (uitgedrukt als stikstofdioxide, NO_2). De concentratie is daarmee 50% lager dan in 1990. De daling lijkt de laatste tien jaar minder dan in de tien jaar daarvoor. Het verkeer heeft een belangrijke bijdrage in de concentraties van stikstofoxiden.

Zware metalen:

De afgelopen twintig jaar zijn de jaargemiddelde concentraties van arseen, cadmium en lood in de lucht van Nederland gedaald en blijven ver onder de Europese grenswaarden. De gemeten regionale jaargemiddelde concentratie van de metalen in 2013 bedroeg $0,49 \text{ ng}/\text{m}^3$ arseen, $0,16 \text{ ng}/\text{m}^3$ cadmium, $6,8 \text{ ng}/\text{m}^3$ lood en $2,0 \text{ ng}/\text{m}^3$ nikkel. Deze concentraties zijn vergelijkbaar met de jaargemiddelde concentraties van 2012.

Zwavedioxide:

In Nederland daalde de jaargemiddelde zwavedioxideconcentratie op regionale achtergrondstations over de afgelopen twintig jaar van $5\text{-}15 \mu\text{g}/\text{m}^3$ naar $0,5\text{-}1,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$. De daling is het gevolg van emissiereducties in binnen- en buitenland bij de belangrijkste bronnen van zwavedioxide, namelijk elektriciteitscentrales, raffinaderijen en verkeer. De eerste twee bronnen hebben verreweg de meeste uitstoot. In geïndustrialiseerde gebieden zijn de concentraties het hoogst, in de orde van $5\text{-}10 \mu\text{g}/\text{m}^3$. De concentratie is de afgelopen decennia sterk gedaald. Sinds 1998 heeft zich geen overschrijding van de Europese luchtkwaliteitsdoelstellingen meer voorgedaan. De hoogste zwavedioxideniveaus worden waargenomen in gebieden met veel (industriële) activiteit zoals Rijnmond, IJmuiden en Vlissingen. Dit hangt samen met emissies van de zeescheepvaart, raffinaderijen en industrie.

Regionale kaarten voor Zeeland, Sloegebied en Kanaalzone

In augustus 2009 is het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) van kracht geworden, dit is opgenomen in het hoofdstuk 'Milieukwaliteitseisen' van de Wet milieubeheer uit 2007. Het NSL heeft tot doel om overal in Nederland tijdig aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit te voldoen met maatregelen of projecten op nationaal, provinciaal en lokaal niveau. De maatregelen op nationaal niveau zijn verwerkt in de GCN-kaarten (gridcel van $1 \times 1 \text{ km}$). Voor een gedetailleerde berekening waarin de bijdrage van lokale bronnen wordt meegenomen zijn modellen nodig die op lokaal niveau en met hoge resolutie berekeningen uitvoeren. Dit maakt geen onderdeel uit van de GCN- en GDN-berekeningen.

De concentraties in verkeersrijke omgevingen worden vastgesteld door de achtergrondconcentratie te verhogen met de extra bijdrage door het wegverkeer. Op de kaart van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (via NSL-monitoring.nl) staan de officiële, wettelijke toetspunten. Door gebruik te maken van verkeersgegevens en kenmerken van wegen wordt lokale informatie verkregen. De concentraties op deze toetspunten worden vergeleken met de wettelijke grenswaarden om te bepalen of de luchtkwaliteit aan de normen voldoet.

Deze gegevens zijn door RIVM gebruikt voor het indicatief bepalen van de situatie op woonlocaties en langs wegen. De kaart staat op de Atlas Leefomgeving en toont de gemiddelde concentratie op gridcellen van $25 \text{ bij } 25 \text{ meter}$. Het beeld dat in deze kaart wordt gegeven is indicatief en geen vervanging voor de officiële concentraties op de NSL site.

De kaarten tonen de spreiding van fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2) in Zeeland in 2013. Hoge concentraties fijn stof komen vlakbij drukke wegen en bedrijven voor. Fijn stof kan leiden tot gezondheidsklachten (hoesten, benauwdheid, verminderde longfunctie) en zelfs tot vroegtijdige sterfte. Mensen met bestaande luchtwegaandoeningen of met hart- en vaatziekten behoren tot de gevoeligste groepen. Met name de allerkleinste stofdeeltjes zijn schadelijk. Als de grenswaarde voor fijn stof wordt overschreden moet de gemeente, Provincie of het Rijk maatregelen nemen om de fijn stof-niveaus te verlagen.

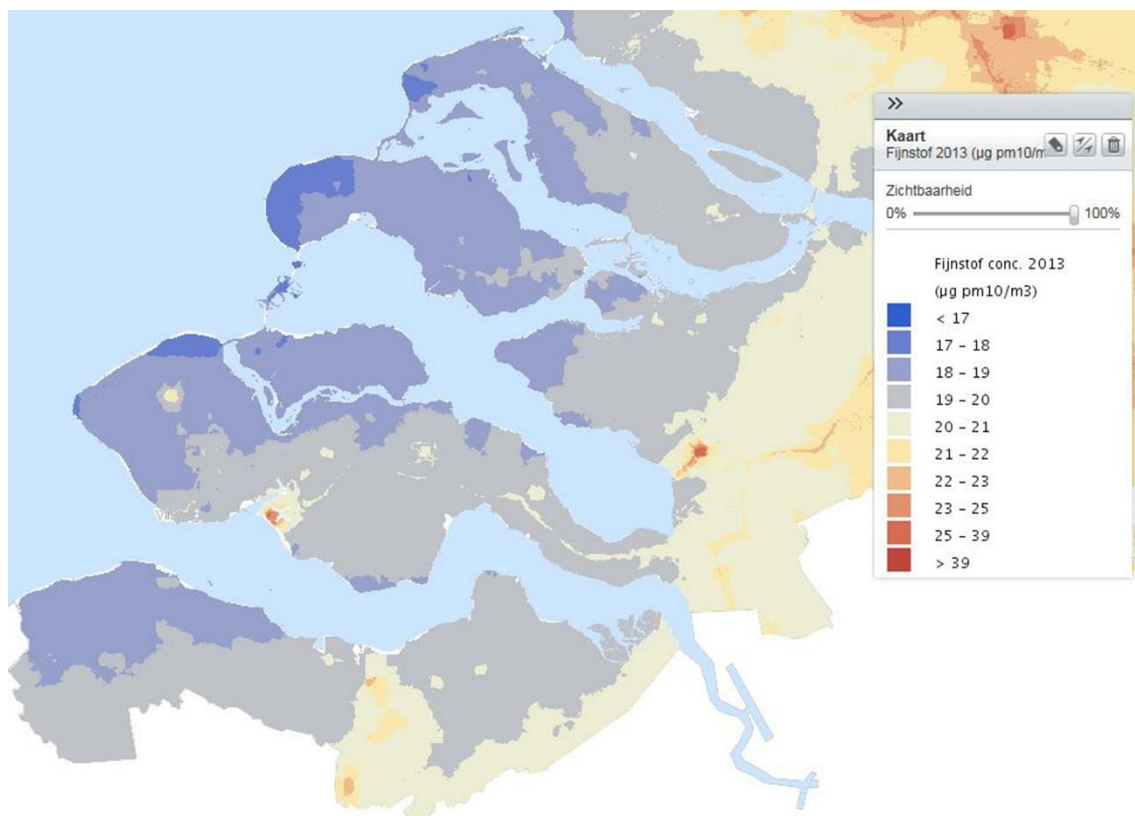
Verkeer stoot relatief veel stikstofdioxide uit. Bij drukke verkeerswegen is de concentratie dan ook hoger. Stikstofdioxide kan leiden tot een verminderde longfunctie, een toename van luchtwegklachten en astma-aanvallen en een verhoogde gevoeligheid voor infecties. Als de grenswaarde voor stikstofdioxide wordt overschreden moet de gemeente, Provincie of het Rijk maatregelen nemen om de stikstofdioxide-niveaus te verlagen.

Om de spreiding van NO₂ en PM₁₀ in Zeeland in 2013 te laten zien wordt verwezen naar de volgende kaarten met toelichting. Dit kaartmateriaal is voor het jaar 2014 nog niet voorhanden.

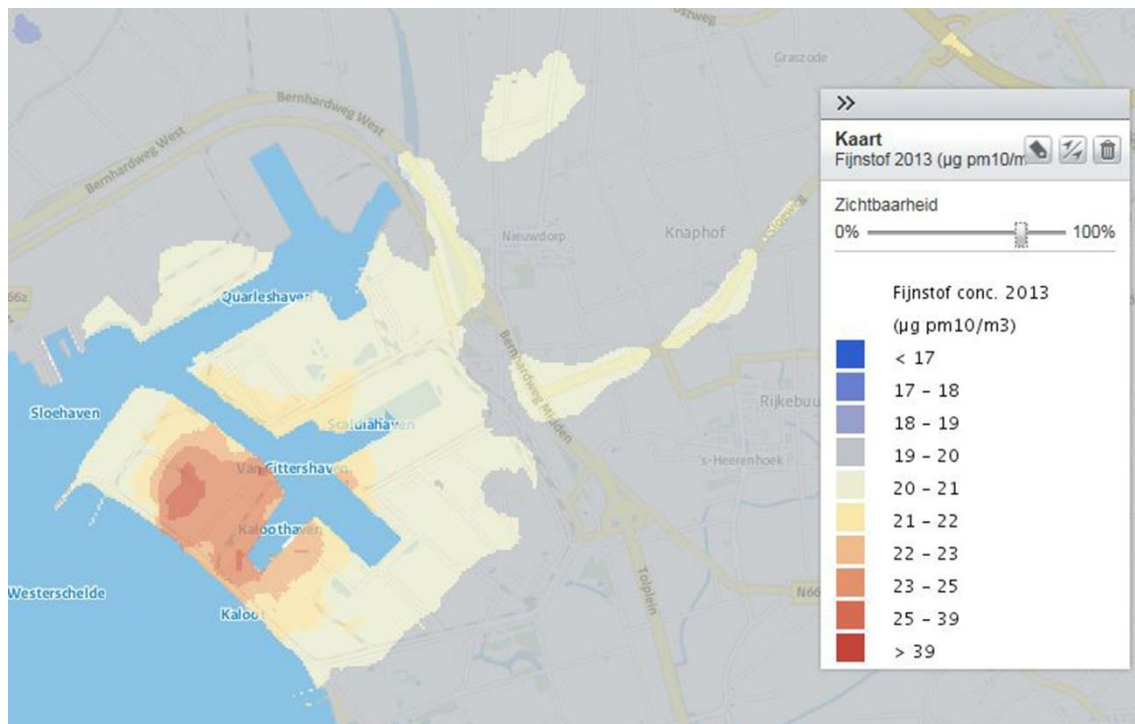
Figuur 6

Bron: Atlas leefomgeving (www.atlasleefomgeving.nl) Fijn stof concentraties (PM₁₀) voor 2013 (RIVM) - versie 21 mei 2015

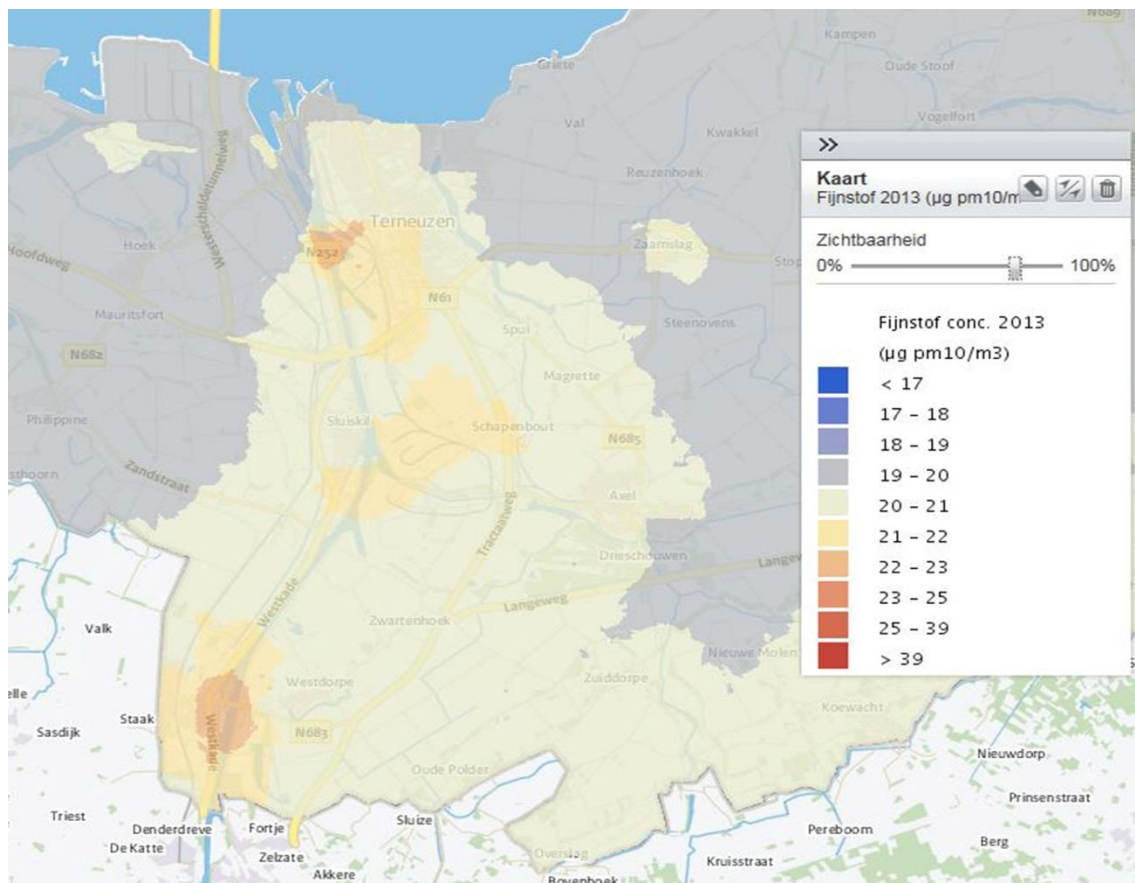
Fijn stof – PM₁₀ (2013) in provincie Zeeland

Figuur 7 Fijn stof – PM10 (2013) in Sloegebied

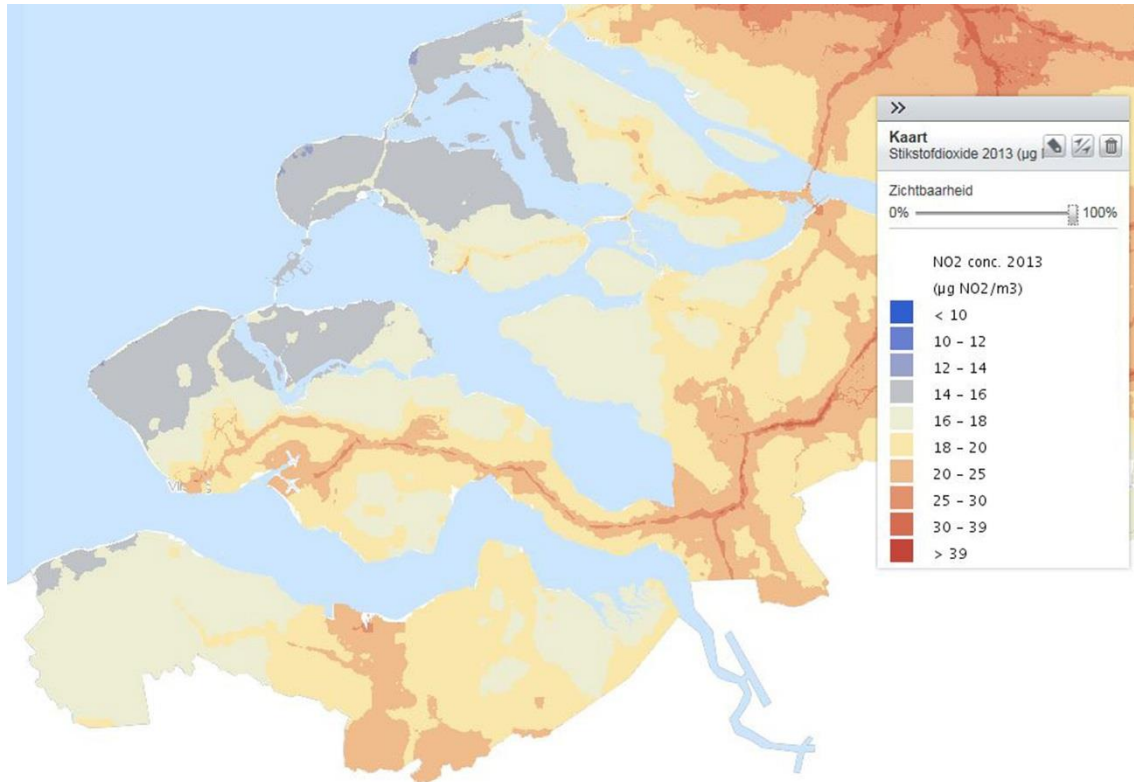

Figuur 8 Fijn stof – PM10 (2013) in Kanaalzone

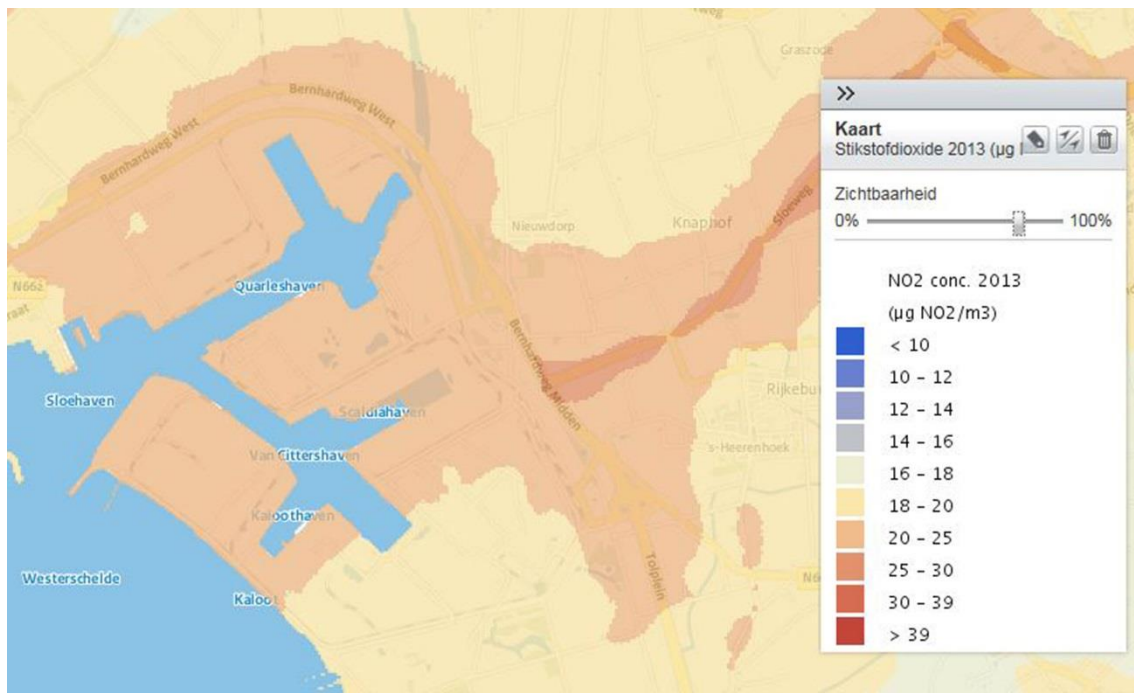

Figuur 9 Bron: Atlas leefomgeving (www.atlasleefomgeving.nl)_ Stikstofdioxideconcentratie (NO₂) voor 2013 (RIVM) - versie 21 mei 2015

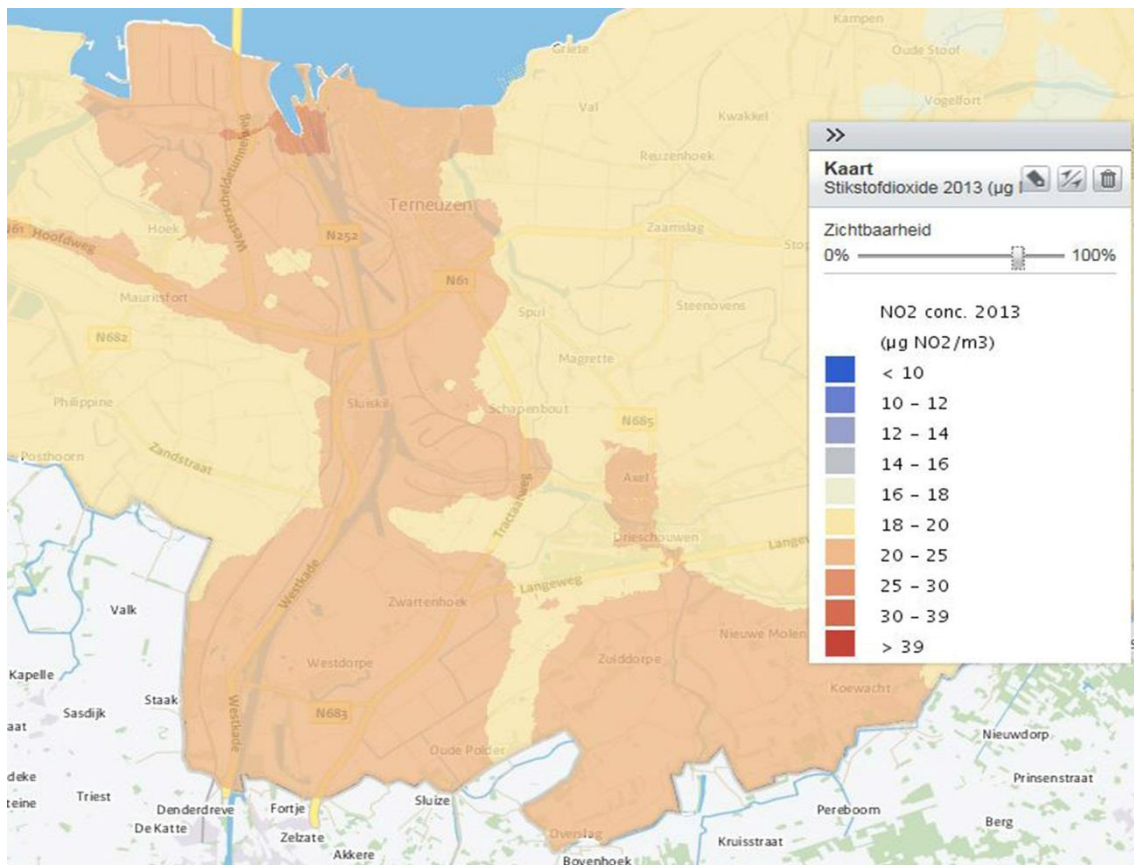
Stikstofdioxide (2013) in provincie Zeeland

Figuur 10 Stikstofdioxide – NO₂ (2013) in Sloegebied

Figuur 11 Stikstofdioxide – NO₂ (2013) in Kanaalzone

3.2.5 Geur

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.2.5 Geur	Minder ernstige geurhinder	Gemeten en gemelde geurhinder is in 2018 afgenomen t.o.v. 2012. In 2018 zijn er geen nieuwe locaties met geuroverlast t.o.v. 2012

Resultaten en conclusies

Ernstige geurhinder treedt op bij een hedonische waarde gelijk aan -2 of negatiever (toelichting: hedonische waarde is een maat voor (on)aangenaamheid van geur; de waarde wordt bepaald door een panel van waarnemers; de (on)aangenaamheid van geuren hangt samen met de geurconcentratie, uitgedrukt in ou_h (geureenheden per m^3 gas). Beleidsmatig doel is een acceptabel niveau van geuroverlast. Bij de vergunningverlening wordt aandacht besteed aan het voorkomen van geurhinder, zo nodig door het opnemen van geurvoorschriften. Alle bedrijven waarvoor de Provincie bevoegd gezag is voldoen aan de uitgangspunten van het beleid. Soms is sprake van klachten. Mogelijk wordt in die situaties voldaan aan het beleid, maar het feit dat er geklaagd wordt geeft wel aan dat er sprake is van onaangenaamheid van de geurbeleving. Geurbeleving is zeer persoonsgebonden.

In 2012 lag het aantal klachten, exclusief klachten over Thermphos, al enkele jaren rond de 140 per jaar (in 2011 werden over Thermphos 237 geurklachten geregistreerd). In 2013 zijn 49 geurklachten bij 44 situaties met geurklachten geregistreerd. De 49 geurklachten zijn door 39 verschillende klagers ingediend. Als de klachten aan een bepaald bedrijf kunnen worden gerelateerd wordt ter plaatse een onderzoek ingesteld en wordt met het bedrijf contact opgenomen teneinde de oorzaak van de geurhinder weg te nemen. Klagers worden teruggebeld over de resultaten van het onderzoek en het contact met het bedrijf.

In 2014 hebben geen metingen plaatsgevonden. Omdat het een ingewikkelde en vooral zeer kostbare meting is worden geurmetingen alleen in bijzondere gevallen uitgevoerd. Medio 2014 heeft er wel een proef van een maand plaats gevonden met een zogenaamde elektronische neus (E-noze). Die proef heeft onder andere aangetoond dat de geurbron die bij klachten wordt aangewezen in een aantal gevallen niet de geurbron kan zijn.

Aantal klachten (peildatum 25 november 2014).

	2012	2013	2014
Het aantal klachten / bij het aantal klachtensituaties	140	49/44	62*

	2012	2013	2014
Hoeveel geurklachten zijn ingediend door hoeveel klagers		49 door 39	62 door*

	2012	2013	2014
Percentage geurklachten heeft betrekking op aantal bedrijven		86% op 6	100% 11

* niet beschikbaar bij de RUD. Voor 2015 e.v. is het voornemen dit alsnog mogelijk te maken.

Over de bij dit onderdeel opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.
-Aanpak bij de bron / naleving wettelijke normen: bij de vergunning aanvraag wordt in bepaalde gevallen een geuronderzoek gevraagd en in de vergunningen worden geurvoorschriften opgenomen. De bedrijven moeten voldoen aan de best bestaande technieken. In veel gevallen zijn dat brongerichte maatregelen, maar dit is niet altijd mogelijk; in dat geval zijn end-of-pipe technieken noodzakelijk.

-Voorkomen hinder via ruimtelijk spoor / beoordeling ruimtelijke plannen op effecten geur: krijgt aandacht in het periodieke overleg met gemeenten over ruimtelijke plannen; bij het opstellen van ruimtelijke plannen wordt gebruik gemaakt van de VNG-brochure "Bedrijven en milieuzonering"; hierin zijn richtlijnen opgenomen voor gewenste afstand tussen milieubelastende en gevoelige functies.

3.2.6 Licht en duisternis

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.2.6 Licht en duisternis	Minder lichthinder	Bij vergunningverlening worden de best beschikbare verlichtingstechnieken verplicht gesteld

Resultaten en conclusies

Bij de vergunningverlening wordt aandacht besteed de best beschikbare verlichtingstechnieken; de doelstelling conflicteert echter in bepaalde gevallen met het veiligheidsbelang (beter verlichten is vaak veiliger); in voorkomende gevallen wordt een afweging van belangen gemaakt. Wegens bezuinigingen die in de afgelopen jaren zijn doorgevoerd is er op het punt van verlichting ook minder actie door de RUD-Zeeland ondernomen.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

-Behoud duisternis: in het overleg met gemeenten over ruimtelijke plannen wordt hieraan aandacht besteed (bijvoorbeeld: beperken lichtuitstraling kassencomplexen, verlichting bij sportvelden etc.).

-Terughoudend verlichten en nemen reductiemaatregelen: in 2010 is reeds gestart met het uitvoeringsprogramma van de provinciale beleidsnota "Effe dimmen" (vervangen armaturen langs provinciale wegen door dimbare, energiezuinige exemplaren). In de nachtelijke uren is de verlichting op kruisingsvlakken met 50% gedimd en de inleidende verlichting zelfs met 80%. Hiermee is een belangrijke reductie van de lichtuitstraling gerealiseerd. Tevens heeft dit geleid tot een belangrijke energiebesparing.

In navolging van het project 'Effe Dimmen!' wordt tegenwoordig bij nieuwe installaties ledverlichting toegepast. Tijdens het 'Effe Dimmen!' project is de techniek niet stil blijven staan. Waar het in 2010 nog niet mogelijk was ledverlichting toe te passen voor masten met een hoogte vanaf 8 meter, is er nu veel mogelijk. Ledverlichting heeft als voordeel dat het energiezuiniger kan worden toegepast. Zeker omdat de verlichting beter te dimmen is dan de hoge druk natrium lampen. Een ander voordeel van led is dat de verlichting veel beter te sturen is. Hiermee wordt verlicht wat verlicht moet worden en niet de gehele omgeving daar omheen (minder verstrooiing). Tevens passen we bij gevaarlijke bochten actieve markering toe. De actieve markering wordt in plaats van openbare verlichting toegepast. Zeker in open ruimtes is het wenselijk zo min mogelijk te verlichten en met actieve markering gebeurt dit ook niet. Actieve markering vindt plaats in de vorm van spots in de weg die voorzien zijn van leds en zonnecellen met een accu. Zo is er geen elektriciteit meer nodig om de leds te voeden en wordt er op een duurzame manier bijgedragen aan de verkeersveiligheid.

Voorstel tot planherziening

Aan het thema 'licht en duisternis' wordt richting bedrijven, als gevolg van bezuinigingen, minder actie door de RUD-Zeeland ondernomen. Het is gewenst het beleidsdoel bij de volgende planherziening te heroverwegen.

3.2.7 Externe veiligheid

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.2.7 Externe veiligheid	Minder risico's voor burgers	In de planperiode blijven de risico's door bedrijfs -en transportactiviteiten waaraan de burgers zijn blootgesteld beperkt tot de maximaal vastgestelde wettelijke grenswaarde (10-6)

Resultaten en conclusies

In Zeeland bevinden zich binnen de PR 10^{-6} contouren geen kwetsbare objecten.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

-Voorkomen risico's gevaarlijke stoffen aan de bron / uitvoeren en actualiseren beleidsvisie "Verantwoorde Risico's": in 2012 heeft de Provincie de beleidsvisie "Verantwoorde Risico's" vastgesteld en aangeboden aan de gemeenten; de visie zal, naar verwachting, begin 2015 door alle 13 gemeenten zijn vastgesteld.

-Vergroten expertise: betreft kennisuitwisseling in kader van Verdrag van Helsinki. Provincies in Nederland en Vlaanderen informeren elkaar over bedrijven met grensoverschrijdende effecten.

-Minder risico's door ruimtelijke maatregelen / veiligheidscontouren rond Sloegebied en delen van de Kanaalzone: in 2012 is door de bevoegde gezagen in het kader van de Wet Milieubeheer (gemeenten Borsele, Vlissingen en Provincie Zeeland) een veiligheidscontour rondom het industrieterrein Vlissingen Oost (Sloegebied) vastgesteld. In 2013 is gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden voor een veiligheidscontour rondom het industrieterrein Mosselbanken – DOW-Valuepark in de gemeente Terneuzen. De projectgroep bestaat uit vertegenwoordigers van Provincie, RUD Zeeland, gemeente Terneuzen, Veiligheidsregio Zeeland en ZSP. Verwacht wordt dat de contour eind 2015 wordt vastgesteld.

-Plaatsing risicovolle activiteiten op geschikte locaties: in de beleidsvisie "Verantwoorde Risico's" van 2012, zijn spelregels opgenomen hoe om te gaan met vestiging van risicovolle inrichtingen op bedrijfsterreinen, in het landelijk gebied en bij recreatievoorzieningen.

-Opstellen en beheer Risicokaart en Rampenbestrijding: het Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen (RRGS) is in 2013 volledig geactualiseerd en zo volledig mogelijk ingevuld. Het betreft 30 inrichtingen waarvoor de Provincie bevoegd gezag is. Zie ook www.risicokaart.nl

-Samenwerking bij uitvoering meerjarenprogramma externe veiligheid: alle dertien gemeenten, VRZ en RUD, namens de Provincie zijn vertegenwoordigd in de Coördinatiegroep Externe Veiligheid. Deze groep bespreekt maandelijks de voortgang van het jaarlijkse uitvoeringsprogramma. De projectleider en projectondersteuner worden geleverd door de RUD. In het uitvoeringsprogramma zijn projecten voorzien gericht op ruimtelijke ontwikkeling, vergunningverlening en handhaving alsmede op kennisvergroting door verzorgen van cursussen en kennismiddagen.

3.2.8 Afvalstoffen

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.2.8 Afvalstoffen	Goede afvalverwerking en toename hergebruik	Afvalverwerkers voldoen in de planperiode aan de wettelijke eisen. Het percentage hergebruik van afval is in 2018 toegenomen t.o.v. 2012. Alle nazorglocaties zijn afdoende beschermd

Resultaten en conclusies

Afvalverwerkers moeten voldoen aan wettelijke eisen. Dit krijgt aandacht in het proces van vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Afvalverwerkers voldoen in 2014 aan de wettelijke eisen, ze zijn vergunningplichtig of vallen onder het Activiteitenbesluit. Voor zover zij in overtreding waren is daar tegen opgetreden.

Wijze van optreden tegen overtreden vergunningvoorschriften door afvalverwerkers	2013	2014
Formele waarschuwing gestuurd	5	3
Last onder dwangsom gestuurd	3	0
Last onder dwangsom verbeuren	1	1
Omgevingsvergunning aangevraagd	1	16*
Maatwerkvoorschriften opgelegd	3	0

* Aantal bedrijven: 8 (sommige bedrijven hebben in 2014 verschillende omgevingsvergunningen aangevraagd)

De Provincie probeert, waar mogelijk, hergebruik van afval te stimuleren. Zie de tekst hieronder bij de acties "Ketenaanpak afvalstoffen / sluiten materialenkringlopen en milieudruk afvalstoffen verminderen". Daadwerkelijk hergebruik is echter met name van marktpartijen afhankelijk. Er zijn alleen landelijke cijfers beschikbaar. Voorgesteld wordt de indicator: "Het percentage hergebruik van afval is in 2018 toegenomen ten opzichte van 2012" te schrappen omdat de Provincie geen invloed heeft op daadwerkelijk hergebruik van afval door bedrijven.

Het percentage hergebruik van afval heeft zich als volgt ontwikkeld.

	2011	2012	2013	2014
Percentage hergebruik van afval	79	80	80	79
Percentage hergebruik van afval, als opgeslagen afval buiten beschouwing wordt gelaten	96	97	96	95

(opgeslagen afval telt mee in totale hoeveelheid afval maar wordt voorlopig niet hergebruikt; buiten beschouwing laten van deze hoeveelheid leidt tot een hoger percentage hergebruik)

Nazorglocaties.

Wat de nazorglocaties betreft is begin 2014 een start gemaakt met de eindafdekking van de locatie Koegorspolder (gereed najaar 2014). Vervolgens zal een eindinspectie plaatsvinden op grond waarvan Delta het definitieve nazorgplan (inclusief nazorgfonds) opstelt. De sluitingsverklaring wordt op zijn vroegst in 2016 verwacht.

Verschillende jaren geleden is bij alle ca. 200 oude stortplaatsen (Navos-locaties; nazorgbeleid voormalige stortplaatsen) onderzocht of de afdekking afdoende is en er geen omvangrijk grondwaterprobleem aanwezig is. Behalve de reeds bekende locaties zijn er geen nieuwe spoedeisend te saneren locaties gevonden.

Op een locatie waar bodemsanering heeft plaats gevonden moeten in sommige gevallen instandhoudingsmaatregelen worden getroffen. Deze locaties worden jaarlijks bezocht om te controleren of de voorzieningen nog aanwezig zijn. In 2014 zijn 33 nazorglocaties bezocht en gecontroleerd. Dit betreft voornamelijk passieve (bijvoorbeeld in stand houden vloeistofdichte vloer) en enkele actieve nazorglocaties (bijvoorbeeld een grondwaterbeheerssysteem).

Over de bij dit onderwerp opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

-Ketenaanpak afvalstoffen / sluiten materialenkringlopen en milieudruk afvalstoffen verminderen:

Ketengericht afvalbeleid zorgt voor een meer integrale benadering van de gehele materiaalketen waaruit de afvalstoffen voortkomen. De ketenaanpak beoogt een duurzaam gebruik van materialen en een verdere vermindering van de milieudruk door afval. Er wordt gezocht naar aangrijpingspunten teneinde eerder in de keten (zoals productontwerp) zonder milieudruk naar andere fases van de materiaalketen af te wentelen.

Samenwerking tussen marktpartijen in de keten kan leiden tot nieuwe oplossingen en innovaties.

Ultiem doel van recycling is om uit afvalstoffen grondstoffen te maken (grondstoffenrotonde). Het efficiënt omgaan met grondstoffen is een belangrijke succesfactor in de ambitie om de Zeeuwse economie meer concurrerend te maken.

In het kader van Biobased Economy Zeeland vindt het nuttig toepassen van organische afvalstoffen als groene grondstof en als input voor agrofood- en chemiebedrijven plaats of als energiebron.

De Provincie (RUD) zet daarbij in op het verlenen van vergunningen en ontheffingen na toetsing op doelmatigheid volgens het Landelijk afvalbeheerplan en toetsing op een milieuhygiënisch verantwoorde verwerking.

Nazorg stortplaatsen:

-Sluitingsverklaring Koegorspolder: zie tekst hierboven bij "Nazorglocaties".

-Toezicht: er bestaan 2 typen toezicht in relatie tot nazorg: met betrekking tot oude stortplaatsen en met betrekking tot locaties bodemsanering. Voor oude stortplaatsen (in Zeeland ca. 200) is enkele jaren geleden nagegaan of er sprake is van een spoedeisende noodzaak om beheersmaatregelen te treffen. Voor zover daarvan sprake is, is dit of wordt dit in het kader van de aanpak van verontreinigde spoedlocaties opgepakt. Voor zover daarvan geen sprake is, is er ook geen toezicht nodig.

Ten aanzien van de locaties waarop een bodemsanering is uitgevoerd (in Zeeland ca. 150) vindt voor zover nodig toezicht plaats. Meer informatie is te vinden in de evaluatie "Controle en toezicht nazorglocaties bodemsanering".

Voorstel tot planherziening:

Voorgesteld wordt de indicator: "Het percentage hergebruik van afval is in 2018 toegenomen ten opzichte van 2012" te schrappen omdat de Provincie geen invloed heeft op daadwerkelijk hergebruik van afval door bedrijven.

3.2.9 Hoogwaterveiligheid

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.2.9 Hoogwaterveiligheid	Bescherming tegen overstromingen	Alle gemeenten beschermen de regionale waterkeringen via het bestemmingsplan. De nieuwe normen voor regionale waterkeringen worden uiterlijk in 2013 vastgelegd in de Waterverordening.

Resultaten en conclusies

Regionale waterkeringen zijn opgenomen in de Verordening ruimte (2012) alsmede in de leggers van het Waterschap. In het overleg over gemeentelijke ruimtelijke plannen krijgt de bescherming van de waterkeringen aandacht. De legger van het Waterschap is hoofdzakelijk gebaseerd op de kaart behorende bij de Provinciale Waterverordening (2009-2011). Hierdoor is er op een beperkt aantal locaties een verschil tussen legger en de Verordening ruimte, waardoor het voor gemeenten onduidelijk kan zijn wat ze moeten opnemen. Deze verschillen tussen de stelsels zullen in het langlopende project "Normering Regionale Waterkeringen" (NRW) worden ingebracht. Het uiteindelijke streefbeeld en de normering hiervan zullen na afronding van dit project juridisch worden verankerd in het nieuwe Omgevingsplan / de Omgevingsvisie 2018-2024 inclusief desbetreffende verordening(en).

Zoals hiervoor vermeld is een deel van de regionale waterkeringen door de Provincie planologisch beschermd (Verordening ruimte Provincie Zeeland) en van een voorlopige hoogtenorm voorzien (in de Waterverordening). De doelstelling de nieuwe normen in 2013 vast te leggen is

niet behaald (wegens prioriteitstelling waarbij meer inzet is geleverd voor beleid primaire keringen en ontbreken van capaciteit). Eind 2014 is per dijkkring gestart met overstromingsrisicoanalyses, met als doel een zo optimaal mogelijk stelsel van regionale waterkeringen om schade en slachtoffers te beperken. Op basis hiervan stelt de Provincie, naar verwachting uiterlijk eind 2017, nieuwe normen voor de desbetreffende regionale waterkeringen vast. Met Waterschap Scheldestromen zullen afspraken gemaakt worden over toetsing en beheer.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

-Goedkeuring versterkingsplannen waterkeringen: de Provincie heeft sinds 2013 een groot aantal versterkingsplannen van het Waterschap Scheldestromen en het Projectbureau Zeeweringen goedgekeurd, waarbij zoveel mogelijk parallel is geschakeld met de te doorlopen Natuurbeschermingswet procedures. In 2013 zijn 8 versterkingsplannen goedgekeurd en in 2014: 5.

-Participatie 'Veiligheid Nederland in kaart' (VNK): in 2014 zijn voor de resterende vier dijkringen Tholen (27), Noord-Beveland (28), Walcheren (29) en Zuid-Beveland West (30) de VNK2-rapportages opgeleverd. Provincie draaide mee in de dijkkringteams en heeft hiervoor onder meer de overstromingsberekeningen (gevolgenkant) aangeleverd.

Governance → De Provincie is via de Stuurgroepen Zuidwestelijke Delta en Kust zeer sterk betrokken geweest bij normvoorstel voor primaire A-keringen. Sommige regionale acties lopen nog door, zoals bij het traject 32-3 Dow-Chemical. De deltabeslissing Veiligheid houdt ook in dat primaire C-keringen verdwijnen. Deze worden opgenomen in het primaire stelsel, of gaan deel uitmaken van het regionale stelsel. Naar verwachting zullen de keringen rond Grevelingen en Volkerak-Zoommeer primair blijven, maar worden de overige C-keringen, waaronder die rond het Veerse Meer, de Kreekrakpolder en de Sloedijk in de Quarlespolder onderdeel van het regionale stelsel waarvoor de Provincie een kaderstellende rol krijgt.

-Productie en publicatie overstromingsrisico- en overstromingsgevaarkaarten: de Provincie heeft overstromingsberekeningen aangeleverd ten behoeve van de projecten Veiligheid Nederland in Kaart (VNK2) en de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (EU-ROR). Eind 2013 zijn de meest recente resultaten gepubliceerd op www.risicokaart.nl.

-Vaststellen normen en kaders regionale waterkeringen: Zie antwoord hierboven bij "resultaten en conclusies".

-Risico-inventarisatie buitendijkse bedrijventerreinen: er moet nog worden gestart met de voorbereidingen voor deze inventarisatie. Daarbij worden knelpunten voor onder meer het Sloegebied en de Vlissingse Buitenhaven in beeld gebracht.

-Inventarisatie knelpunten bebouwing en infrastructuur bij overstroming: globale gegevens zijn vanuit overstromingsberekeningen (VNK/ROR) aangeleverd, landelijk verwerkt en zijn vanaf eind 2013 opgenomen in de eerder genoemde www.risicokaart.nl. Een nog te zetten volgende stap is om dit op een gedetailleerder niveau in beeld te brengen, bijvoorbeeld ten aanzien van beleid voor beheer en onderhoud van bestaande infrastructuur en het meegeven van randvoorwaarden aan nieuwe ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld de aanleg van de 380 KV leiding tussen Borsele en Geertruidenberg.

-Handhaven veiligheidsniveau buitendijkse bebouwing Noordzeekust door het Rijk: het geëigende instrument hiervoor is de Basiskustlijn, die door Rijkswaterstaat op orde wordt gehouden. Rijkswaterstaat gaat deze Basiskustlijn in 2015 herzien. Vanuit de nieuwe normering voor primaire waterkeringen wordt aandacht besteed aan het veiligheidsniveau voor (buitendijkse) bebouwing op de waterkering zelf.

-Afwegen beleid en maatregelen meerlaagsveiligheid: vanaf de reorganisatie (provinciale organisatie) is veel inzet gepleegd op beïnvloeding en sturing van het proces van de overstap naar nieuwe normen voor primaire keringen. Wat betreft waterveiligheid gaat het niet alleen meer om sterke waterkeringen (laag 1), maar liggen er nu ook dwarsverbanden naar een waterrobuuste ruimtelijke inrichting (laag 2) en rampenbeheersing (laag 3). De samenhang en interactie tussen deze drie lagen wordt meerlaagsveiligheid genoemd. Naar aanleiding van de in september 2014 door het Rijk genomen Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie heeft de Provincie het initiatief genomen voor een uitwerking van deze Deltabeslissing naar de Zeeuwse situatie, gericht op het waterrobuust en klimaatbestendig inrichten van Nederland. Samen met de betrokken partijen (Vereniging van Zeeuwse Gemeenten (VZG), Waterschap, Veiligheidsregio en Rijkswaterstaat) wordt vanaf 2015 in beeld gebracht welke opgaven er in Zeeland liggen. Op basis daarvan zal een vervolgaanpak worden gedefinieerd, die zowel in het Zeeuws Overleg Waterkeringen als het Portefeuillehoudersoverleg Water van de VZG wordt besproken.

-Deelname aan verkenningen voor kust en deltawateren: de Provincie Zeeland heeft tot en met 2014 via de Stuurgroepen Zuidwestelijke Delta en Kust invloed uitgeoefend bij het tot stand komen van het Deltaprogramma 2015. Deze oogst van 5 jaar studeren bevat onder meer de Deltabeslissingen Veiligheid, Ruimtelijke Adaptatie en Zand, en beschrijft integrale voorkeursstrategieën voor onder meer de Zuidwestelijke Delta en Kust. Daarnaast participeert de Provincie in meerdere verkenningen en onderzoeken, zoals de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer, de MIRT (meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport)-Verkenning Zandhonger Oosterschelde en de Agenda van de Toekomst van de Vlaams Nederlandse Scheldec commissie.

-Rijk vragen naar toekomstige veiligheid Oosterschelde in relatie tot stormvloedkering: voortkomend uit de Deltabeslissing Veiligheid zal in 2015 gestart worden met een MIRT Onderzoek Integrale Veiligheidsstrategie Oosterschelde (MIRT Onderzoek IVO). Het beheer- en sluitregime van de Oosterscheldekering is daarbij een belangrijke "knop", evenals de omliggende dijken en het nog aanwezige zand in het Oosterscheldebekken.

Kustcommunity → In 2014 is een Landelijk Overleg Kust (LOK) in het leven geroepen, waarin alle kustgemeenten, -Waterschappen, -Provincies en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu deelnemen. Met dit LOK wordt voorzien in de behoefte tot het opzetten van een kustcommunity, dat na de beëindiging van de Stuurgroep Deltaprogramma Kust de samenwerking vorm gaat geven bij ontwikkelingen langs de Nederlandse Kust, het stimuleren van innovaties, het signaleren van knelpunten, het adviseren van de Deltacommissaris e.d. Vanuit Zeeland zijn gedeputeerde Schönknecht en dijkgraaf Poppelaars hierin vertegenwoordigd.

Voorstel tot planherziening

Vanuit de Deltabeslissing Veiligheid wordt een aantal primaire C-keringen afgewaardeerd. Dat betekent dat de keringen langs het Veerse Meer, de Kreekrakpolder en de Sloedijk (Quarlespolder) per 1 januari 2017 een plaats moeten krijgen in het nieuwe stelsel van regionale waterkeringen, waarbij de Provincie een kaderstellende rol heeft. In de partiële herziening van het Omgevingsplan wordt een flexibiliteitsbepaling geïntroduceerd waarmee de benoemde primaire C-keringen langs Veerse Meer per 1-1-2017 via een vereenvoudigde procedure in het regionale stelsel kunnen worden opgenomen.

De verplichte elementen vanuit de Europese richtlijn overstromingsrisico's (EU-ROR) zijn inmiddels in de lopende partiële herziening van het Omgevingsplan (EU-Kaderrichtlijn Water/ROR) verwerkt in een beperkte tekstwijziging van paragraaf 3.2.9. "Hoogwaterveiligheid".

Agendapunt(en) voor volgend Omgevingsplan

De in 2014 gepubliceerde Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie vraagt betrokken partijen, waaronder ook de Provincies, om uiterlijk in 2020 in het beleid verankerd te hebben op welke wijze Nederland in 2050 waterrobuust ingericht kan zijn. Dit houdt in dat bij alle (her)ontwikkelingen rekening gehouden dient te worden met mogelijke nadelige effecten als gevolg van overstromingen, extreme neerslag, hitte en droogte. De komende jaren gaat vanuit diverse disciplines gewerkt worden aan "indicatieve zoneringskaarten" en zal onderzocht worden op welke wijze deze eventueel een juridische doorwerking kunnen krijgen in het Omgevingsplan 2018-2024 en bijbehorende verordeningen.

Het langlopende project normering regionale waterkeringen zal moeten leiden tot één herzien stelsel van regionale waterkeringen (inclusief normering) in het Omgevingsplan / de Omgevingsvisie 2018-2024 en een aanpassing van de verordeningen waarmee tevens de huidige verschillen tussen de kaart uit de Waterverordening en de Verordening ruimte tot het verleden behoren.

3.2.10 Medegebruik waterkeringen

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.2.10 Medegebruik waterkeringen	Meer medegebruik waterkeringen	Bij kustversterking in de planperiode wordt onderzocht welke andere belangen kunnen worden gediend. Het Nationaal Deltaprogramma zorgt voor veiligheid op langere termijn en biedt meer mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik van de waterkeringen. Zeeuwse bedrijven profiteren van de kennisontwikkeling in het deltaprogramma

Resultaten en conclusies

Najaar 2012 is de Kustvisie Provincie Zeeland vastgesteld. Deze richt zich vooral op de langere termijn en is als regionale bouwsteen gebruikt voor de Nationale Visie Kust (2013). Kustversterking zal worden uitgevoerd volgens het adagium "Zacht waar het kan, hard als het moet", verder komen er meer mogelijkheden om ruimtelijke ontwikkelingen en kustversterking via meegroeiconcepten beter op elkaar af te stemmen. De Beslissing Zand en de Voorkeursstrategie Kust uit het Deltaprogramma 2015 worden door het Rijk vertaald in een actualisatie Beleidslijn Kust. Deze biedt meer mogelijkheden voor ruimtelijke ontwikkelingen in de kuststrook, althans als dit vanuit waterveiligheid geen problemen oplevert. Het Rijk zal wetgeving (Besluit algemene regels ruimtelijke ordening) hierop aanpassen, en kiest er dan ook voor de zorg voor de ruimtelijke kwaliteit in de kuststrook bij de regio neer te leggen.

De Provincie heeft bij de totstandkoming van de Nationale Visie Kust zeven "Parels" aangedragen, waar aandacht voor waterveiligheid en ruimtelijke ontwikkeling hand in hand gaan. Dit zijn de Brouwersdam, Kop van Schouwen, Veerse Dam, Manteling, Zuidwestkust Walcheren, Vlissingen en Cadzand-Bad. Via de uitvoeringsregeling "Multifunctioneel gebruik waterkeringszone" is onder meer een financiële bijdrage verleend aan de inrichting van het Herdenkingsgebied WOII aan de Groene Boulevard in Vlissingen. Tevens is een financiële bijdrage geleverd aan het financiële arrangement dat de regio heeft samengesteld ten behoeve van de strandsuppletie bij de Brouwersdam. Door een relatie aan te brengen tussen de Parels Kop van Schouwen en Brouwersdam wordt het mogelijk vanaf 2015/2016 het recreatiestrand terug te brengen naar de situatie van ca. 10 jaar geleden. Dat schept tijd om voor de erosie van dit strand een lange termijn oplossing te zoeken.

Bij proeven gericht op zoetwatervoorziening wordt beperkt samengewerkt met Zeeuwse bedrijven, zo verricht bijvoorbeeld de kennisinstelling Imares onderzoek. Ook worden binnen het Deltaprogramma andere Zeeuwse adviesbureaus ingeschakeld. Van een verbeterde zoetwatervoorziening zal vooral de landbouw profiteren. Als het Grevelingenmeer en het Volkerak-Zoommeer zout worden kan de schelpdiersector hiervan profiteren.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

-Uitwerking bouwen op dammen, dijken en duinen: mogelijkheden om te bouwen op waterkeringen worden geboden in een aantal Parels die voorkomen uit de Nationale Visie Kust, te weten Cadzand-Bad, Vlissingen en de Brouwersdam. Door een keuze te maken voor de richting van de toekomstige versterking (zeewaarts, landwaarts of op dezelfde locatie) kunnen mogelijkheden worden gecreëerd voor bouwen nu of op afzienbare termijn.

-Stimuleren proefproject multifunctioneel gebruik van de waterkering: in 2014 is gestart met het project Meer Met Dijken Doen, waarbij alle ontwikkelingen in en rondom de waterkeringszone in beeld worden gebracht. Het gaat daarbij zowel om maatregelen aan de waterkering zelf, als om ruimtelijke en economische ontwikkelingen in de directe nabijheid van de waterkering. Doel is vroegtijdig mogelijkheden te signaleren om slimme combinaties te kunnen maken, ontwikkelingen mee te kunnen koppelen en werk met werk te maken. In 2015 zal een lijst met kansrijke projecten aan het Zeeuws Overleg Waterkeringen worden aangeboden. Het hiervoor oorspronkelijk in te zetten budget vanuit het Omgevingsplan is door bezuinigingen sterk verlaagd; tevens

is er minder menskracht beschikbaar om als ruimtelijk regisseur tussen het waterschap en de gemeenten op te treden.

-Uitwerking kansen Deltadijk: deltdijken zijn dijken waarin geen bres ontstaat als er water overheen stroomt of golven overheen slaan. Er ontstaat dan geen onbeheersbare overstroming, maar wel forse wateroverlast. Naar verwachting zullen er nauwelijks slachtoffers vallen, en is de schade veel beperkter. Dergelijke dijken zijn echter aanzienlijk duurder dan normale dijken. In Zeeland is het concept van een overslagbestendige dijk tot nu toe alleen toegepast bij Fort Ellewoutsdijk. Mogelijk dat dijkversterkingsopgaven vanuit de nieuwe normering een opstap kunnen vormen voor het toepassen van deltdijken op andere locaties.

-Structureel voldoende droog strand door lokale maatregelen en zandsuppleties: begin 2015 zal in samenwerking met Rijkswaterstaat Zee & Delta en waterschap Scheldestromen een rapportage worden opgeleverd waarin een beeld wordt geschetst van de breedte van het droge strand in Zeeland, de locaties waar men het droge strand als te smal ervaart, de mogelijkheden om deze knelpunten op te lossen en de maatregelen die nu al zijn doorgevoerd om het strand op deze locaties structureel breder te krijgen.

-Uitwerking dynamisch kust- en duinbeheer: in 2014 heeft Rijkswaterstaat, na een positief advies van het ZOW, besloten om een pilot uit te voeren met het flexibel suppleren van zand, gericht op het stimuleren van dynamisch kust- en duinbeheer in de Kop van Schouwen. Deze pilot sluit aan op de beheersmaatregelen die de Provincie in het kader van de programmatische aanpak stikstof (PAS) uit gaat voeren om de kwaliteit van de natuur in de Kop van Schouwen te verbeteren. Via de strandsuppletie bij de Brouwersdam kan via deze pilot een belangrijke maatschappelijke en economische meerwaarde worden geleverd. De afspraken die partijen hiertoe hebben gemaakt zijn via de ondertekening van een convenant bekrachtigd. Najaar 2014 is gestart met een verkenning van de mogelijkheden om dynamisch kust- en duinbeheer mogelijk te maken in het natuurgebied Oranjestad op Walcheren. Ook hier ligt een relatie met de PAS, alsmede met een vooroeversuppletie die Rijkswaterstaat in 2015/2016 gaat uitvoeren voor de kust van Domburg.

-Meewerken aan proeven met verlegging stroomgeulen: Rijkswaterstaat Zee & Delta voert – mede in het kader van de Kustgenese 2.0. uit de Beslissing Zand – een vooronderzoek uit naar geulverlegging van het Oostgat. Dit krijgt mogelijk in 2015 een vervolg als Parel.

-Bijdrage verhoging ruimtelijke kwaliteit waterkeringszone, o.a. de zwakke schakels: op de afgeronde delen van de Zwakke Schakel Zeeuws-Vlaanderen zijn meerdere (recreatieve) voorzieningen gerealiseerd die de kwaliteit van de waterkering verhogen. Cadzand-Bad en Waterdunnen moeten in 2016 afgerond zijn. De kust bij Cadzand-Bad wordt veiliger door een nieuw duin aan te leggen aan de buitenzijde van de bestaande duinen. De strekdammen aan het begin van het uitwateringskanaal worden langer en steviger, hiertussen komt een jachthaven. De ruimtelijke kwaliteit bij de kust van Cadzand-Bad wordt ook verbeterd. In Waterdunnen wordt kustversterking gecombineerd met de aanleg van een groot recreatie- en natuurgebied van schorren en slikken.

Voorstel tot planherziening

De nieuwe Beleidslijn Kust en de doorvertaling daarvan in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening leiden ertoe dat het, vanuit het oogpunt van waterveiligheid, niet meer per definitie onmogelijk is om in het kustfundament te bouwen. Dit kan gevolgen hebben voor de ruimtelijke kwaliteit in de kustzone aangezien de Provincie hier geen specifiek beleid voor heeft. In het kader van de partiële herziening van het Omgevingsplan 2012-2018 zal worden bezien welke consequenties dit heeft, zo nodig zal hierop een beleidsaanpassing plaatsvinden.

Agendapunt(en) voor volgend Omgevingsplan

In het huidige Omgevingsplan is geen expliciet ruimtelijk beleid opgenomen ten aanzien van (tijdelijke) bebouwingsmogelijkheden in het kustfundament. In de partiële herziening zal – naar aanleiding van de wijziging van de Beleidslijn Kust – provinciaal ruimtelijk beleid omtrent permanente bebouwing in het kustfundament worden opgesteld.

In aanvulling daarop zal de Provincie het initiatief nemen tot een nadere uitwerking van de Provinciale Kustvisie; centraal daarin staat de vraag of er ook provinciaal ruimtelijk beleid opgesteld zal moeten worden voor tijdelijke buitendijkse bebouwing zoals slaapstrandhuisjes. Verder zal in dat kader ook onderzocht worden welke ontwikkelingsmogelijkheden wenselijk zijn in de di-

rect aan het kustfundament grenzende bredere kustzone. De resultaten van dit onderzoek zullen uiteindelijk worden meegenomen in het nieuwe Omgevingsplan / de Omgevingsvisie 2018-2024.

3.3.1 Oppervlaktewater

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.1 Oppervlaktewater	Veilige zwemlocaties	Alle bad- en zwemgelegenheden voldoen in de planperiode aan de veiligheidseisen

Resultaten en conclusies

Bad- en zwemgelegenheden in Zeeland worden periodiek gecontroleerd en beoordeeld. Hieronder volgt een overzicht van het aantal locaties dat is bezocht en getoetst aan de veiligheidseisen.

	2012	2013	2014
Aantal zwembaden	130	130	128
Aantal bezochte en getoetste zwembaden		130	98
Aantal keren dat er een overtreding werd geconstateerd	17	25	17
Opgetreden via formele waarschuwingen	14	24	8
Opgetreden via last onder dwangsom	0	0	1

	2012	2013	2014
Aantal zwemgelegenheden in oppervlaktewater	55	55	55
Aantal bezochte en getoetste zwemgelegenheden in oppervlaktewater	55	10	52
Aantal keren dat er een overtreding werd geconstateerd	0	0	0
Opgetreden via formele waarschuwingen	0	0	0
Opgetreden via last onder dwangsom	0	0	0

Opmerking: in onderstaande tekst betreffende thema 3.3.1 zijn enkele operationele doelen en subdoelen / indicatoren gewijzigd ten opzichte van de oorspronkelijke tekst. In hfst. 5 van het Omgevingsplan zijn abusievelijk onjuiste teksten opgenomen. Deze miszettingen worden in deze rapportage gecorrigeerd.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.1 Oppervlaktewater	Terugdringen regionale wateroverlast in het landelijk- en stedelijk gebied	Het waterschap zorgt dat uiterlijk 2020 wordt voldaan aan de Waterbeheer 21ste eeuw normering Uiterlijk in 2020 heeft het waterschap alle peilbesluiten geactualiseerd op basis van de gewenst grond- en oppervlaktewater-regime (GGOR)-normen

Resultaten en conclusies

Op 1 januari 2014 voldoet in totaal 42% van het beheergebied aan de Waterbeheer 21ste eeuw normering (WB21). De uitvoering van WB21 maatregelen is op schema. Op 1 januari 2014 heeft 32% van het beheergebied een actueel peilbesluit. Aan het einde van de omgevingsplanperiode is het Zeeuwse gebied naar verwachting nog niet op orde. Wel voldoen alle prioritaire gebieden, dat wil zeggen dat gebieden die te kampen hebben met hardnekkige wateroverlast, aan de provinciale kaders.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.1 Oppervlaktewater	Een goed en efficiënt functionerende waterketen	Vanaf 2012 wordt op basis van een convenant de samenwerking met de partners in de waterketen verbeterd t.o.v. 2012

Resultaten en conclusies

Op 8 maart 2013 is het convenant Samenwerking in de afvalwaterketen (SAZ) ondertekend door 13 gemeenten en het waterschap. Op 20 juni 2014 is waterbedrijf Evides formeel toegetreden tot de SAZ om conform het Bestuursakkoord Water op waterketen-niveau te gaan werken aan het vergroten van de doelmatigheid. De gerealiseerde besparingsopgave t/m 2013 bedroeg € 4 miljoen/jr. en de nog te realiseren besparingsopgave vanaf 2014 bedraagt € 8 miljoen/jr. Als deze besparing binnen de afvalwaterketen wordt gecontinueerd tot 2020, wordt daarmee tevens voldaan aan het landelijk Bestuursakkoord Water.

Eind 2018 (einde planperiode) voldoet de waterketen dus nog niet aan de gevraagde opgave.

Voorstel tot planherziening

In relatie met het planvormingstraject van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) voor de periode 2016-2021 staan thema's op het programma die (mogelijk) aanleiding vormen voor herziening van de huidige beleidskaders op het gebied van waterkwantiteit. Dit betreft een verruiming van de periode voor opgaven Waterbeheer 21ste eeuw. Dat wil zeggen de uitvoeringstermijn van WB21 maatregelen om te voldoen aan de vastgestelde wateroverlastnormen te verruimen (of faseren) van 2020 naar 2027.

Overige ontwikkelingen.

Wijzigingen Waterverordening

- Het laten vervallen van een bepaling die een beperking vormt op de ruimte die de Waterwet biedt met betrekking tot voorschriften voor meetverplichtingen bij vergunningverlening voor de infiltratie van oppervlaktewater in grondwater, met het oog op benutting

daarvan in tijden van waterschaarste en langdurige droogte. Zodoende wordt een beperking weggenomen voor mogelijkheden tot realisatie van zoetwatertechnieken en beleid met betrekking tot duurzame zoetwatervoorziening.

- Wijziging van de bepaling waarin de termijn is aangegeven waarbinnen de zogenoemde wateropgave (Waterbeheer 21^e eeuw) moet zijn gerealiseerd. Dat wil zeggen de uitvoeringstermijn van door het waterschap te treffen WB21-maatregelen om te voldoen aan de in de waterverordening neergelegde wateroverlastnormen te verruimen (of faseren) van 2020 naar 2027.

Partiële Planherziening Omgevingsplan Zeeland

Deel A: Europese Kaderrichtlijn Water 2016 – 2021 Milieudoelstellingen water: Nederland heeft, wegens het kostenaspect, bij de uitvoering van de KRW maatregelen ervoor gekozen gebruik te maken van de fasering die de KRW biedt. Dit betekent dat het totale maatregelpakket uitgevoerd mag worden gedurende drie plancycli: 2009-2015, 2016-2021 en 2021-2027. Deze plancycli stroken niet met de vigerende planperiode van het provinciale Omgevingsplan Zeeland, dit plan loopt van 2012-2018. De regionale plannen fungeren als bouwsteen voor het Nationale stroomgebiedbeheerplan van het Rijk dat voor de planperiode 2016-2021 ter verantwoording aan Brussel wordt voorgelegd. Tussentijdse herziening van het KRW-deel uit het vigerende Omgevingsplan is dus noodzakelijk om te voldoen aan E.U. afspraken.

De herziening heeft de status van structuurvisie in het kader van de Wet ruimtelijke ordening. De periode van deze herziening loopt vanaf 2016 tot het einde van de huidige planperiode van het Omgevingsplan in 2018. Daarna wordt de herziening tot 2021 opgenomen in het nieuwe Omgevingsplan.

Deel B: Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) 2016 – 2021:

De verplichte elementen vanuit de EU-ROR zijn verwerkt in een beperkte tekstwijziging van onderdelen van paragraaf 3.2.9. "Hoogwaterveiligheid" van het Omgevingsplan Zeeland.

Volgens planning zal deze partiële herziening najaar 2015 door Provinciale staten worden vastgesteld. Dit betreft dus een aparte herziening van het Omgevingsplan in verband met Europese afspraken op het gebied van waterbeheer.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.1 Oppervlakte-water	Goede ecologische en chemische kwaliteit oppervlaktewater	Alle regionale binnenwateren voldoen uiterlijk in 2027 aan de gestelde waterkwaliteitseisen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) In 2027 is 87,9 km natte ecologische verbindingen en 24,5 km brede natte (20 m. breed) ecologische verbindingen gerealiseerd*. In 2018 is hiervan tenminste 20% gerealiseerd

* Natte ecologische verbindingzones hebben als hoofddoel het tegengaan van versnippering van natuurgebieden. Daarnaast hebben deze een positief effect op de ecologische- en chemische waterkwaliteit. Een natuurvriendelijke oever maakt onderdeel uit van de inrichting.

Resultaten en conclusies

Er dient onderscheid te worden gemaakt in doelen en de stand van zaken van uitvoering van maatregelen om gewenste kwaliteitsdoelen te bereiken. Daarnaast zullen doelen tot 2021 onveranderd blijven. Op basis van effecten van maatregelen (zoals die bekend zullen worden uit de monitoring) kunnen doelen voor de laatste planperiode 2021-2027 worden bijgesteld.

Stand van zaken uitvoering KRW-maatregelpakket 2010-2015 door het waterschap:

- Op 1-01-2014 is naar schatting 43 km. natuurvriendelijke oever gerealiseerd van de 100 km. opgave.
- Op 1-01-2014 zijn 15 vispassages van de 31 gerealiseerd.
- Op 1-01-2014 is circa 88 ha. visstandbeheer uitgevoerd van de 111 ha. totale opgave.

Stand van zaken realisering van natte ecologische verbindingen en brede natte ecologische verbindingen tussen natuurgebieden:

- Op 1-1-2014 is naar schatting 61% ecologische verbindingszone, type 1 (natte ecologische verbindingszone) gerealiseerd van de totaalopgave tot 2027
- Op 1-1-2014 is naar schatting 31% ecologische verbindingszone, type 2 (brede natte ecologische verbindingszone) gerealiseerd van de totaalopgave tot 2027

Gedurende 2015 zal een herijking plaatsvinden van de opgave. Dat wil zeggen dat o.a. door middel van een veldinventarisatie wordt bekeken in hoeverre de tracés voldoen aan de gestelde eisen uit de nota: Natte ecologische verbindingszones 2010. Deze herijkte opgave zal worden opgenomen in de integrale voortgangsrapportage over het jaar 2014, die in 2015 wordt opgeleverd.

De toestand van oppervlakte- en grondwater is licht verbeterd tegenover de situatie in 2009 (start eerste plancyclus Europese Kaderrichtlijn Water).

De voortgang van de uitvoering van maatregelen ligt nagenoeg op schema. De planperiode van het provinciale Omgevingsplan spoort niet met de planperiode van de Europese Kaderrichtlijn Water. In 2018 wanneer het Omgevingsplan afloopt zullen dan ook niet alle maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water zijn uitgevoerd. Daarnaast is het doel om in 2027 een goede toestand van oppervlakte- en grondwater te realiseren.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.1 Opper- vlaktewater	Minder verdroging natuurgebieden	In 2027 is 3192 ha natuur qua waterhuishouding op orde.

Resultaten en conclusies

De oude TOP-lijst is door de decentralisatie van natuurtaken naar de Provincies komen te vervallen. Vanaf 2015 zal vooral worden ingezet op de uitvoering van hydrologische maatregelen die zijn gekoppeld aan de natura 2000/Programmatie Aanpak Stikstof-opgave en waarvoor voldoende rijksmiddelen beschikbaar zijn.

Op 1-1-2013 zijn voor 1424 ha. natuurgebied antiverdrogingsmaatregelen uitgevoerd van de oorspronkelijke 3192 ha. (zie integrale voortgangsrapportage integraal waterbeheer Zeeland, jaar 2013).

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

- Actualiseren waterkwaliteitsdoelen: waterkwaliteitsdoelen zijn door het waterschap in 2013 deels geactualiseerd wegens landelijke wijzigingen van biologische referentie maatlaten vallend onder de Kaderrichtlijn Water. Deze actie is gekoppeld aan de in 2014 vastgestelde ontwerp-planherziening Omgevingsplan Zeeland: Europese Kaderrichtlijn Water 2016-2021.
- Aanpak diffuse bronnen: is opgepakt binnen de samenwerkingsverbanden Mineralen Midden Meester (MMM) en Regioteam Zuiver Zeeuws Water. In MMM-kader is bijvoorbeeld gedurende 2013/14 een proefproject "Restvloeistoffen" uitgevoerd. Het project richt zich op het verwerken van restvloeistoffen van gewasbeschermingsmiddelen. Een landbouwspruit mag schoongespoten worden op het land maar dit is niet altijd handig, bijvoorbeeld door gebrek aan schoon water en elektriciteit. Het schoonmaken van de landbouwspruit op het erf is wettelijk niet toegestaan. Binnen het project is een eenvoudige wasplaats ontworpen. In totaal zijn er in het project 41 voorzieningen aangelegd.
- Onderzoek stikstofbronnen: dit onderzoek wordt momenteel uitgevoerd en wordt in 2015 afgerond.
- Bevorderen samenwerking waterketen: Provincie participeert als toezichthouder in het proces "Samenwerking binnen de Afvalwaterketen Zeeland".
- Aanleg natte ecologische verbindingzones: tot 1-01-2014 heeft het Waterschap 61% type 1 en 31% type 2 (brede zones) gerealiseerd, de uiteindelijke realisatie van de natte ecologische verbindingzones is 2027. Deze opgave is eind 2018 dus nog niet gerealiseerd.
- Aanwijzen zwemwaterlocaties en bebording: in 2014 zijn 54 Zeeuwse zwemwaterlocaties door GS aangewezen, op 2 locaties zijn op dit moment geen borden aanwezig door vandalisme en door verplaatsing van de zwemwaterlocatie die in 2016 zal plaatsvinden.
- Veiligheidsonderzoeken zwemwater: tijdens de bezoeken aan de zwemwaterlocaties zijn geen veiligheidskwesties gezien zodat geconcludeerd kan worden dat alle bad- en zwemgelegenheden in oppervlaktewater voldoen aan de veiligheidseisen.
- Waar nodig aanpassing normen voor wateroverlast: PS hebben voorstel normaanpassing wateroverlast gebied Tholen eind 2013 vastgesteld. Voorstel voor normaanpassing in andere gebieden wordt gebundeld en in PS ingebracht, deze actie loopt.
- Verbrede uitvoering waterprojecten: provinciale participatie in de waterschapsprojecten Het Plankenhuis-Sluisse Veer en de Moerspuise watergang. Provinciale doelen daarbij zijn Natte ecologische verbindingzones, recreatie, cultuurhistorie en verdroging. Uitvoering van projecten voorzien eind 2014 / begin 2015. Kaderrichtlijn water synergieproject Herstel Veerse kreek en Vesten is door het Waterschap in juni 2013 opgeleverd.
- Coördineren uitvoering maatregelen: wordt besproken in de regiegroep Integraal Waterbeheer tussen Waterschap en Provincie die 4x per jaar plaatsvindt; is ook onderdeel van toezicht op waterschappen.
- Verbeteren innovatieve toepassing bagger: actie loopt in samenwerking met waterschap en gemeenten binnen een gezamenlijke projectgroep.
- Verkenning innovatieve kostenefficiënte maatregelen: is meegenomen bij de voorbereiding van de herziening Omgevingsplan Zeeland in verband met Europese Kaderrichtlijn Water 2016-2021.
- Verkenning (Europese) financieringsmogelijkheden: deze actie is gestart, er lijken (Europese) financieringsmogelijkheden bijvoorbeeld uit POP3. POP3 wordt in de tweede helft 2015 operationeel. Er vindt een verkenning plaats van mogelijke projecten.

-Opstellen jaarlijkse voortgangsrapportage Integraal Waterbeheer: jaarlijkse voortgang over het jaar 2013 is eind 2014 door GS vastgesteld en ter informatie aangeboden aan de commissie Ruimte, Ecologie en Water. Voortgangsrapportage over het jaar 2014 met doorkijk 2015 wordt afgerond in het derde kwartaal 2015.

-Actualisatie waterkansencarten: 80% geactualiseerd op 01-12-2014. Afronding begin 2015.

Voorstel tot planherziening

In hoofdstuk 5, paragraaf 5.1 Overzicht operationele doelen en indicatoren, thema 3.3.1 Oppervlaktewater worden de volgende wijzigingen aangebracht:

-In de kolom "operationeel doel" vervalt de zinsnede "Minder wateroverlast" en wordt vervangen door: Terugdringen regionale wateroverlast in het landelijk- en stedelijk gebied. In de kolom "Subdoelen / indicatoren" vervalt de zinsnede "In 2018 ligt het halen van de doelstellingen voor KRW-wateren voor 2027 op schema zowel voor grondwater als voor oppervlaktewater" en wordt vervangen door: Het waterschap zorgt dat uiterlijk 2020 wordt voldaan aan de Waterbeheer 21ste eeuw normering

Uiterlijk in 2020 heeft het waterschap alle peilbesluiten geactualiseerd op basis van de gewenste grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR)-normen.

-In de kolom "operationeel doel" vervalt tevens de zinsnede "Uitvoering kaderrichtlijn water" en wordt vervangen door: Een goed en efficiënt functionerende waterketen.

-In de kolom "Subdoelen / indicatoren" vervalt de zinsnede: "Uiterlijk in 2020 heeft het waterschap alle peilbesluiten geactualiseerd op basis van de GGOR-normen" en wordt vervangen door: Alle regionale binnenwateren voldoen uiterlijk in 2027 aan de gestelde waterkwaliteitseisen voor de Kaderrichtlijn Water (KRW)

In 2027 is 87,9 km. natte ecologische verbindingen en 24,5 km. brede natte (20 m. breed) ecologische verbindingen gerealiseerd*. In 2018 is hiervan tenminste 20% gerealiseerd.

-In de kolom "Subdoelen / indicatoren" vervalt tevens de zinsnede: "In 2027 is 88 km natte ecologische verbindingen en 27,5 km brede natte ecologische verbindingen gerealiseerd. In 2018 is hiervan tenminste 20% gerealiseerd" en wordt vervangen door: In 2027 is 3192 ha natuur qua waterhuishouding op orde.

Toelichting: in de eerder vastgestelde tekst zijn KRW-doelen (waterkwaliteit) en WB21-doelen (wateroverlast) abusievelijk verwisseld. Ook zijn subdoelen en indicatoren met deze herziening in overeenstemming gebracht met geldend beleid.

3.3.2 Grondwater

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.2 Grondwater	Behoud zoete grondwatervoorraad	Grondwatervoorkomens zijn beschermd en nemen in omvang niet af.

Resultaten en conclusies

Aanwijzing en bescherming van gebieden is een actie ter uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water 2016-2021. Er is gedurende 2013 geen afname van de omvang van grondwaterhoeveelheden geconstateerd. De verwachting is dat dit in 2014 ook het geval zal zijn.

Een belangrijk besluit in het Deltaprogramma is dat de zoetwatervoorziening in heel Nederland per deelgebied zal worden vastgelegd in een zogenaamd 'voorzieningsniveau'. De uitwerking daarvan ligt primair bij de Provincies.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

-Aanwijzen en bescherming grondwaterbeschermingsgebieden:

Er zijn geen wijzigingen in 2014 uitgevoerd, de grondwatervoorkomens worden beschermd door middel van de Provinciale Milieuverordening (PMV) en zijn niet in omvang afgenomen.

-Aanvullende bescherming kwetsbare gebieden: het is de bedoeling de begrenzing van de voor verdroging kwetsbare gebieden in de pas te laten lopen met het natuurnetwerk. De planning is in de loop van 2015 de bij de Provinciale Waterverordening behorende kaart te actualiseren

-Monitoring grondwater en verdroging: monitoring grondwater vindt doorlopend plaats. Monitoring verdroging vindt momenteel niet plaats omdat landelijk geen financiële middelen meer beschikbaar zijn. Er wordt gezocht naar andere financieringsmogelijkheden zoals hieronder omschreven (zie " Vermindering verdroging kwetsbare gebieden").

-Afwegen grote onttrekking grondwater voor drinkwater, industrie en bodemenergie: dit is een doorlopende actie, er zijn diverse aanvragen beoordeeld.

-Onderzoeken effecten klimaatverandering: in het kader van de modellering verzilting is dit onderzocht. Ook voor de drinkwaterwingebieden zijn klimaatscenario's doorgerekend. Er zullen nog verschillende onderzoeken worden uitgevoerd.

-Vermindering verdroging kwetsbare gebieden: actie loopt in samenwerking met het Waterschap.

Een aantal projecten is uitgevoerd door middel van ILG (investeringsbudget landelijk gebied en POP financiering (provinciaal ontwikkelingsprogramma platteland). Landelijk is een apart financieringsspoor voor verdroging verdwenen. De resterende verdrogingsprojecten moeten nu via de beheerplannen voor Natura 2000, het overige natuurnetwerk, en via de GGOR uitwerking door het Waterschap gestalte krijgen (GGOR = gewenst grond- en oppervlaktewaterregime). Mogelijk dat een aantal projecten via POP3 een financiële impuls kan krijgen.

Wijziging Waterverordening.

Actualisatie van Kaartbijlage III bij de waterverordening (bescherming kwetsbare gebieden grondwater). Op deze kaart zijn de kwetsbare (natuur)gebieden en aangrenzende beschermingszones aangegeven waar specifieke natuurbelangen, bijvoorbeeld met het oog op gevoeligheid voor verdroging, bescherming verdienen op grond van het provinciaal beleid in het provinciaal Natuurbeleidsplan en het Omgevingsplan. De begrenzing van een aantal van deze gebieden behoeft aanpassing, omdat de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in enkele gebieden is gewijzigd. Het Waterschap dient met het beschermingsregime in deze kwetsbare gebieden rekening te houden bij de uitoefening van de grondwatertaken. De wijziging van de Waterverordening zal via een afzonderlijke procedure aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Actualisatie van Kaartbijlage III bij de Waterverordening (bescherming voor verdroging kwetsbare gebieden grondwater), zodat deze in de pas loopt het natuurnetwerk. Het Waterschap dient met het beschermingsregime in deze kwetsbare gebieden rekening te houden bij de uitoefening van de grondwatertaken.

3.3.3 Kwaliteit en medegebruik natuurgebieden

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.3 Kwaliteit en medegebruik natuurgebieden	Voltooien natuurontwikkeling	De herijking van het EHS-beleid (ecologische hoofdstructuur) is in 2012 afgerond en vastgelegd in een wijziging van het Natuurbeheerplan. De herijking is bepalend voor de doelstelling ontwikkeling EHS. Hieruit volgt ook de oppervlakte te verwerken en in te richten EHS Afhankelijk van de landelijke besluitvorming wordt in de planperiode het Natuurpakket Westerschelde gerealiseerd

Resultaten en conclusies

In 2013 is, conform de afspraak met het rijk bij het Deelakkoord Natuur, de herijking van de EHS afgerond. Op 24 september van dat jaar hebben GS de wijziging van het Natuurbeheerplan Zeeland vastgesteld. Uitgangspunt was, dat de herijking vooral gericht moest zijn op het behalen van de internationale natuurdoelen: Natura 2000, programmatische aanpak stikstof (PAS), Kaderrichtlijn Water (KRW) en soortenbescherming. De EHS-gebieden, die hier direct

aan bijdragen, zijn gehandhaafd. Daarnaast is heel pragmatisch gekeken naar de realiseerbaarheid. Hoger gelegen, goede landbouwgrond (vaak ook huiskavels) is geschrapd. De natte, lager gelegen, slechte landbouwgrond, die juist heel geschikt is voor natuurontwikkeling, is geselecteerd. Van de oorspronkelijke opgave van 6772 ha natuurontwikkeling is 1059 ha komen te vervallen. De resterende taakstelling voor de herijkte EHS wordt daarmee 5713 ha nieuwe natuur. Hiervan is al 4564 ha (80 %) gerealiseerd via vrijwillige aankoop, zodat er tot 2027 nog een restantopgave is van 1149 ha natuurontwikkeling (20%). Dit is een realistische opgave met als resultaat een EHS, die noodzakelijk is om te voldoen aan de Europese natuurverplichtingen. Bij de vaststelling hebben GS aangegeven dat de oorspronkelijke zes bestuurlijke uitgangspunten van de Zeeuwse EHS ook na de herijking onverkort van kracht blijven: vrijwillige aankoop, geen planologische schaduwwerking, afstemming landbouw en natuur, eenheid van beheer, synergie met waterbeheer en toegankelijkheid natuurgebieden. Over de herijking van de EHS bestaat in Zeeland brede consensus. De Provinciale Commissie voor de Groene Ruimte (PCGR), waarin alle betrokken maatschappelijke organisaties en overheden zitten, heeft ingestemd met de aanpak en het resultaat. Ook in de Statencommissie Ruimte, Ecologie en Water, die door GS vóór de vaststelling is geïnformeerd, was er steun voor de gekozen aanpak. Dit geeft vertrouwen voor het vervolgtraject van de realisatie van het Natuurnetwerk Zeeland (NNZ), zoals de EHS voortaan genoemd wordt, waarbij er vanuit wordt gegaan dat dit in 2027 afgerond is.

In de provinciale begroting is als doelstelling een inrichting van 80 ha. per jaar opgenomen. In de jaren 2014 en 2015 geldt, als gevolg van de bezuinigingen van het Rijk (geen geld voor natuurontwikkeling) en de Provincie, een terughoudend beleid. Alleen de zogenaamde pijlpjecten (dat wil zeggen waarvan de gronden reeds zijn verworven) worden ingericht. Voor aankoop geldt dat alleen de 'niet te missen' aankoopkansen worden benut voor zover die kunnen worden gefinancierd uit de verkoopopbrengst van voor dit doel van het Rijk ontvangen gronden (afpraak Deelakkoord Natuur, Jansen I).

In 2016 en 2017 stelt het Rijk weer middelen beschikbaar, zodat de ontwikkelopgave weer voortvarend kan worden opgepakt. Hiervan is ook geld gereserveerd voor de Roggenplaat. De voortgang van de realisatie loopt op dit moment dus enigszins achter op schema. De verwachting is dat een deel van de achterstand kan worden ingehaald in de jaren 2016 en 2017, maar omdat het doel is bijgesteld (herijking 2013: 1059 hectare minder opgave) is de verwachting voor 2018: doel wordt waarschijnlijk bereikt of doel is bijgesteld (kleur oranje in tabel met operationele doelen; par. 3.0).

Voor de resultaten en conclusies bij het onderdeel Natuurpakket Westerschelde wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van deze Balans (4.4. Gebiedsontwikkeling).

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.3 Kwaliteit en medegebruik natuurgebieden	Goed beheer natuurgebieden	Alle bestaande EHS-natuurgebieden worden in de planperiode goed en efficiënt beheerd op basis van de subsidieregeling natuur en landschap (SNL). Alle EHS-gebieden worden in de planperiode bekeken op mogelijkheden om de toegankelijkheid te verbeteren. Op basis daarvan wordt een streefbeeld voor medegebruik opgesteld en via de SNL en inrichtingsmaatregelen uitgevoerd.

Resultaten en conclusies

Het lopende beheer van natuurgebieden in Zeeland op basis van de Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) is in de planperiode door de Provincie gecontinueerd.

In 2014 is het aantal op basis van de SNL beheerde natuurgebieden door toetreden van Staatsbosbeheer toegenomen. De beheerde oppervlakte 'bestaande natuur' bedroeg in 2014 17.580 ha. Verdere uitbreiding van het beheer van bestaande natuurgebieden is door de Provincie ingeperkt wegens bezuinigingen op het natuurbudget. In het kader van het decentralisatieakkoord natuur/natuurpact hebben Rijk en Provincies in 2013 nieuwe afspraken gemaakt over het vol-

tooien van de EHS in 2027.

De Provincie heeft in de planperiode de sturing op de efficiëntie en effectiviteit van het beheer van natuurgebieden verder vergroot door verfijning van het Natuurbeheerplan Zeeland, door aanpassingen van de SNL-regeling, door het opstellen van een jaarlijkse subsidiekaart, door verlaging van het beheersubsidiepercentage naar 75% van de normkosten en door verfijning van de normkosten in IPO verband (interprovinciaal overleg). In het kader van het decentralisatieakkoord Natuur zijn in 2013 verdere afspraken gemaakt over de organisatie van het natuurbeheer. Dit betreft onder andere de invoering van een beoordelingssysteem natuurkwaliteit en de invoering van een lump sum uitvoeringsovereenkomst (voor de duur van steeds 6 jaar) voor natuurbeheerders met meer dan 75 ha. natuurgebied (lump sum = bedrag ineens voor pakket producten; financiële bijdragen worden in één overeenkomst en meerjarig geregeld). De kwaliteit van de natuurgebieden wordt iedere 6 jaar aan de hand van het beoordelingssysteem geëvalueerd. De uitkomsten hiervan worden kortgesloten met de Provincie via de provinciale werkgroep natuurbeheer.

Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over de monitoring van en rapportage over de kwaliteit en kwantiteit van de Nederlandse natuur. De Provincie moet met ingang van 2015 jaarlijks rapportages opstellen over de voortgang en realisatie van de natuurambities en eventuele knelpunten daarbij. Op basis van deze informatie rapporteert het Planbureau van de Leefomgeving om de 3 jaar aan het Rijk die deze informatie op haar beurt benut om te voldoen aan de rapportageverplichtingen aan Europa over het behalen van internationale doelstellingen. De Provincies rapporteren over zowel beleidsprestaties (hectares, natuurtypen) als beleidsresultaten (kwaliteit van gebieden en soorten). Om de hiervoor benodigde gegevens efficiënt te kunnen verzamelen werkt de Provincie samen met terreinbeherende organisaties en wordt gewerkt aan een (verplicht) provinciaal monitoringplan. De uitvoering ervan wordt onder andere geregeld door het opnemen van monitoringverplichtingen in de lumpsumovereenkomsten met terreinbeherende organisaties.

De provinciale beleidsnota "Natuurlijk genieten in Zeeland" (2009) is door de Provincie verder geïmplementeerd in inrichtings- en beheerplannen voor bestaande en nieuwe natuurgebieden van de EHS natuur. Bij het ontwikkelen van nieuwe natuur is rekening gehouden met medegebruik door openstelling van wegen en paden en zijn recreatievoorzieningen meegenomen in de planvorming. Voor alle bestaande natuurgebieden is het beheer van wandelpaden en recreatievoorzieningen op basisniveau door de Provincie nader uitgewerkt in het Natuurbeheerplan Zeeland. Dit recreatiebeheer vormt een vast onderdeel van het natuurbeheer in de opengepaste gebieden en wordt door de Provincie op basisniveau ook gesubsidieerd (SNL). In 2014 werd door de Provincie ca. 15.000 ha. recreatiebeheer in natuurgebieden NNZ gesubsidieerd. In de planperiode is in interprovinciaal verband nader aandacht besteed aan ontwikkeling en beheer van hoogwaardiger recreatievoorzieningen in natuurgebieden (pluspakketten recreatie in natuur).

In het decentralisatieakkoord natuur zijn hierover met het Rijk echter geen afspraken gemaakt en er is ook geen rijksbudget beschikbaar gekomen. Ontwikkeling van de hiervoor benodigde streefbeelden heeft daarom tot op heden niet plaatsgevonden.

Als actie van het vorige Omgevingsplan is in 2009 de nota toegankelijkheid Zeeuwse Natuurgebieden ("Natuurlijk genieten in Zeeland") vastgesteld. Hierin wordt beschreven bij welk soort natuurgebieden welk soort recreatie past en welke mate van toegankelijkheid optimaal mogelijk is, rekening houdend met de actuele of beoogde natuurwaarden.

Vanaf 2009 is met tal van maatregelen actief gewerkt aan de verbetering van de toegankelijkheid van de Zeeuwse natuurgebieden. De opgave was om jaarlijks 3 nieuwe en 3 bestaande natuurgebieden meer beleefbaar en toegankelijk te maken. Doelstelling is dat 80% van de natuur toegankelijk is. Momenteel is slechts 5% van de natuurgebieden afgesloten voor publiek. In de meeste gevallen betreft het natuurterreinen in particulier bezit. Goed beleefbaar is 29% van de Zeeuwse natuurgebieden. Meestal gaat het om open, waterrijke gebieden die vanaf de oever of openbare weg goed te overzien zijn. Iets meer dan de helft (55%) van de natuurgebieden kent een basistoegankelijkheid (bijvoorbeeld een ommetje naar kijkscherm, een of meer fiets- en / of wandelroutes, etc.) en maar liefst 11 % is volledig toegankelijk en heeft een inrichtingsniveau plus. De laatste categorie bestaat uit de zogenaamde "Toppers": regionale gebieden van formaat (minimaal 250 ha.) die optimaal zijn ingericht voor een breed publiek. De

meeste van deze Toppers zijn ook toegankelijk voor mensen met een functiebeperking. Het voorzieningenniveau is er relatief hoog. Een mooi voorbeeld is de Manteling van Walcheren; een gebied dat goed is ontsloten voor wandelaars, fietsers en ruiters, met horeca, een museum en een royale parkeervoorziening. Ook mensen met een functiebeperking kunnen er goed terecht.

De afgelopen 3 jaar is ook ingezet op de optimalisering van de beleving anders dan door het vergroten van de toegankelijkheid. Aansprekende voorbeelden zijn:

- Realisatie Klimbos op de Kop van Schouwen: (samenwerking tussen Staatsbosbeheer en Zeeuwse Gasten (organisatie van recreatieondernemers).
- Inrichting van een boerderij in de Braakman (SBB) en verbouw van een werkschuur aan de Zwaakse Weel (NM) tot informatiecentra die ook toegankelijk zijn voor mensen met een functiebeperking.
- Ten oosten van Terneuzen zijn in natuurgebied de Margarethapolder wandelpaden aangelegd en extra recreatievoorzieningen gerealiseerd.
- Langs de Zuidkust van Schouwen ligt een 1000 ha. groot, aantrekkelijk natuur- en recreatiegebied. Voor veel vogelsoorten is het van internationaal belang. Het gebied is goed ontsloten voor wandelaars en fietsers. Er zijn veel voorzieningen in de vorm van uitkijktorens (waaronder de Plompe toren – ingericht als infopunt met permanente tentoonstelling), vogelkijkschermen, twee vogelboulevards, diverse uitkijkpunten, informatievoorzieningen en duiklocaties. Vogelspotters zijn een substantiële toeristische doelgroep. Natuurorganisaties en ondernemers in de regio organiseren tal van activiteiten in relatie tot het natuurgebied (bv. natuurexcursies, meerdaagse arrangementen en tochten met paard en wagen).

In 2014 zijn inmiddels in alle Zeeuwse regio's wandelnetwerken afgerond, waarmee het Wandelnetwerk Zeeland compleet is. Deze prestatie is het product van samenwerking tussen Provincie en onder meer de Stichting Landschapsbeheer Zeeland, waterschap, gemeenten en ondernemers. Het wandelnetwerk bestaat uit zo'n 2100 km. aan wandelpaden door zowel natuurgebieden als over boerenland. Hierdoor zijn de natuurgebieden en grote delen van de rest van het platteland nog beter toegankelijk en beleefbaar geworden.

Op de website van de VVV Zeeland wordt het Wandelnetwerk Zeeland gepromoot (o.a. zijn hierop alle kaarten beschikbaar). Op deze website staan ook het fietsroutenetwerk, fietsroutes, mountainbikeroutes en ruitersporen. De website geeft informatie over alle Zeeuwse natuurgebieden, inclusief toegankelijkheid en toegankelijkheid voor minder validen. Ook de excursies in de Zeeuwse natuurgebieden staan op de site; bijvoorbeeld natte-laarzentochten, speurtochten of strandjatten voor kinderen. Ze worden georganiseerd door natuurorganisaties, Terra Maris en Nationaal Park Oosterschelde. Twee keer per jaar komen deze partijen en VVV Zeeland bij elkaar met als doel de promotie van Zeeland en de Zeeuwse natuur en het vergroten van de bekendheid en vindbaarheid van de Zeeuwse natuurgebieden. Genoemde partijen houden gezamenlijk de informatie op de website actueel. Deze informatie is gekoppeld aan het Zeeuws Informatie Distributie Systeem (**ZIDS**). Dit is een verzameling van applicaties en informatiekanalen waarmee recreatieondernemers de informatie vanuit de VVV Zeeland database effectief kunnen inzetten voor zowel eigen doeleinden als voor het beter informeren van hun gasten. Een beter geïnformeerde gast zal de bestemming beter waarderen en meer bezoeken (= besteden).

De VVV-Zeeland heeft het initiatief genomen om in de marketingcampagne de promotie van natuur mee te nemen in de campagne Actief buiten.

Een andere vorm van natuurbeleving wordt geboden door het Nationaal Park Oosterschelde (NPO). De verantwoordelijkheid voor de nationale parken is met het decentralisatieakkoord met het Rijk bij de Provincies gelegd. Provincies zijn niet verplicht nationale parken in stand te houden. De Provincie Zeeland heeft er voor gekozen het NPO in stand te houden. Het NPO vervult een belangrijke taak bij de verbreding van natuur(beleving) en de verbinding tussen de Oosterschelde en de ondernemers in de regio. Er zijn plannen om, in samenwerking met het Instituut voor natuur- en milieueducatie, het succesvolle gastheerschap van het NPO verder te ontrollen naar andere Natura-2000-gebieden.

Agendapunt(en) voor komend Omgevingsplan

Met name de eerst aangelegde nieuwe natuur heeft zich inmiddels een flink aantal jaren kunnen ontwikkelen. Voor deze gebieden is het relevant te bezien of indertijd beoogde natuurdoelen zijn gehaald. Wellicht heeft de natuur het gebied anders doen ontwikkelen dan beoogd, aannames over waterbeheer kunnen in de praktijk anders uitpakken, de visie op recreatief medegebruik kan zijn veranderd, etc. In 2015 wordt een begin gemaakt met een project "nazorg" voor de wat oudere natuurontwikkelingsgebieden. Dit gebeurt via de ambtelijke werkgroep Verwerking en Inrichting Natuurgebieden (VINA) waarin alle drie de terrein beheernde organisaties en de Provincie zijn vertegenwoordigd. In 2015 wordt alleen beoordeeld of nazorg nodig is en waaruit deze bestaat. Beoordeeld zal worden of een beleidswijziging / wijziging in doelen gewenst of noodzakelijk is. Eventuele uitvoering vindt plaats in de jaren daarna.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.3 Kwaliteit en medegebruik natuurgebieden	Bescherming natuurgebieden en minder overtreding wet- en regelgeving natuur	Alle bestaande EHS-natuurgebieden zijn planologisch via de provinciale Verordening ruimte, gemeentelijke bestemmingsplannen en handhaving beschermd. Voor de Zeeuwse Natura 2000-gebieden geldt een aanvullende wettelijke bescherming. De Provincie werkt dit uiterlijk in 2013 uit door middel van afronding van de 5 provinciale beheerplannen Natura 2000 en bijbehorende handhavingsplannen

Resultaten en conclusies

In het Natuurbeheerplan Zeeland (NBP - vastgesteld op 29 september 2009) is alle bestaande natuur die onderdeel uitmaakt van de EHS begrensd op kaart. Een deel van de op die kaart begrensde bestaande natuurgebieden dat op land is gelegen wordt beschermd via de Verordening ruimte Provincie Zeeland (vrpz - vastgesteld op 28 september 2012). Voor het deel van de bestaande natuurgebieden dat is begrensd in het NBP en onderdeel uitmaakt van de Deltawateren geldt het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998.

Alle Zeeuwse Natura 2000-gebieden vallen onder het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998. De Zeeuwse Natura 2000-gebieden op land zijn alle begrensd als bestaand EHS-gebied en daarmee beschermd via de vrpz.

De bestaande EHS-gebieden én Natura 2000-gebieden zijn tevens beschermd via de gemeentelijke bestemmingsplannen. De beginselplicht tot handhaving van bestemmingsplannen berust, gezien het stelsel van de Wet ruimtelijke ordening, bij burgemeester en wethouders. Alle nieuwe bestemmingsplannen die in procedure worden gebracht worden beoordeeld op de mate van bescherming van de EHS / Natuurbeschermingswet 1998.

Handhaving van de Natuurbeschermingswet berust bij de RUD.

Het is noodzakelijk enkele verplichtingen vanuit internationale en nationale wetgeving beter te verwoorden in het Omgevingsplan en Verordening ruimte. Dit wordt nader beschreven in onderstaand voorstel tot planherziening.

De Provincie is bevoegd gezag voor het opstellen van de beheerplannen voor de Zeeuwse Natura 2000-gebieden. Uitzondering hierop zijn de Deltawateren, Voordelta en Vlakte van de Raan, hiervoor is Rijkswaterstaat bevoegd gezag. In 2014 liep de eerste beheerplanperiode van het Natura 2000-beheerplan Voordelta af. Er is een gewijzigd plan opgesteld. Dit tweede ontwerp-beheerplan Voordelta ligt momenteel ter visie. De verwachting is dat dit beheerplan halverwege 2015 wordt vastgesteld. De Ontwerp Beheerplannen Deltawateren en Vlakte van de Raan zullen in 2015 in procedure gebracht worden. Andere beheerplannen bevinden zich nog

in een stadium van voorbereiding. Halverwege 2015 zullen de provinciale Natura 2000-beheerplannen als ontwerpplan ter visie worden gelegd. De handavingsplannen maken onderdeel uit van de ontwerpbeheerplannen en volgen daarmee dezelfde procedure.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

- Bescherming en kwaliteitsverbetering bestaande natuur / bescherming Zeeuwse EHS: zie tekst hierboven bij resultaten en conclusies.

- Vaststellen beheerplannen Natura 2000: idem, zie hierboven.

- Uitvoeren faunabeleid: de Provincie neemt deel aan het overleg binnen de Faunabeheereenheid Zeeland (FBE) en verleent subsidie aan de FBE voor de uitvoering van haar taken. Op basis van een door de FBE op- en vastgestelde Faunabeheerplan wordt uitvoering gegeven aan ontheffingen en vergunningen om populaties van bepaalde diersoorten te beheren, reguleren en bestrijden. De Provincie heeft ontheffingen verleend aan de FBE, terreinbeheerders en particulieren voor de uitvoering van faunabeheer (damherten) en maatregelen ter voorkoming van schade aan gewassen (hazen, ganzen). Vooral het terugdringen van schade door ganzen, in de vorm van een planmatige aanpak en vangacties, heeft veel aandacht en inzet van betrokkenen gevraagd. In 2014 heeft dit geresulteerd in de totstandkoming van een Zeeuws Ganzenakkoord. De actie heeft een permanent karakter en vraagt blijvende aandacht. Voorts wordt toezicht uitgeoefend op de verleende ontheffingen.

Onder het faunabeleid valt sinds 2012 ook het Faunafonds. Dit fonds keert tegemoetkomingen uit in schades die door beschermde diersoorten wordt aangericht. Provincies zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiering van het fonds dat is ondergebracht in een gezamenlijke werkorganisatie van de Provincies (BIJ12)

- Behoud areaal bos: de Provincie ziet toe op behoud van het bosareaal in Zeeland. Dit gebeurt door een systeem van kapmeldingen en controle op de (wettelijke) herplantplicht. In voorkomende gevallen wordt met gemeenten overlegd over uitvoering van bestemmingsplannen waar bij bos wordt gekapt.

- Kwaliteitsimpuls natuurgebieden en bescherming bijzondere soorten: de Provincie werkt aan het verbeteren van de kwaliteit van natuurgebieden. Aan terreinbeheerders is subsidie verleend om kwaliteit verbeterende maatregelen te treffen zoals: opheffen verdroging, vermessing en versnippering. Om de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura-2000-gebieden te bereiken zijn natuurherstelmaatregelen nodig. Deze herstelmaatregelen worden vastgelegd in de Natura-2000-beheerplannen.

PAS.

Bijzondere aandacht is er momenteel voor herstelmaatregelen in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). De PAS heeft betrekking op stikstofgevoelige Natura-2000-gebieden. In die gebieden hebben beschermde habitattypes last van de huidige en vroegere neerslag van stikstof. De PAS heeft als doel aan de ene kant de achteruitgang van de biodiversiteit in die gebieden, voor zo ver die het gevolg is van stikstofdepositie, tot staan te brengen en om te zetten in herstel (herstelmaatregelen). Aan de andere kant wordt er weer ruimte gemaakt voor nieuwe economische activiteiten met stikstofuitstoot in de buurt van die gebieden. Die ruimte was er bijna niet meer, want nieuwe vergunningen konden door de rechter worden vernietigd omdat ze in strijd waren met onze internationale verplichtingen op het gebied van biodiversiteit. In november 2014 hebben Rijk en Provincies overeenstemming bereikt dat het ontwerp PAS in januari 2015 ter inzage wordt gelegd. Het besluit is een zogenoemd 'geclausuleerd go', wat wil zeggen dat de periode tot ter inzage legging wordt gebruikt om de laatste resterende knelpunten op te lossen en de daarvoor noodzakelijke acties uit te voeren. Aansluitend zal de minister het programma bij zowel Eerste als Tweede Kamers voorhangen tegelijk met het ontwerp van de ministeriële regeling PAS. Overleg tussen Provincie het Rijk heeft geleid tot een meer realistische invulling van de PAS waarmee de economie ruimte krijgt en natuur kan worden hersteld. Het is gewenst mogelijke beleidsmatige consequenties van de PAS mee te nemen in de komende partiële herziening van het Omgevingsplan alsmede bij de eerstvolgende integrale herziening.

Het provinciale soortenbeleid richt zich op het behoud en / of de versterking van de biodiversiteit in Zeeland. Dit beleid vloeit voort uit diverse internationale afspraken. Met de afspraken in het Natuurakkoord en het Natuurpact is de volledige verantwoordelijkheid daarvoor bij de Provincies komen te liggen. Het gaat hierbij om soortenbescherming binnen en buiten het Natuur-

netwerk. Soortenbescherming wordt via meerdere sporen in het natuurbeleid vormgegeven, zoals: de ontwikkeling van het Zeeuws Natuurnetwerk, Natura 2000-beheerplannen, uitvoering Kaderrichtlijn Water, natuurherstelmaatregelen, regulier natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer en natuurwetgeving (en handhaving).

Voor kwetsbare en bedreigde dier- en plantensoorten die daarmee nog onvoldoende worden geholpen zijn subsidies verleend om gerichte maatregelen te kunnen nemen. Met terreinbeheerders en natuurbeschermingsorganisaties vindt overleg plaats over te treffen maatregelen. Bij dit aanvullende soortenbeleid zet de Provincie vooral in op soorten die internationaal bedreigd worden of kwetsbaar zijn en waarvan een belangrijk deel van de populatie in Zeeland voorkomt.

-Opstellen handhavingsplan: zie tekst hierboven onder "resultaten en conclusies".

-Voltooien herijkte EHS / aankoop en inrichting ontbrekende gebieden: zie tekst hiervoor bij thema 3.3.3, operationeel doel "Voltooien natuurontwikkeling" (subdoel herijking EHS).

-Beheer natuurgebieden en verbetering toegankelijkheid: zie hierboven: thema 3.3.3 - Kwaliteit en medegebruik natuurgebieden; Operationeel doel – "Goed beheer natuurgebieden".

-Natuur- en milieueducatie: zowel met de Zeeuwse Milieufederatie (ZMf) als het instituut voor natuureducatie en duurzaamheid (IVN) worden prestatieafspraken gemaakt als onderdeel van de Economische Agenda. Ingezet wordt op het versterken van de relatie ecologie en economie waaraan ZMf en IVN een bijdrage leveren. In 2013 en 2014 zijn verschillende 'masterclasses circulaire economie' georganiseerd. Daartoe behoren onder meer kleinschalige vernieuwende projecten binnen het programmteam natuur- en milieueducatie NME (met deelname van gemeenten, maatschappelijke organisaties en waterschap).

Voorstel tot planherziening

Het stellen van regels ter bescherming van het Natuurnetwerk bij provinciale verordening is een verplichting die voortvloeit uit het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). De regels uit het Barro ten aanzien van de bescherming van het Natuurnetwerk zijn niet volledig overgenomen in de Verordening ruimte (vrpz). Het gaat hier om de aspecten "oppervlakte", "samenhang" en "zorgvuldige onderbouwing". Het is gewenst het beschermende beleid te verwoorden in de vrpz en de herziening van het Omgevingsplan.

Het bufferbeleid is onjuist verwoord. In het kader van internationale en nationale wetgeving is er geen afwegingsruimte in geval van aantasting van Natura 2000-gebieden. De bufferzone van 100 meter is alleen van toepassing op het Natuurnetwerk Zeeland (voorheen EHS). Voorgesteld wordt het Omgevingsplan (en de vrpz in bovenstaande zin aan te passen).

Tevens wordt geconstateerd dat de aanduiding EHS (Ecologische Hoofdstructuur) is vervangen door "Natuurnetwerk Zeeland". Voorstel is dit in het Omgevingsplan op te nemen.

Het is gewenst mogelijke beleidsmatige consequenties van de programmatische aanpak stikstof (PAS) mee te nemen in de komende partiële herziening van het Omgevingsplan.

Agendapunt(en) voor volgend Omgevingsplan

Nieuw stelsel Agrarisch Natuurbeheer.

In 2013 concludeerde de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur dat het Agrarisch Natuurbeheer (ANB) niet effectief en te duur is. In antwoord daarop zijn in het Natuurpact ambities geformuleerd. Er moet één stelsel van ANB komen dat op 1 januari 2016 in werking treedt. Doel van dit stelsel is een effectiever, efficiënter en meer integraal Agrarisch Natuurbeheer. Effectiever door een kerngebiedenbenadering (alleen subsidiëring van ANB waar dat het meeste natuurrendement oplevert). Efficiënter door te werken met één Zeeuws Collectief voor ANB in plaats van met contracten met individuele agrariërs. Meer integraal door het koppelen van verschillende beleidsdoelen (onder meer waterbeheer, vergroeningseisen vanuit het Europese landbouwbeleid (GLB), soortenbeleid, regulier natuurbeheer). Het kader van het nieuwe stelsel ANB wordt vastgelegd in het Natuurbeheerplan.

De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

De PAS, met vergunningplicht, ontwikkelruimte en PAS-herstelmaatregelen is een belangrijk en veelbesproken onderwerp geworden. Het verdient aanbeveling bij de voorbereiding van het nieuwe Omgevingsplan mogelijke beleidsmatige consequenties opnieuw in beschouwing te nemen.

3.3.4 Landschap en erfgoed

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.4 Landschap en erfgoed	Bescherming landschapswaarden	Alle gemeenten beschermen uiterlijk in 2016 de landschappelijke waarden van provinciaal belang conform de provinciale verordening ruimte (vrpz).

Resultaten en conclusies

De bescherming van landschapswaarden wordt geborgd in de gemeentelijke bestemmingsplannen. In grote mate gebeurt dit zorgvuldig.

Naar aanleiding van een aantal grotere concrete projecten blijkt dat bescherming van de provinciale kernwaarden (zoals de landschapselementen van provinciaal belang) in procedures worden afgewogen tegen andere, met name economische, aspecten.

In de verslagperiode is ook sprake geweest van ontwikkelingen en initiatieven waarbij de vraag kan worden gesteld of het provinciale landschapsbeleid voldoende waarborgen biedt voor de bescherming van kernkwaliteiten. Voorbeelden van dergelijke ontwikkelingen en initiatieven zijn het plan voor de bouw van een hoteltoeren met een hoogte van 165 meter in het Veerse Meer, de nieuwbouw en uitbreiding van verblijfsrecreatieterreinen (zomerhuizen) zoals beschreven in paragraaf 3.1.6 en de uitbreiding van het aantal 'strandslaaphuisjes' op de Zeeuwse stranden (strandslaaphuisjes zijn onder meer aanwezig op de stranden bij Kamperland, Vrouwenpolder, Domburg, Dishoek, Westduin, Groede en Cadzand).

Voor de komende herziening van de Verordening ruimte is een betere formulering voor de bescherming van molenbiotopen een aandachtspunt.

Voorstel tot planherziening

Bij een aantal grotere concrete projecten blijkt dat bescherming van de provinciale kernwaarden (zoals de landschappen en landschapselementen van provinciaal belang) in procedures worden afgewogen tegen andere, met name economische, aspecten. Dit is aanleiding om nader uit te werken of het Omgevingsplan en de Verordening ruimte voldoende handvatten bieden om een goede afweging te maken en hoe hard de waarborgen zijn waarmee de provinciale kwaliteiten worden beschermd. Welke prioriteiten moeten worden gesteld wanneer een (economische) ontwikkeling raakt aan de provinciale kernwaarden en hoe dient besluitvorming over dergelijke ontwikkelingen plaats te vinden?

Daarbij komt dat alleen het beschermen van provinciale kernwaarden niet bijdraagt aan de kosten voor beheer, onderhoud of zelfs de verdere ontwikkeling ervan. Dat roept de vraag op of het wenselijk is om in het beleid meer aandacht te besteden aan deze aspecten van de kernwaarden en de bijdragen die bepaalde economische ontwikkelingen hieraan kunnen leveren.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.4 Landschap en erfgoed	Verbeteren landschapskwaliteit	In 2013 is bekend welke alternatieve financieringsmogelijkheden er zijn voor behoud en ontwikkeling van landschapskwaliteiten in Zeeland. Alle provinciale gebiedsprojecten besteden in de planperiode aandacht aan verbetering van landschapskwaliteiten.

Resultaten en conclusies

Investeren in landschappelijke kwaliteit werd in het verleden vooral gefinancierd door middel van overheidssubsidies. In Zeeland kenden we in de periode 2006-2012 nog het uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap.

Met de decentralisatie van landschapstaken dient de Provincie te bezien hoe en in welke mate hier een vervolg aan kan worden gegeven. Op voorhand zal voor de financiering ervan een belangrijke bijdrage geleverd moeten worden vanuit de private sector.

In de afgelopen periode zijn meerdere alternatieve vormen van financiering verkend (waaronder streekfonds) zonder dat dit ertoe heeft geleid dat ze in de praktijk ook worden toegepast. De ondersteuning vanuit de Provincie aan het gebiedsgerichte project "Land van Borsele" waarin alternatieve financieringsmogelijkheden werden onderzocht is inmiddels stopgezet. Zie verder tekst bij 3.3.4, operationeel doel "Bescherming landschapswaarden", "voorstel tot planherziening".

Verbetering van de landschapskwaliteiten maakt onderdeel uit van de provinciale gebiedsgerichte projecten. Voor Waterdunen is landschapbouw kerndoel van het gebiedsproject. Inmiddels is begonnen met de aanleg ervan. Ook bij Perkpolder is sprake van integrale landschapbouw. Landschapskwaliteit is daar een cruciale factor in het businessmodel. Momenteel wordt gewerkt aan de aanpassing en actualisering van het plan.

Bij het inpassingsplan voor de Marinierskazerne is de landschapskwaliteit een expliciet aandachtspunt.

Als onderdeel van de Kanaalzone wordt uitvoering gegeven aan een afzonderlijk Landschapssuitvoeringsplan. Voorbeelden van enkele concreet uitgevoerde projecten zijn: landschapsherstel bij boeren en particulieren, Eiland van de Meyer, landschapsontworp grensoverschrijdend landschap Kanaalzone.

Zeeuwse Ankers

Zeeuwse Ankers is een samenwerkingsverband op het gebied van erfgoed, cultuur, landschap en toerisme. Musea, monumenten-organisaties, archieven, organisaties voor immaterieel erfgoed, bibliotheken, historische verenigingen en archeologische diensten werken hierin samen aan de culturele biografie van Zeeland. De coördinatie is in handen van de SCEZ. De inzet is onder meer de relatie tussen landschap en de identiteit van Zeeland nog meer te versterken. Een landschappelijk element met een goed verhaal heeft kans uit te groeien tot een economische factor op zichzelf (als trekpleister). De Provincie draagt bij aan dit samenwerkingsverband.

Over de bij dit onderwerp opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

- Beschermen ontwikkelen landschapskwaliteiten / benoemen en beschermen specifieke landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten: in 2012 is de handreiking landschap als achtergronddocument bij het Omgevingsplan vastgesteld. De hierin benoemde kwaliteiten van provinciaal belang zijn daarna in het plan en de Verordening ruimte verankerd. Daarmee is deze prestatie deels ingevuld. Daarnaast wordt toegezien op een goede doorvertaling ervan in bestemmingsplannen. De financiële ondersteuning van de Stichting Landschapsbeheer Zeeland is verder gecontinueerd. Deze Stichting geeft advies, ondersteuning en subsidie voor het beheer van landschapselementen voor zover deze buiten natuurgebieden liggen.

- Stimuleren van onderzoek en opzet van nieuwe financieringsvormen voor landschapsbeheer, -onderhoud en -versterking: zie tekst onder resultaten en conclusies.

- Alle provinciale gebiedsprojecten besteden aandacht aan de verbetering van de landschapskwaliteit:

is zo veel als mogelijk gebeurd; zie verder tekst onder resultaten en conclusies.

- vergroten economische baten van het landschap / bieden van ruimere ontwikkelingsmogelijkheden bij bijdrage aan kwaliteit landschap: het gaat hier om ruimere planologische mogelijkheden die in het Omgevingsplan zijn opgenomen. Op verzoek van gemeenten en initiatiefnemers adviseert de Provincie over concrete initiatieven.

- Ontwikkelen met deskundig advies: hieraan is nog géén uitwerking gegeven.

3.3.5 Duurzaam gebruik van bodem en diepere ondergrond

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.5 Duurzaam gebruik van bodem en diepere ondergrond	Saneren spoedlocaties	Uiterlijk in 2015 zijn alle spoedeisende locaties gesaneerd of beheersbaar gemaakt. Overige gevallen worden gedurende de planperiode door eigenaren of initiatiefnemers aangepakt. De nazorgverplichtingen voor alle voormalige saneringslocaties worden goed nageleefd

Resultaten en conclusies

In 2013 en 2014 zijn de laatste opdrachten in het kader van de Inventarisatie Spoedlocaties Zeeland uitgezet bij de onderzoeksbureaus. Zij hebben de opdracht gekregen om locaties met onaanvaardbare risico's ten gevolge van bodemverontreiniging (met name ecologie en verspreiding) te inventariseren. De locaties waarbij sprake is van onaanvaardbare risico's worden bijgehouden op de zogenaamde spoedlocatielijst (nu nog gepubliceerd op de website van de Provincie, straks op die van de RUD Zeeland). Op de lijst staan op dit moment nog 12 locaties, waarvan op 3 locaties sprake is van humane risico's. Van die 12 locaties worden er momenteel al een groot aantal gesaneerd. Slechts op 1 humane spoedlocatie is de bodemsanering nog niet in uitvoering. Van de humane spoedlocaties wordt verwacht dat de risico's eind 2015 weggenomen dan wel beheersbaar zijn. Voor de overige spoedlocaties (met ecologische – of verspreidingsrisico's) zal zo veel mogelijk geprobeerd worden voor 2015, doch uiterlijk voor 2020 maatregelen te nemen om de risico's weg te nemen of beheersbaar te maken. De gevallen van bodemverontreiniging waarbij geen sprake is van onaanvaardbare risico's hebben geen prioriteit.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.5 Duurzaam gebruik van bodem en diepere ondergrond	Goede nazorg saneringslocaties	Saneringen en de nazorg daarvan worden beoordeeld, er wordt toezicht uitgeoefend en zo nodig wordt handhavend opgetreden. Opmerking: in hfst. 5 van het Omgevingsplan is bij het operationele doel "goede nazorg saneringslocaties" abusievelijk een onjuist(e) subdoel / indicator vermeld. Deze miszetting wordt in de onderhavige rapportage hersteld door de hierboven weergegeven tekst op te nemen.

Resultaten en conclusies

BUS-meldingen en beschikte saneringen:

In het jaar 2014, tot 1 december 2014, zijn er 54 BUS-meldingen (meldingen volgens Besluit Uniforme Saneringen) ingediend. Werkzaamheden in verband met 50 BUS meldingen, waarvan 4 meldingen uit 2013, zijn tot 1 december 2014 ook daadwerkelijk gestart.

Er zijn 5 saneringsplannen ingediend en beschikt. 4 saneringen zijn, tot nu toe, daadwerkelijk gestart.

Op basis van de toezichtstrategie wordt iedere sanering, beschikt of BUS-melding, minimaal éénmaal op locatie geïnspecteerd. Afhankelijk van het risicoprofiel en de constatering van de eerste inspectie kunnen er meerdere inspecties plaats vinden.

Aantal in 2014 bezochte locaties:

Aan 42 locaties zijn inspectie bezoeken afgelegd waarvan een aantal meerdere keren. Vier locaties zijn meerdere keren, in totaal 10 keer, bezocht. Het aantal bezoeken komt hiermee op 48.

Hiermee is niet voldaan aan de toezichtstrategie, (iedere locatie minimaal éénmaal bezoeken).

De reden hiervan ligt bij de opstartproblemen van de RUD en de ondersteuning van de Plofachtaken (met name ICT en postregistratie) door de gemeente Terneuzen.

Verificatie bemonstering:

Bij negen saneringen is in opdracht van de RUD verificatiebemonstering uitgevoerd. Reden hiervan is een check op het behalen van de saneringsdoelstelling. In een tweetal gevallen is er verder ontgraven.

Meldingen handelingen met ernstig verontreinigde grond:

Er zijn 45 meldingen "handelingen met ernstig verontreinigde grond" ingediend. Deze meldingen zijn beoordeeld en een aantal is op locatie bezocht.

Meldingen Besluit Bodemkwaliteit via landelijk meldpunt:

GS zijn bevoegd gezag voor het Besluit Bodemkwaliteit (BBK) binnen inrichtingen waar GS tevens bevoegd gezag zijn voor de vergunning ingevolge de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Via het landelijk meldpunt BBK, voor het toepassen van bouwstoffen, grond of bagger, zijn 33 meldingen ontvangen. De meldingen zijn beoordeeld en getoetst, indien niet compleet, is er aanvullende informatie opgevraagd.

Toezicht naleving regels: overzicht 2013 en 2014 .

In 2013 was zeer beperkte capaciteit voor een en ander beschikbaar. Ook zijn voor dat jaar niet alle gegevens beschikbaar

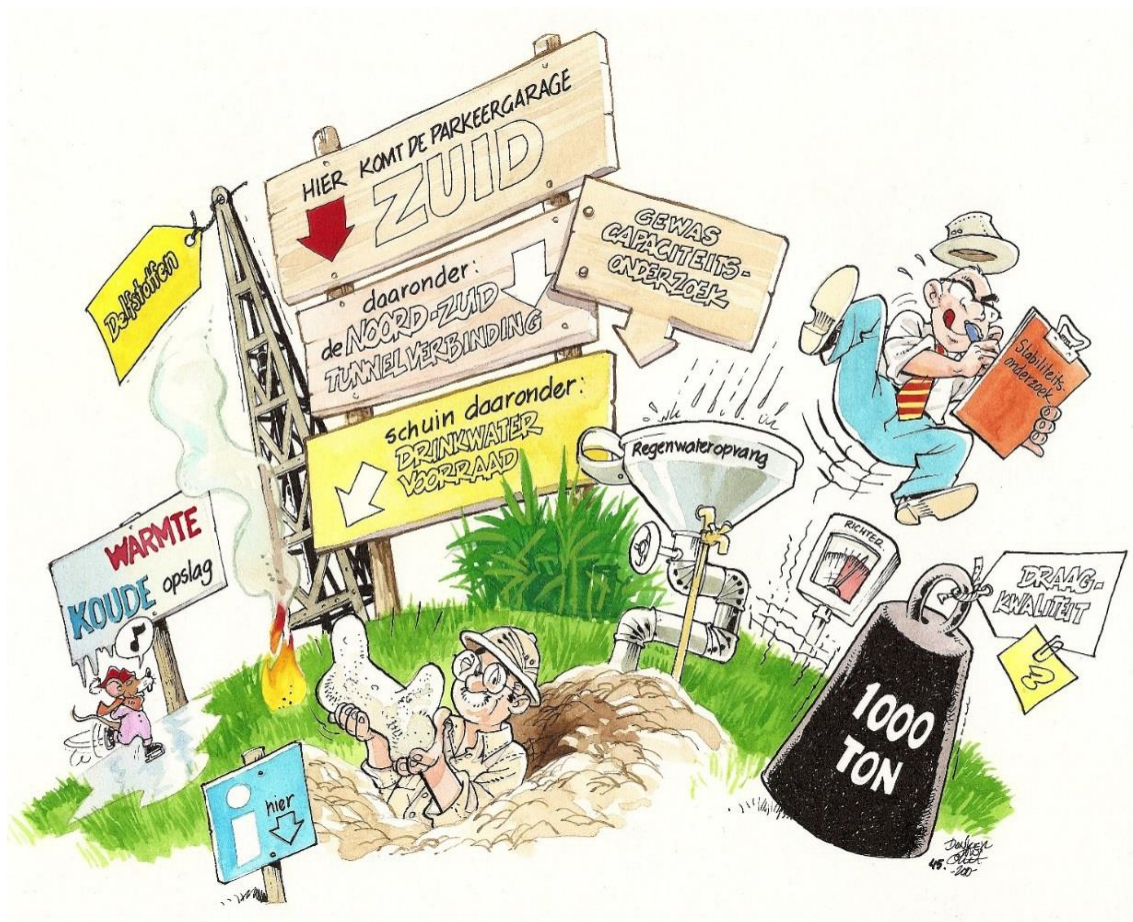
	2013	2014	
Aantal in uitvoering zijnde saneringen	31	54	
Aantal bezochte saneringenlocaties	10	42	Niet voldaan aan toezichtstrategie
Aantal bezoeken	10	48	
Aantal formele waarschuwingen	4	1	
Aantal lasten onder dwangsom	1	1	
Aantal in opdracht RUD uitgevoerde verificatie onderzoeken	-	9	In 2014 in 2 gevallen verder ontgraven
Meldingen handelingen met ernstig verontreinigde grond	-	45	
Aantal bezochte meldingen	0	15	
Meldingen Besluit Bodemkwaliteit	48	33	

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.5 Duurzaam gebruik van bodem en diepere ondergrond	Informatievoorziening duurzaam bodemgebruik Opmerking: in hfst. 5 van het Omgevingsplan is bij het hier-naast aangegeven subdoel / de indicator abusievelijk een onjuist operationeel doel vermeld. Deze miszetting wordt in de onderhavige rapportage hersteld door de hierboven weergegeven tekst op te nemen.	Vanaf 2012 wordt bodeminformatie beschikbaar gesteld via www.zeeuwsbodemvenster.nl . De informatie wordt continu geactualiseerd.

Resultaten en conclusies

De website www.zeeuwsbodemvenster.nl van de Provincie Zeeland is medio 2012 online gegaan. De website is inmiddels uitgebreid met alle gemeentelijke bodemkwaliteitskaarten (in kader Besluit bodemkwaliteit). Daarnaast worden voortdurend documenten en kaarten aangevuld en geactualiseerd op het moment dat nieuwere versies verschijnen en wordt de website verder uitgebouwd. Daardoor is deze website inmiddels de bodemportal geworden voor Zeeuwse overheden, organisaties en marktpartijen. Tijdens de zogenaamde jaarlijkse Geoweek voor bovenbouw basisonderwijs t/m middenbouw voortgezet onderwijs wordt de website ingezet voor educatieve doelstellingen en GIS-practicum op scholen in Zeeland.

Drukke in de bodem

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.5 Duurzaam gebruik van bodem en diepere ondergrond	Praktijkgerichte kennisontwikkeling duurzaam bodemgebruik Opmerking: in hfst. 5 van het Omgevingsplan is bij het hier-naast aangegeven subdoel / de indicator abusievelijk een onjuist operationeel doel vermeld. Deze miszetting wordt in de onderhavige rapportage hersteld door de hierboven weergegeven tekst op te nemen.	In de planperiode zijn samen met mede-overheden, marktpartijen en kennisinstutten pilotprojecten en studies uitgevoerd

Resultaten en conclusies

Vanaf 2012 zijn tot nu toe de volgende (pilot)projecten en studies uitgevoerd.

- Duurzame bodemkwaliteit Zeeland in de agrarische sector. Dit is een meerjarig project (2012-2014) van Zuidelijke Land- en tuinbouworganisatie (ZLTO), Waterschap Scheldestromen, Provincie Zeeland en proefboerderij Rusthoeve. Het project zet sterk in op kennisdoorwerking op gebied van verduurzaming van het omgaan met de bodem door de agrarische sector. We zien dat het zich ontwikkelde (traditionele) landgebruik in deze sector, mede door wetgeving op gebied van mest- en mineralengebruik, leidt tot achteruitgang van de bodemvruchtbaarheid en de bodemstructuur. In dit project worden nieuwe technieken en toepassing van teelten uitgedragen en getoond aan agrariërs, wat helpt om de bodemtoestand te verbeteren. In 2013 en 2014 is gewerkt met drie ondernemersgroepen van agrariërs die verduurzaming van hun bodembeheer nastreven. Tijdens de jaarlijkse open dag van de proefboerderij Rusthoeve stond 3 jaar het bodemgezondheidsplein centraal. In oktober 2014 is een demonstratiemiddag over bodemverdichting en structuurverbetering van de bodem georganiseerd waarbij 175 agrariërs aanwezig waren.
- Onderzoek naar bodemverdichting in het landelijk gebied van Zeeland. Bodemverdichting heeft negatieve invloed op o.a. bodemvruchtbaarheid, opname capaciteit zoet (hemel)water en afspoeling van (mest)stoffen naar het oppervlaktewater. In dit onderzoek wordt gekeken hoe de situatie in Zeeland is en wordt voorlichtingsmateriaal ontwikkeld. Het project loopt door tot in 2015. Uit het onderzoek blijkt dat circa 40% van de Zeeuwse landbouwgronden last van bodemverdichting hebben. Ook in andere provincies speelt dit. Gezamenlijk gaat dan ook met de agrarische sector gewerkt worden aan een communicatietraject richting agrariërs, loonwerkbedrijven en terreinbeheerders.
- Pilot project High-Sensing: driejarig pilot project dat in november 2013 van start is gegaan met 60 agrariërs. Met remote sensing technieken (vanuit de lucht) komen tot optimalisatie spuitdosering, zoetwatergebruik, bemesting, voorkomen bodemverdichting op een handzame en toegankelijke wijze voor agrariërs. Uitvoering van het project ligt bij het Zeeuws agrarisch jongerencontact ZAJK, ZLTO en DLV-plant (adviesbureau). Provincie financiert vanuit Omgevingsplan en Economische Agenda deze pilot voor een groot deel en zit in de klankbordgroep. Dwarsverbanden zijn gelegd met project duurzame bodemkwaliteit en project bodemverdichting.
- Go-Fresh pilotprojecten: in dit meerjarig project wordt met pilots onderzocht hoe de agrarische sector met het oog op de klimaatontwikkelingen het bodemsysteem optimaal kan benutten om de voorraad zoet grondwater te vergroten in natte perioden en deze te gebruiken in drogere perioden. Er is samenhang met het onderzoek naar effecten van klimaatverandering op oppervlakte- en grondwater.
- Actualisatie Waterkansenkaarten: de huidige waterkansenkaarten zijn bijna 10 jaar geleden opgesteld. In de tussentijd zijn veel nieuwe data verzameld en zijn nieuwe ondergrondmodellen gemaakt die het mogelijk maken nauwkeuriger kaarten te maken. Vanuit de gemeenten is veel vraag naar de kaarten en de behoefte aan actualisatie is er, mede door de Delta-beslissing Ruimtelijke Adaptatie. In 2014 is gestart met de actualisatie en begin 2015 vindt oplevering plaats.
- Pilot duurzame energielandschappen en (bodem)ecosysteemdiensten Schouwen-Duiveland (DEESD): samen met publieke en private partijen op Schouwen-Duiveland wordt gewerkt aan een visie hoe het eiland zich kan ontwikkelen tot een energielandschap (aan elkaar ge-

linkt netwerk van efficiënt en duurzame opwekking en gebruik van energie) met daarin optimaal gebruik van de natuurlijke mogelijkheden/baten van o.a. het bodemsysteem (de ecosysteemdiensten). Ook is onderzocht wat op de lange termijn (2040) de effecten op ecosysteemdiensten zijn door beleidskeuzes in het hier en nu op gebied van circulaire economie en biomassa. Deze effectenstudie helpt bij het onderbouwen van deze beleidskeuzes. Het project is eind 2014 afgerond met een kennisarena waarbij met ruim 100 deelnemers de ontwikkelde kennis en de praktijk aan elkaar zijn gekoppeld.

- Project Bewust Walcheren: Een gebiedsproject nieuwe stijl dat samen met de drie Walcherse gemeenten en het waterschap is geïnitieerd. Doel is dat ondernemers en bewoners zich meer bewust worden van het natuurlijk kapitaal van Walcheren (de ecosysteemdiensten) met de bodem als belangrijkste onderlegger, en die bewuster gaan gebruiken. Daarnaast wordt sterk ingezet op het verbinden van ondernemers en initiatieven op het eiland vanuit dat natuurlijk kapitaal waardoor er structuurversterking komt en een impuls aan de regionale economie wordt gegeven. De Provincie faciliteert dit proces. In het najaar van 2014 zijn op het eiland 4 zogenaamde kansencafés georganiseerd voor ondernemers en overheden. Doel hiervan was bewustwording voor het natuurlijk kapitaal, koppelen van plannen en projecten (publiek en privaat).
- Visualisatie Aardkundige Waarden: in 2012 is een publieksbrochure opgesteld over alle aardkundige waarden in Zeeland en achtergrondinformatie over de aardkunde in relatie tot cultuurhistorie in Zeeland. Deze brochure wordt verspreid via de VVV's, musea en bezoekerscentra in de provincie. Het officiële introductiemoment heeft in september 2014 plaatsgevonden bij de première van de documentaire over Aardkundige Waarden in Zeeland (zie hieronder).
- Documentaire over aardkundige waarden in Zeeland (Lees het landschap): deze documentaire is een initiatief vanuit de Provincie in het kader van de doelstellingen op gebied van duurzaam bodemgebruik en archeologie en aardkundige waarden. Doel is promotie en bekendheid geven aan het aardkundig erfgoed in Zeeland. De première van de documentaire heeft in september 2014 plaatsgevonden tijdens het festival Film by the Sea. In 2015 zal de documentaire in verband met het Jaar van de Bodem worden uitgezonden door Omroep Zeeland. De documentaire is op DVD verkrijgbaar bij de Zeeuwse VVV's, musea en bezoekerscentra.
- Onderzoek naar risicogebieden paalrot: gezamenlijk met het Waterschap Scheldestromen en gemeenten is gestart met het opstellen van een kaart voor Zeeland waarop staat aangegeven waar, bij aanwezigheid van houten funderingspalen, risico bestaat op optreden of toekomstig ontstaan van paalrot problemen. Deze vraag is opgekomen vanwege de maatschappelijke urgentie in meerdere delen van westelijk Nederland en de vraag of dat in Zeeland ook speelt of kan gaan spelen. De resultaten van het onderzoek komen begin 2015 gereed.
- Pilot Toegepaste combinatiekaarten bodem en geomorfologie: landelijke pilot vanuit Alterra WUR waarbij in 2013 en 2014 Zeeland als testgebied laag Nederland wordt gebruikt (2013). Resultaat is set van begrijpelijke en toepasbare kaarten voor natuur- en gebiedsontwikkelaars.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.5 Duurzaam gebruik van bodem en diepere ondergrond	Geen ongewenst gebruik diepe ondergrond	Er vindt in de planperiode geen ongewenst gebruik van de diepere ondergrond in Zeeland plaats voor permanente opslag van radioactief afval en CO2 en winning van schaliegas.

Resultaten en conclusies

Tot nu toe vindt geen ongewenst gebruik van de diepere ondergrond in Zeeland plaats.

- Schaliegas/schalieolie: In 2013 is landelijk de discussie rond de winning van schaliegas weer opgelaaaid door het proces rond het onderzoek naar de technische haalbaarheid/risico's van schaliegaswinning in Nederland door het ministerie van economische zaken (EZ). Na een ge-

- schil met vertegenwoordigers van de Provincies tijdens het onderzoeksproces heeft het ministerie EZ besloten het besluit over schaliegaswinning met tenminste 1,5 jaar uit te stellen en eerst een structuurvisie schaliegas op te stellen waarbij technische, maatschappelijke en economische factoren worden meegewogen. Deze structuurvisie moet eind 2015 door de Tweede Kamer worden vastgesteld. Het politiek debat rond dit onderwerp kent een grote dynamiek waardoor tussentijdse wijzigingen in besluitvorming rond de structuurvisie niet zijn uit te sluiten. In deze discussie is zowel bestuurlijk als ambtelijk vanuit Zeeland zowel richting Rijk als in IPO-verband duidelijk aangegeven dat Zeeland geen voorstander is van schaliegaswinning. Vooral nog staan Schouwen-Duiveland, Tholen en grote delen van de Oosterschelde als potentieel kansrijk voor schaliegaswinning op de kaarten van TNO. De gegevens waarop dit gebaseerd is, zijn echter zo minimaal dat voorinvesteringen in het verzamelen van geologische data van vele miljoenen nodig zijn voordat de werkelijke haalbaarheid van schaliegaswinning in Zeeland ingeschat kan worden. Ambtelijk wordt vanuit de Provincie over dit onderwerp afgestemd met de gemeenten Schouwen-Duiveland, Tholen, Reimerswaal en Goes alsmede met het Waterschap Scheldestromen. Juridisch onderzoek vanuit IPO geeft aan dat als de Provincie enige vorm van sturing wil hebben ten aanzien van schaliegaswinning ze dit met goede argumenten in het Omgevingsplan, inclusief Provinciale milieuvordering en / of Verordening ruimte moet opnemen.
- CO2 opslag: TNO heeft, in het kader van het opstellen van de Rijksstructuurvisie Ondergrond (STRONG), eind 2012 aangegeven dat Zeeland, vanwege de geologische kenmerken, niet in beeld is voor de opslag van CO2 in de diepere ondergrond.
 - Opslag radioactief afval: In 2013 is het ministerie EZ begonnen met het opstellen van een globale toekomstvisie over opslag in de vorm van terugneembare eindberging van radioactief afval in Nederland. Voorzien wordt dat over circa 100 jaar het afval vanuit de COVRA in Vlissingen-Oost naar een eindberging moet worden overgebracht. Eindberging in de diepe ondergrond lijkt op dit moment het meest voor de hand te liggen. In 2015 moet de globale verkenning gereed zijn waarna deze de komende decennia periodiek geactualiseerd zal worden. De eerstkomende decennia zal geen eindberging van radioactief afval in de diepe ondergrond plaatsvinden. De Provincie Zeeland is in IPO-verband betrokken bij de globale verkenning door het rijk.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

-Inspelen op mogelijkheden, kansen en beperkingen Zeeuwse bodem / regie en uitvoering stimuleringsprogramma 't Zeeuwse bodemvenster, Convenant Bodemontwikkelbeleid en aanpak speedlocaties / uitvoeren praktijkpilots en onderzoek: zie ook antwoord bij operationeel doel "Praktijkgerichte kennisontwikkeling duurzaam bodemgebruik". In 2012 en 2013 is een landelijk traject ILB2 (Impuls Lokaal Bodembeheer) gevolgd. Dit was een regeling vanuit RWS / Leefomgeving waarbij advies-uren aan een regio ter beschikking zijn gesteld. De Provincie heeft hier samen met de Zeeuwse gemeenten en het waterschap gebruik van gemaakt. Verdeeld over drie regio's in Zeeland zijn de gemeentelijk bodemambities en een bodemagenda opgesteld. De Provincie heeft dit samen met de ILB2 adviseur begeleid vanuit het provinciaal stimuleringsprogramma 't Zeeuws Bodemvenster. Mede hierdoor hebben de gemeenten goed zicht gekregen op de mogelijkheden, kansen en beperking van de bodem in relatie tot het gemeentelijk beleid. In 2014 is binnen het kader van het Zeeuws Platform Bodembeheer een vervolg hierop gestart in de vorm van een Community of Practice waarbij "van beleid naar de praktijk" centraal staat. In juni 2013 heeft de Provincie samen met ministerie I&M een Zeeuwse discussiedag over de Rijksstructuurvisie Ondergrond (STRONG) georganiseerd. Doel van deze dag was om het rijk input te geven over hoe de structuurvisie moet doorwerken naar regionaal/lokaal niveau en wat de wensen vanuit de regio richting Rijk zijn. Op 19 november 2013 is het symposium Dag van de Zeeuwse Bodem georganiseerd. Ruim 100 personen (overheden, adviesbureaus, maatschappelijke organisaties) zijn een dag lang bijgepraat over kansen, mogelijkheden en ontwikkeling op gebied van bodem en ondergrond in Zeeland.

In het kader van de Geoweek worden jaarlijks in april door de Provincie gastlessen verzorgd op basisscholen en middelbare scholen in Zeeland. Het ontstaan van Zeeland wordt behandeld en de leerlingen moeten met bodemkaarten vragen beantwoorden over het inrichten van een bedrijventerrein en een woonwijk. Tenslotte gaan de leerlingen zelf ter plaatse de bodem bekijken door middel van grondboringen. Op deze wijze wordt ingezet op bewustwording over de relevantie van het bodem/grondwatersysteem bij jongeren.

In 2015 is het Internationaal Jaar van de Bodem. Samen met ZLTO, ZAJK, gemeenten, waterschap, IVN, NME (natuur- en milieueducatie) zijn voorbereidingen getroffen om tal van activiteiten voor een breed publiek, onderwijs en professionals te organiseren in 2015.

-Voor de aanpak van speedlocaties wordt verwezen naar de bovenstaande tekst bij "saneren speedlocaties".

-Ondersteunen winning aardwarmte: in de beleidsnota Energie en Klimaat (vastgesteld door Provinciale Staten op 21-6-2013) is kort aandacht besteed aan de mogelijkheden van geothermie (aardwarmte). Geothermie is in Zeeland moeilijk rendabel te maken omdat pas op grote diepte de temperatuur hoog genoeg is voor verwarmingsdoeleinden. Specifieke toepassing van geothermie in de land- en tuinbouw kan de Provincie wel ondersteunen hoewel hiervoor in het jaarprogramma energie en klimaat nog geen geld is gereserveerd. Vanuit andere provinciale doelen en middelen kan geothermie een stimulans krijgen, bijvoorbeeld om innovaties op het gebied van land- en tuinbouw te realiseren.

-Ondersteunen en reguleren warmte-koudeopslag in de bodem: op het gebied van warmte/koude opslag in de bodem (WKO) is in juni 2013 de algemene maatregel van bestuur Bodemenergie in werking getreden. Daarmee is het grootste deel van de taken op gebied van gesloten systemen (warmtelussen) bij de gemeenten komen te liggen. Wat de open systemen betreft blijft de Provincie het bevoegd gezag in het kader van de Waterwet. De Provincie, gemeenten en het waterschap in Zeeland werken binnen het Zeeuws Platform Bodembeheer (Provincie voorzitter) ook op gebied van WKO nauw samen. Het Platform heeft meegedaan (menskracht en financieel) aan een landelijk project om te kijken naar de effecten van gesloten systemen op de bodem. Dit om bij het stimuleren van deze techniek zo goed mogelijke duurzame keuzes te kunnen maken richting de toekomst. Over de uitkomsten van dat project is vanuit het Platform in 2013 een workshop voor de Zeeuwse overheden georganiseerd. In november 2013 is tijdens het symposium de Dag van Zeeuws Bodem aandacht geschonken aan de nieuwe, positieve, ontwikkelingen op gebied van WKO.

-Geen opslag radioactief materiaal in de bodem: zie antwoord bij "geen ongewenst gebruik diepe ondergrond".

-Strengere voorwaarden stellen aan winning van schaliegas en CBM (coalbed methane / coalbed gas): zie antwoord bij "geen ongewenst gebruik diepe ondergrond".

-CO₂-opslag alleen in combinatie met glastuinbouw: zie antwoord bij "geen ongewenst gebruik diepe ondergrond". In de Kanaalzone is een koppeling gemaakt waarbij glastuinbouwbedrijven gebruik maken van restwarmte en CO₂ vanuit de industrie.

-Aanpak speedlocaties vóór 2015: zie antwoord hierboven bij 3.3.5 "Saneren Speedlocaties".

-preventie en aanpak overige risico's bodemverontreiniging / voorlichting en stimuleren uitvoeren projecten: in gesprekken met derden wordt telkens gestimuleerd dat zij de aanpak van bodemverontreinigingen zelf oppakken. In 2013 zijn mede daardoor 32 BUS-meldingen (Besluit uniforme saneringen) beoordeeld, 36 saneringsplannen goedgekeurd en met 44 evaluatieverslagen (zowel op basis van beschikkingen als BUS-meldingen) akkoord gegaan die voor het grootste deel in opdracht van derden zijn opgesteld. In 2014 zijn 54 BUS-meldingen beoordeeld (5 nog in behandeling), 32 saneringsplannen goedgekeurd (17 nog in behandeling) en met 66 evaluatieverslagen (zowel op basis van beschikkingen als BUS-meldingen, waarvan resp. nog 4 en 20 in behandeling) akkoord gegaan die voor het grootste deel in opdracht van derden zijn opgesteld.

-Ondersteunen sanering bedrijfsgronden: de Provincie heeft de sanering van bedrijfsgronden gestimuleerd door onder andere verschillende bodemonderzoeken en saneringsplannen te beoordelen (zie vorige punt), en daarvoor is ook regelmatig vooroverleg gevoerd. Daarnaast zijn er in 2013 vier subsidieaanvragen in het kader van de bedrijvenregeling bodemsanering in behandeling genomen, waarvan er drie zijn verleend. In 2014 zijn twee subsidieaanvragen in het kader van de bedrijvenregeling bodemsanering in behandeling genomen en verleend. Drie maal is dit jaar op verzoek de subsidie vastgesteld na afloop van de sanering en vervolgens betaalbaar gesteld.

-Ondersteuning sanering maatschappelijk ongewenste situaties:

behalve voor de sanering van één locatie was er onvoldoende personele capaciteit en financiële middelen beschikbaar om op het vlak van de aanpak van maatschappelijk ongewenste verontreinigde bodemsituaties, anders dan de speedlocaties, ondersteuning te verlenen.

-Betere afdekking voormalige stortplaatsen: zie 3.2.8, bescherming nazorglocaties.

-Monitoring ontwikkelingen: derden kunnen, bij raadpleging van het kadaster, kennis nemen van de stand van zaken van de bodemverontreiniging op een bepaalde locatie. Voor zover bij de Provincie bekend en bij het kadaster geregistreerd kan deze feitenkennis dan worden meegenomen bij geplande ontwikkelingen.

De besluiten die de Provincie heeft genomen zijn nog niet ter registratie aangeboden aan het kadaster. Er is zodoende nog een achterstand voor wat het registreren en intrekken van kadastrale aantekeningen betreft. Het intrekken dient te gebeuren zodra het evaluatieverslag van de gesaneerde locaties is goedgekeurd.

-Controlebemonstering bodemverontreiniging: zie tekst hierboven bij 3.3.5 "Goede nazorg saneringslocaties".

Voorstel tot planherziening

In hoofdstuk 5, paragraaf 5.1, overzicht operationele doelen en indicatoren, bij thema 3.3.5, in de kolom "Subdoelen / indicatoren" vervalt bij het operationeel doel "Goede nazorg saneringslocaties" de zinsnede "Vanaf 2012 wordt bodeminformatie beschikbaar gesteld via

www.zeeuwsbodemvenster.nl. De informatie wordt continu geactualiseerd" en vervangen door: Saneringen en de nazorg daarvan worden beoordeeld, er wordt toezicht uitgeoefend en zo nodig wordt handhavend opgetreden.

Tevens wordt bij thema 3.3.5 in de kolom "Operationeel doel" een nieuw doel ingevoegd dat luidt als volgt: Informatievoorziening duurzaam bodemgebruik. Bij dit operationeel doel wordt in de kolom "Subdoelen / indicatoren" toegevoegd: Vanaf 2012 wordt bodeminformatie beschikbaar gesteld via www.zeeuwsbodemvenster.nl. De informatie wordt continu geactualiseerd. Voorts vervalt in de kolom "Operationeel doel" de zinsnede "Betere naleving bodemsanering". Deze zinsnede wordt vervangen door: Praktijkgerichte kennisontwikkeling duurzaam bodemgebruik.

Toelichting: in het Omgevingsplan zijn abusievelijk onjuiste subdoelen en indicatoren opgenomen bij bepaalde operationele doelen en omgekeerd. Met dit voorstel worden omissies gerepareerd.

Ten aanzien van schaliegaswinning is het gewenst met een adequate onderbouwing in de planherziening een keuze vast te leggen voor wel of geen schaliegaswinning. Dit dient tevens in de Provinciale Milieuverordening en/of de Verordening ruimte (afhankelijk van de argumentatie) te worden verankerd.

3.3.6 Archeologie en aardkunde

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.6 Archeologie en aardkunde	Informatievoorziening archeologie en aardkunde	Informatie over Zeeuwse archeologische en aardkundige waarden is actueel en goed toegankelijk. Archeologische vondsten worden adequaat beheerd.

Resultaten en conclusies

De informatie over archeologische en aardkundige waarden is ontsloten via de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zeeland (CHS) en de aardkundige waarden tevens via het Provinciaal Georegister. Daarmee is deze informatie goed, digitaal toegankelijk. De informatie in de CHS wordt meerdere malen per jaar geactualiseerd.

Het Steunpunt en de helpdesk archeologie bij de SCEZ adviseert over beheer en behoud van archeologische waarden.

De archeologische vondsten worden conform de eisen uit de Monumentenwet 1988 beheerd door de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ). De stichting draagt zorg voor het beheer van het Zeeuws Archeologisch Depot, het beheer en onderhoud aan de archeologische informatie en de registratie en verwerking van de archeologische vondstmeldingen.

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.6 Archeologie en aardkunde	Bescherming archeologische en aardkundige waarden	Alle gemeenten beschermen archeologische waarden in het bestemmingsplan. In 2018 zijn de 7 meest waardevolle aardkundige gebieden aangewezen als aardkundig monument.

Resultaten en conclusies

Alle gemeenten in Zeeland beschikken over een eigen beleidskader voor de archeologie en beschermen de archeologische waarden in het bestemmingsplan. Dit aspect krijgt aandacht in het overleg over en de beoordeling van gemeentelijke ruimtelijke plannen. De provinciale kaders voor de bescherming van archeologische en aardkundige waarden staan in de Nota provinciaal cultuurbeleid 2013-2015 (de werkingsduur van deze nota is verlengd t/m 2016).

De bewustwording is onder andere verbeterd door de organisatie van de Zeeuwse Amateur Archeologen Dag. Er ligt een plan van aanpak voor het beheer en behoud van archeologische terreinen in samenwerking met de gemeenten.

Er zijn naast de 3 reeds eerder aangewezen gebieden geen nieuwe gebieden aangewezen als aardkundig monument. Er lopen wel gesprekken met Stichting Het Zeeuwse Landschap om de Yerseke Moer en het Verdrongen Land van Saeftinghe aan te wijzen. Gemeenten nemen ook in toenemende mate aardkundig waardevolle terreinen op in hun bestemmingsplannen.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

-Kwaliteitsbewaking archeologie / adviseren over beheer en behoud van archeologische waarden via Steunpunt en helpdesk archeologie: via het Steunpunt en de helpdesk archeologie heeft de SCEZ in 2013 129 en in 2014 143 adviezen uitgebracht over beheer en behoud van archeologische waarden (bron: SCEZ).

-Vaststellen kaders noodzaak archeologisch onderzoek: in de cultuurnota 2013-2015 zijn de vrijstellingen voor archeologisch onderzoek op terreinen van bekende archeologische waarde vervallen. Alle gemeenten in Zeeland beschikken over een eigen beleidskader voor de archeologie.

-Bewaren archeologisch erfgoed / beheer Zeeuws archeologisch depot / beheer en onderhoud Zeeuwse archeologische informatie / registreren / verwerken vondstmeldingen: de SCEZ heeft zorg gedragen voor het beheer van het Zeeuws Archeologisch Depot, het beheer en onderhoud aan de archeologische informatie en de registratie en verwerking van 88 archeologische vondstmeldingen in 2013 en 85 in 2014 (bron: SCEZ).

-Verbeteren bewustwording en zichtbaar maken / behoud en beheer archeologische terreinen: De bewustwording is onder andere verbeterd door de organisatie van de Zeeuwse Amateur Archeologen Dag en subsidies aan het Archeologisch Museum Zeeland in oprichting en het Bevrijdingsmuseum Zeeland. Er is in samenwerking met SCEZ en de Zeeuwse gemeenten een plan van aanpak geschreven voor een pilot beheer en behoud van archeologische terreinen.

-Adviseren over beheer en behoud van aardkundige waarden: er zijn in 2013 3 en in 2014 2 adviezen gegeven over het beheer en behoud van aardkundige waarden.

-Beschermen aardkundig waardevolle gebieden van provinciaal, nationaal en internationaal belang / aanwijzen van tenminste 7 aardkundige monumenten : gemeenten nemen in toenemende mate aardkundig waardevolle terreinen op in hun bestemmingsplannen. Er zijn tot nu toe drie terreinen aangewezen als aardkundig monument. Er is een documentaire gemaakt over de aardkundig waardevolle gebieden in Zeeland om de bekendheid bij het grote publiek te verbeteren.

-Beheer geodatabestanden over aardkundig waardevolle gebieden in Zeeland: de Provincie beheert de geo-databestanden over de aardkundig waardevolle terreinen en deze zijn ontsloten via de CHS, het Provinciaal Bodemvenster en het Provinciaal Georegister.

3.3.7 Luchtvaart

Thema	Operationeel doel	Subdoelen / indicatoren
3.3.7 Luchtvaart	Reguleren luchtvaartterreinen	In 2013 zijn er beleidsregels voor gebruik van luchtvaartterreinen vastgesteld en is de handhaving geregeld. Gemeentelijke bestemmingsplannen geven in de planperiode geen beperkingen voor vliegverkeer, zend- en ontvangststations en radiobakens.

Resultaten en conclusies

In 2013 zijn beleidsregels voor gebruik van luchtvaartterreinen vastgesteld en is de handhaving geregeld.

In 2014 is de toelichting op de "Beleidsregels ontheffingen tijdelijk en uitzonderlijk gebruik luchtvaart Provincie Zeeland" naar aanleiding van een uitspraak van de Rechtbank herzien (verduidelijkt). Gelet op de jurisprudentie is het gewenst tevens de tekst van het Omgevingsplan op enkele onderdelen te herzien. Deze verduidelijking betreft de mogelijkheden voor vestiging van gemotoriseerde en niet-gemotoriseerde luchtsporten. De hoofdregel in het beleid blijft daarbij gehandhaafd: een nieuwe of uitbreiding van een bestaande locatie voor het gebruik ten behoeve van lawaaisport, gemotoriseerde luchtsport of landingsplaats voor parachutisten wordt niet toegestaan tenzij verplaatsing de overlast voor de omgeving vermindert en/of lawaaisporten beter worden geconcentreerd.

Gemeentelijke bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen geven geen beperkingen voor vliegverkeer, zend- en ontvangststations en radiobakens : dit aspect krijgt aandacht in het overleg over en de beoordeling van gemeentelijke ruimtelijke plannen. In 2013 en 2014 zijn geen beperkingen geconstateerd.

Over de bij dit onderwerp opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

-Regulering Zeeuwse luchtvaartterreinen / vastleggen locaties luchtvaartterreinen: de locaties liggen vast maar zijn nog niet in alle gevallen voorzien van een luchthavenbesluit of -regeling. Midden-Zeeland is gereed. Werkzaamheden ten aanzien van de overige locaties zijn in het laatste kwartaal van 2014 gestart en worden in 2015 of 2016 afgerond.

-Reguleren gebruik luchtvaartterreinen en voorkomen risico's door bebouwing in de omgeving: zie de tekst hierboven onder resultaten en conclusies. Het voorkomen van risico's is aan de orde geweest bij het opstellen van het luchthavenbesluit Midden-Zeeland. De plaatsgebonden risico-contour was geprojecteerd over een gebied waarin recreatieve bebouwing is toegelaten. Door het wijzigen van de vliegroute ligt de contour niet meer over de toekomstige bebouwing. De Raad van State (RVSt) heeft de gewijzigde vliegroute op verzoek van omwonenden geschorst. Dat heeft op dit moment nog geen consequenties met betrekking tot het plaatsgebonden risico omdat de in het bestemmingsplan opgenomen recreatieve bebouwing nog niet is gerealiseerd. Afhankelijk van de uitspraak van de RVSt verdient de Verordening aanpassing. Mogelijk dat de uitspraak ook gevolgen heeft voor de overige luchthavenbesluiten/- regelingen die nog omgezet moeten worden.

Tevens heeft het Rijk het voornemen tot wijziging van het Besluit burgerluchthavens en de Regeling Toezicht Luchtvaart. Dit kan gevolgen hebben voor de door de Provincie Zeeland vastgestelde beleidsregel voor het verlenen van ontheffingen voor tijdelijk en uitzonderlijk gebruik (artikel 8a.51 van de Wet Luchtvaart) en kan aanpassing van deze beleidsregel nodig maken.

-Opstellen handhavingsbeleid vliegbewegingen: actie is nog niet gestart wegens overgang naar RUD Zeeland. De in de Regeling burgerluchthavens opgenomen rapportageverplichtingen kunnen een basis zijn voor handhavend optreden. Voor het opstellen van specifiek handhavingsbeleid wordt gewacht op de handhavingsstrategie die voor het hele land wordt ontwikkeld.

-Ruimtelijke plannen geven geen beperkingen voor vliegverkeer: zie antwoord hierboven "reguleren gebruik luchtvaartterreinen".

Voorstel tot planherziening.

Gelet op de jurisprudentie is het gewenst tevens de tekst van het Omgevingsplan op enkele onderdelen te herzien. De verduidelijking betreft de mogelijkheden voor vestiging van gemotoriseerde en niet-gemotoriseerde luchtsporten. De hoofdregel in het beleid blijft daarbij gehandhaafd: een nieuwe of uitbreiding van een bestaande locatie voor het gebruik ten behoeve van lawaaisport, gemotoriseerde luchtsport of landingsplaats voor parachutisten wordt niet toegestaan tenzij verplaatsing de overlast voor de omgeving vermindert en/of lawaaisporten beter worden geconcentreerd. Dit onderwerp zal worden geagendeerd voor de eerstvolgende planherziening.

4 Uitvoeringsagenda

Thema: instrumenten

Effectief omgevingsbeleid staat of valt met een effectieve en efficiënte inzet van instrumenten. De Provincie geeft maximale duidelijkheid aan de uitvoeringpartners door vooraf aan te geven welke instrumenten waarop worden ingezet.

Resultaten en conclusies

In onderstaand kader worden instrumenten opgesomd die tot nu toe zijn ingezet ter uitvoering van het Omgevingsplan.

In algemene zin kan worden geconcludeerd dat de instrumenten en de kernrollen van de Provincie redelijk succesvol zijn gebleken. Bij de inzet van sommige instrumenten is vertraging opgetreden als gevolg van onder meer de reorganisatie en overgang van provinciaal personeel naar de RUD. Ook de bezuinigingen op de provinciale financiën in 2014 en 2015 hebben gevolgen gehad voor de uitvoering van acties binnen het omgevingsbeleid. Ook zijn bepaalde doelen, ondanks provinciale inzet, nog niet bereikt. Bij de thema's en de beschrijving van uitvoeringsacties in hoofdstuk 3 en het financieel overzicht in dit hoofdstuk wordt daarover gerapporteerd.

4.1 Instrumenten en inzet bij kernrollen

Informeel overleg	Overleg met overheden en maatschappelijke organisaties
Formeel overleg	Wettelijk vooroverleg (Wro)
Bestuurlijke afspraken	Bestuursakkoord water, Convenant vervening, Deelakkoord Natuur en Natuarpact etc.
Formele kaders	Waterverordening, Verordening ruimte, Milieuverordening, Landshapsverordening
Informatie, communicatie en connecties	Website zeeland.nl, zwemwater.nl, Geoloket, Atlas Leefomgeving, Scoop, Stichting cultureel erfgoed Zeeland, Impuls Zeeland, Regionale uitvoeringsdienst, Zeeuwse Milieufederatie, Instituut voor natuur- en milieueducatie, Stichting landschapsbeheer Zeeland, Natuurterreinbeherende organisaties, Waterschap, Nationale databank flora en fauna, advertenties, lobby in Den Haag en Brussel, MIRT-overleg (meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport), interprovinciaal overleg
Financiële middelen	Bijdrage in procesgeld, cofinanciering, verdeling EU-en rijksgelden, garantstelling, vereveningsbijdragen
Menskracht	Projectleiding, projectondersteuning, procesbegeleiding, advisering door eigen specialisten, advisering door adviesorganen zoals provinciale commissie omgevingsbeleid en provinciale commissie groene ruimte
Formele reacties	Zienswijze bij ontwerp bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen, structuurvisie, milieubeleidsplan, handhavingstrajecten, klachtenbehandeling
Doorzetting	Reactieve aanwijzing, inpassingsplan, goedkeuringsbevoegdheid dijkversterkingsplan
Grond	Inzet kavelruil en ruilgrondbank
Vergunningverlening	Omgevingsvergunning, grondwatervergunning, NB-wetvergunning, ontheffing Flora-en Faunawet, Ontgrondingsvergunningen
Toezicht en handhaving	Toezicht en handhaving industrie, afvalverwerkers, BRZO bedrijven, zwembaden/plaatsen en toezicht / handhaving Natuurbeschermingswet, Flora-en Faunawet, Boswet, bodemsaneringen en vuurwerkevenementen, luchtvaart, ontgrondingen

Metingen	Metingen kwaliteit grondwater, luchtverontreiniging, geur, zwemwaterkwaliteit, bedrijfsterreinen
Monitoring	Omgevingsbalans, gegevensuitwisseling via INSPIRE, natuurbeleid

4.1.1 Thema: inzet provinciale verordeningen

Om onderdelen van het provinciale omgevingsbeleid ook juridisch te borgen zijn 3 verordeningen vastgesteld:

- Verordening ruimte Provincie Zeeland
- Waterverordening Zeeland
- Provinciale milieuverordening Zeeland

De Verordening ruimte is tegelijkertijd met het Omgevingsplan 2012-2018 vastgesteld. De overige twee vigerende verordeningen behoeften op dat moment geen wijziging. Daarnaast vigeert al langere tijd de Landschapsverordening Zeeland waarin regels zijn opgenomen ter bescherming van landschappelijke kwaliteiten in het buitengebied.

Resultaten en conclusies

De genoemde verordeningen hebben aan hun doel beantwoord. Voor zover wijziging van deze verordeningen, vanuit beleidsmatige overwegingen, gewenst is wordt dit elders in deze balans, bij de specifieke beleidsthema's aangegeven.

Het Kabinet streeft naar de invoering van een nieuwe 'Omgevingswet' in 2018. Hierbij zouden tal van belangrijke wetten voor de fysieke leefomgeving worden samengevoegd in één nieuwe wet. In het Omgevingsplan is reeds aangekondigd dat ook op provinciaal niveau wordt nagedacht over het integreren van provinciale verordeningen voor de fysieke leefomgeving in een nieuwe 'Omgevingsverordening Zeeland'. Mogelijke voordelen hiervan zijn: integratie en daarmee een meer compacte tekst, meer samenhang, kenbaarheid (één verordening voor het gehele provinciale omgevingsbeleid). Dit zou zijn beslag kunnen krijgen op het moment dat voldoende duidelijkheid bestaat over eventuele eisen en randvoorwaarden die (mogelijk vanuit de Omgevingswet) aan deze verordening worden gesteld.

Agendapunt voor volgend Omgevingsplan

Integreren van verordeningen voor de fysieke leefomgeving in een Omgevingsverordening Zeeland.

4.2 Vergunningverlening, toezicht, handhaving en monitoring

4.2.1 Thema: ontwikkelingen

De Provincie zet in op een goed vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven en een schone, gezonde en veilige leefomgeving voor de inwoners. Vergunningverlening, toezicht en handhaving hebben hiermee een directe relatie.

Resultaten en conclusies

Er is een landelijke tendens waarbij meer bedrijven moeten voldoen aan algemeen werkende milieuregels (Activiteitenbesluit). Als gevolg daarvan neemt het aantal bedrijven met een vergunningplicht af. Toezicht en handhaving blijven onverminderd belangrijk (of worden zelfs belangrijker bij het ontbreken van een vergunningplicht). De verwachting bestaat dat deze ontwikkeling onder de komende Omgevingswet zal doorzetten. Over specifieke informatie met betrekking tot vergunningverlening, toezicht en handhaving wordt in hoofdstuk 3 van deze Omgevingsbalans gerapporteerd.

Milieubeleid-RUD

Met de vorming van de regionale uitvoeringsdienst (RUD) is een aantal uitvoeringstaken verschoven van de Provincie naar de RUD.

De uitvoeringstaken op VTH-beleid (vergunningverlening, toezicht en handhaving) zullen door de RUD worden uitgevoerd. Ook specialistische kennis op terreinen zoals geluid, bodemsanering, lucht, luchtvaart en externe veiligheid is overgegaan naar de RUD. De werkzaamheden op die terreinen zullen door de RUD, namens de Provincie, worden uitgevoerd.

De huidige inzet van de Provincie, dat niet verder wordt gegaan dan nationale en Europese regels aangeven ('level playing field'), blijft daarbij het kader.

Voor VTH wordt een afzonderlijke beleidsnota voorbereid. De kwaliteitscriteria voor de taken die de Provincie uitvoert op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving worden niet meer in landelijke regelgeving vastgelegd. Dit zullen gemeenten en de Provincie nu zelf moeten doen via vast te stellen verordeningen.

Voorstel tot planherziening

Het Omgevingsplan is niet toegesneden op de nieuwe rol- en taakverdeling tussen Provincie en RUD. Ook is het gewenst het beleid ten aanzien van 'level playing field', actualisatieplicht milieuvergunningen en kwaliteitsnormen RUD te bezien in het kader van de partiële herziening van het Omgevingsplan.

4.2.2 Thema: vergunningverlening

Het bedrijfsleven verwacht een professionele en deskundige organisatie die, als het gaat om vergunningverlening, snel kan inspelen op de marktvraag. Burgers verwachten van de Provincie voldoende waarborgen voor een kwalitatief goed leefklimaat.

Resultaten en conclusies

In het belang van een professionele aanpak is per 1 januari 2014 de regionale uitvoeringsdienst Zeeland (RUD) gestart. De RUD is een samenwerkingsverband tussen Provincie, de Zeeuwse gemeenten en het waterschap en is verantwoordelijk voor de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor milieu en natuur. Voor de meest risicovolle bedrijven werkt de RUD onder de bevoegdheid van de BRZO RUD Zeeland - Zuid Holland (BRZO= Besluit risico's zware ongevallen). De Provincie blijft voor alle gemandateerde taken uiteindelijk eindverantwoordelijk. Burgers mogen in Zeeland aanspraak maken op een goed woon- en leefklimaat. In deze Balans (zie ook hoofdstuk 3) wordt gerapporteerd over de stand van zaken ten aanzien van de verschillende milieucomponenten.

In de periode 2012 – 2014 verleende de Provincie 138 Natuurbeschermingswetvergunningen. Per jaar verleent de Provincie enkele tientallen ontheffingen in het kader van de Flora- en Faunawet.

In de aankomende Wet Natuurbescherming wordt geregeld dat de Provincie ook de bevoegd is voor het verlenen van ontheffingen zoals die nu zijn geregeld in art. 75 van de Flora- en faunawet. Dit wordt een extra taak voor de Provincie.

Overzicht overige vergunningen / beschikkingen in de periode 2012 - 2014:

- Ontgrondingenvergunning	36
- Waterwetvergunning	2
- Ontbrandingstoestemming vuurwerk	35
- Ontbrandingsmelding vuurwerk	34
- WABO (uitgebreid)	64
- WABO (regulier)	406
- WABO (niet gespecificeerd)	20
- Beschikking Wet bodembescherming	155
- Beschikking Besluit uniforme sanering	112
- Verklaring storten afvalstoffen	16
- Ontheffing Wet geluidhinder	2
- Ontheffing Wet luchtvaart	180
- Ontheffing Provinciale Milieuverordening	33

Voor een overzicht van vergunningen / beschikkingen die wel of niet binnen de wettelijke termijn zijn verleend wordt verwezen naar de bijlage bij dit rapport.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

-Actualiseren vergunningen: Op 1 januari 2013 is de 3e tranche van het Activiteitenbesluit van kracht geworden. Dit heeft een grote impact op de vergunningen van de bedrijven waarvoor de Provincie het bevoegd gezag is. De eerste helft van 2013 is gebruikt om de consequenties in kaart te brengen en alle medewerkers (vergunningverleners, handhavers en juristen) te scholen. In de tweede helft van 2013 is een project gestart om alle dossiers van de bedrijven te screenen op het Activiteitenbesluit en up-to-date te maken. De gevolgen waren groter dan in eerste instantie ingeschat. Bij sommige bedrijven veranderde het bevoegd gezag, bij andere kwamen de voorschriften uit de vergunningen onder het Activiteitenbesluit te vallen, e.d. Dit project is thans afgerond.

Het uitvoeren van de actualisatietoets is één van de taken die RUD Zeeland nodig acht om de gewenste kwaliteit te verkrijgen.

De RUD Zeeland heeft begin 2014 een quick scan gedaan van de vergunningen van de BRZO/RIE4-bedrijven op actualiteit (RIE= richtlijn industriële emissies). Hieruit is gebleken dat voor twee bedrijven de vergunning moet worden geactualiseerd. Met de bedrijven zijn afspraken gemaakt.

-Opstellen risicoprofiel Zeeuwse bedrijven en werken met milieudoelenaanpak: in 2013 heeft de samenwerking met dienst centraal milieubeheer Rijnmond (DCMR) vorm gekregen. Daardoor kan meer gebruik worden gemaakt van kennis en ervaring die daar aanwezig is (voor opstellen risicoprofiel bedrijven). Ook de vergunningverlening aan BRZO bedrijven (bedrijven die onder het Besluit risico zware ongevallen vallen) kan daarvan profiteren. In 2013 is gewerkt aan de totstandkoming van de RUD-Zeeland. Door bundeling van expertise en vakspecialisme wordt een verdere efficiëntie bereikt. Landelijk wordt gewerkt aan een uniforme aanpak bij de zes BRZO-RUD's. Dit is nog niet gerealiseerd.

Vanaf derde kwartaal 2014 is het CoördinatieOverleg Zuid Holland Zeeland (COZZ-vergunningverlening) van start gegaan. In dit overleg zijn alle omgevingsdiensten in de provincie Zeeland en Zuid Holland vertegenwoordigd. In dit overleg worden vergunningtechnische zaken afgestemd met als doel om een uniforme aanpak te verkrijgen. Het opstellen van risicoprofielen en het werken met milieudoelenaanpak zijn voor 2015 nog niet aangemerkt als uit te werken onderwerpen.

Tot het in werking treden van de RUD op 1 januari 2014 was de Provincie, voor wat vergunningverlening Wet Milieubeheer betreft, ISO 9001 gecertificeerd.

De Provincie hecht er veel waarde aan dat de RUD eveneens op die wijze zich zal laten certificeren. Waar mogelijk voor alle VTH taken en de overige (plus)taken.

In 2015 onderzoekt de RUD in hoeverre het mogelijk is (onderdelen van) de RUD Zeeland daadwerkelijk te certificeren.

De Provincie wil dat de RUD voor de provinciale taken voldoet aan de landelijke kwaliteitscriteria VTH 2.1. Dit zijn criteria die betrekking hebben op kritische massa, opleidingsniveau en proces. De procescriteria voor wat handhaving betreft zijn reeds jaren geleden wettelijk vastgelegd in het Besluit omgevingsrecht (BOR). In het kader van het proces inzake de implementatie van de kwaliteitscriteria 2.1 heeft de RUD een zelfevaluatiETOOL (nulfasebepaling) ingevuld voor de werkzaamheden die zij voor de Provincie uitvoert. Voorts heeft de RUD een concept verbeterplan opgesteld.

4.2.3 Thema: toezicht en handhaving

De Provincie ziet het als haar missie bij te dragen aan het behoud en versterken van de Zeeuwse omgevingskwaliteit door te bevorderen dat geldende wet- en regelgeving door alle betrokken partijen wordt nageleefd. Vanuit het belang van de Zeeuwse omgevingskwaliteiten stelt de Provincie prioriteiten voor de integrale handhaving en voert deze uit.

Resultaten en conclusies

Binnen de handhaving wordt gewerkt met een risicomodel. Via een risicoanalyse wordt bepaald waar de grootste knelpunten zijn en op grond daarvan wordt de capaciteit binnen de handhaving ingezet.

De handhaving kent al een lange traditie van samenwerking met de andere handhavingsspartners in Zeeland. De activiteiten van het Servicepunt Handhaving Zeeland zijn per 1 januari 2013 stopgezet. In 2013 zijn de voorbereidingen voor de totstandkoming van de RUD Zeeland opgestart. In 2015 wordt nagegaan hoe de wettelijke taak van de Provincie om samenwerking op toezichts- en handhavingengebied en vergunningengebied te regelen, vorm gegeven zal worden. In hoofdstuk 3 wordt gerapporteerd over de verschillende onderdelen van toezicht en handhaving voor natuur- en milieutaken.

Over de bij dit thema opgenomen acties en prestaties wordt het volgende opgemerkt.

- Toezicht en handhaving toesnijden op het risicoprofiel van bedrijven: bij de grote bedrijven wordt een risico-analyse op bedrijfsniveau gedaan. Daarmee wordt de toezichtlast en meest effectieve aanpak bepaald.

- Projectmatig, thematisch, risico- en informatiegestuurd werken: zoals hiervoor gesteld wordt binnen de handhaving wordt gewerkt met een risicomodel en met risicoanalyse. Daarnaast worden bestuurlijk gevoelige dossiers waar nodig projectmatig opgepakt en zullen ook onderwerpen als thematisch, risicogestuurd handhaven verder worden vormgegeven op Zeeuws niveau.

- Samenwerken met andere partijen uitbouwen en actief mengen in voortrajecten: de samenwerking met andere partijen vindt plaats bij ketentoezicht. In 2015 zal door middel van een of meer pilots een start gemaakt worden met ketentoezicht.

4.2.4 Thema: monitoring

Het presenteren en beschikbaar stellen van relevante informatie.

Internationale verdragen en Europese richtlijnen eisen dat overheden informatie over milieu openbaar maken. Hierbij zijn vooral het Verdrag van Aarhus en de richtlijn INSPIRE van belang.

Resultaten en conclusies

Milieu-informatie wordt beschikbaar gesteld via de website Zeeland.nl, via het provinciaal georegister en via de Atlas leefomgeving. Informatie over de officiële zwemwaterlocaties wordt via www.zwemwater.nl beschikbaar gesteld. De voortgang van het omgevingsbeleid wordt gemonitord. Daarvan wordt verslag gedaan, onder meer door middel van deze Omgevingsbalans maar op hoofdlijnen ook jaarlijks, in de begrotingscyclus, (zowel in de begroting als door middel van het jaarverslag (jaarstukken).

Bekendmaking van besluiten op de website van de RUD voor wat milieu en handhaving betreft (op grond van het verdrag van Aarhus) heeft, als gevolg van problemen op ICT gebied, niet in het jaar 2014 plaatsgevonden. Dit zal, naar verwachting, in de loop van 2015 weer mogelijk zijn.

In het Deelakkoord natuur en het Natuurpact hebben Provincies en het Rijk afspraken gemaakt over de monitoring van het natuurbeleid. Provincies zijn verantwoordelijk voor het leveren van een groot deel van de gegevens met betrekking tot de beleidsprestaties (hectares, natuurtypen) en beleidsresultaten (kwaliteit gebieden en soortenbestand). Daarom zijn zij verplicht een monitoringsplan op te stellen (provinciaal monitoringsplan Zeeland verschijnt eind 2015). Provincies rapporteren jaarlijks aan het Rijk.

Het Planbureau voor de leefomgeving evalueert deze rapportages eens in de 3 jaar. Het Rijk gebruikt de provinciale monitoringsgegevens voor de verplichte rapportage aan Europa over het behalen van de internationale natuurdoelstellingen.

In het schema onder 4.1 worden onder meer de instrumenten (in)formeel overleg, formele reacties en doorzetting genoemd. In hoofdzaak betreft dit de relatie met het gemeentelijke ruimtelijke instrumentarium. Gemeenten vervullen een belangrijke rol in de ruimtelijke ordening van het provinciale grondgebied. Het is dan ook van groot belang dat het provinciale omgevingsbeleid doorwerkt in het ruimtelijk instrumentarium van gemeenten. In hoofdzaak betreft dit bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen met een ruimtelijke component.

In algemene zin kan worden geconcludeerd dat er sprake is van voldoende overleg en samenwerking met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen op gemeentelijk niveau. Periodiek vindt ambtelijk overleg plaats (relatiebeheer). Zowel ambtelijk als bestuurlijk is de opvatting dat het relatiebeheer goed verloopt en meerwaarde heeft.

Wat gemeentelijke plannen en projecten betreft gaat het om de volgende aantallen:

2013:

- Voorontwerp bestemmingsplannen: 51
- Ontwerp bestemmingsplannen: 126
- Vastgestelde bestemmingsplannen: 104
- Voorontwerp omgevingsvergunningen: 16
- Ontwerp omgevingsvergunningen: 42
- Vastgestelde omgevingsvergunningen: 32
- Ontwerp beheersverordeningen: 10
- Vastgestelde beheersverordeningen: 12

2014:

- Voorontwerp bestemmingsplannen: 65
- Ontwerp bestemmingsplannen: 86
- Vastgestelde bestemmingsplannen: 95
- Voorontwerp omgevingsvergunningen: 10
- Ontwerp omgevingsvergunningen: 44
- Vastgestelde omgevingsvergunningen: 35
- Ontwerp beheersverordeningen: 0
- Vastgestelde beheersverordeningen: 0

In 2013 en 2014 zijn in respectievelijk 10 en in 4 gevallen van provinciezijde zienswijzen ingebracht waarbij, vanuit provinciaal belang, opmerkingen zijn gemaakt bij ruimtelijke ontwikkelingen op gemeentelijk niveau. In de meeste gevallen zijn de gemeentelijke plannen aangepast aan de gemaakte opmerkingen. In 3 gevallen is een zogenaamde reactieve aanwijzing gegeven waarmee onderdelen van gemeentelijke plannen zijn geblokkeerd wegens strijd met het provinciaal belang (in 2013: 2 en in 2014: 1).

4.3 Ruimte voor maatwerk

4.3.1 Thema: ruimte voor ruimte

Via de ruimte voor ruimte-regeling wordt gestreefd naar verbetering van de openbare ruimte en naar een hogere landschappelijke kwaliteit gecombineerd met ontwikkelingsruimte voor particulieren en bedrijven. Het gaat dan bijvoorbeeld om de verplaatsing van een agrarisch bedrijf of het uitbreiden van bebouwing in het buitengebied waarbij elders ongewenste of in onbruik geraakte bebouwing wordt gesloopt.

Resultaten en conclusies

Van de ruimte voor ruimte-regeling wordt niet heel veel gebruik gemaakt. Het verplaatsen van agrarische bedrijven of de sloop van bebouwing is immers geen alledaagse bezigheid. Toch wordt op deze wijze wel degelijk bijgedragen aan het bevorderen van de omgevingskwaliteit en het bevorderen van de economische dynamiek, echter op een vrij beperkte schaal. Ten tijde van de voorbereiding van deze Omgevingsbalans zijn enkele projecten in voorbereiding waarbij mogelijk de ruimte voor ruimte-regeling wordt toegepast (betreft onder andere de sanering van een glastuinbouwbedrijf).

4.3.2 Thema: het principe van verevening

Doel is het bieden van ontwikkelingsruimte waarbij tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in de omgeving. Met de Zeeuwse gemeenten is een convenant afgesloten met het oog op een juiste toepassing van het vereveningsprincipe.

Resultaten en conclusies

Met de introductie van het principe van verevening in het vorige Omgevingsplan werd beoogd meer ontwikkelingsruimte in het landelijk gebied te combineren met een versterking van de kwaliteit van de omgeving. In het Omgevingsplan 2012-2018 is verder op dit principe ingezet, door nog meer ontwikkelingsruimte te bieden. Ook hier staat weer in investering in de kwaliteit van de omgeving tegenover.

Om deze nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken is samen met de Zeeuwse gemeenten gewerkt aan een aanpassing van de Handreiking Verevening, die nu door iedereen wordt gehanteerd.

Door deze stappen heeft het principe een positieve bijdrage geleverd aan het bevorderen van de economische dynamiek enerzijds en het versterken van de omgevingskwaliteit anderzijds.

Sinds de inwerkingtreding van het Omgevingsplan zijn voor 8 initiatieven bestemmingsplannen opgesteld en vereveningsbijdragen vastgesteld. Voor 12 initiatieven loopt de procedure nog.

4.3.3 Thema: landschappelijke inpassing

Een beleidsprincipe is dat nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied moeten aansluiten bij het bestaande karakter van het landschap. Een nieuwe ontwikkeling moet zodanig in het landschap worden ingebed het als een logisch onderdeel deel uitmaakt van het landschap.

Resultaten en conclusies

Veel nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden geregeld via besluitvorming op gemeentelijk niveau (in bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen). Met gemeenten vindt overleg plaats over (voor)ontwerp ruimtelijke plannen en -vergunningen. Verreweg de meeste gemeentelijke besluiten voorzien in landschappelijke inpassing en beschermen de landschappelijke waarden van provinciaal belang. Zo nodig wordt een zienswijze ingebracht. Verbetering van landschapskwaliteiten maakt tevens onderdeel uit van de provinciale gebiedsgerichte projecten. In hoofdstuk 3 (Thema landschap en erfgoed) wordt daarover gerapporteerd.

In het Omgevingsplan is vastgelegd dat de mogelijkheden voor het instellen van een stimuleringsregeling, ter tegemoetkoming in kosten van landschappelijke investeringen, wordt onderzocht. In de afgelopen periode zijn meerdere alternatieven verkend zonder dat dit ertoe heeft geleid dat ze in de praktijk ook worden toegepast. De ondersteuning vanuit Provincie aan het project waarin alternatieve financieringsmogelijkheden werden verkend (Land van Borsele) is inmiddels stopgezet.

4.3.4 Thema: ontwikkelen met deskundig advies

In het landelijk gebied ziet de Provincie nadrukkelijk een rol voor zichzelf weggelegd als het gaat om het bevorderen van de economische vitaliteit in combinatie met de zorg voor het behoud van een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Hier wordt onder andere invulling aan gegeven door de inzet van deskundigheid op het gebied van economische ontwikkeling en landschap.

Resultaten en conclusies

Hieraan is tot nog toe geen invulling gegeven.

4.4 Gebiedsontwikkeling

4.4.1 Thema: gebiedsprogramma's en –projecten

Gebiedsontwikkeling is een integrale benadering waarbij binnen een gebied diverse opgaven van verschillende partijen met elkaar worden verbonden en in gezamenlijkheid worden aangepakt. Doel is het bieden van een nieuw toekomstperspectief aan gebieden. In de meeste gevallen zijn bij de gebiedsprogramma's en –projecten diverse belangen en kansen aan de orde zoals economische ontwikkeling, verbetering infrastructuur, zorgvuldig ruimtegebruik, kavelruil,

versterking van natuur en landschap, waterkwaliteit en kustversterking. Veelal zijn daarbij verschillende (overheids)partijen betrokken (naast Provincie ook wel de Rijksoverheid, gemeenten, Waterschap en andere partijen als Zeeland Seaports en particulieren / bedrijven). Over enkele deelonderwerpen wordt elders in deze Balans nog gerapporteerd.

Resultaten en conclusies

Kanaalzone

In de Kanaalzone heeft de Provincie fors geïnvesteerd in het economisch vestigingsklimaat. De bereikbaarheid voor wegverkeer wordt sterk verbeterd met de realisatie van de Sluiskiltunnel (opening voorzien medio 2015) en ook de voorbereiding van de verdubbeling van de Tractaatweg is in volle gang. Hetzelfde geldt voor een nieuwe grote sluis die het Kanaal van Gent naar Terneuzen toegankelijk maakt voor een nieuwe generatie zeeschepen en de doorstroming van de binnenvaart verbetert. Dit project bevindt zich nog in de voorbereidingsfase (voorbereiding Rijks-Tracébesluit). Ook is op diverse plekken de kwaliteit en de toegankelijkheid van het landschap verbeterd, wat van groot belang is voor de recreatieve mogelijkheden in de directe woonomgeving. De Provincie werkt mee aan de ontwikkeling van het Maintenance Valuepark waar de komende jaren veel nieuwe bedrijvigheid zal ontstaan. Ook heeft de Provincie financieel bijgedragen aan diverse innovaties op het gebied van de Biobased Economy en is een actieve bijdrage geleverd aan het versterken van de acquisitiekracht van gemeente, Zeeland Seaports en Impuls.

Gebiedsontwikkeling Sloegebied/Vlissingen

Begin 2013 is in het kader van de Economische Agenda de businesscase "Containerisatie op het knooppunt van zee- en binnenvaart" opgesteld.

De businesscase is gericht op het stimuleren van containeroverslag in de bestaande haven. Dit gebeurt door initiatieven van bestaande partijen in de haven te ondersteunen.

In het Omgevingsplan zijn belemmerende regels voor een WCT achterwege gelaten.

Het is aan Zeeland Seaports en de Zeeuwse havenbedrijven de positie in de containermarkt te versterken. Indien er grootschalige initiatieven voor containerisatie worden ingediend kan een planologische procedure worden gestart.

Stedelijke gebiedsontwikkeling Middelburg / Vlissingen

In 2014 is een provinciaal inpassingsplan voor de marinierskazerne vastgesteld om vestiging van de kazerne mogelijk te maken. Daarnaast is een bestuursovereenkomst gesloten met de Rijk waarin de komst van de kazerne is vastgelegd.

Over nieuwvestiging van een ziekenhuis voor planbare zorg (het Admiraal de Ruyterziekenhuis (ADRZ) op Walcheren heeft nog geen definitieve besluitvorming plaatsgevonden. De beoogde locatie Mortiere is losgelaten. De behoeftestelling wordt aangepast en de haalbaarheid van een alternatieve locatie wordt onderzocht.

Voorstel tot planherziening

De locatie Mortiere kan uit het Omgevingsplan (tekst op pag. 92 en aanduiding "Zoeklocatie ziekenhuis" op kaart 1) worden geschrapt.

Zuidwestelijke Delta en daarbij behorende gebiedsallianties

De werkzaamheden van het programmabureau Zuidwestelijke Delta liggen op schema. Drie van de vier opdrachtsporen zijn in 2014 afgerond.

- De integrale regionale voorkeursstrategie is aangeleverd aan de nationale stuurgroep Deltaprogramma
- Het eindadvies over de Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak-Zoommeer is aangeleverd aan de minister van IenM
- Aan de drie Provincies is, in samenhang met het advies aan IenM, geadviseerd over het Programma Gebiedsontwikkeling Grevelingen-Volkerak-Zoommeer, waarin een financieringsstrategie is ontwikkeld voor de ambities om getij terug te brengen op de Grevelingen en zout in het Volkerak-Zoommeer (deze maatregelen leiden tot verbetering van de waterkwaliteit en een verbetering van economische functies)
- Het Voortschrijdend Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta loopt nog door

Er worden stappen gezet op weg naar een nieuwe 'governance' van de delta-activiteiten. Zeeland zal, vanaf voorjaar 2015, het roulerende voorzitterschap inclusief het secretariaat van het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta op zich nemen.

Streefbeeld Zuidwestelijke Delta & Kust.

Het Deltaprogramma 2015 bevat integrale voorkeursstrategieën voor onder andere de Deltawateren en de Kust. Een veilige, vitale en veerkrachtige delta blijft het uitgangspunt. De Provincies zijn gebiedsregisseur en vertalen de deltabeslissingen door in het regionale beleid.

De Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer koerst aan op herintroductie van beperkt getij; hiervoor moet de zoetwatervoorziening rondom het Volkerak-Zoommeer vooraf zijn geregeld. Medio maart 2015 zijn in het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta bestuursovereenkomsten (ontwikkeling en zoetwatermaatregelen) ondertekend door de betrokken partijen. Provinciale Staten hebben op 13 februari 2015 besloten € 5 miljoen bij te dragen in het daartoe op te zetten Gebiedsfonds Grevelingen / Volkerak-Zoommeer.

De evaluatie Alliantie Oosterschelde is afgerond. Vanuit de Provincie is een financiële bijdrage verleend aan één gebiedsproject (ontwikkelingslocatie Schelphoek). Dit betreft een project waaraan verschillende partijen een bijdrage leveren. Het plan betreft de bouw van een zorgresort gecombineerd met versterking van natuur- en landschapswaarden van het gebied. Er wordt toegewerkt naar een betere organisatie voor het gehele gebied van het Oosterscheldebekken waarin zowel het Nationaal Park Oosterschelde als de Alliantie Oosterschelde opgaan. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de 'governance-principes' die momenteel binnen de structuur van de Zuidwestelijke Delta worden ontwikkeld. Ook is het streven gericht op het opstellen van een integrale voorkeursstrategie waarin gezamenlijke doelen worden vastgelegd. In 2015 start het MIRT Onderzoek Integrale Veiligheidsstrategie Oosterschelde, dat zich richt op de meest optimale inzet van stormvloedkering, dijken en zand in de nabije toekomst.

Het Deltaprogramma 2015 geeft ten aanzien van de Westerschelde aan dat de voorkeursstrategie qua veiligheid hier ligt in een combinatie van optimalisatie van de bagger- en stortstrategie en maatregelen om de getijslag achterin de Westerschelde te temperen. In de Westerscheldemonding liggen de nodige dwarsverbanden met het project Vlaamse Baaien en optimalisatiewensen ten aanzien van de hoofdtoegangsroute vanuit de Noordzee naar de Westerschelde. De Provincie wil vanuit de kaders van het Deltaprogramma haar regionale ambities rond de Westerschelde(monding) nader uitwerken en deze zo mogelijk vastleggen in een provinciale visie die gebruikt kan worden als provinciale input richting de Agenda van de Toekomst van de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie (VNSC) en de Kustgenese 2.0.

Het uitgangspunt voor de kustversterking is "zacht waar het kan, hard waar het moet". In de Deltabeslissing Zand is vastgelegd dat het kustfundament zal meegroeien met zeespiegelstijging. Bij de nieuwe Beleidslijn Kust (2015) richt het rijk zich geheel op waterveiligheid, de rijksaandacht voor ruimtelijke kwaliteit en ordening vervalt. Voor Zeeland betekent dit dat voor bepaalde delen van de kust, waar ook geen sprake is van ander (restrictief) rijksbeleid zoals natuurbeschermingswetgeving, het ruimtelijk beleid voor het landelijk gebied gaat gelden. Indien noodzakelijk moeten het Omgevingsplan en de Verordening ruimte op dit punt worden aangepast.

Voorstel tot planherziening

Voorgesteld wordt om in de partiële herziening van het Omgevingsplan in te gaan op de consequenties voor de provinciale rol, taken en inzet in relatie tot het recent gepubliceerde Deltaprogramma 2015 inclusief alle bijbehorende Deltabeslissingen en integrale voorkeursstrategieën. Actueel is de in maart 2015 ondertekende bestuursovereenkomst Grevelingen-Volkerak-Zoommeer, waarin de bepaling is opgenomen dat partijen hun bijdrage eind 2018 in het Gebiedsfonds hebben gestort. Provinciale Staten hebben 13 februari 2015 besloten dat onze bijdrage tot 2018 (€ 2,5 mln.) wordt gedekt met middelen die beschikbaar zijn voor het Omgevingsplan Zeeland. Verder kunnen passages over de governance in het Oosterscheldebekken worden geactualiseerd. Het nieuwe "Oosterschelde-Overleg" zal vanuit de kaders van het Deltaprogramma 2015 en de beschikbare sectorale wensen/kansenkaarten de regionale ambities voor de Oosterschelde uitwerken in een integrale voorkeursstrategie. Deze eventuele ruimtelijke

consequenties hiervan zullen worden meegenomen in het nieuwe Omgevingsplan / de Omgevingsvisie 2018-2024. Voor de Westerschelde(monding) wordt ingezet op het verder uitwerken van de regionale ambities op basis van de voorkeursstrategieën uit het Deltaprogramma 2015. Dit proces kan uitmonden in een richtinggevende provinciale visie als input voor MIRT-onderzoeken, de Kustgenese 2.0 van het Rijk en de Agenda van de Toekomst van de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie. Tenslotte verdient het aanbeveling om, naar aanleiding van de wijziging van de Beleidslijn Kust, provinciaal ruimtelijk beleid voor bouw mogelijkheden in het kustfundament op te stellen en mee te nemen in de komende planherziening.

Concreet wordt voorgesteld de bestaande passage rondom de Zuidwestelijke Delta in paragraaf 4.4.1 "Gebiedsprogramma en –projecten" te laten vervallen en de navolgende passage daarvoor in de plaats op te nemen:

"In september 2014 is het Deltaprogramma 2015 afgerond. Dit Deltaprogramma bevat de voor Zeeland van groot belang zijnde deltabeslissingen Veiligheid, Zoetwater, Zand, Ruimtelijke Adaptatie en de regionale voorkeursstrategieën voor de Kust en Zuidwestelijke Delta. De afronding van dit Deltaprogramma is de start van een volgende fase, waarbij de ruimtelijke regisserende rol van de Provincies groter is dan ooit tevoren.

Samen met Zuid-Holland en Noord-Brabant wordt de Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak-Zoommeer (GVZM) uitgewerkt, met herintroductie van beperkt getij en verzilting van het Volkerak-Zoommeer als hoofdpunten. Waterberging op de Grevelingen is niet meer in beeld. Komende jaren werkt Zeeland samen met andere betrokken (publieke) partijen en de markt aan een uitvoeringsprogramma en de financiering. In bestuursovereenkomst GVZM is de bepaling opgenomen dat partijen hun bijdrage eind 2018 in het Gebiedsfonds hebben gestort. Provinciale Staten hebben 13 februari 2015 besloten dat onze bijdrage tot 2018 (€ 2,5 mln.) wordt gedekt met middelen die beschikbaar zijn voor het Omgevingsplan Zeeland.

In het Oosterscheldebekken wordt toegewerkt naar een nieuwe overkoepelende organisatie. Dit nieuwe "Oosterschelde-Overleg" zal vanuit de kaders van het Deltaprogramma 2015 en de beschikbare sectorale wensen/kansenkaarten de regionale ambities voor de Oosterschelde uitwerken in een integrale voorkeursstrategie. De eventuele ruimtelijke consequenties hiervan zullen worden meegenomen in het nieuwe Omgevingsplan / de Omgevingsvisie 2018-2024.

Voor de Westerschelde(monding) wordt ingezet op het verder uitwerken van de regionale ambities op basis van de voorkeursstrategieën uit het Deltaprogramma 2015. Dit proces kan uitmonden in een richtinggevende provinciale visie als input voor MIRT-onderzoeken, de Kustgenese 2.0 van het Rijk en de Agenda van de Toekomst van de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie".

Landinrichting:

-Maelstede-Dekker

In 2008 is opdracht gegeven voor dit gebied (plangebied ten zuiden en oosten van Goes) een quick scan uit te voeren om de doelen in het gebied scherp in beeld te krijgen. Dit zijn maatregelen om te kunnen voldoen aan de WB 21 (waterbeheer) en Kaderrichtlijn Water doelen, het realiseren van Natuurnetwerk Zeeland (NNZ, voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS) inclusief verdrogingsbestrijding en structuurversterking van de landbouw. In 2008 is direct gestart met kavelruilen voor de landbouw. In de tussenliggende periode is een herinventarisatie uitgevoerd om te bezien of de opgave groot genoeg is om de gebiedsgerichte aanpak te hanteren. Geconstateerd is dat mede door de herijking van de EHS de opgave te smal is voor deze aanpak. Het project is daarom eind 2013 beëindigd.

-Oost Zeeuws-Vlaanderen

Uit verschillende rapportages blijkt dat de verkaveling in delen van het gebied slecht is. Er liggen opgaven voor de verbetering van de landbouwstructuur. Daarbij komt dat er in de komende jaren veel ontwikkelingen plaatsvinden, oostelijk van het kanaal Gent-Terneuzen. In 2013 is besloten een landbouw effect rapportage te starten, een inventarisatie uit te voeren en het gesprek aan te gaan met gemeenten, waterschap en maatschappelijke organisaties over een gebiedsgerichte aanpak. Aansluitend wordt bezien welke rol de Provincie wil vervullen bij de uitvoering hiervan.

Revitalisering en ontwikkeling van verblijfsrecreatie

a. Medio 2013 is de midterm review voor het project Revitalisering Verblijfsrecreatie opgesteld (ging bij start project om gemeenten Schouwen-Duiveland, Sluis en Veere). Binnen het project was ruimte voor 7 businesscases. Door verschillende omstandigheden zijn er 5 businesscases ingediend waarbij 6 campings betrokken zijn. Om verschillende redenen konden projecten niet binnen de pilot worden ontwikkeld, bijvoorbeeld door: marktontwikkelingen (economische crisis), geen wens tot verkoop, looptijd ontwikkeling niet binnen projecttermijn en plannen waarbij geen sprake is van afname eenheden.

De businesscases zijn inmiddels volop in uitvoering met uitzondering van een businesscase op Schouwen. Er is hier geen overeenstemming tot stand gekomen over de prijs voor aankoop van een camping. Eind 2015 moeten de publieke onderdelen van de businesscases zijn afgerond.

b. Brouwerseiland (duurzame jachthaven van de toekomst).

Het project bevindt zich nog in een voorbereidende fase (onder meer onderzoeken naar de ruimtelijke inpassing, economische haalbaarheid en technische aspecten). De Provincie heeft in de project- en stuurgroep de ontwikkeling van Brouwerseiland ondersteund. In 2013 en 2014 zijn geen formele procedures gestart. Naar verwachting wordt begin 2015 een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd. Daarna zal een voorontwerp bestemmingsplan en een milieueffectrapport (MER) moeten worden opgesteld.

West Zeeuws-Vlaanderen

In 2004 is het gebiedsplan Natuurlijk Vitaal vastgesteld met als doel door middel van ruimtelijke ontwikkelingen een kader te scheppen voor een economisch vitaal West Zeeuws-Vlaanderen met een hoge ruimtelijke kwaliteit. Voorbeelden van projecten zijn de invoering van duurzaam veilig, ontwikkeling van bedrijventerreinen, kustversterking, verbetering van de landbouwstructuur, natuurontwikkeling, herstel Staats Spaanse Linie, kwaliteitsverbetering van waterbeheer en stimulering van nieuwvestiging en kwaliteitsverbetering van recreatiebedrijven. Verder vindt meer afstemming plaats met het programma leefbaarheid/krimp in deze regio.

In de afgelopen jaren ontbrak de vertegenwoordiging van de agrarische sector in de gebiedscommissie; eind 2013 is ook de vertegenwoordiging van de Kamer van Koophandel in de commissie beëindigd. Er heeft een versmalling van doelen plaatsgevonden binnen de thema's landbouw, landschap en cultuurhistorie, water en natuur, kustverdediging, recreatie en toerisme en bijzonder wonen. In het Omgevingsplan is afronding voorzien in 2016, maar de gebiedscommissie heeft halverwege 2014 geadviseerd de werkzaamheden te beëindigen en een projectgroep en ad-hoc stuurgroep in te stellen. Vanaf 2015 zullen deze gaan functioneren waarbij de gemeente Sluis initiatief zal nemen. Hiermee is het project zoals dat is bedoeld in het Omgevingsplan afgesloten.

Waterdunen

De afgelopen jaren is hard gewerkt om aan de daadwerkelijke realisatie van Waterdunen te kunnen beginnen. En nadat in 2013 op grote schaal munitieonderzoek is verricht en het vergunningentraject is doorlopen, is de aanleg van Waterdunen in volle gang (realisatie 2016). Er wordt tegelijkertijd gewerkt aan de kustversterking, de getijdenduiker en de infrastructurele werken. Inmiddels zijn de verplaatste en vergrote vogeltelpost, de kwelsloot, de parkeerterreinen en de nieuwe weg langs Schoneveld aangelegd en zijn de contouren van een groot deel van het krekengebied zichtbaar in het veld.

Regelmatig zijn (en worden) informatiebijeenkomsten georganiseerd, om de in- en omwonenden te informeren over de planning en aanpak van de werken. Een participatietraject is doorlopen voor het ontwerp van speelnatuur op en bij de recreatiebolwerken.

Perkpolder

De opdracht voor de aanleg van het buitendijkse natuurgebied, het ophogen van het veerplein en aanpassingen aan de N689 in het plangebied is gegund aan een aannemer. Het werk is inmiddels, overeenkomstig de planning, in uitvoering.

Voor de westelijke Perkpolder is een koop- en realisatieovereenkomst getekend met Hulst aan Zee BV. Het is de bedoeling dat deze BV een golfresort met 200 wooneenheden zal realiseren. Daarnaast is er met Hulst aan Zee BV een overeenkomst over de ontwikkeling van een hotelloccatie op het veerplein en het gebruik van ligplaatsen in de toekomstige jachthaven.

Ook is het bestemmingsplan geactualiseerd en in december 2014 onherroepelijk geworden.

Schouwen-west

In 1994 hebben de natuurorganisaties, recreatie- en de landbouwsector de handen ineen geslagen om samen met het Rijk, de Provincie, het waterschap en de gemeenten Westerschouwen en Midden-Schouwen een gebiedsvisie op te stellen. Met een visie en een uitvoeringsprogramma in de hand is een gezamenlijke kwaliteitsimpuls gegeven onder de leus: Schouwen-west: Nu nog mooier!

Nadat een gebiedsplan is vastgesteld is gestart met de uitvoering van een groot aantal projecten. Enkele successen zijn: structuurverbetering van de landbouw en ontsluiting van het buitengebied, verwerving en inrichting nieuwe natuurgebieden, recreatie transferium, toeristische fietspaden, uitplaatsing bedrijven uit de Duinzoom, aanleg nieuwe recreatieverdeelweg en nieuw bedrijventerrein, amovering Vroonweg/sanering van campings, watersysteemanalyse, verhogen grondwaterstand, oplossen knelpunten wateroverlast bebouwing Kop van Schouwen. Eind 2013 is het project officieel afgesloten.

Schouwen-oost

In 1995 is gestart met de voorbereiding van de landinrichting aan de zuidkust van Schouwen. Nadat het gebiedsplan is vastgesteld, is aan de hand van uitvoeringsmodules in 2000 gestart met de uitvoering van projecten, te weten verbeteren agrarische productieomstandigheden, verkleinen rijafstand, opheffen vochttekort in de zomer en wateroverlast in de winter, boerderijverplaatsingen, kavelruilen, landschapsversterking, fiets-, wandel- en ruiterroutes, verbeteren van de verkeersveiligheid, aanleg van natuurgebied Zuidkust van Schouwen, optimalisering waterhuishouding.

Eind 2013 is het project officieel afgesloten.

Philippine

In 2008 is voor de periode tot en met 2013 een adviescommissie ingesteld voor de gebiedsgerichte aanpak van Philippine. Er is gestart met landbouwkundige structuurverbetering en de inrichting van bos en landschap. Daarnaast is de commissie gevraagd de doelen van de overheden te helpen realiseren, realisatie EHS, afronding van de inrichting van Braakman Zuid met bos en landschap, recreatieve ontwikkeling Braakmanbos, cultuurhistorie (Staats Spaanse Linies), infrastructuur en het optimaliseren van de waterhuishouding.

De commissie was ingesteld voor de periode tot en met 2013 en de resterende opgave was te beperkt om nog verder te gaan op dezelfde wijze. Daarom is het project eind 2013 afgesloten.

Grensoverschrijdende gebiedsontwikkeling

Sinds 15 juni 2011 is het Linieland van Waas en Hulst een EGTS (Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking) waarbij ook de Provincie Zeeland betrokken is. Binnen deze structuur werkt men aan grensoverschrijdende samenwerking op vier domeinen: haven en economie, mobiliteit, natuur, recreatie en cultuurhistorie, en wonen en leefbaarheid.

Via een actieplan zijn elf verschillende projecten aangewezen. Men probeert deze via verschillende middelen en met de aangewezen lokale partijen te realiseren.

Er is aan twee concrete projecten gewerkt, namelijk 'Kappellebrug' (realisatie rotonde) en 'Voorzieningsconvenant' (grensoverschrijdende samenwerking kinderopvang, bibliotheek en cultuur). Verder werkt men aan een economisch profiel en zet de EGTS in op deelname aan de nieuwe Interreg subsidieperiode. In dat kader kan de EGTS de ontwikkelingen rond de Hertogin Hedwige- en de Prosperpolder aangrijpen voor het ontwikkelen van een grenspark van Saeftinghe tot Doelpolder.

Natuurpakket Westerschelde

Hedwige

In het regeerakkoord van kabinet Rutte II is aangegeven dat de ontpoldering van de Hedwige-polder zo spoedig mogelijk ter hand wordt genomen. Aan de Provincie Zeeland is gevraagd de uitvoeringstaak weer ter hand te nemen zoals eerder in het convenant Rijk-Provincie inzake de uitvoering van de Ontwikkelingsschets 2010 was afgesproken.

Januari 2013 is opnieuw besloten de uitvoeringstaak voor het Natuurpakket Westerschelde voort te zetten. Met het rijk is een nieuwe planning gemaakt en is het convenant tussen Rijk en

Provincie aangepast en verlengd tot 2019. Kern van het ontwerp is nog steeds een hoogwaardige estuariene natuur die moet voldoen aan de herstelopgave van de Westerschelde met am- overing van de huidige dijken (en uiteraard aanleg van nieuwe dijken) en een uitgebreid krekens- stelsel om de getijdestromen zo goed mogelijk in het gebied toe te laten. Ook de gedachte van recreatief medegebruik is nog steeds onderdeel van het ontwerp. Daarmee wordt een aanzet gegeven voor een Grensparkconcept dat verder met Vlaanderen moet worden ontwikkeld. Parallel aan de voorbereiding van het rijksinpassingsplan liep de voorbereiding van de uitvoe- ringsbesluiten voor verschillende vergunningen bij daartoe verantwoordelijke bevoegde geza- gen. Dit vond plaats in onderlinge samenhang en in één procedure overeenkomstig de Rijksco- ordinatieregeling. De Dienst Landelijk Gebied werkt in opdracht van de Kroon aan de verwer- ving van de gronden. De start van de formele procedure, de terinzagelegging van het rijksinpas- singsplan en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten, vond plaats in de 3e week van augustus 2013. Met de uitspraak van de Raad van State op 12 november 2014 zijn de plannen onher- roepelijk. Start van de uitvoering is voorzien vanaf medio 2016.

Het Zwin

Ook voor de uitbreiding van het Zwin lag er in 2010 een voorontwerp rijksinpassingsplan. In Vlaanderen was toen een Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) in voorbereiding, de Vlaamse tegenhanger van ons rijksinpassingsplan. Naar aanleiding van met name de Vlaamse reactie op mogelijke verziltingsproblemen zijn uitgebreide studies verricht en discussies ge- voerd die de nodige tijd hebben gekost. Inmiddels zijn daarvoor ook aan Vlaamse kant oplossin- gen bereikt en is het GRUP vastgesteld. Maar voor het ontwerp-rijksinpassingsplan betekende deze vertraging dat ook hier een volledige actualisatie nodig was. Overigens zijn intussen in het bestaande Zwingebied wel tal van verbeteringsmaatregelen gerealiseerd. Dit gebeurt onder meer in het kader van een Europees project "Zwin Tidal Area Restoration". Verder is aan Ne- derlandse kant camping de Sand Plaet gesaneerd. Met de dorpsraad van Retranchement is een dorpsplan gemaakt. Afgesproken is dat vanuit het project een bijdrage wordt geleverd aan de uitvoering van het dorpsplan door het aanleggen van een recreatieve verbinding tussen dorp en Zwingebied.

Begin oktober 2013 is de formele procedure gestart met de terinzagelegging van het ontwerp - rijksinpassingsplan, het MER en de ontwerp-uitvoeringsbesluiten. Er zijn 157 zienswijzen inge- diend. In het voorjaar 2014 is de verwerking en de beantwoording van deze zienswijzen aange- boden aan de Staatssecretaris. Start van de uitvoering is gepland najaar 2015 mits rijkinpas- singsplan en uitvoeringsbesluiten onherroepelijk zijn.

Middengebied

Voor het Middengebied is met het Rijk in 2009 een pakket alternatieve maatregelen afgespro- ken bestaande uit een deel van de estuariene natuur van plan Perkpolder, de getijdenatuur van plan Waterdunen en een gefaseerde realisatie van buitendijkse verbeteringsmaatregelen op vijf zorgvuldig geselecteerde locaties. Dit pakket maatregelen wordt nog steeds door het rijk ge- steund.

Voor Waterdunen en Perkpolder is de realisatie inmiddels ter hand genomen. Deze projecten worden aangestuurd vanuit aparte projectorganisaties. Vanuit het Natuurpakket Westerschelde zijn financiële bijdragen toegezegd. Afronding is voorzien in 2015.

Voor twee buitendijkse locaties – Baalhoek en Knuitershoek - zijn op grond van uitgebreide on- derzoeken en simulaties vergunningen voor aanleg c.q. aanpassing van strekdammen aange- vraagd en in procedure gebracht. Cruciaal daarbij zijn met name vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet (NB-wet). Omdat er in de 2e helft van 2012 grote onzekerheid bestond over de Hedwigepolder en het perspectief voor de buitendijkse maatregelen, is de behandeling enige tijd opgeschort. Tegen de verleende NB-wet vergunning heeft de Vogelbescherming Ne- derland beroep aangetekend. Het beroep is in de uitspraak van de Raad van State van 11 fe- bruari 2015 ongegrond verklaard. Daarmee kan de uitvoering starten. Ook zullen de andere bui- tendijkse locaties nader worden uitgewerkt.

4.4.2 Thema: grondinstrumentarium

De Provincie is actief in het landelijk gebied om provinciale doelstellingen te realiseren. Het verwerven, beheren en verkopen van grond wordt daarbij als ondersteunend instrument ingezet.

Resultaten en conclusies

Het grondbeleid is in 2013 en 2014 ingezet voor infrastructuur, landbouwstructuurverbetering, aquacultuur, landbouwroutes, natuur- en landschap, recreatie en bijvoorbeeld met het oog op de realisering van de verschillende projecten die de Provincie in voorbereiding heeft zoals Waterdunen, de Marinierskazerne, het Natuurherstel Programma Westerschelde, de Kanaalzone en de verbreding van de Sloe- en Tractaatweg. Ruilen met grond is een wezenlijk instrument voor (gebiedsgerichte) projecten in de ruimtelijke omgeving van infrastructurele projecten. Begin 2015 is een evaluatie van het kavelruilbureau vastgesteld.

De primaire doelstelling was om binnen 2 jaar 1775 hectare in Zeeland te ruilen. Door de inmiddels ontstane werkwijze en samenwerking tussen partijen in het Kavelruilbureau Zeeland is de doelstelling gerealiseerd. Inmiddels voor 1870 hectare op *vrijwillige* basis geruild. Kavelruilen is het combineren van particuliere wensen/initiatieven vanuit de streek en daar waar mogelijk deze te combineren met beleidsopgaven van overheden (visa versa).

De provinciale werkopdrachten en planningen voor het Kavelruilbureau worden gedestilleerd uit provinciale beleidsnota's: het Omgevingsplan, de Economische Agenda, het Provinciaal Verkeer- en Vervoers Plan, het Natuurbeheerplan, het collegeprogramma en de programma's Leefbaarheid en Zeeuws Platteland 2.0. Daarnaast staat het instrument kavelruilen ter beschikking voor doelrealisatie van mede-overheden.

Door kavelruilprocessen is met name de agrarische structuur in Zeeland verbeterd waardoor de agrarische sector in staat is gesteld om zich voor te bereiden op de toekomst.

De agrarische sector heeft 730 hectare in kavelruilen ingebracht en voor 1009 hectare toebedeeld gekregen. Voordelen voor deelnemende agrarische ondernemers zijn onder andere het vergroten van de totale bedrijfsomvang (incl. huiskavels), de toename van de gemiddelde kavelgrootte, afstandsverkorting en concentratie van percelen.

Naast bovenstaande konden door kavelruilen diverse (publieke) doelstellingen in het landelijk gebied op basis van vrijwilligheid gerealiseerd worden. Onder andere:

- **Infrastructuur:** de aanpak bij infrastructurele projecten zoals Sloeweg, Tractaatweg en diverse fietspaden (totaal 5.5 km) toont aan dat kavelruil een substantiële bijdrage levert aan een vrijwillige en voorspoedige grondverwerving.
- **Verkeersveiligheid (landbouwroutes):** de gepasseerde kavelruilen hebben geleid tot een jaarlijkse afname van bijna 3000 kilometer minder bewegingen van landbouwvoertuigen op wegen. Dit bevordert de verkeersveiligheid.
Daarnaast is door kavelruilen het over- en weer verkeer van landbouwvoertuigen over wegen teruggedrongen (bijvoorbeeld N61). Dit leidt tot potentieel minder schade aan de (nieuwe) wegen dat o.a. door zwaar (landbouw)transport veroorzaakt wordt.
- **Duurzaamheid:** door minder verkeersbewegingen van landbouwvoertuigen wordt ruim 1000 liter brandstof bespaard. Dit zorgt voor circa 3000 kg CO2 reductie.
- **Water:** voor een verbetering van de waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water) alsmede het vergroten van de waterberging (Waterbeheer 21e eeuw) is 37 km tracé verworven. Daarnaast is 14 km tracé verworven om oevers te herstellen.
- **Natuurnetwerk:** vanuit de commissie Jansen heeft Zeeland 702 hectare grond verkregen ten behoeve van het realiseren van het Natuurnetwerk. Hiervan is door kavelruilen 140 hectare grond die grotendeels al was verworven geruild naar eindbeheerders. Daarnaast zijn nog enkele percelen geruild die ontbrekende schakels waren in bestaande natuurgebieden. De uitgeruide agrariërs kunnen hun bedrijvigheid nu elders voortzetten.
- **Recreatie/cultuur:** onder andere ten behoeve van de uitbreiding van het Bevrijdingsmuseum in Nieuwdorp en voor herstel van Staats Spaanse Linies is het instrument kavelruilen inzet.

In 2014 is een begin gemaakt met de opstelling van een Nota vastgoed. In de loop van 2015 zal over dit onderwerp een statenvoorstel worden voorgelegd.

Met de decentralisatie van natuurbeleid van Rijk naar de Provincies in 2011 zijn ook middelen meegekomen naar de Provincies, waaronder grond bedoeld voor de ontwikkelopgaven. Daarbij heeft de Provincie in 2013 de mogelijkheid gekregen de resterende Rijksgronden te kopen (685 ha.). Deze gekochte gronden zijn niet gelabeld voor natuur, maar algemeen inzetbaar. De juridische overdracht van deze gronden krijgt zijn beslag in 2015.

Door de decentralisatie van de Dienst landelijk gebied zal de bezetting van het kavelruilbureau Zeeland opnieuw georganiseerd moeten worden. Voor de zomer van 2015 worden de provinciale beleidsregels rond vastgoed, grondverwerving en grondruilen geactualiseerd in de beleidsnota Vastgoed. Wat de relatie met het omgevingsbeleid betreft wordt daarbij een nadere concretisering van de doelstelling tot agrarische structuurversterking noodzakelijk geacht.

4.5 Thema: financieel overzicht

Het mogelijk maken van de uitvoering van het Omgevingsplan door het beschikbaar stellen van het benodigde budget.

Resultaten en conclusies

Het Omgevingsplan Zeeland is een integraal plan voor ruimte, milieu en water. Daarnaast ondersteunt het plan doelen op het gebied van, economie, sociaal beleid, mobiliteit, cultuur, natuur en landschap.

Een groot deel van uitvoering van het Omgevingsplan wordt gerealiseerd met inzet van eigen personele capaciteit. Voorbeelden daarvan zijn:

- jaarlijks opstellen prognoses woningbouwbehoefte
- faciliteren opstellen bedrijventerreinenprogramma's
- verminderen milieubelasting intensieve veehouderij
- vooroverleg met gemeenten over ruimtelijke plannen
- het actualiseren van waterkwaliteitsdoelen
- het bevorderen van duurzame ontwikkeling bij overheden, industriële bedrijven en het midden- en kleinbedrijf
- uitvoering en deelname aan gebiedsprojecten
- opstellen beleid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving
- verbetering toegankelijkheid achterlandverbindingen door lobby voor nieuwe wegen, spoorverbindingen, verbetering van vaarwegen
- vaststellen van beheerplannen Natura 2000
- etc. etc.

In deze Balans wordt geen overzicht gegeven van de kosten van personele inzet. Korthedshalve wordt verwezen naar de Begroting en de jaarstukken (jaarrekening) waarin jaarlijks, per programma, een overzicht wordt geboden van de personele lasten. Wat het Omgevingsplan betreft zijn vooral de begrotingsprogramma's 3 (Milieu), 4 (Ruimtelijke omgeving) en 5 (Water) van belang. Een deel van de uitvoeringsacties in het Omgevingsplan wordt verder gerealiseerd door partners in het beleidsveld zoals de RUD Zeeland, gemeenten en waterschap.

Voorbeelden van economische- en mobiliteitsdoelen die vanuit het Omgevingsplan worden ondersteund zijn:

- groei van de biobased economy
- voldoende capaciteit achterlandverbindingen
- benutten kansrijke locaties voor recreatie
- groei van de watersport
- stimuleren aquacultuur
- innovatie en duurzame ontwikkeling

Over de besteding van financiële middelen gericht op de economische doelen, mobiliteitsdoelen, waterbeheer en natuur wordt jaarlijks (naast de Begroting en de jaarstukken) gerapporteerd door middel van afzonderlijke rapportages. Het betreft:

- het Jaarplan van de Economische Agenda en de daarbij behorende voortgangsrapportage

- het Actieprogramma PVVP (provinciaal verkeers- en vervoersplan) met als bijlage het meerjarenprogramma infrastructuur Zeeland (MIZ)
- de Integrale voortgangsrapportage regionaal waterbeheer Zeeland
- het Bestedingsplan Natuur en Vitaal Platteland

Deze rapportages zijn kortheidshalve niet in deze Omgevingsbalans opgenomen. Evenmin zijn financiële rapportages over gebiedsprojecten in de Balans opgenomen. Hiervoor wordt verwezen naar de Begroting alsmede de Voor- en Najaarsnota (bijlage grote projecten). Bovendien wordt over de gebiedsprojecten ook wel separaat gerapporteerd aan de commissie REW en/of Provinciale Staten. Proceskosten van gebiedsprojecten worden ook wel gefinancierd uit middelen die specifiek voor uitvoering van het Omgevingsplan beschikbaar zijn gesteld. Hierna (onderdeel instrumenten Omgevingsplan / organisatie bestaande en nieuwe gebiedsontwikkeling) wordt daarover meer informatie verstrekt.

Financiering van het milieubeleid vindt grotendeels plaats vanuit de algemene middelen (provinciefonds en in enkele gevallen bestaat nog een doeluitkering van het Rijk (voor handhaving en externe veiligheid). Verantwoording vindt plaats via de Begroting en de jaarstukken.

Specifiek voor de uitvoering van het Omgevingsplan waren ook nieuwe programma's en een beperkt budget voor nieuwe of verbetering van bestaande instrumenten nodig. De programma's zijn Kust en Deltawateren, Impuls Wonen en Plattelandsontwikkeling (het onderdeel plattelandsontwikkeling wordt nader toegelicht in de nota Zeeuws Platteland 2.0).

Het programma Kust en Deltawateren bestaat uit:

- programmabureau zuidwestelijke delta (ZWDelta) en deelname pilots deltaprogramma
- gebiedsalliantie Oosterschelde en ondersteuning projecten gebiedsalliantie
- onderzoek effecten klimaatverandering op oppervlakte- en grondwater
- multifunctioneel gebruik waterkeringen

Als instrumenten zijn in het Omgevingsplan benoemd:

- organisatie bestaande en nieuwe gebiedsontwikkeling
- verbeteren en monitoring omgevingskwaliteit en uitvoeren pilots
- toepassing duurzaamheidsladder
- ondersteuning regio's en Z4 (vier grotere Zeeuwse steden)
- uitvoering projecten oppervlaktewater
- cofinanciering duurzame ontwikkeling.

Bij de vaststelling van het Omgevingsplan is besloten, vanaf de Begroting 2013, jaarlijks, in beginsel t/m 2018, € 5,4 miljoen aan middelen beschikbaar te stellen voor uitvoering van het Omgevingsplan (voor de bovengenoemde nieuwe programma's en instrumenten). Tevens is daarbij besloten dat Gedeputeerde Staten jaarlijks een jaarplan voorleggen aan de commissie Ruimte, Ecologie en Water met het oog op de besteding van de uitvoeringsgelden (de eerder genoemde € 5,4 miljoen per jaar). Het jaarplan is een beknopte rapportage waarmee inzicht wordt gegeven in concrete activiteiten en inzet van financiële middelen en bevat tevens een terugblik (evaluatie) op het afgelopen jaar.

De jaarplannen 2013, 2014 en 2015 zijn behandeld in de commissievergaderingen van respectievelijk 10 januari 2013, 22 november 2013 en 21 november 2014.

Hierna volgt, in tabelvorm, een kort overzicht van acties, geraamde bedragen, bestedingen en gevolgen van taakstellende bezuinigingen voor de jaarplannen 2013 t/m 2015.

Actie uitgevoerd + bedrag (grotendeels) besteed	
Actie niet of gedeeltelijk uitgevoerd + bedrag niet of niet geheel besteed	
Actie (grotendeels) niet uitgevoerd wegens bezuiniging	

Onderdeel	Uitgaven 2013	Uitgaven 2014 (*= incl. verplichtingen)	Geraamd bedrag jaarplan 2015	Resultaat 2013	Resultaat 2014
Programmabureau ZWDelta en deelname pilots deltaprogramma	€ 191.182,-	€ 245.331,-	€ 315.000,-		
Gebiedsalliantie Oosterschelde en ondersteuning projecten gebiedsalliantie	€ 21.891,-	€ 32.256,-	€ 150.000,-		
Onderzoek effecten klimaatverandering oppervlakte- en grondwater	€ 95.945,-	€ 45.091,-	€ 60.000,-		
Multifunctioneel gebruik waterkeringen	€ 81.856,-	€ 11.026,- *	€ 105.500,-		
Investering transformatie, herstructurering en woningbouw (provinciale impuls wonen)	€ 3.514.831,-	€ 2.415.202,- *	€ 3.500.000,-		
Organisatie gebiedsontwikkeling: onderzoek relatie-beheer	€ 6.660,-	€ 12.149,- *	€ 40.000,-		
Organisatie gebiedsontwikkeling: werk- en communicatiebudget gebiedsprojecten	€ 85.323,-	€ 15.592,-	€ 229.300,-		
Verbeteren en monitoring omgevingskwaliteit:					
-actieplan geluid	€ 0	€ 0	0		
-samenwerking, communicatie, regie handhaving	€ 1.120,-	€ 0	€ 25.000,-		
-monitoring stikstof oppervlaktewater	€ 13.310,-	€ 0	€ 50.000,-		
-monitoring en bemonstering bodemsanering	€ 6.613,-	€ 25.000,-	€ 25.000,-		
-pilotprojecten bodembeleid	€ 85.737,-	€ 96.501,-	€ 135.000,-		
-controlemetingen lucht			€ 10.000,-		
-nazorg stortplaatsen			€ 20.000,-		
-minder lichthinder			€ 33.000,-		
Faciliteren toepassing duurzaamheidsladder	€ 38.529,-	€ 21.256,-	€ 40.000,-		
Integrale projecten oppervlaktewater	€ 0	€ 182.603,- *	€ 252.600,-		
Cofinanciering duurzame ontwikkeling	€ 92.314,-	€ 56.613,- *	€ 100.000,-		
Totaal	€ 4.235.311,-	€ 3.158.620,-	€ 5.090.400,-		

Toelichting op het resultaat en besluiten omtrent bezuinigingen.

In het onderdeel 'evaluatie' (resultaat van het desbetreffende jaar) van de jaarplannen is verslag gedaan van wel en niet behaalde resultaten. In algemene zin is in de evaluatie aangegeven dat veel acties (maar niet alle) in gang zijn gezet en dat voor Zeeland positieve resultaten zijn geboekt. Korte tijdshorizont wordt verwezen naar de afzonderlijke jaarplannen. In bepaalde gevallen is niet het gehele geraamde bedrag besteed. Daarover is eveneens gerapporteerd in de jaarplannen en, op doelstellingenniveau, in de jaarstukken (rekening van het desbetreffende jaar). Niet bestede gelden zijn teruggevloeid naar de algemene middelen. Voor de provinciale impuls wonen (PIW) is een uitzondering gemaakt. Deze bestaat vooral uit meerjarige projecten. Hiervoor is een meerjarenraming opgesteld die aansluit bij de projectmatige aanpak van de PIW. Bedragen die niet in een begrotingsjaar worden uitgegeven worden beschikbaar gehouden en in een later stadium weer toegevoegd ten laste van de algemene reserve (voor 2013 betekent dit dat € 2 mln. beschikbaar wordt gehouden voor verplichtingen in komende jaren). In het Jaarplan 2015 (evaluatie 2013 en 2014) is vermeld dat door de inzet van de provinciale impuls wonen een bedrag van meer dan € 70 miljoen in de bouwsector is gegenereerd.

Bij acties die niet of slechts gedeeltelijk in gang zijn gezet en waarbij het geraamde bedrag niet of gedeeltelijk in het desbetreffende jaar is besteed waren in 2013 oorzaken gelegen in langer dan verwachte voorbereidingstijd bij diverse projecten, het (mede) afhankelijk zijn van andere partijen (zoals gemeenten en waterschap), de reorganisatie van het ambtelijk apparaat en de vorming van de regionale uitvoeringsdienst (RUD). Bij acties die in 2014 gedeeltelijk zijn uitgevoerd waarbij niet het gehele bedrag is besteed ging het om langer dan verwachte voorbereidingstijd bij projecten en gevolgen van doorgevoerde bezuinigingen. Acties die in het geheel niet zijn uitgevoerd wegens bezuinigingen (bedrag geheel wegbezuinigd) zijn in de tabel met rood aangeduid. Ook bij sommige, met groen aangegeven acties zijn nog bezuinigingen doorgevoerd (de kleur groen betekent in dat geval dat, ondanks de bezuiniging, toch het grootste deel van het eerder geraamde bedrag kon worden besteed). In totaal is in 2014 € 1.954.900,- bezuinigd op het budget voor het Omgevingsplan. Het hieronder genoemde bedrag van € 750.000,- is overigens opgevoerd omdat eerst op een laat tijdstip bekend werd dat een groot project ('Upgrade') binnen de provinciale impuls wonen geen doorgang kon vinden. Hieronder volgt een kort overzicht van de belangrijkste bezuinigingen op programma's en instrumenten binnen het omgevingsbeleid in 2014:

• provinciale impuls wonen	€ 750.000,-
• multifunctioneel gebruik waterkeringen	€ 297.500,-
• gebiedsontwikkeling / relatiebeheer	€ 250.000,-
• actieplan geluid	€ 130.000,-
• alliantie Oosterschelde	€ 100.000,-
• zuidwestelijke delta	€ 80.000,-
• monitoring stikstof / zwemwater	€ 50.000,-
• pilots bodembeleid	€ 35.000,-

De resultaten over 2015 waren ten tijde van de voorbereiding van deze Omgevingsbalans nog niet bekend. Daarover zal worden gerapporteerd in het onderdeel evaluatie 2015 van het Jaarplan 2016. Wel is, in verband met het besluit van Provinciale Staten van 14 maart 2014 over de taakstellende bezuinigingen, voor 2015 € 450.000,- bezuinigd op het budget voor het Omgevingsplan. Voorts is op 13 februari 2015 (statenvoorstel "Financiële eindsprint") besloten nog € 363.000,- extra te bezuinigen op het budget voor het Omgevingsplan. Dit betreft:

- provinciale impuls wonen € 300.000,-
- activiteit minder lichthinder € 33.000,-
- integrale projecten oppervlaktewater € 20.000,-
- multifunctioneel gebruik waterkeringen € 10.000,-

De acties controlemetingen lucht, nazorg stortplaatsen en minder lichthinder zijn voor het eerst in het jaarplan 2015 opgenomen (en niet voor de jaren 2013 en 2014).

Gewenste inzet financiële middelen voor de periode 2016 t/m 2018.

De belangrijkste conclusie uit de jaarplannen is positief. Met een relatief bescheiden bedrag leidt de inzet op de meeste onderdelen tot meerwaarde voor Zeeland. Het betreft acties die op voorhand niet gemakkelijk door andere partijen binnen de regio kunnen worden uitgevoerd. De Omgevingsbalans leidt dan ook tot de conclusie dat er aanleiding is de inzet van financiële middelen te continueren in de resterende planperiode. Twee onderdelen vragen bijzondere aandacht:

1. Kust en Deltawateren (waaronder het gebiedsproject Zuidwestelijke Delta): op nationaal niveau is het Deltaprogramma 2015 opgesteld, waaruit een aantal deltabeslissingen is voortgekomen. Het Kabinet heeft, in lijn met de regionale voorkeursstrategie, de ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer vastgesteld en aan de Tweede en Eerste Kamer aangeboden. Belangrijk aspect is dat medio maart 2015 een Bestuursovereenkomst is vastgesteld waarin onder meer de onderlinge uitvoeringsverplichtingen en het bijbehorende financiële arrangement zijn vastgelegd. In deze overeenkomst is voor de regionale partijen een bijdrage van € 20 miljoen in de periode tot 2028 voorzien (onder

andere taken en kosten zoetwatervoorziening). Voor de Provincie Zeeland gaat het dan om € 5 miljoen. In de Najaarsnota is hieraan al aandacht geschonken.

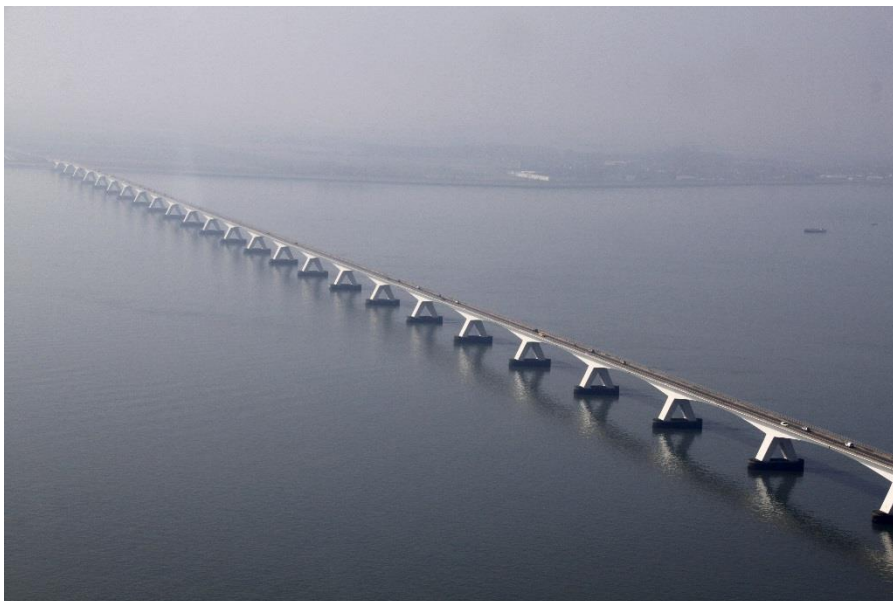
2. Co-financiering: vanuit Europa zijn de komende jaren middelen beschikbaar voor de ontwikkeling van het platteland. De middelen kunnen worden ingezet voor doelen op het gebied van natuur en landschap, het verbeteren van het waterbeheer en het stimuleren van een brede plattelandsontwikkeling. Op nationaal niveau is er een landelijk programma duurzame ontwikkeling (beide programma's onder voorwaarde van co-financiering). De doelen van beide programma's sluiten aan bij doelen van het Omgevingsplan. Met inzet van provinciale middelen kan dan ook tevens een beroep worden gedaan op Europese en nationale fondsen.

Het voorstel is tot het eind van de planperiode (t/m 2018) financiële middelen beschikbaar te houden voor uitvoering van het Omgevingsplan en daarbij aan te sluiten bij de in de meerjarenraming opgenomen bedragen te weten: 2016: € 4,3 mln; 2017: € 5,5 mln. en 2018: € 5,5 mln. Deze middelen zijn dan in beginsel beschikbaar voor de reeds in 2012 aangegeven doelen, te weten: de onderdelen Kust- en deltawateren, impuls wonen en instrumenten Omgevingsplan (waaronder plattelands- en gebiedsontwikkeling en duurzame ontwikkeling).

Wat het onderdeel Zuidwestelijke Delta (onderdeel van Kust en deltawateren) betreft hebben Provinciale Staten op 13 februari 2015 besloten:

- € 5 miljoen beschikbaar te stellen voor de maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit in de meren Grevelingen, Volkerak en Zoommeer, welk bedrag wordt ingebracht in een door Rijk en regio op te richten fonds; dit onder de ontbindende voorwaarde dat de partijen Ministerie van Infrastructuur en Mobiliteit en de Provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant, hun beoogde bijdrage eveneens beschikbaar stellen
- het bedrag voor de periode 2015 – 2018 te dekken met middelen uit het Omgevingsplan (reguliere budget voor deltawateren) en voor de periode daarna beschikbaar te stellen uit de algemene reserve conform een nader uit te werken kasritme van de uitvoeringsmaatregelen.

Aan mogelijk financiële consequenties van de voorstellen voor planherziening zal aandacht worden besteed in het statenvoorstel voor de herziening van het Omgevingsplan.

Bijlage:

Opmerkingen bij in 2012 opgestelde Milieueffectrapportage

Bij de voorbereiding van het Omgevingsplan 2012-2018 is een Milieueffectrapport (MER) opgesteld. Het Omgevingsplan is als 'plan-MER plichtig' aangemerkt omdat het plan kaders stelt voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten zoals de aanleg van een windturbinepark en uitbreiding van jachthavens. Het gaat om besluiten over projecten met mogelijk belangrijk nadelige gevolgen voor het milieu. Het doel van het MER is de mogelijke milieugevolgen van het plan in beeld te brengen zodat daarmee rekening kan worden gehouden bij de besluitvorming. Conclusies uit het MER zijn betrokken bij de besluitvorming.

Zoals vermeld stelt het Omgevingsplan vooral kaders voor toekomstige besluiten. Voor bedoelde besluiten zal in de meeste gevallen nog een afzonderlijke plan- of project-MER moeten worden opgesteld.

In de verslagperiode zijn voor de volgende plannen of projecten milieueffectrapporten in voorbereiding genomen of vastgesteld waarin meer gedetailleerd wordt ingegaan op de gevolgen voor het milieu:

- Ontwikkelingen intergetijdengebied in de Hedwige en Prosperpolder
- Natuurpakket Westerschelde
- Verbreding Tractaatweg Terneuzen
- Kustwerk Nieuwvliet (Sluis)
- Windpark Krammer
- Zandhonger Oosterschelde
- Sloegebied (herziening bestemmingsplannen Borsele en Vlissingen)
- Jachthaven Cadzand Bad (Sluis)
- Dow Mosselbanken en Maintenance Value Park
- Grote Zeesluis Terneuzen
- Rijksstructuurvisie Grevelingen Volkerak-Zoommeer

In het MER voor het Omgevingsplan zijn 'leemten in kennis' vermeld en aanbevelingen voor monitoring opgenomen.

Hieronder wordt daarop nader ingegaan. Daarbij wordt de tekst uit het MER weergegeven. Daaronder wordt *schuingedrukt* aangegeven welke informatie beschikbaar is ten tijde van de voorbereiding van de Omgevingsbalans 2015 en wat mogelijke gevolgen zijn voor aanpassing van het Omgevingsplan.

-In de Kanaalzone en het Sloegebied is sprake van een hoge milieubelasting en cumulatie van milieuhinder. Leefbaarheidsonderzoek laat zien dat in de helft van de onderzochte wijken of kernen een belangrijk deel van de bewoners soms of vaak hinder ondervinden van geluid en geur. Daarnaast zijn er externe veiligheidsrisico's. Er ontbreekt informatie over de hoogte van het cumulatieve groepsrisico in de Kanaalzone en het Sloegebied. In het thema 'gezonde leefomgeving' is geen rekening gehouden met de gevolgen van geluid door wegverkeer en het transport van gevaarlijke stoffen over weg, water, spoor en buisleidingen. Om die reden is het niet mogelijk een goede indicatie te geven van de aard en omvang van mogelijke gezondheidseffecten.

De milieubelasting is verminderd als gevolg van de sluiting van enkele bedrijven / bedrijfsonderdelen en aanpassing van de bedrijfsvoering. Dit wordt toegelicht bij thema 3.1.1 van deze Balans (operationeel doel "vermindering milieubelasting"). Ook het aantal milieuklachten is sterk verminderd (zie thema 3.2.2 "Gezonde leefomgeving").

Informatie over de hoogte van het cumulatieve groepsrisico in de Kanaalzone en het Sloegebied: hierover is geen informatie beschikbaar; het vaststellen van het cumulatieve groepsrisico is ook geen wettelijk vereiste.

Informatie over geluid door wegverkeer en transport gevaarlijke stoffen over weg water, spoor en buisleidingen: het is gebruikelijk ieder jaar een geluidsniveaukaart op te stellen met geluids-

niveaus langs alle provinciale wegen; in de jaren 2013 en 2014 is dit niet gebeurd. De omzettingstool werkte niet of was niet beschikbaar en er is voorts geen prioriteit aan gegeven. Het is de bedoeling dat in 2015 weer een kaart wordt gemaakt. In de provincie bestaan routes voor vervoer van gevaarlijke stoffen. Het aantal transportbewegingen wordt niet gemonitord. Rijksoverheid, gemeenten en Provincies werken aan een Basisnet voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het Basisnet geeft aan over welke routes gevaarlijke stoffen vervoerd mogen worden.

De planMER Sloegebied en de MER die wordt opgesteld ten behoeve van het Tracébesluit nieuwe sluis Terneuzen bieden veel actuele informatie over de milieuthema's en milieugebruiksruimte in Sloegebied en Kanaalzone. Voorts is in 2012 een veiligheidscontour rond het Sloegebied vastgesteld en is in 2013 gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden van een veiligheidscontour rond het industrieterrein Mosselbanken – DOW – Valuepark in Terneuzen.

-Over duurzame energie is alleen informatie beschikbaar over het opgestelde windenergievermogen. Van de omslag naar een biobased economy wordt een belangrijke bijdrage verwacht in de CO₂-emissiereductie. Informatie ontbreekt wat de potentiële bijdrage kan zijn van een dergelijke omslag in de periode tot 2020 en de jaren daarna.

Er is inmiddels meer informatie beschikbaar over duurzame energie en reductie van CO₂ uitstoot. Deze informatie is opgenomen bij thema 3.1.4 "Energie". Verder bestaat de verwachting dat de biobased economy ontwikkelingen op de langere termijn zullen bijdragen aan een significante CO₂-reductie (wat de potentiële bijdrage kan zijn is echter nog onvoldoende duidelijk).

-In de planMER voor het Omgevingsplan is verder opgemerkt dat kennis ontbreekt over de omvang en kwaliteit van de ecologische hoofdstructuur (EHS) na herijking en het effect van de herijking op het ecologisch functioneren van de EHS.

In paragraaf 3.3.3, operationeel doel "voltooien natuurontwikkeling" is de omvang en de kwaliteit van de EHS na de herijking beschreven. Geconcludeerd wordt dat er sprake is van een EHS die noodzakelijk is om te voldoen aan Europese natuurverplichtingen.

In de planMER wordt tevens de aanbeveling gedaan meer beschikbare informatie over monitoring van het Omgevingsplan te presenteren door gebruik te maken van kaartmateriaal.

In de Omgevingsbalans is bij de milieuthema's gebruik gemaakt van kaartmateriaal. Ook worden veel overzichtstabellen gepresenteerd. Kaarten over natuur en landschap worden onder meer op internet beschikbaar gesteld via Geoweb en de Atlas leefomgeving.

Voor de Omgevingsbalans wordt in de planMER aanvullende monitoring voorgesteld wat de onderstaande onderdelen betreft:

- beschikbare voorraad bedrijventerreinen en aantal hectare geherstructureerd bedrijventerrein: zie paragraaf 3.1.2; operationeel doel "voldoende planologische ruimte havens en bedrijven".
- aantallen geluidgehinderden en (ernstig) slaapgestoorden door wegverkeer en bedrijven (geluidbelastingkaart) en gerealiseerde geluidreducerende maatregelen: de geluidbelastingkaart is in 2013 vastgesteld en gepubliceerd; het Actieplan EU Richtlijn Omgevingslawaaï is op 19 augustus 2014 vastgesteld. In het kader van de bezuinigingen is echter het budget, dat was bedoeld voor de uitvoering van de in het Actieplan opgenomen maatregelen, geschrapt. Er kan daardoor geen hinderonderzoek worden uitgevoerd en er kunnen evenmin maatregelen voor woningen boven de geluidsdrempel van 65 dB worden getroffen. Zie verder thema 3.2.3 "Geluid".
- de hoogte van het groepsrisico (externe veiligheid) in Kanaalzone en Sloegebied: zie tekst onder 3.2.7 en tekst hierboven bij het cumulatieve groepsrisico in de Kanaalzone en het Sloegebied.
- de totale omvang van het opgesteld vermogen aan duurzame energieopwekking: zie thema 3.1.4 "Energie".

-populatietrend en habitatgebruik van relevante soorten en omvang en kwaliteit van habitattypen binnen Natura 2000-gebieden, EHS-gebieden en de leefgebiedenbenadering en kwaliteitswaarde van aanwezige beschermde gebieden (stikstofdepositie, vertroebeling, verzuring / vermessing:

ten behoeve van de beoordeling van het Natuurnetwerk (EHS), Natura 2000 en de biodiversiteit in Zeeland (zowel binnen als buiten beschermde gebieden) worden er diverse inventarisaties gedaan en 6-jaarlijks kwaliteitsbeoordelingen van de gebieden opgesteld.

In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof wordt veel aandacht besteed aan de monitoring van stikstofdepositie en de ontwikkelingen van natuurgebieden in relatie tot stikstof.

Voor de effecten van verzuring, vermessing (en verdroging) is er afgelopen jaren gemeten binnen het Landelijk Meetnet Flora waarbij het nog de vraag is of dit komende jaren voortgezet gaat worden.

Voor het monitoren van de natuurwaarden in Zeeland wordt momenteel een provinciaal monitoring- en beoordelingsplan opgesteld.

-staat van instandhouding kernkwaliteiten landschap en cultuurhistorie: in de Verordening ruimte Provincie Zeeland zijn landschappen en landschaps- en cultuurhistorische elementen van provinciaal belang aangewezen. De Provincie draagt verantwoordelijkheid voor het behoud van de kwaliteiten van deze landschappen en elementen. Bij procedures met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen moeten de kernkwaliteiten van deze landschappen / elementen zorgvuldig worden afgewogen tegen andere, veelal economische, aspecten. Dit wordt beoordeeld bij provinciale projecten en in het periodieke overleg over ruimtelijke plannen met gemeenten.

Overige relevante aanbevelingen in het MER:

-Gestreefd wordt naar het zuinig omgaan met de beschikbare ruimte. Momenteel is er een overmaat aan ruimte beschikbaar in de Kanaalzone. Er zou meer duidelijkheid kunnen worden gegeven over de concrete uitwerking en toepassing van de ladder voor duurzame verstedelijking voor Kanaalzone en Sloegebied. De ladder voor duurzame verstedelijking is inmiddels op nationaal niveau (wettelijk) geregeld; zie artikel 3.1.6, tweede lid van het Besluit ruimtelijke ordening. De verhouding tussen vraag en aanbod bij bedrijfslocaties komt in de Balans aan de orde bij de thema's 3.1.1 en 3.1.2 en leidt tot een voorstel voor planherziening.

Een goede ruimtelijke ordening van de Deltawateren ontbreekt. In de verslagperiode zijn veel werkzaamheden verricht met het oog op een goede ordening voor de Zuidwestelijke Delta. Deze worden beschreven in paragraaf 4.4.1. Het betreft onder meer een gebiedsgerichte aanpak om functies (zoals veiligheid, visserij, watersport, natuur, zoet water voor de landbouw) beter op elkaar af te stemmen en ontwikkelingskansen te benutten. Ook is het streven gericht op het opstellen van een structuurvisie waarin gezamenlijke doelen worden vastgelegd.

Een goede ordening van het landelijk gebied voor de functies landbouw, aquacultuur, recreatie, natuur en landschap ontbreekt. Door ontwikkelingen in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid komt de grondgebonden landbouw meer onder druk te staan. De vraag is of het instrumentarium (onder andere kavelruil en grondbank) voldoende bijdraagt aan het versterken van de concurrentiepositie. Verbrede landbouw biedt niet voor alle agrarische bedrijven een levensvatbaar perspectief. De Provincie zou duidelijker kunnen zijn over specifieke verbrede activiteiten en op welke locatie die worden ondersteund.

In de recreatiekansenkaart zijn 'Hotspots' aangewezen en ontwikkelingsmogelijkheden voor verblijfsrecreatie. Van belang is om dag- en verblijfsrecreatieve ontwikkelingen goed af te stemmen met het behoud van de kernkwaliteiten van het landschap en aanwezige natuurwaarden.

In 2013 is het document "Zeeuws Platteland 2.0" vastgesteld. Het document is een aanzet om te komen tot een programma. De term 'verbinden' staat daarbij centraal. De inzet is samen met mede-overheden, maatschappelijke organisaties en ondernemers verbindingen te zoeken gericht op acties en doelen voor het Zeeuwse platteland. Daarbij wordt tevens aansluiting gezocht bij financiële middelen die vanuit Europa beschikbaar zijn (POP-3 middelen).

De volgende integrale thema's zijn daarbij aan de orde:

- Behoud en versterking van de agrarische productiefunctie
- Stimuleren nieuwe economische dragers

- Behoud en versterking van landschappelijke kwaliteit
- Vergroten van de toegankelijkheid van het platteland
- Kwaliteitsverbetering verblijfsrecreatie
- Versterken kwaliteit natuur en duurzaam waterbeheer.

Naar aanleiding van een aantal grotere concrete projecten blijkt dat bescherming van de provinciale kernwaarden (zoals de landschappen en landschapselementen van provinciaal belang) in procedures worden afgewogen tegen andere, met name economische, aspecten. Dit is aanleiding om nader uit te werken of het Omgevingsplan en de verordening voldoende handvatten bieden om een goede afweging te maken en hoe hard de waarborgen zijn waarmee de provinciale kwaliteiten worden beschermd. Welke prioriteiten moeten worden gesteld wanneer een (economische) ontwikkeling raakt aan de provinciale kernwaarden en hoe dient besluitvorming over dergelijke ontwikkelingen plaats te vinden?

Daarbij komt dat alleen het beschermen van provinciale kernwaarden niet bijdraagt aan de kosten voor beheer, onderhoud of zelfs de verdere ontwikkeling ervan. Dat roept de vraag op of het wenselijk is om in het beleid meer aandacht te besteden aan deze aspecten van de kernwaarden en de bijdragen die bepaalde economische ontwikkelingen hieraan kunnen leveren. Dit punt wordt in de tussentijdse herziening van het Omgevingsplan geagendeerd.

Zeehonden in de Delta

Overzicht afhandeling milieuvergunningaanvragen / beschikkingen.

Opmerking: het grote verschil tussen 2014 en voorgaande jaren bij WABO regulier vloeit voort uit het feit dat per 2014 gemeenten voor veel bedrijven het bevoegd gezag zijn. WABO niet gespecificeerd betreft een intrekkingbesluit en procedures die al in 2013 zijn gestart; hierover is verder geen informatie beschikbaar.

Afhandeling vergunningaanvragen					waarvan binnen / buiten wettelijke termijn		
	2012	2013	2014		2012	2013	2014
Ontgrondingen	13	12	11		12 / 1	12 / 0	9 / 2
Waterwet			2				
Toestemming vuurwerk	11	13	11		9 / 2	7 / 6	7 / 4
melding vuurwerk	16	10	8		16 / 0	9 / 1	8 / 0
WABO uitgebreid	16	19	29		10 / 6	9 / 10	9 / 15
WABO regulier	192	159	55		180 / 12	152 / 7	30 / 19
WABO niet gespecificeerd			20				
Bodembescherming	42	54	59		31 / 11	38 / 16	37 / 22
BUS evaluaties	43	26	43		33 / 10	15 / 9	27 / 16
ontheffing stortverbod	1	2	13		1 / 0	2 / 0	13 / 0
Wet geluidhinder	2	0	0		1 / 1	0 / 0	0 / 0
Wet luchtvaart (TUG)	61	55	64		30 / 31	27 / 28	64 / 0
Milieuverordening	12	9	12		12 / 0	9 / 0	12 / 0

Overzicht belangrijkste tabellen en figuren / kaarten		pagina
Tabel 1	uitstoot (emissie) meest bepalende luchtverontreinigende stoffen in ton of kilo per jaar	15
Tabel 2	finaal energieverbruik in Zeeland in PJ (petajoule)	26
Tabel 3	totale emissie CO ₂ en alle broeikasgassen naar de lucht in Zeeland	27
Tabel 4	emissies per doelgroep voor alle broeikasgassen	28
Tabel 5	jaargemiddelde immissie in µg per m ³ voor ozon, stikstofverbindingen en fijn stof	53
Tabel 6	berekende jaargemiddelde concentratie luchtkwaliteit in Zeeland in 2013	54
Figuur 1	Trends en nadere details CO ₂ -emissies Zeeland	29
Figuur 2	Trends en nadere details hernieuwbare energie Zeeland	31
Figuur 3	Bevolking Zeeland 1972-2040	45
Figuur 4	Jaarlijkse huishoudensgroei of afname Zeeland	46
Figuur 5	Algemeen ervaren gezondheid	48
Figuur 6	Fijn stof in Zeeland	57
Figuur 7	Fijn stof in Sloegebied	58
Figuur 8	Fijn stof in Kanaalzone	58
Figuur 9	Stikstofdioxide in Zeeland	59
Figuur 10	Stikstofdioxide in Sloegebied	60
Figuur 11	Stikstofdioxide in Kanaalzone	60

COLOFON

Uitgave

Provincie Zeeland
Juni 2015

Fotografie

Anita Eijlers
Beeldbank 'Laat Zeeland Zien'
Zeeland Seaports
Omslagfoto: 'Het woeste water bij Zierikzee'

Vormgeving en print

Provincie Zeeland

2015

Provincie Zeeland